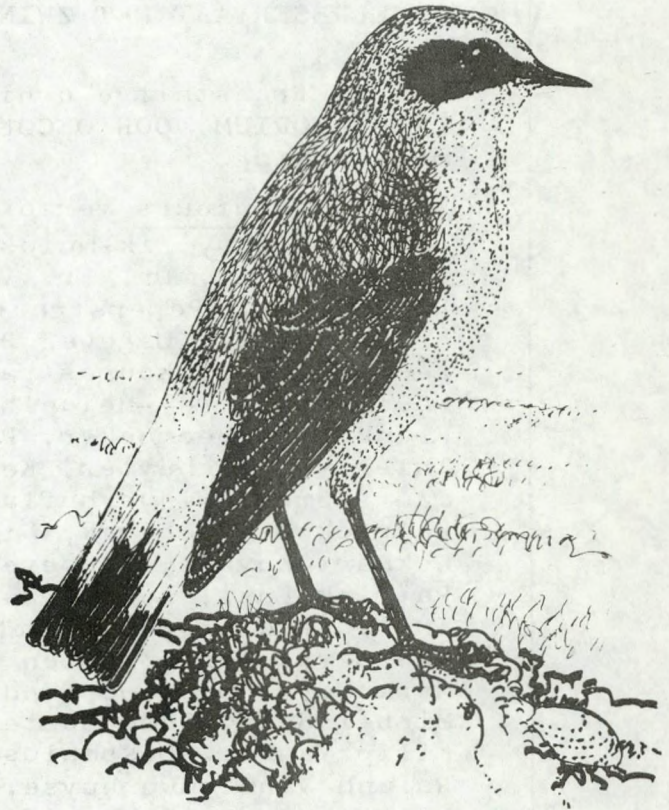

**VELDORNITHOLOGISCH
JAARBOEK VAN
NOORD-WEST-VLAANDEREN**

1980 - 1981

VELDORNITHOLOGISCH JAARBOEK VAN NOORD-WEST-VLAANDEREN 1980-1981

Algemene coördinatie
JAN DESMET & FRANK DE SCHEEMAEKER

Centralisatie veldwaarnemingen
FRANK DE SCHEEMAEKER & LUC VAN RIE

Eindredactie
JAN DESMET

Typwerk & Lay-out
JAN DESMET & ANNY ANSELIN

Tekeningen
BRUNO CALLEBAUT

Uitgever
BELGISCHE JEUGDBOND VOOR NATUURSTUDIE afdeling BRUGGE V.Z.W.

Uitgave
MAART 1982

De samenstelling van het Jaarboek 1980/1981 gebeurde door leden en oud-leden van de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie afdeling Brugge in samenwerking met alle aktieve veldornithologen van de volgende verenigingen of instellingen uit de regio:

BELGISCHE JEUGDBOND VOOR NATUURSTUDIE afdelingen BRUGGE, KNOKKE-HEIST en BLANKENBERGE

WIELEWAAL afdeling BRUGGE

VOGELWERKGROEP SERINUS BEERNEM

VOGELRESERVAAT HET ZWIN

Ook de franstalige ornithologische vereniging AVES en het LABORATORIUM VOOR OECOLOGIE DER DIEREN - GENT verleenden hun medewerking.

Volgende auteurs verzorgden de teksten:

Anny Anselin, Diksmuidse Heirweg 114 8200 Brugge 2
Dirk Content, Dr. Fr. Verhaeghestraat 14 8370 Blankenberge
Luc De Cat, Peperstraat 95 8000 Brugge
Kris Decler, Legeweg 221 8020 Oostkamp
Leo Declercq, Kongostraat 118 8320 Brugge 4
Paul Decuyper, Heidelbergstraat 59 8200 Brugge 2
Frank De Scheemaeker, Pastoriestraat 5 8200 Brugge 2
Thierry De Schuyter, Keuvelhoekstraat 75 8300 Knokke-Heist
Jan Desmet, Vijverhoflaan 11 8200 Brugge 2
Patrick Keirsebilck, Nieuwenburglaan 32 8020 Oostkamp
Eckhart Kuyken, Lindeveld 6 8030 Beernem
Patrick Lust, Kerkstraat 74 8390 Knokke-Heist 2
Ingrid Pieters, Kazemattenstraat 56 9000 Gent
Jan Seys, Ter Straeten 4 8200 Brugge 2
Mark Seys, Oude Oostendsesteenweg 21 bus 2 8000 Brugge
Michel Seys, Oude Oostendsesteenweg 21 bus 2 8000 Brugge
Filip Vanhee, Diksmuidse Heirweg 204 8200 Brugge 2
Roland Vannieuwenhuyse, Korte Dwarsstraat 21 8320 Brugge 4
Luc Van Rie, Jachtveldstraat 21 8200 Brugge 2

Deze 2e uitgave werd mede mogelijk gemaakt door financiële steun van het Provinciebestuur West-Vlaanderen.

Belangstellenden kunnen dit Jaarboek bekomen door overschrijving van 225 BFr. op rekeningnr. 474-7054171-77 (inclusief verzendingskosten) van Anny Anselin, Diksmuidse Heirweg 114 8200 Brugge 2. Idem Jaarboek 1979/80 (125 Bfr.)

Sympathisanten kunnen al dan niet een los of bijkomend bedrag storten ter ondersteuning van het initiatief. Bij deze gelegenheid danken we Graaf L. Lippens, Knokke voor zijn financiële bijdrage bij het Jaarboek 1979/1980.

INHOUD

Woord Vooraf	5
Lijst van de waarnemers. Afkortingen	6
Praktische inleiding	7
Regio Brugge-Oostkust, een afbakening ten behoeve van het veldornithologisch onderzoek	8
Situering en typering van enkele gebruikte plaatsnamen	11
Overzicht van de belangrijkste watervogelgebieden in noordelijk West-Vlaanderen tijdens het winterhalf- jaar 1980/1981.....	12
Zeetrekkelwaarnemingen tussen augustus 1980 en januari 1981	34
Voorkomen en bijzonderheden over de zwemvogels in noor- delijk West-Vlaanderen, periode VII.1980 - VI. 1981	51
Pleisterende ganzen in de regio Damme-Brugge: winter 1980/81	90
Waarnemingen van 'reigerachtigen' in de regio Brugge- Oostkust	93
Kwartel	97
De wespandief (<i>Pernis apivorus</i>) in het Brugse	98
De rode en de zwarte wouw (<i>Milvus milvus</i> en <i>M. migrans</i>) in regio Brugge	101
Het voorkomen van de bruine kiekendief (<i>Circus aerugi- nosus</i>) in het Brugse	104
Het voorkomen van de blauwe kiekendief (<i>Circus cyaneus</i>) van 15 juli 1980 tot 15 juli 1981 in de Brugse re- gio	109
Enkele waarnemingen van de visarend (<i>Pandion haliaetus</i>)	115
De sperwer (<i>Accipiter nisus</i>)	116
Het voorkomen van de buizerd (<i>Buteo buteo</i> L.) in NW- Vlaanderen	122
De torenvalk (<i>Falco tinnunculus</i>)	130
Slechtvalk (<i>Falco peregrinus</i>)	134
Havik (<i>Accipiter gentilis</i>)	134
Waarnemingen van het smelleken (<i>Falco columbarius</i>)	135
De boomvalk (<i>Falco subbuteo</i>)	137
Uilen in de regio Brugge-Oostkust	142
Het voorkomen van enkele 'rietvogels' in Noord-West- Vlaanderen	148
Steltlopers in het Brugse en langs de Oostkust	153
Voorkomen van enkele zangvogels in Noord-West-Vlaande- ren	163
Fenologie voorjaar 1981 in Noord-West-Vlaanderen	180

Met het Jaarboek 1980/81 wordt een korpulente turf neergelegd die de eersteling uit november 1980 op diverse vlakken overschaduwde. Wie de titels van beide edities voor ogen neemt merkt op dat er bij dit tweede Jaarboek enig schaaf- en uitbreidingswerk is geschied. Inderdaad, is op meerdere werkvergaderingen gezocht naar een striktere Jaarboek-definitie, een soepel afgebakende regio, m.a.w. een eigen identiteit.

De vorig jaar uitgesproken wens om het initiatief rond een brede Brugse basis van medewerkers te scharen kon ingevuld worden. Meer zelfs, er kwam onverwachts vroeg een los samenwerkingsverband tot stand tussen vrijwel alle aktieve veldornithologen in noordelijk West-Vlaanderen! Dit bracht een gevoelige aangroei van de te bewerken gegevens met zich mee. Tevens viel het niet makkelijk een passende kadans te krijgen in de werving van al het waarnemingsmateriaal. Al bij al kon dit door een stevige medewerkerskring in de goede richting worden geloodst. De verslagen geven dan ook een betrouwbaar beeld van wat er in de regio aan vogelwaarnemingen werd opgetekend. Hierbij is het goed vaststellen dat meerdere niet-zeldzame soorten voet in huis kregen.

De stempel van de eindredactie werd bij deze editie gevoeliger gedrukt. Overbodige - in vogelgidsen thuishorende pulplektuur - werd een voetje gelicht, bezwaarlijk relevante uitspraken genivelleerd, belangrijke literatuurbronnen ingelast. Kortom, het streven naar een uniformere lektuur en presentatie van de teksten kreeg absolute voorrang.

Zoals gezegd werd tastwerk verricht naar een originele Jaarboek-formule. In dit opzicht is het tweede Jaarboek geëvolueerd tot een kruising van een traditionele streekavifauna en een veldornithologisch tijdschrift. Als rode draad primeert uiteraard de behandelde periode binnen de regiogrenzen. Daarrond ontwikkelen zich de bijdragen. Zo kunnen artikels i.v.m. soortgroepen, typische trekfenomenen, ja zelfs gebiedsbesprekingen aan bod komen. Op deze wijze is het makkelijker het forum dat zo'n Jaarboek biedt te situeren binnen het totale aanbod van veldornithologische literatuur in ons land. Mochten andere regio's, en die kans is naar we vernamen zeer denkbeeldig, het Brugse initiatief navolgen dan kunnen althans in Vlaanderen drie naast elkaar leefbare publikatieniveaus ontstaan: de regionale Jaarboeken, één of meerdere semi-populaire vogelbladen en het strikt wetenschappelijk getinte De Giervalk. Deze nog in de pampertijd rondzwevende ideale zienswijze willen we bij gelegenheid nader toelichten.

Tot slot een erg penetrante vraag; wat met een derde editie? Zo'n twee jaar terug heb ik, toen reeds als buitenstaander, de Jaarboek-gedachte binnen de B.J.N.-afdeling Brugge geïntroduceerd. Van meetaf aan belichaamt deze dynamische kern jongeren in belangrijke mate het organisatorische werk. Ook de niet te loochenen financiële risico's worden voluit door hen geschouderd. Het is pionierswerk dat ons aller waardering dient te genieten. Toch is het mijn uitgesproken wens de Jaarboek-werking te zien evolueren naar de oprichting van een overkoepelende Vogelwerkgroep Brugge-Oostkust die de bestendiging van voorliggend initiatief zou verzekeren. Gezien de nu reeds vergevorderde krachtenbundeling binnen de regio is dit mogelijks nog slechts een formaliteit.

Jan Desmet

LIJST VAN DE WAARNEMERS.

AA	Anny Anselin	KDB	Kris Debo
ADB	Annemie De Bruycker	KD	Kris Decleer
AK	Albert Keukeleire	LB	Luc Boudolf
AnK	Anne Keukeleire	LEr	Luc Braet
AT	Albert Theuninck	LD	Luc De Cat
AV	Anne Vanmakelberghe	LDq	Leo Declercq
AVES	'Aves'	LVH	Lieven Verheust
BC	Bruno Callebaut	LVR	Luc Van Rie
BD	Barbera De Coninck	MaP	Marc Peeters
BJN	BJN-excursie	MaS	Marc Seys
BS	Bruno Schutyser	MP	Marcel Pottier
BV	Bart Vandepitte	MS	Michel Seys
CV	Christine Verscheure	MV	Marleen Vanden Broecke
DB	Dirk Bonte	MVr	Marcel Vrielinck
DC	Dirk Content	PaL	Patrick Lust
DD	Dirk Develter	PDc	Paul Decuypere
DVe	Dirk Vere	PD	Peter Devroye
DV	Dirk Vercammen	PeL	Peter Lust
DVD	Diane Van Daele	PI	Pieter Ingelaere
DVT	Dirk Vantorre	PiV	Pierre Vermeire
EK	Eckhart Kuyken	PK	Patrick Keirsebilck
FB	Filip Bogaert	PS	Peter Sys
FDS	Frank Descheemaeker	PT	Pierre Tavernier
FVH	Frank Van Houtte	PVDB	Paul Vandenbulcke
FV	Filip Vanhee	PVDo	Patrick van Dousselare
GL	Geert Lejeune	PVL	Pieter Van Laeke
GBu	Guido Burggraeve	PPL	Pieter Paul van Laak
GO	Guido Orbie	RC	Rika Cornewal
GR	Geert Ryde	RP	Rik Pottier
GS	Geert Stael	RVT	Rudy Vantorre
HB	Hendrik Borglevens	RV	Roland Vannieuwenhuyse
HDB	Hans De Blauwe	RVR	Renaat van Rompaey
ID	Inge Deloof	SB	Stefaan Brinkman
IP	Ingrid Pieters	SER	'Serinus Beernem'
JD	Jan Desmet	SL	Sabine Lejeune
JK	Jean-Paul Kreps	TDS	Thierry De Schuyter
JRo	Johan Royeaerd	TM	T. Michiels
JS	Jan Seys	VWGB	V.W.G. Wielewaal
JT	Jan Talloen	YD	Yves De Saedeleer
JVG	John Van Gompel		
JV	Jan Verscheure		
JzV	Jozef Vansteenkiste		

AFKORTINGEN.

wnm.	waarneming(en)
w	wijfje(s)
m	mannetje(s)
k	koppel(s)
p	paar/paren
A	aanwezig
TP	ter plaatse
overvl.	overvliegend
juv.	juveniel
ad.	adult
subad.	sub-adult

PRAKTISCHE INLEIDING...

Voor U ligt het tweede veldornithologische Jaarboek van NW-Vlaanderen. Het heeft een overzicht van de belangrijkste vogelwaarnemingen gedurende de periode 1 juli 1980 - 30 juni 1981. In vergelijking met de eerste uitgave valt één groot conceptueel verschil aan te geven. Daar waar verleden jaar alle waarnemingen van B.J.N.-leden werden opgenomen werd nu met een welomlijnde regio gewerkt (zie verder).

De drukstbezochte gebieden waren ongetwijfeld de zeepolders ten noorden van Brugge (Dudzele-Lissewege-Ramskapelle, Damme, Zwinstreek, Uitkerke-Zuierenkerke, Hoeke), enige gebiedjes langs de zeereep (Fonteintjes, Zwinnebosjes), het Zwin, de bossen rond St.-Andries en Loppem, de Assebroekse Meersen en de overal verspreidliggende zandwinningsvijvers. Minder gegevens zijn voorhanden uit de polder ten westen van Brugge (Stalhille-Houtave, Vlissegem e.o.) en de zandstreek ten zuiden van de lijn Veldegem-Bekegem-Zedelgem-Ruddervoorde-Waardamme-Hertsberge.

Voor de volgende periode (1 juli 1981 - 30 juni 1982) kan IEDEREEN zijn observaties in de regio op onderstaand adres kenbaar maken. Vooral uit de minst bezochte gebieden zijn aanvullende waarnemingen van harte welkom. Er wordt voldoende zelfkritiek van de instuurders verwacht. Maak slechts die gegevens bekend waarover 100% zekerheid bestaat, zoniet de twijfel (vb. waarschijnlijk, spec.). De soorten die hier in het Jaarboek vermeld staan kunnen binnengeleverd worden. Hierbij nog enkele toelichtingen:

- de 'losse' waarnemingen, driemaandelijks, per soort en datum. Bij trekkende vogels of andere belangrijke meldingen wordt steeds het uur vermeld.
- Bij slaapplaatstellingen telkens aangifte doen van hoe laat tot hoe laat geteld werd en het uur waarop de ex. toekwamen. U beschrijft slechts één zijde van Uw papier en geeft ook het geslacht aan (waar mogelijk).
- Zelfde scenario voor trektellingen van gelijk welke aard.
- De watervogeltellingen (zandputten, dokken, enz.) op speciale formulieren die gratis op onderstaand adres kunnen bekomen worden. Gelieve steeds één formulier per put aan te wenden en steeds de tijd(sduur) van het bezoek te vermelden. Opmerkingen allerhand (situatieschetsen, gegevens aankomst voedseltrekkers of opvliegers, steekproeven sex-ratio's, enz.) dienen met verwijzing op de achterzijde aangebracht. Per uitzondering kunnen losse watervogelobservaties (vb. trekkers) per soort worden doorgestuurd. Personen die slechts 1 of enkele tellingen bezitten kunnen deze eveneens op gewoon papier opsturen. Nadere inlichtingen bij Jan Desmet (050/32.07.88).
- De zeetrekellingen worden per getelde tijdstermijn doorgegeven. Bijkomende informatie bij Patrick Lust (050/51.30.50).
- Wat de 'steltlopers' betreft vragen we alle waarnemingen van witgatje, bosruiter, watersnip (groepen groter dan 30 ex.), zwarte ruiter. Voorts alle gegevens betreffende de minder algemene tot zeldzame soorten (steltkluut, franjepoten, kleine en temminckstrandloper, morinelplevier, bokje, houtsnip, krombekstrandloper). Ook interessante meldingen van de algemeenste soorten (grote groepen wulpen of grutto's, doortrekpieken, winterwaarnemingen, enz.). Gezien de koude winter 1981/82 vragen we ook extra aandacht te schenken aan vorsttrekkers.

Verder rest mij iedereen te danken die meehielp aan het tot standbrengen van het Jaarboek 1980/81.

Coördinatie veldwaarnemingen 1981/82:

Frank De Scheemaeker, Pastoriestraat 5 8200 BRUGGE 2 (31.54.51)

REGIO BRUGGE-OOSTKUST, EEN AFBAKENING TEN BEHOEVE VAN HET VELDORNITHOLOGISCH ONDERZOEK.

door Jan Desmet

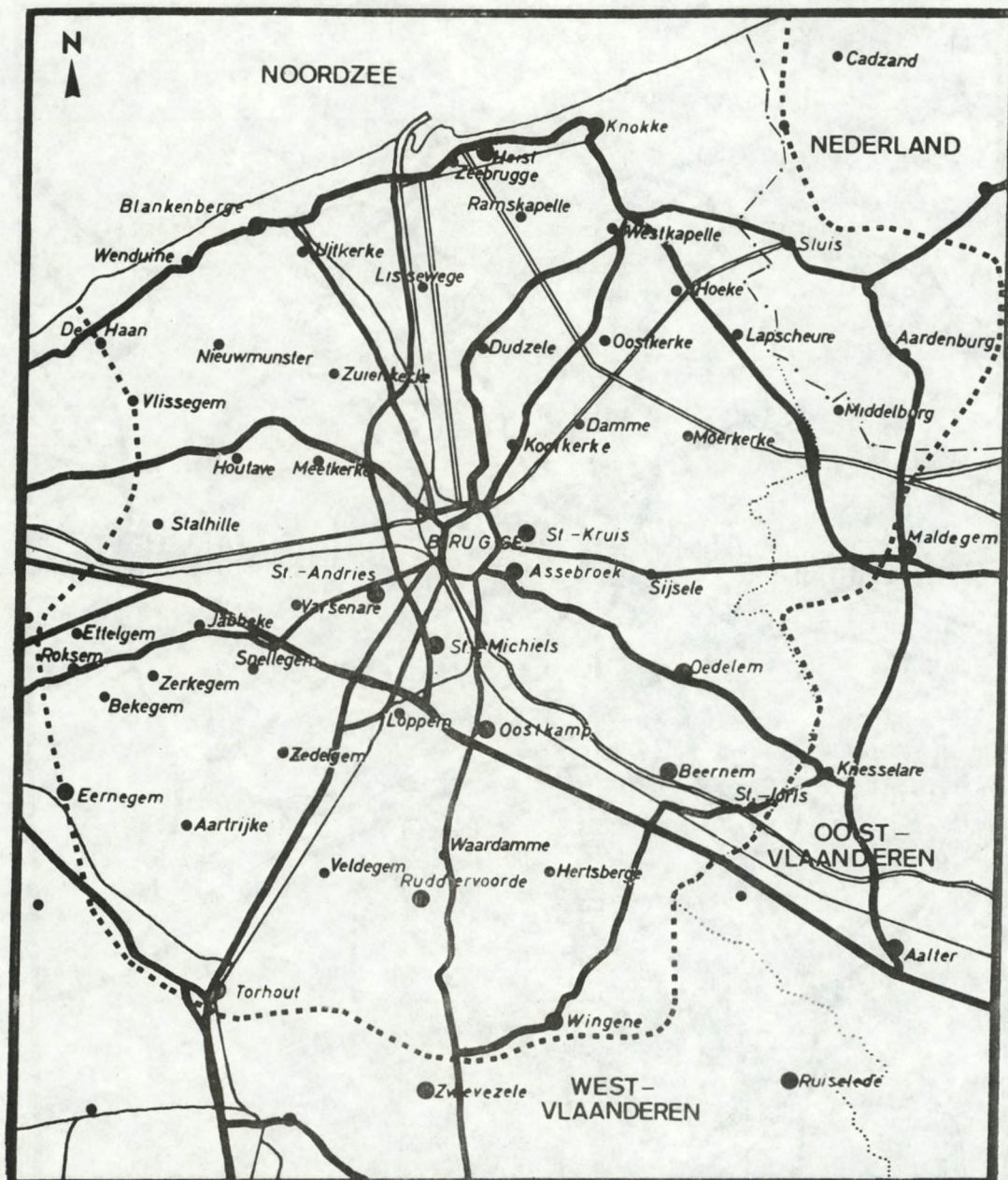
Terwijl de eerste editie van het jaarboek een waarnemingsveld bestreek dat eerder grenzeloos leek is het afgelopen jaar tot konkrete afspraken gekomen inzake de begrenzing van de te bestrijken regio.

Deze ontwikkeling is des te verheugender daar annuele streekavifauna's schaars goed zijn. Naar ons weten, zij het in beperktere omvang, is enkel 'De avifauna van de Durmevallei' - een initiatief van V.Z.W. Durme - het Brugse experiment vooraf gegaan. Eerlijkheidshalve dient echter vermeld dat voorliggend werkstuk in menig opzicht niet voldoet aan de definitie 'avifauna' zijnde een lijst van alle genoteerde vogelsoorten (= de "vogelstand"), al dan niet vastgepind op een omlijnende periode, van een bepaalde streek. De redenen hiertoe werden reeds vroeger uiteengezet.

De juiste begrenzing van het besproken areaal wordt weergegeven in Fig. 1. Met een gerust geweten mag gesteld worden dat geheel noordelijk West-Vlaanderen tot het excursiegebied behoort. Dit met inbegrip van het westelijk rijksgrensgebied van West-Zeeuws-Vlaanderen (Nederland) en een deeltje van Oost-Vlaanderen (ten westen van Maldegem).

Als handleiding volgt nu een alfabetische lijst van alle betrokken gemeenten:

Aardenburg	Oostkamp
Aartrijke	Oostkerke
Assebroek	Ramskapelle
Beernem	Roksem
Bekegem	Ruddervoorde
Blankenberge	Sijsele
Brugge	Sluis
Damme	Snellegem
De Haan	Stalhille
Dudzele	St.-Andries
Duinbergen	St.-Joris
Eernegem	St.-Kruis
Ettelgem	St.-Michiels
Heist	St.-Pieters
Hertsberge	Torhout
Hoeke	Uitkerke
Houtave	Varsenare
Jabbeke	Veldegem
Knokke	Vlissegem
Koolkerke	Waardamme
Lapscheure	Wenduine
Lissewege	Westkapelle
Loppem	Wingene
Meetkerke	Zedelgem
Middelburg	Zeebrugge
Moerkerke	Zerkegem
Nieuwmunster	Zuienkerke
Oedelem	

LEGENDE :
 - - - - - rijksgrens
 provinciegrens
 ————— wegnnet
 === waterwegen
 ————— spoorlijnen
 grens regio

Fig. 1 : Regio Brugge-Oostkust, overzicht van het besproken areaal.

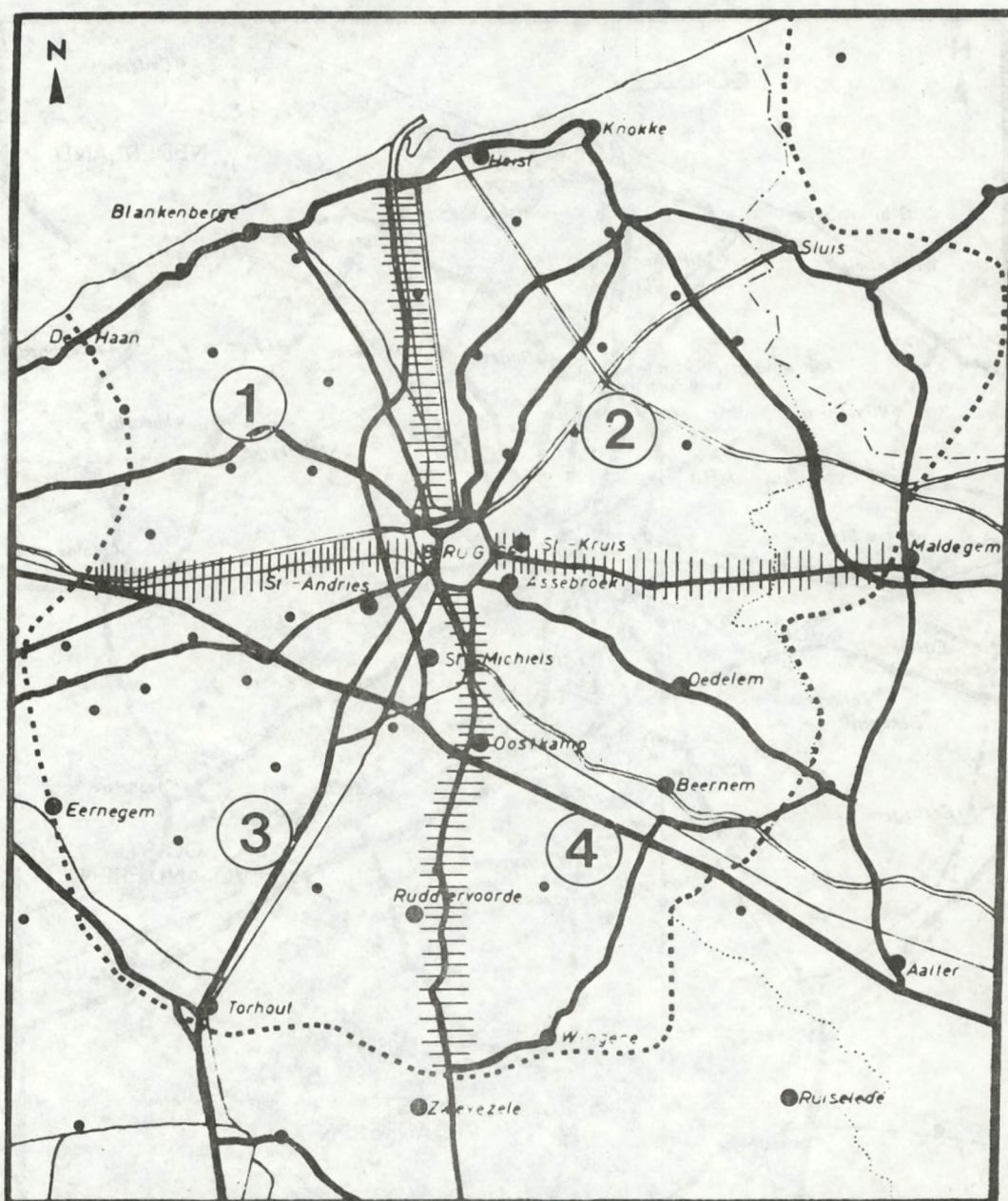

Fig. 2 : Indeling van de regio in vier blokken ter vage aanduiding van zeldzame broedgevallen.

Het kwam intussen ook tot een eensgezinde afspraak om alle broedgevallen van zeldzame soorten zonder nauwkeurige plaatsaanduidingen in het jaarboek op te nemen. De detailinformatie evenwel wordt van nu af in het archief opgeborgen.

In het licht van deze optie werd het taartmes gehanteerd en overgegaan tot indeling van de regio in kwarten. De vier sneden (zie Fig.2) zijn als volgt: 1) spoorlijn Brugge-Oostende 2) spoorlijn Brugge-Zeebrugge 3) baan Brugge-Maldegem (richting Gent) en 4) baan Brugge-Zwevezele (richting Kortrijk). Een klapekster kan als voorbeeld in blok 4 tot broeden zijn gekomen, een grauwe kiekendief op de grens van blok 1 en 2, enz.

Intussen hopen we dat deze afbakening een aardige hulp zal zijn voor al wie in deze regio gelijk welke vorm van veldornithologisch wenst te verrichten of stimuleren. Bijzonder handig is ook het feit dat de regio (als nr. 3) als zodanig werd opgenomen in het kader van de 'geregionaliseerde' watervogeltellingen in Vlaanderen.

SITUERING EN TYPING VAN ENKELE GEBRUIKTE PLAATSNAMEN.

Enkel plaatsnamen die niet in het hoofdstuk over Watervogels ter sprake komen, worden hier toegelicht. Alle andere worden gesitueerd in het reeds vernoemde hoofdstuk.

Richting Damme-Zwin-Knokke

- Fort van Beieren: Bos en weidegebied (oud fort) nabij de Damse Vaart op grondgebied van de gemeente Koolkerke (N. van Brugge).
- Siphon: Plaats waar de Damse Vaart kruist met de Afleidingsvaarten naar Heist (Leopolds-en Schipdonkkanaal), te Oostkerke.
- Groene Wandeling: Plaats nabij brug van baan Oostkerke-Knokke en de Afleidingsvaarten.
- Lieveleed: verlengde van de Zuid-over-de-Lievekreek, tussen de Steenbakkerij van Hoeke en de ring rond Sluis.
- Dievegat, Da Costa: kreekjes achter het Zwin.
- Graaf Jansdijk: het gedeelte van deze lange dijk dat hier bedoeld wordt, is gelegen ten ZO van Knokke.
- Internationale Dijk: Zwindijk.

Omgeving St-Andries en St-Michiels, W en ZW van Brugge

- Pereboom: naam van een landhuis gelegen langs de Diksmuide Heirweg te St-Andries. Hier is er een telplaats van roofvogels. De D.H. kruist de E5. en loopt evenwijdig met de Doorn^{straat}.
- De Villa: telplaats, eveneens aan de Diksmuide Heirweg, maar aan de overkant van de E5.
- Tudor, St-Anna-ter-Woestijne : bossen nabij de telplaats.
- Vloetem: bosgebied te Snellegem/Zedelgem.
- Witte Paters: landgoed (bos en weide) op de grens van St-Andries en Varsenare, ten zuiden van de spoorweg Brugge-Oostende.
- Tillegem: gemengd bosgebied (Provinciaal Domein) te St-Michiels.

Richting Beernem-Sijsele-Oedelem

- Ryckewelde: gebied met weiden en boscomplexen, loofbos en naaldbos tussen St-Kruis en Sijsele-Oedelem.
- Bulskampveld: gemengd bosgebied (Provinciaal Domein) tussen Beernem en Hertsberge.
- Beverhoutsveld: gebied te Oedelem-Beernem.
- Vliegend Paard: wijk te Oedelem.
- Oedelemberg: Heuvel tussen Oedelem en Sijsele.

Omgeving van Oostkamp (Zuiden van Brugge)

- Kampveld, Breydels, Warande, Kroonhove: bossen te Oostkamp.
- Wulgebroeken: Meersengebied St-Michiels/Oostkamp.
- Leiemeersen: vochtige weiden en rietveldje te Oostkamp, nabij de Gentse Vaart.
- Wijnendale: Kasteeldomein (bos) op het gelijknamig plateau nabij Torhout.

OVERZICHT VAN DE BELANGRIJKSTE WATERVOGELGEBIEDEN IN NOORDELIJK WEST-VLAANDEREN TIJDENS HET WINTERHALFJAAR 1980/1981.

door Jan Desmet

INLEIDING

In de regio Brugge-Oostkust, de noordelijke tip van de provincie West-Vlaanderen, vertoeven de gewichtigste concentraties watervogels naar gewoonte in de polder- en kuststreek; denken we o.a. aan ganzen en smienten. Anderzijds bevinden zich ook in de Zandstreek interessante pleisterplaatsen met niet onaardige aantallen eenden. Wijzen we hierbij in hoofdzaak naar de talloze recent gegraven zandputten doch evenzeernaar een ganse rij andere waterpartijen zoals vaarten of de Vestingen van Brugge. Vooral deze laatste zones hebben sterk aan belang gewonnen door het expansief voorkomen van de wilde eend binnen bewoonde kernen.

VERANTWOORDING

Waarom nu zoveel aandacht besteden aan een survey van de belangrijkste watervogelgebieden in onze regio?

In de eerste plaats overheerst de zorg om niets van het verzamelde materiaal te laten verkommeren. Er dient immers beseft dat voor eerst zo'n uitgebreide pak watervogelgegevens uit noordelijk West-Vlaanderen, gebundeld rond een beperkte inventarisatie-periode, werd bijeen gebracht én gepubliceerd. Dat dit binnen het kader van dit jaarboek geschiedt lijkt ons een logische ontwikkeling, vnl. gezien dit initiatief er de aanstoet toe gaf.

Deze recente, vrij volledige bundeling zal toekomstig onderzoek hopelijk stimuleren en oriënteren. Het is vroeger maar al te vaak gebeurd dat waardevolle waarnemingen of tellingen in dubieuze notaboeken verzeild raakten om nooit meer het daglicht te zien.

Wat volgende rapporten betreft dienen de klemtonen o.i. meer op het kwalitatieve veldwerk te worden gericht. Het lijkt ons niet wenselijk én uitvoerbaar om telkenjare met zo'n lijvig overzicht op de proppen te komen. Dit kan op komende vergaderingen nader worden onderzocht.

Laat ons eveneens de hoop koesteren dat deze hapklare brok natuurbehouds-argumentatie zijn diensten zal bewijzen!

METHODE

In het jaarboek 1979/1980 verscheen een uitvoerige bijdrage (Desmet, 1980) waarin alle bekendgemaakte watervogeltellingen (zo'n 500) uit de bijzonderste Brugse gebieden werden opgenomen. Mede door het herhaald aanmoedigen van dit soort onderzoek bereikte ons voor de tweede editie een ware lawine aan gegevens. Aan de hand van Tabel 1 schatten we het totaal aantal tellingen op ca. 1.700!

Deze toevloed heeft ervoor gezorgd dat enkele opties niet meer konden worden ingelost. Met name diende te worden afgezien van de publikatie van alle afzonderlijke tellingen. Het had dan ook heel wat voeten in de aarde om een optimale bewerking en presentatie van dit basismateriaal uit te dokteren.

Net als vorig jaar werd het gros van de waarnemingen in speciaal daartoe ontworpen formulieren gedropt. Deze laten toe om dag aan dag het aantalsverloop van één soort in één of meerdere gebieden, zelfs de volledige regio, te visualiseren. Vooral bij het ontleden van het genoemde aantalsverloop is dit een onmisbaar hulpmiddel.

Voor deze bijdrage was het evenwel noodzakelijk om over handige tabellen te kunnen beschikken waarin alle tellingen per gebied en in tijdsorde werden geklasseerd. Om ons snel doorheen de 'papierslag' van de individuele tellers/formuliertjes te kunnen worstelen werd op 10 augustus een extra werkavond ingericht. Toch bleef het achteraf sukkelen geblazen met de meer marginale gebiedjes als met die plaatsen waarvan we enkel soortopgaven of lyrische indrukken ontvingen. Al doet de vorm waarop een gegeven wordt doorgestuurd uiteraard niets af van zijn intrinsieke waarde. Toch dient voor de volgende editie gesleuteld aan een uniformere wijze waarop de tellers hun waarnemingen aan de bewerker doorspelen.

En nu de gebieds-besprekingen. Algauw bleek dat het sterk heterogene karakter van het waarnemingsmateriaal een eensluidende bespreking in de weg zou staan. Daarom werd bij het opstellen van de overzichtstabellen met de volgende criteria rekening gehouden:

- gebieden met veel menselijke verstoring of jachtdruk: in dergelijke gevallen is het weinig relevant om, met oog op een rekonstruktie van het aantalsverloop, alle afzonderlijke tellingen te manipuleren. In desbetreffende gevallen worden steeds de maxima per maand of per halve maand in tabel gebracht.
- moeilijk te tellen gebieden: kunnen door hun ligging, grootte of geaccidenteerdheid van het terrein moeilijk geteld worden. Behandeling als hierboven.
- 'goed' getelde gebieden: hieronder rekenen we vnl. de makkelijk te overziene zandwinningsvijvers rond Brugge en te Knokke-Heist. In de meeste gevallen waren de tellingen talrijk en goed gespreid om decade-gemiddelden te berekenen.
- 'slecht' getelde gebieden: plaatsen die te sporadisch werden bezocht of waarvan de tellingen zich teveel binnen een kort tijdsbestek ophoopten. We hielden het bij korte besprekingen of de publikatie van alle tellingen indien het om regionaal belangrijke pleisterplaatsen gaat. Bij deze groep behoren ook die gebieden waarvan niet alle gegevens werden doorgestuurd.

Daar we niet konden woekeren met ruimte werd niet overgegaan tot de publikatie van pentade-gemiddelden, al zitten deze wel in de formulieren vervat. Om dezelfde reden geven de tabellen geen informatie over geslacht of ouderdom.

Er werd een alternatief gezocht om de auteurs van de diverse waarnemingen in dit rapport te betrekken maar toch veelvuldige herhaling te voorkomen. Uiteindelijk gaven we de voorkeur aan een soort 'counter-poll' per gebied.

Bij deze gelegenheid zien we ons eveneens verplicht kort aandacht te besteden aan de 'ethiek van veldornithologen/auteurs'. Het gevaar is niet denkbeeldig dat dit basismateriaal door sommigen wordt aangewend die qua bron doen alsof de neus bloedt. Zo komt het ons als volkomen ontoelaatbaar voor dat iemand aan de hand van het hier aangeboden materiaal een artikel pleegt over de put van St.-Pieters zonder hierbij éérst contact te hebben opgenomen met M. Sys... er bestaat ook nog zoiets als het auteursrecht op zijn eigen waarnemingen! Het geniet daarom de voorkeur om zowel de bron als de tellers in een artikel te citeren.

	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC	JAN	FEB	MAA	APR	MEI	JUN	TOTAAL
De Vrede	-	-	3	9	8	5	6	8	3	4	5	-	51
Zegemeer	-	-	1	2	15	1	2	-	-	-	-	-	21
Cloedt	-	-	7	9	18	6	2	3	1	-	-	-	46
Laguna	-	-	-	3	17	3	2	1	2	-	-	-	28
Hoeke kleiputten	9	11	8	9	6	8	11	12	9	5	4	-	92
Hoeke steenb.	-	-	1	2	3	1	3	1	4	1	-	-	16
Ramskapelle	6	4	11	5	7	7	3	6	1	1	13	17	81
Ramsk. Distri	2	5	8	13	16	10	3	3	1	1	1	-	63
Filipsdok	-	-	-	-	4	1	-	3	1	-	-	-	9
Blauwe Toren	-	3	3	20	28	16	14	10	6	6	2	1	109
Zuierenkerke	-	1	-	1	2	3	7	6	2	1	-	-	23
Vlissegem	-	-	1	-	1	1	2	1	-	-	-	-	6
Speien	-	-	-	-	5	9	7	2	2	6	-	-	31
Damme	-	-	-	-	15	11	9	-	-	-	-	-	35
St.-Pieters	-	1	3	13	28	36	35	29	34	31	29	10	249
Expresswegput	-	4	3	10	17	36	23	12	3	1	-	-	109
Lac van Loppem	1	1	-	1	3	9	1	2	2	1	-	-	21
Fribona	1	3	-	9	20	16	10	11	1	-	-	-	71
Sp. Oostkamp	-	-	-	-	-	4	6	7	3	3	2	1	26
Sp. Steenbrugge	-	1	1	1	-	3	5	9	7	5	4	1	36
Vijverhof	4	7	7	12	24	21	30	19	24	18	6	6	178
Weinebrugge	1	-	-	-	-	6	2	1	-	-	-	-	10
Sijsele	-	-	1	-	-	2	2	1	-	-	-	-	6
Oedelem	-	-	1	1	2	4	3	1	1	-	-	-	13
Kijkuit	1	-	-	1	3	-	1	-	4	14	3	2	29
Roksem	1	3	3	8	16	11	8	9	5	2	1	-	67
Zevenkerke	3	5	1	2	11	13	13	6	3	3	2	2	64
Koude Keuken	-	-	-	1	-	5	11	6	7	-	-	-	30
	29	49	62	132	269	248	221	169	126	103	72	40	1.520

Tabel 1 : Spreiding per maand van de binnengestuurde watervogeltellingen in noordelijk West-Vlaanderen, periode juli 1980—juni 1981.

Bovenstaande tabel schept de mogelijkheid tot een betere evaluatie van de tabellarische overzichten per gebied. Uit deze tabel blijkt duidelijk de traditie om vooral 's winters watervogeltellingen uit te voeren. Opvallend echter is het hoge cijfer uit november. Zowel voor de poldercomplexen als voor de zandwinningsplassen kan het echter ook zeer lonend zijn deze tijdens de zomermaanden een bezoek te brengen. Voor Ramskapelle of enkele zandputten heeft dit zelfs opzienbarende waarnemingen met zich meegebracht!

DANKWOORD

Het hoeft geen betoog dat de twee uitgebreide watervogelrapporten in dit jaarboek het resultaat zijn van de inzet en telijver van tientallen medewerkers. Graag maak ik dan ook van de gelegenheid gebruik om elkeen te danken die tot deze windprodukten heeft bijgedragen.

AFKORTINGEN

AFKORTINGEN

RD roodkeelduiker
FU fuut
DD dodaars
RF roodhalsfuut
GF geoorde fuut
KD kuifduiker
WE wilde eend
WT wintertaling
ZT zomertaling
KE krakeend
SI smient
PY pijlstaart
SE slobbeend
KR krooneend
TO toppereend
QE kuifeend
TE tafeleend
BD brilduiker

IE ijseend
ZE zwarte zeeëend
EE eider
MZ middelste zaagbek
YZ grote zaagbek
NO nonnetje
BE bergeend
KZ knobbelswaan
WZ wilde zwaan
XZ kleine zwaan
XQ kleine rietgans
KQ kolgans
RQ rietgans
BQ brandgans
GQ grauwe gans
CQ canadese gans
MK meerkoet

OPM opmerkingen

SPEC ganzen onbepaald (in Tabel 18)

? zeer waarschijnlijk aanwezig doch niet gemeld/geteld

0 0 exemplaren (benadrukking)

niet aanwezig (geldt niet voor grondeleenden in Tabel 18)

(.) schattingen, onzekere determinatie, twijfelachtig laag aantal

A aanwezig doch niet geteld

BESPREKING GEBIEDEN

HET ZWIN + POLDERS KNOKE-HEIST

Het gebied is van (inter-)nationaal belang voor wilde eend (max. 4.000 medio januari) en bergeend (met kulminatie tijdens de wintermaanden; zie ook Royeaerd et al., 1981). Voorts heeft het reservaat een grote faam als wulpen-/regenwulpen- en kemphanenslaapplaats (zie oa. Lippens, 1980). Jaarlijks overwinteren alhier enkele kleine zwanen en honderden (riet-)ganzen. Voor deze winter stippen we de overwintering aan van 1 à 2 middelste zaagbekken en een groepje brilduikers (tot 10-15 ex.). In 1981 overzomerde één w middelste zaagbek.

	WE	WT	KE	SI	PY	SE	QE	TE	BD	ZE	EE	MZ	BE	XZ	MK
26.10	2.100	180		350	250	25							350		60
16.11	1.880	180		90	7	53	24	32	11		1		720		120
14.12	2.800	190		80	18	180	18	2		181	8	2	780		250
18.01	3.950	320	4	200	16	135	10	35	6				850	12	160
15.02	800	35		30		65	15	3	9				750		80
22.03	450	12		6		15	18	16					320		70

Tabel 2 : Zes totaal-tellingen uit het Zwin en de omliggende polders (6x GBU).
Aanvullend ontvingen we 10+8 Zwin-tellingen van resp. FV en LVR.

DE VREDE

Is een geliefd overwinteringsgebied voor tafel- en kuifeend. Gezien de status en aard van het terrein is het moeilijk korrekte tellingen te verrichten.

	WE	WT	ZT	SI	SE	QE	TE	BD	YZ	BE	XZ	WZ	MK
SEP 2		1		2	1	1	0			12			?
OKT 1		8				1	11			7			25
2	20	84	9	1	9	9	46	1			5	2	28
NOV 1	140	60		5	37	7	42	2		32	13		20
2	51						16			6			18
DEC 1	35	4					11		1	7			15
2	9	30		5		10	27			6			58
JAN 1	2	110		2	10	13	37			10			110
2		50			21	17	32			20			145
FEB 1	40	30			6	4	27			10	3		170
2	35	29			4					4			?
MAA 1	G E E N T E L L I N G E N												
2	20	5		11		10	1			28			32
APR 1		6				15	6			20			3
2	G E E N T E L L I N G E N												
MEI 1		0				5	4			15			6
2	2	0				3				5			2

Tabel 3 : De Vrede, maxima per halve maand.
Tellers: PS 18, FV 15, MS 5, FDS 4, LDq 1 en BJN 4.

ZEGEMEER KNOKE

Pleisterplaats voor kuif- en tafeleend. Toch springt deze ex-duinpan vooral in het oog met zijn belangrijke concentratie meerkoeten (200-300 ex.).

	QE	TE	TO	BD	MK
24.09					145
03.10					132
30.10		4			173
03.11					180
04.11					212
05.11					182
06.11					205
07.11				1	224
10.11		4			203
12.11		4			225
13.11					224
17.11	6	1			231
20.11	6	7			240
21.11	9	19			240
22.11	1	8			237 + 166 we
23.11	3	4			241
24.11	1	4			225
27.11	2	7			293
18.01	4	20		2	268
21.02	28	5	1	1	219
23.02	51	4			222

Tabel 4 : Het Zegemeer te Knokke, 21 wintertellingen van TDS.

CLOEDT - KNOKKE-HEIST

	FU	DD	WE	WT	KE	SI	PY	SE	QE	TE	BD	BE	KZ	MK
SEP 1			11											2
2		6	93			21								29
3			159	5		76		6	6	6				25
OKT 1		1	116	1	1	71		6	3	12				31
2			72			10		5	2	24				31
3			92	7	3	31			4	8				32
NOV 1		3	117	32	10	85	1	71	18	46	2			63
2	1	1	118	5	7	18		25	22	56				45
3	1	1	181	5	8	164		56	6	12				33
DEC 1		2	41		9	2		7	67	141		1		55
2			23			14								35
3			71			20		25	15	2	2			22
JAN 1		G E E N				T E L L I N G E N								
2			61	4		5								23
3		1	20	7		15		1					3	9
FEB 1		G E E N				T E L L I N G E N								
2			113	?										?
3		1	10	14		20		25	15		2	1		3
MAA 1		G E E N				T E L L I N G E N								
2			32					3	2			2		8
3		G E E N				T E L L I N G E N								

Tabel 5 : Cloedt, maxima per decade.

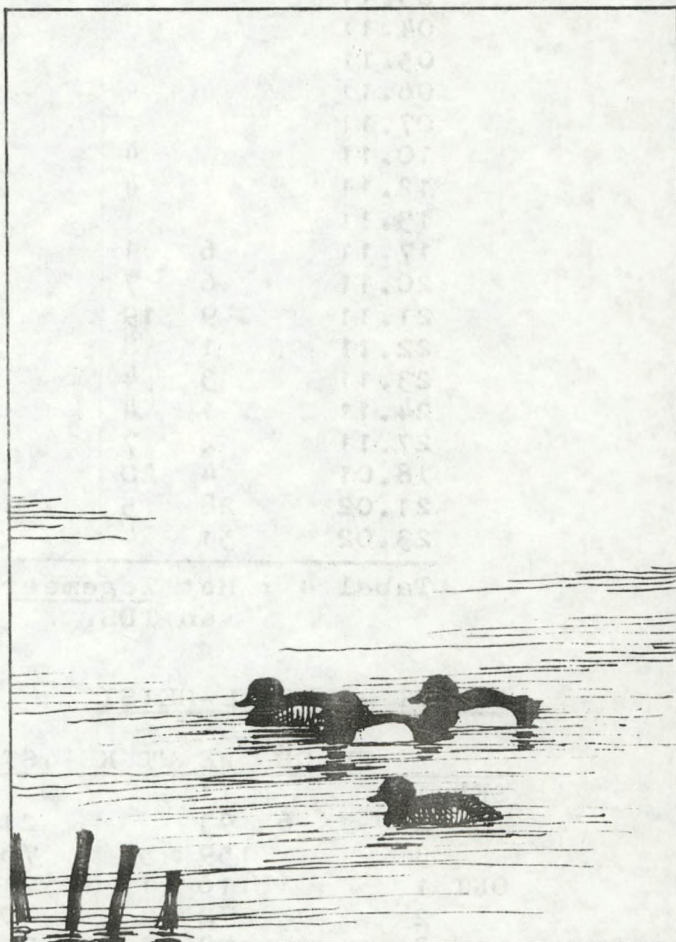
Tellers: TDS 27, FV 17, enkele aanvullingen van MS, FDS en MaP.

Dit potentieel zeer belangrijk watervogelgebied aan de Oostkust werd veelvuldig door jacht verstoord. De vogels waren als gevolg hiervan bijzonder attent en bij de minste menselijke beweging ging alles op de wieken. Hierdoor werd het aantal tellingen sterk ingekrompen (mond. med. TDS). Geen enkele soort noteerde maxima die een vergelijking met voorgaande winters kunnen doorstaan.

LAGUNA BEACH - KNOKKE-HEIST

Jammer genoeg liggen de binnengestuurde gegevens sterk gegroepeerd (vooral in november). Het is een zeer belangrijk pleister- en doortrekgebied voor de kuifeend (tot 131 ex.).

	WE	TO	QE	TE	MK
12.10	39				
15.10					2
30.10	112		20		6
03.11	116		11	3	12
03.11	96			2	12
05.11	91	1	17	4	13
06.11	76		23	4	13
07.11	79		55	1	18
10.11	129		64		20
11.11	134	1	64		19
12.11	?	1	59		21
13.11	141	1	62		20
14.11	104		59		19
14.11	132	1	62		21
16.11	112		57		21
17.11	132		62		15
20.11	133	1	62		18
22.11	138	1	82		19
23.11	145	1			25
24.11	116		87		21
13.12	203		1		29
17.12	198		5	1	31
28.12	150	2	110		40
18.01	?	1	131		40
23.01	110		34		23
16.02	123		34	4	25
01.03	?		3		28
14.03	103		5		21

Tabel 6 : Laguna Beach, alle tellingen.

Tellers: TDS 18, HB 9 en MaP 1.

KLEIPUTTEN HEIST

Deze oude kleiputten, nu in de tang genomen door de Zeebrugse havenuitbreidingswerken, zijn nog steeds een waardevol doortrek- en broedgebied voor diverse specifieke vogelsoorten. Helaas werd slechts één telling bekendgemaakt: 18.03 (HB): 15 wilde eend, 4 wintertaling, 9 slobend, 6 bergeend, 15 watersnip, 2 wulp, 2 paarse strandloper, 23 meerkoet, enz.

Van andere kleiontginningen aan de Oostkust (oa. 'Dujardin') geen informatie.

KLEIPUTTEN HOEKE ST.-DONAAS

Hier noteren we oa. de fuut, de kuif- en de bergeend als broedvogel. Naast deze bevestigt het gebied zijn waarde als verblijfplaats voor kuif- en tafeleend.

Uit de volgende tabel blijkt echter dat vrijwel alle soorten watervogels in dit waterrijk gebied kunnen voorkomen.

Tellers: FV 24, MS 21, LVR 11, groepsexcursies 13, JS 7, FDS 6, AA 5, PDC 3.

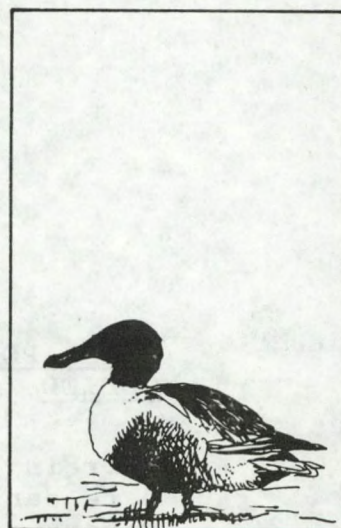
	FU	DD	WE	WT	ZT	KE	SI	PY	SE	TO	QE	TE	BD	YZ	BE	KZ	MK
JUL 1	4	1									3				10		?
2	4		18								7	3			18		20
AUG 1	4		24	10	7	5			3		12	3			1	1	48
2	4		9	14	5				5		11	2					57
SEP 1	1										9						57
2									4		5	1				2	31
OKT 1			4	4			3		6		21						28
2			4	1						1	5	2	3				28
NOV 1			2	7	19		5		5		7	13	1				26
2			1	?							1	4					21
DEC 1				12		4			5		5			1			20
2	1	1	2							1	23	3			1	1	17
JAN 1			35	28							21	6			5	2	38
2			7	20					2		29	4	1		6		15
FEB 1	1		2	2		2	1		16		25	24	1		9		53
2			85	25		16	3	4	28		35	43			14	6	133
MAA 1	2	2	27	15				4	5		19	40			12		120
2	4	3	10	4			8		14		28	12		3	33	1	76
APR 1	2	3	5		2		3	1	7		25	5	1		15	1	16
2	2		5				3		2		22	1			6		17
MEI 1	3	1	5						4		20				20	2	8
2	2		3						1		4	1			4	2	6

Tabel 7 : Kleiputten Hoeke-St.-Donaas, maxima per halve maand.

HOEKE : KLEIPUTTEN STEENBAKKERIJ

Tussen de steenbakkerij en de Damse Vaart te Hoeke liggen, omrand door metershoge kleihippen, enkele grotere en kleinere plassen. Er kunnen tot 10 en meer kuifeenden op voorkomen.

	FU	DD	WE	SE	QE	KZ	MK
04.09							15
08.10		2					?
10.10	3					2	15
02.11	1						5
11.11			8	4			
23.11					6		
26.12					2		8
01.01					2		10
04.01					2		4
26.01	1				1		14
25.02	1	1			22		
15.03	3				8		12
21.03	2		2		8		12
28.03	2		A		5		7
20.04		1			2		2

Tabel 8 : Kleiputten steenbakkerij Hoeke, alle tellingen.
Tellers: FV 6, MS 4, LDq 3, LD 2, JD 1.

OOSTKERKE : KLEIPUTTEN + POLDERWEIDEN

	WE	WT	ZT	SI	SE	TE	KZ	MK
26.01	A	2		4				A
15.03	A	10		4	5	1	4	?
28.03	A	3	3					?
11.04			1	2	4		1	12

Tabel 9 : Kleiputten Oostkerke, alle waarnemingen.
Tellers: MS 3, LD 1.

Net als in zoveel andere verlaten kleiputten in de regio wordt ook in deze van Oostkerke veelvuldig gejaagd. De omliggende vochtige polderweiden zijn bekende rust- en foerageergebieden van oa. goudplevier en wulp.

ZEEBRUGGE : WERKHAVEN

Terwijl de werkzaamheden in de achterhaven onverminderd doorgingen krijgt nu ook het nieuwe gelaat van de Zeebrugse voorhaven (met de strekdammen) stilaan vorm. Straks dient het vertrouwde zicht op de 'Oude Muur' opgezocht in antieke brochure's of fotoalbums.

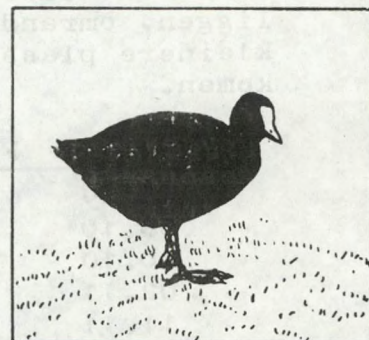
Voor watervogels is de goeie tijd ook reeds lang achter de rug. We denken hierbij m.n. terug aan 'het slik' en de plas achter de 'Nieuwe Muur'.

Afgelopen winter hielden zich in de werkhaven regelmatig middelste zaagbekken op (zie soortbespreking). Ook enkele eiders moeten hier langdurig hebben gepleisterd.

BOUDEWIJNKANAAL + OUDE DOKKEN ZEEBRUGGE

Deze brakke wateren hebben een stevige reputatie als pleisterplaats voor dodaarsen. Bij vorstweer kunnen grote aantallen eenden op de oude dokken, vooral het Filipisdok, samentrepen. De meeste tellingen worden uitgevoerd op het grondgebied van Lissewege-Zeebrugge, doch ook te Brugge t.h.v. het opgespoten terrein ontmoeten we groepjes dodaarsen (tot 36 ex. op 17.01 -MS-). Telkens weer overwinteren honderden meerkoeten op of nabij het kanaal.

	FU	DD	WE	SE	BE	MK
04.11					7	20
06.11					5	57
11.11		8				50
30.11		20				A
22.12	1					160
15.02		62				366
22.02		?	40	14	65	230
25.02		92				?
02.03		39				?

Tabel 10 : Alle tellingen van het Filipisdok te Zeebrugge. Tellers: MaP 3, MS 2, PaL 1, PD+ FDS 1.

RAMSKAPELLE-LISSEWEGE-DUDZELE : POLDER- + HAVENUITBREIDINGS- GEBIED

Vorig jaar beklemtoonden we dat dit geaccidenteerd terrein grote problemen stelt voor het verkrijgen van betrouwbare aantalsopgaven. Dit bleek nogmaals ten overvloede uit de gegevens die er in het afgelopen seizoen werden verzameld. Zo noteert men op één en dezelfde dag sterk uiteenliggende cijfers, we citeren hierbij één dubbeltelling: resp. 900 en 2.370 wilde eenden op 30.07. Het is duidelijk dat slechts enkele tellingen de ware concentraties zullen benaderd hebben. Gelukkig startten TDS, FDS ea. vanaf de zomer een nauwkeurige inventarisatie van dit uitgestrekte gebied. Vooral de watervogelbevolking op de opgespoten terreinen wordt hierbij aandachtig gevolgd.

Bij gebrek aan voldoende betrouwbare wintertellingen leek het best om enkel de maandmaxima in tabel te brengen. De waarnemingen van zeldzamere soorten komen voldoende aan bod in het soorten-overzicht.

	FU	DD	RF	GF	WE	WT	ZT	KE	PY	SI	SE	TO	QE	TE	BE	MK
JUL	1				2.370	230	91	3	1		196	2	13	21	146	43
AUG			1	2	2.300	(30)	?	4	3		(30)	2	5	13	19	174
SEP		7	1		1.480	400	5	1	5	50	305		3	8	62	63
OKT		9	1		2.040	466		5	7	1.500	309		4	3	42	67
NOV					(1.000)	350		5	9	1.512	241		13	103	44	29
DEC					(700)	200		?	6	1.370	173		7	?	11	?
JAN					?	(400)		?	7	1.900	(38)		15	?	8	250
FEB					2.633	500		9	68	2.210	380		3	10	26	450
MAA					?	45	?	9	53	1.100	75		2	?	32	?
APR					?	57	2	22	4	195	158		3	3	128	?
MEI	46			2	?	13	8	15	?	17	40		12	2	?	?
JUN	19				?	6	12	16	3		?		14	?	?	?

Tabel 11 : Ramskapelle opgespoten terreinen + polderweiden, maandmaxima.

Tellers: FV 22, LVR 16, TDS 16, FDS 9, voorts enkele tellingen of losse gegevens van JVG, AVES, TDS (minstens 30 bezoeken in mei-juni) en JD.

Opm. : pleisterende ganzen worden niet vermeld, deze wnm. komen in een aparte bijdrage aan de orde.

Aan de hand van Tabel 11 merken we dat Ramskapelle nog steeds zeer belangrijke concentraties watervogels kan herbergen. Vooral de opgespoten terreinen hebben voor vele soorten een gunstig, maar uiteraard tijdelijk, biotoop gecreëerd.

Watervogels, waarvan het gros van nature sterk inspeelt op milieudynamiek, weten dan ook snel dergelijke situaties op te sporen en te benutten. Zie gelijkaardige voorbeelden op de Antwerpse Linkeroever.

Voor de hier besproken periode dienen aangestipt; de nazomeraanwezigheid van roodhalsfuut, geoorde fuut, toppereend, krakeend, tafeleend en pijlstaart; de belangrijke nazomerconcentraties (eind juli-augustus) van wilde eend, winter- en zomertaling. Daarnaast zijn ook de winteraantallen van wilde eend, wintertaling en slobeend niet onaardig. De smienten daarentegen bereikten niet het niveau van vorige winter, max. waarschijnlijk 2.500 ex. tegen ca. 4.000 ex. in 1979/80. Misschien is dit een eerste gevolg van de inkrimping van het polderweidenareaal. Tot heden huisvest dit polderkomplex één van de drie hoofdoverwinterings- en doortreksite's van de smient in ons land. Ook als secundaire ganzenpleisterplaats liet Ramskapelle weer van zich spreken (al is onvoldoende telmateriaal ter beschikking), zo op 25.12 820 kolganzen, ca. 10 kleine rietganzen en 1 brandgans (EK). In mei en juni werden bijzonder interessante waarnemingen verricht, oa. van fuut, zomertaling, krakeend en pijlstaart. Er waren broedgevallen van fuut, dodaars, wilde eend, zomer- én wintertaling en kuifeend.

RAMSKAPELLE : PUT NABIJ DISTRIGAS

Deze zandwinning ligt ten zuidwesten van de op een platform verheven installaties van het bedrijf Distrigas. Regelmatig verblijven hier grote aantallen watervogels die zich ook in de polder of op de opgespoten terreinen kunnen ophouden. Dodaars en tafeleend behoren echter tot de belangrijkste gasten typerend voor de plas.

Spijts de vele tellingen was het ook voor deze put irrelevant gemiddelden te berekenen. Als zeldzamere soorten hadden we hier oa. parelduiker, roodhalsfuut, ijseend en nonnetje. De volgende tellers stelden hun gegevens ter beschikking: MS 13, FV 12, LVR 10, aanvullingen van MaP, TDS, AVES, JS, EK, CV en JD.

	FU	DD	WE	WT	ZT	KE	PY	SI	SE	TO	QE	TE	BD	MK
JUL	3	1												
AUG	4	1		3										
SEP	2	5	21		1		1	9				2		3
OKT	3	30	37	6			1	10	10		4	6	3	30
NOV	2	17	70	6		10	4	650	42	2	23	130	5	130
DEC		13	65	30		20	2	600	139		7	411		300
JAN			30	(400)		8	?	400			15	145		190
FEB		2	40	(20)		2	2	1.760	45		3	95		394
MAA		?	?	?		?	30	1.100	60		?	?		54
APR	?	?	?	30		2	4	40	?		?	?		?
MEI	?	?	?	28		4		17	24					

Tabel 12 : Distri Ramskapelle, maandmaxima.

BLAUWE TOREN

Middelgrote vijver gelegen in de nieuwe Brugse park-begraafplaats 'Blauwe Toren'.

	FU	DD	WE	WT	PY	SE	QE	TE	BE	MK
AUG 1	4									26
2	4									26
3	4		10				2			36
SEP 1	3		3							30
2	3									39
3			G E E N			T E L L I N G E N				
OKT 1	2	2	2					1		19
2	1	2	4					4		24
3			15					11		26
NOV 1			43	4		2	2	8		40
2			71				4	56		45
3		3	52		1		4	23		62
DEC 1			63	5		2	5	25		78
2			93	1	1		7	7		110
3	1		111	1	1	1	14	23		105
JAN 1	1		137	1	1	2	15	28		93
2	1		46	2		5	9	20		100
3	1		126	3			1	14		92
FEB 1	1		62				5	18		104
2	1		110	2		1		39	1	93
3	1	11	36			2		21	1	103
MAA 1	1	1	55					99	2	93
2	2		15				1	40		57
3	2		16					13		27
APR 1	2	1	15						3	11
2	2		12						3	5
3			G E E N			T E L L I N G E N				
MEI 1	2		8					1	1	6

Tabel 13 : Blauwe Toren, gemiddelden per decade.

Tellers: MS 31, DVD 21, LD 19, JD 11, FV 10, LVR 6, MaP 6 + enkele bezoeken van FDS en LDq.

Zoals blijkt wordt deze plas getypeerd door wilde eend, kuif- en tafeleend en meerkoet. De dodaars kwam minder frekwent voor dan vorige winter. Vooral in november, december januari en februari kunnen na enig speurwerk ook andere soorten, zij het in bescheiden aantallen, ontdekt worden. We noemen oa. wintertaling, pijlstaart en slobeend. Waarnemingen van minder algemene gasten, zoals de roodhalsfuut, komen in de soort-besprekingen aan bod.

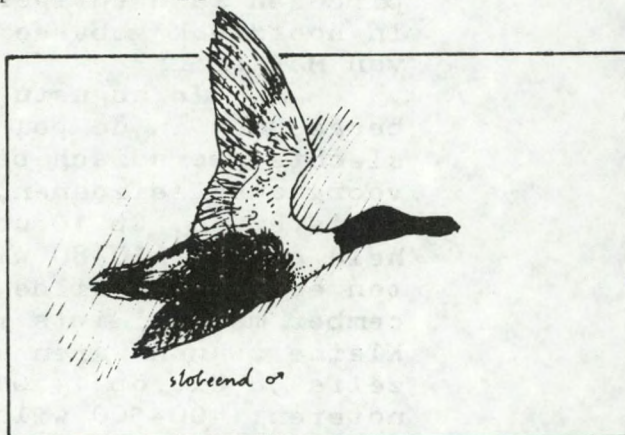
Voor een beschrijving van deze en alle andere hier aangehaalde zandwinningsvijvers kan verwezen worden naar Desmet (in druk).

OPGESPOTEN TERREIN BRUGGE

In het verlengde van de Patoekeweg, langs het Boude-wijnkanaal, lagen sinds verscheidene jaren uitgestrekte half-opgespotten landbouwgronden die zich ontwikkeld hadden tot een fraai waterrijk gebied. Tijdens de herfst van 1980 werden deze gronden echter definitief naar de geschiedenis gespoten. In oktober trof men er nog grote, ondiepe plassen op aan die evenwel nog voor het winterseizoen verdwenen. Enkele dodaarsen werden er genoteerd. Ter hoogte van het ex-O.T.B.R. overwinterden opnieuw 100 à 200 meerkoeten op de grazige kanaaloevers.

VAGEVUURVIJVERS ZUIENKERKE

Voor het eerst werd een beperkte winterinventarisatie van de alhier verblijvende wintergasten verricht. Er dient onderscheid gemaakt tussen de imposante diepe plas en een kleine, zeer ondiepe vijver. Op deze laatste horen de meerkoeten thuis. De overige soorten pleisterden vnl. langsheen de noordwestelijke oevers van de grootste put. Zeer waarschijnlijk wordt deze plas vooral opgezocht bij vorstweer, dit oa. door wintertaling en smient. Op 8 december werd uitwisseling met Ramskapelle vastgesteld. Het gebied werd in het voorjaar opengesteld voor watersport (surfen).

	RD	DD	WE	WT	SI	KE	SE	TE	BD	NO	BE	KZ	MK	OPM
26.08		11												
15.10		11												
09.11		10										1		
20.11		3										1	5	
08.12		6	30	80	8				1				5	
22.12		?			1			2			3	1	1	
29.12		5	75	2								1	40	
04.01		4	72	13	40								27	
06.01			135		2							2	37	
08.01		2	163	5								1	33	
13.01		5	226	10			1					1	41	
20.01	1	8	370	36	10					2	2	1	45	
28.01	1	8	140	1			1				3	1	45	
04.02	1	5	17									1	45	verstoring
10.02	?	?	32									2	36	
11.02	1	8	98	1	1	1						2	36	+ 1 grauwe gans
16.02		7	185	21							2		35	deels ijs
18.02		10	35										37	
24.02		5	2								2		36	
02.03		5	17										37	
11.03		5	5										26	
10.04		0	0										0	

Tabel 14 : Vagevuurvijvers Zuierenkerke, alle tellingen.
Tellers: LD 13, JD 9, JRO+JD 1.

FORTEINTJES

Langwerpige plassen en vochtige depressies achter de duinreep tussen Zeebrugge en Blankenberge. Er verblijven een schare zeldzame tot weinig algemene broedvogels w.o. de dodaars. De nazomer levert de hoogste aantallen (ruiende) wilde eenden op; in 1980 zo'n 200 ex. rond 10 augustus en max. 300 à 350 ex. eind augustus tot medio september. Rond begin oktober nog een 100-tal wilde eenden en ca. 20 meerkoeten. Van half november tot januari enkele tafel- (max. 5 ex.) en kuifeenden (max. 5 ex). De winteraantallen van wilde eend en meerkoet belopen doorgaans resp. 35-50 en ca. 10 vogels (gegevens JVG).

POLDERKOMPLEX UITKERKE-WENDUINE-ZUIENKERKE

Net als in Ramskapelle staat ook de watervogelteller in de Uitkerkse polder voor een moeilijke opgave. Daarom heeft men er zich de laatste winters toe beperkt om enkel type-percelen aandachtiger te gaan volgen. De nu volgende schets is in hoofdzaak gebaseerd op het relaas van JVG en enkele bezoeken van MaP en EK.

In augustus verbleef een groepje (tot 15 ex.) jonge bergeenden in de polder. Tijdens het najaar werd het gebied slechts sporadisch bezocht. De algemene indruk is dat, i.t.t. voorgaande seizoenen, in september en oktober weinig eenden pleisterden. Op 10 november volgde een schatting voor het gehele gebied: 50-80 wintertalingen, 40 slobende, 200-300 smienten en 100-200 wilde eenden. Zelfde concentraties tot eind december met wel iets meer talingen (ca. 150 ex. begin december). Kleine zwanen waren aanwezig van begin november tot begin maart, zelfs 38 ex. op 14.01). 20 februari liet de volgende aantallen noteren: 400-500 wilde eenden, 100 zomer- en 50 wintertalingen, 200-300 smienten, ca. 100 slobende, 20-30 pijlstaarten en ong. 10 bergeenden. Ook als ganzenpleisterplaats kunnen we aan Uitkerke niet voorbij gaan:

01.01: 200 kolgans, 20 rietgans

04.02: 570 kolgans, 157 rietgans, 3 kleine rietgans

11.02: 400 kolgans, 200 rietgans, 20 kleine rietgans

22.02: 36 kolgans, 72 rietgans, 10 kleine rietgans, 5 brandgans, 67 grauwe gans

01.03: 2 kolgans, 18 rietgans, 2 kleine rietgans, 16 grauwe gans
De maximum score's uit het voorjaar (april-mei) worden geschat op 200 wilde eend, 80 zomertaling, 10 smient, 100 slobend, 4 fuut en 15 bergeend.

Nu de polder van Ramskapelle zieltoegt is alle waakzaamheid voor Uitkerke geboden, temeer daar het zo langzaam de laatste authentieke brok blote polder (en zeker aan de Oostkust) aan het worden is! De vele bedreigingen liegen er niet om: het uitvlekken van Wenduine en Blankenberge, een doorgevoerde waterbeheersing en betonning van de grachten, scheuren van de weiden, zware jachtdruk, enz.

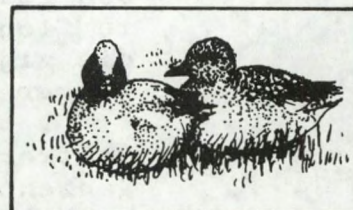
SPUIKOM BLANKENBERGE

In december-januari maximaal 60 wilde eenden en 75 meerkoeten (vooral toename in de tweede helft van december). Nu en dan zitten er ook andere soorten zoals tafeleend en middelste zaagbek (gegevens JVG en MaP).

PUT VLISSEGEM

Opnieuw ontvingen we te weinig tellingen om een betrouwbaar waarde-oordeel uit te spreken. Toch zou men van een gelijkenis met de grote Vagevuurplas te Zuierenkerke kunnen gewagen.

	DD	WE	WT	SI	PY	SE	QE	XZ	MK
17.09	3		(4)						
13.12	1	25		27			2		115
14.01			20	60		6			40
18.01	3		26	600		7		8	25
10.02		4		85	1				50

Tabel 15 : Vlissegem, 5 volledige tellingen.
Tellers: EK 2, JD 1, JRO+JD 1, VWGB 1.

SPEIEN

Deze polderweiden tussen Meetkerke-dorp en Brugge-St.-Pieters worden iedere winter (vanaf november) bezocht door vele honderden kleine rietganzen. Dit jaar in december regelmatig meer dan 2.000 ex. ter plekke. Traditioneel laat de kolgans, nochtans de talrijkste ganzensoort in de regio, zich hier veel minder nadrukkelijk opmerken (deze winter hooguit 150 ex.).

	DD	WE	WT	SE	XQ	KQ	RQ	DQ	BQ	GQ	BE
10.11					31						
11.11					31						
17.11					98						
20.11					0						
23.11					170						
03.12					(2.000)						
04.12					2.680	10					
10.12					2.510	10			1		
13.12					0	0			0		
20.12					2.300	60					
23.12					2.000	150			1		1
25.12					0	0					
27.12					1.625	20	1		1		
28.12					1.350	20					
01.01					1.425	25	1			1	
04.01					520	40	12			1	
06.01	2				45	6					2
10.01					0	0					
12.01					135						
14.01			25		0						6
17.01					0						
11.02					0						7
22.02					0						
25.03		A	8								2
28.03		A	A	2							4
11.04		10	2	2							1
13.04		12	A	A							2
16.04		12	2	2							1
17.04		6		2							3
22.04		14		2							
25.04		19		2							1

Tabel 16 : Speien Brugge, alle tellingen.
Tellers: winter 23xEK, voorjaar 8xMS.

MOEREN MEETKERKE - HOUTAVE

Wie in 1981 een bezoek bracht aan de Moeren kon zich vergasten aan brullende graafmachines, klei- en turfhopen, gedempte poldersloten, enz. M.a.w. de ruilverkaveling 'was in het land'. Hoofddoel lijkt een nieuw afwateringsregime en daaruit volgend een betere waterbeheersing. Daar bovenop komt het verzet van de lokale landbouwers tegen het ingediende klasserings-

besluit van de Meetkerkse Lage Moere... zelfs de kranten deden zuur over dit trieste vertoon. Om dit alles nog meer op te fleuren is er voor de liefhebbers de bijna vergeten A17 die zijn spoor dwars door Houtave-Meetkerke zal trekken. De wurggreep op de Meetkerkse einder wordt nu wel héél voelbaar!

Komen we terug op het waarnemingsmateriaal. Nabij Meetkerke-Houtave liggen drie voorname uitwijkplaatsen voor de ganzenpopulaties uit Damme of Speien; het zijn de Hoge en Lage Moeren, het Middelhof en Strooienhaan. In dit laatste gebied pleisterden op 18 januari 720 kolganzen, 620 kleine rietganzen, 1 riet- en 1 brandgans. Ook de 1.650 kieviten op deze plaats verdienen een vermelding (telling EK). Opvallend afgelopen winter was de regelmatige aanwezigheid van kleine zwanen te Meetkerke, tot 17 ex. op 7 december (PVB). Soms lieten ze zich zien op de put van Meetkerke, plaatselijk de put van Blankaert genaamd, nabij de bekende molen. Voor andere watervogels was deze vijver helemaal van geen betekenis. Van de eendenkooi werd niets bekend, toch verblijven er stellig nog honderden wilde eenden. In de polder zijn talingen en slob-eenden geen ongewone gasten.

PUT ST.-PIETERS

		FU	DD	WE	WT	SI	SE	KR	QE	TE	BD	BE	KZ	MK			
AUG	2			0	0					0				0			
	3			G	E	E	N		T	E	L	L	I	N	G	E	N
SEP	1			G	E	E	N		T	E	L	L	I	N	G	E	N
	2			6	5					1							5
	3			G	E	E	N		T	E	L	L	I	N	G	E	N
OKT	1			7	1					2							20
	2			12	1		4			10							20
	3			14	3					35							34
NOV	1			16	10		1	3	2	3	92						115
	2			17	7			1		1	76						133
	3			9	15		1			4	62						83
DEC	1			15	26			1		3	101						175
	2			11	13					6	159						239
	3			10	12					2	51						205
JAN	1			12	11		1		1		27						282
	2			17	23				1	4	75		1			1	304
	3			23	40		1		1	5	30						276
FEB	1			19	29			1		10	85						235
	2			26	40		1			1	69						236
	3			30	52		1			1	83		1			1	194
MAA	1			23	18						10						189
	2			14	18												79
	3			14	17												17
APR	1	1		12	12					1							1
	2	2		1	8			1									2
	3	4		1	9					1							3
MEI	1	3		2	1					1							2
	2	3		2	3					1			1				2
	3	4		2	1					1							2
JUN	1	6		?	1												4
	2	6		1	3								4				4
	3	5		5	6	1											2

Tabel 17 : Put St.-Pieters, gemiddelden per decade.

Tellers: MS 221(!), FV 15, JD 11, LD 2, FDS 1.

Vanaf oktober werd St.-Pieters indrukwekkend veel bezocht door MS (zie Sys, 1981). Hierdoor kon een zeer betrouwbaar beeld van het watervogelgebeuren worden geschetst. Vallen te noteren: de overwintering van 10-tallen tafeleenden en 200-300 meerkoeten, de dodaarsen bevestigen de waarnemingen uit vorige winterhalfjaren. Opmerkelijk was het langdurig verblijf van een w krooneend in januari. De juni-cijfers hebben in hoge mate betrekking op lokale broedvogels (fuut, dodaars, wilde eend, bergeend en meerkoet). Mede door de vele observaties van zeldzamere watervogels (oa. parelduiker en middelste zaagbek) behoort St.-Pieters ontegensprekelijk tot een van de meest waardevolle recente zandwinningsvijvers in het Brugse.

DAMME

Vanaf eind november tot in januari verbleven opnieuw duizenden 'vriezeganzen' te Damme. De maxima per soort zijn in tabel 18 af te lezen. Deze polderweiden waren eveneens het verblijf van 200 tot 400 wintertalingen. Gezien de weiden echter nooit worden betreden slaan alle eenden-aantallen op minimum-waarden.

	WE	WT	SI	SE	XQ	KQ	SPEC	RQ	DQ	BQ	GQ	CQ	BE
01.11					11								
02.11		60			13						21		
03.11							25						
04.11							34						
06.11					42								
09.11					38	15							
10.11					49	68							
11.11	30	45			36	38							
14.11					62	83							
17.11					70	79						2	
19.11					98	65							
20.11							165						
23.11	50	10				75							
28.11							800				2		
30.11	50	125			2.400	650					1	1	
03.12							500						
04.12					10	1.080							
06.12		300			2.930	1.520			1		3	2	
08.12					1.990	3.350			8		2		
10.12					860	3.930					3		
12.12	110	85	39		3.122	4.870			4		1		
20.12					380	6.370			1		1		
23.12					1.700	4.660			5	1	3		
25.12					1.430	3.270							
27.12		420			240	3.060							
28.12					50	1.211							
01.01					17	15							
04.01					880	805					2		
04.01					35	90							
06.01					835	1.739					2		
10.01	150	200	30	10	1.640	4.900			12		4		
11.01							3.000						
14.01		270	65	10	170	4.182					3		
17.01					880	5.125			1				
31.01	220	190		20									2

Tabel 18 : Ganzenpleisterplaats Damme, alle tellingen.
Tellers: 33x EK en/of CV, 2x RMeire.

PARKVIJVER AZ ST.-JAN ST.-PIETERS

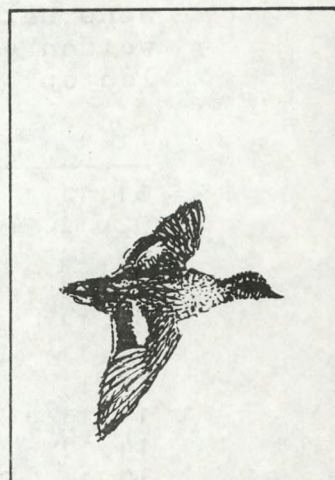
Bij de aanleg van een parkje vóór dit ziekenhuis werd eveneens aan een klein vijvertje gedacht. Gezien we meerdere tellingen van HDB en MS ontvingen volgt nu een korte bespreking van de bijzonderste meldingen. Een tabel lijkt weinig zinvol gezien het geringe belang van deze plas. Er verbleven lage aantallen wilde eend (max. 46 ex. op 14.02). Wel overwinterden alhier een 50-55 meerkoeten. Op 4 januari vloog een w krooneend op richting noord terwijl op 2 februari 2 m. tafel-eend op het water lagen.

WAGGELWATER

Het Waggelwater is een weinig interessant watervogelgebied. Tijdens enkele winterbezoeken kon enkel de wilde eend (zeer lage aantallen) en het waterhoentje geobserveerd worden (gegevens HDB en JD).

EXPRESSWEGPUT

	DD	KD	WE	WT	SI	KE	SE	QE	TE	BD	YZ	MK
AUG 2			39									
SEP 1		G	E	E	N							
2		1	129									
OKT 1			149									
2		1	137									
NOV 1		2	750	1	5		1	3	5	1		6
2		2	678					5		1		11
DEC 1		2	1 867	8		2	3	5	5	3	1	45
2		1	1 235	1		1	2	1				30
JAN 1			70					6				25
2			91					1				26
FEB 1			45									24
2			45	1								26
MAA 1			36									12

Tabel 19 : Expresswegput, maxima per halve maand.

Tellers: LVR 58, FV 15, JD 12, FDS 10, HDB 7, EK 3, AA 2, LDq 1 en JS 1.

Deze zandput langs de expressweg te St.-Andries kreeg veel bezoek vanaf eind september. In de tweede helft van december vatten echter jammer genoeg werken aan die het opvullen van een gedeelte van de plas beoogden. Tijdens de tweede helft van de winter vloaide hier een permanente verstoort voort. Van belang waren de hoge aantallen wilde eend in het najaar. Het kon uitgemaakt worden dat er oa. uitwisseling optrad met de Brugse Vestingen en zeer waarschijnlijk ook met het Vijverhof te St.-Michiels en de put van Zevenkerke-Loppem. Een opmerkelijke gast was de kuifduiker.

KOUDE KEUKEN

Deze kleine ex-zandontginning verbaasde door de aanwezigheid van ca. 200 meerkoeten. Er werd gegraasd op de oevers (met korte grasmat) en gedoken naar de vele waterplanten (oa. waterpest). Begin december 1980 werden 100 tamme knobbelzwanen uitgezet die het rijke aanbod aan waterplanten snel 'opruimden'. De zeldzaamste waarneming betrof een w wit-oogend op 27 december.

		WE	MK	QE	BD
DEC	2	220	149		1
	3	183	190	1	
JAN	1	134	199	1	
	2	157	200	1	1
	3	94	194	1	1
FEB	1	25	171		
	2	89	182		
	3	96	167		
MAA	1	23	168		
	2	6	108		
	3	7	16		

-vorige bladzijde- Tabel 20 : Koude Keuken St.-Andries, gemiddelden per decade.

Tellers: FDS 13, JD 10, AA 7.

PUT ZEVENKERKE

Doortrekgebied van dodaars (voor- en najaar) en fuut (voorjaar). Toch dient Zevenkerke-Loppem voornamelijk getipt als een van de belangrijkste dagrustgebieden voor wilde eenden in het Brugse. Andere grondeleenden w.o. wintertaling en slobbeend laten er zich regelmatig zien, van beide liggen resp. 10 en 13 waarnemingen voor. Voor de algemeenste soorten wordt eveneens verwezen naar de grafieken en soortbesprekingen (wilde eend, kuif- en tafeleend, meerkoet). Deze laatste overwinterde veel talrijker dan vorige winter.

	DD	FU	WE	WT	ZE	SI	PY	KE	SE	QE	TE	BD	MK
JUL			72		2								4
AUG			150							1			11
SEP			70					2					14
OKT	5		500								3	1	30
NOV	5		1.024	6		6			1	9	13	1	96
DEC	1		700	2		4	1		1	8	10		189
JAN			680	1		2	1			5	1		205
FEB			640	1						18	8		175
MAA	6		70	8						11			142
APR		6	22							12			0
MEI		2	33		1								0
JUN		2	95										4

Tabel 21 : Put Zevenkerke, maxima per maand.

Tellers: JD 42, FV 7, SB 4, LVR 3, enkele (groep)stellingen van PK, PDC, JS, PD, JD, LDq, JRO en FDS.

LAC VAN LOPPEM

Over de Lac kunnen we zeer kort zijn. Tweemaal werden meer dan 10 wilde eenden geteld (15.12: 23 ex. en 17.12: 26 ex.). In november-december 1 à 2 meerkoeten. Twee knobbelzwanen op 3 november en 5x één fuut (een ex. afkomstig van het nabije Fri-bona?) in november-december. De oevers van deze vijver zitten nu rondom in het beton.

FRIBONA

Oudere zandput nabij het gelijknamige bedrijf te Oostkamp. Er overwinteren enkele wilde eenden en meerkoeten. Broedgebied van de fuut.

Tabel 22 : Fribona Oostkamp, decadegemiddelden.
Tellers: PK 62,
JD 4, PDC 3,
EK 1.

		FU	WE	MK
OKT	1	5	8	1
	2	4	106	?
	3	4	20	?
NOV	1	4	93	8
	2	2	123	47
	3	1	73	21
DEC	1	2	182	34
	2	1	59	45
	3	1	76	34
JAN	1	1	79	37
	2		125	34
	3		67	31
FEB	1	1	48	26
	2	1	59	23
	3		56	20

SPOORWEGPUTTEN OOSTKAMP

Drie oude zandwinningsvijvers die weinig watervogels aanlokken. De meerkoet, voorheen broedvogel, was hier tijdens de zomer 1981 niet meer aanwezig.

Tabel 23 : Spoorwegputten Oost-
kamp, maxima per hal-
ve maand.

Tellers: PDc 19, JD 7.

		WE	MK
DEC	1	5	?
	2	44	16
JAN	1	56	18
	2	77	16
FEB	1	24	17
	2	7	7

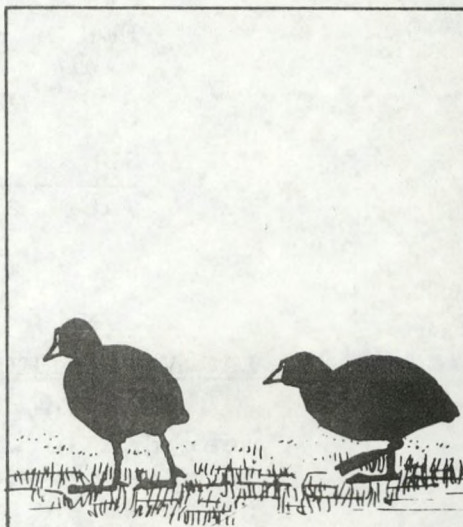
SPOORWEGPUT STEENBRUGGE

Langwerpige vijver, gelegen op de grens van St.-Michiels en Oostkamp, die sterke gelijkenis vertoont met de putten op Oostkamps grondgebied. Voornaamste waarnemingen: 5 à 30 wilde eenden (december tot begin maart), 4 tafeleenden (9 en 10 februari). Gedurende de winter werd 5x 1 à 2 dodaarsjes opgemerkt, een overwintering is niet uitgesloten. Vanaf 9 maart worden dagelijks futen waargenomen, tot 4 koppels (PDc 29, JD 7).

VIJVERHOF

	FU	WE	MK
JUL 2	175	7	
3	234	2	
AUG 1	305	8	
2	170	7	
3	230	9	
SEP 1	185	12	
2	183	19	
3	257	22	
OKT 1	233	22	
2	253	23	
3	516	25	
NOV 1	411	49	
2	533	51	
3	407	55	

	FU	WE	MK
DEC 1	328	78	
2	418	87	
3	568	88	
JAN 1	426	89	
2	421	90	
3	255	84	
FEB 1	193	81	
2	205	81	
3	189	82	
MAA 1	67	74	
2	38	40	
3	3	30	15
APR 1	4	20	2
2	4	25	2
3	4	36	3

Tabel 24 : Vijverhof, gemiddelden per decade.
Tellers: 174x JD, 2x LDq en 2x PDc.

Het Vijverhof te St.-Michiels (= de vijver van het Boudewijnpark) wordt getypeerd door wilde eend en meerkoet. Maxima voor beide waren resp. 690 en 94 ex. Nadere bijzonderheden bij de soortbesprekingen. Andere doortrekkers of wintergasten zijn: dodaars 3x, wintertaling 5x, krakeend 9x, smient 4x, slobbeend 2x, kuifeend 8x, tafeleend 9x en brilduiker 2x. In 1981 kwam de fuut (2 p.) tot broeden, dit zijn de eerste gevallen voor het Vijverhof.

PRIVE VIJVERTJES ST.-MICHIELS

De verzuchting, "Ik wil een huis met een tuintje erbij" is al eeuwen gemeengoed. De laatste jaren is daar een meer kapitaalkrachtige variatie toegevoegd, "... met een vijver(tje) erbij!". Deze trend, die vooral op de rand van uitdeinende agglomeraties valt waar te nemen is in ieder geval geen plaatsgebonden fenomeen. Daarom pikten we er een voorbeeld uit, m.n. het grensgebied van St.-Michiels en Loppem (Wulgebroeken e.o.). Hier ontstonden binnen een tijdspanje van vijf jaar vier dergelijke plassen, waarvan drie lekker

weggestopt achter een groenscherm. Het best bekend, gezien de opvallende ligging t.h.v. het restaurant 'Weinebrugge', is een middelgrote plas langs de K. Albertlaan (oude afrit E5 — Brugge/expressweg).

Naar gewoonte worden deze vijvertjes bevolkt met sier-watervogels van diverse pluimage. Het terug-naar-de-natuur zit er dus wel diep in bij dé mensen... Het hoeft dan ook geen verbazing te wekken dat we te Weinebrugge zes rasechte smienten op het water zien dobberen! Tot de 'wildere' categorie bezoekers behoort de blauwe reiger (afschot werd vastgesteld) en de meerkoet (overwinteraar in klein aantal). Grondel- en duikeenden laten zich zelden opmerken.

ERKEGEM

Sfeervolle zandwinningsplas met veel waterplanten (oa. gele plomp) op het gehucht Erkegem te Oostkamp. Fuut en meerkoet behoren er tot de broedvogelstand. Gegevens uit het winterhalfjaar zijn evenwel schaars: 36 meerkoeten op 10 februari (JD, JRO).

ASSEBROEKSE MEERSEN

Overvloedige regenval kan de Assebroekse Meersen nog steeds dras en plas zetten. Dergelijke inundaties, oa. langsheen het St.-Trudoledeken, lokken dan dikwijls groepjes grondeleenden aan. Dit werd destijds door Hermy (1975) kort belicht. Toch lijken de grootste groepen eenden (slobeend!) zich in het voorjaar te vertonen. Bij nazicht van oude 'spetter-lijsten' in De Roerdomp wordt dit bevestigd. Ook uit het voorjaar 1981 ontvingen we enkele gegevens die deze kant opgaan:

13.03 : m krakeend (LDq)

14.03 : 16 wintertaling, 2 zomertaling, 16 pijlstaart, 10 slobeend en 106 wilde eend (LDq)

Voorts zijn de Meersen een veelbezocht foerageergebied van wulp die tegen de avond naar de slaapplaats in het Zwin vertrekken.

SIJSELE

Er overwinterden slechts 2 tot 5 meerkoeten. Vroeger nochthans een interessante pleisterplaats voor eenden e.d. Tellers: LDq 9, JD 3, BC 1.

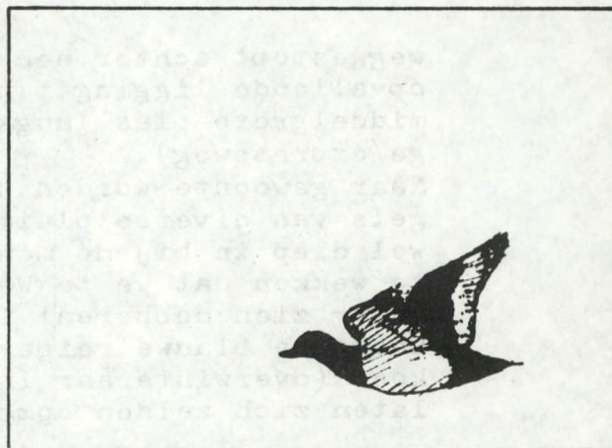
OEDELEM

Net als de voorgaande heeft ook Oedelem veel van zijn pluimen verloren. Opvallend zijn de 530 wilde eenden op 13 december en de grote groep overwinterende meerkoeten (ca. 100 ex.).

KIJKUIT BEERNEM

Uit de soorten-opgaven die we van VWG Serinus ontvingen valt af te leiden dat dit uitgestrekt zandwinningsgebied vooral in het voorjaar wist te boeien; of is dit het gevolg van een verhoogde waarnemingsdichtheid? Als maxima voor maart-april noteert men: 15 wintertalingen, 4 zomertalingen, 19 slobeenden, 5 kuif- en 4 bergeenden en 5 dodaarsen. De laatste soort vertoonde op 6 juni neiging tot nestbouw. Afgelopen winter verwierf deze zandwinning eveneens faam als inlandse slaapplaats voor wulpen (zie Wieme, 1981).

	FU	WE	QE	TE	MK
04.09	0	0			0
14.10		90			3
11.11		37			38
29.11		100			?
07.12		391	1		45
13.12		530		2	64
23.12		135			123
27.12		58			95
18.01		280			111
21.01		270			115
29.01		30			80
14.02		28			110
16.03	4	6			61

Tabel 25 : Oedelem put, alle tellingen.
Tellers: LDq 9, JD 3, BC 1.

VESTINGEN BRUGGE

Hier onderscheiden we de ringvaart, de oude stads-omwallingen en het Minnewater. Het geheel is van belang voor wilde eend (zie bespreking soort). Er overwinteren 90 tot 200 meerkoeten.

Boeiend was de ontdekking van nachtelijk foeragerende tafelen kuifeenden nabij de Poertoren (Minnewater).

In augustus-september gingen de honderden wilde eenden van de Vestingen zeer waarschijnlijk 's nachts voedselzoeken ten noorden van stad Brugge (zie Verstraeten, 1981).

Er dient nader onderzocht in hoeverre de tafeleenden, oa. uit St.-Pieters, al dan niet frekwent bij nacht komen voedsel zoeken in de eutrofe stadskanalen en ringvaart (zie ook soort-bespreking). Tellers: oa. 13x HDB, enkele wnm. LVR, LDq en JD.

PUT SNELLEDEM

Zandwinningsplas die weinig uitschieters te bieden geeft. Mogelijks mag hij getipt als broedplaats van de kuifeend. De fuut is reeds meerder jaren broedvogel met één paar.

	FU	WE	QE	KZ	MK	OPM
29.07	3		2		8	
30.08		5	1		7	
30.10		9			4	
11.12		4				ijs
10.02		21	7		19	
10.04			2	2	2	

Tabel 26 : Snellegem, alle tellingen.
Teller: JD 6 (1x +JRO, 1x +LDq).

ROKSEM HOGE DIJKEN

Als laatste, en om te eindigen in schoonheid, komt de Hoge Dijken vijver te Roksem-Ettelgem aan de beurt. Deze grote zandwinningsvijver is zich stilaan aan het ontwikkelen tot een gereputeerd watervogelgebied. Het staat immers vast dat er in België weinig zandputten zijn waar zo'n diversiteit aan watervogels langdurig pleistert en/of overwintert. Zo is de plas een vaste regionale waarde voor wilde eend, wintertaling, krakeend, slob-, kuif- en tafeleend. Het is een van de weinige plaatsen in Vlaanderen waar de brilduiker en grote zaagbek tot overwintering komen. Voor de afgelopen winter 1980/81 dient vooral

gewezen op het hoge aantal smienten (max. 385). Roksem vrijwaren 'ter compensatie' van Ramskapelle, waar straks één van de drie Belgische smienten-pleisterplaatsen teloor gaat, lijkt ons geen overbodige luxe; al is deze geven-en-nemen strategie uiteraard niet aanbevelenswaardig voor de gehele natuurbehouds-politiek in ons land!

Daarnaast kan het gebied een ganse waslijst voorleggen van allerlei zeldzame faunaelementen (zie oa. Tavernier, 1981). Terecht werden dan ook stappen gezet (klasseringsprocedure) om de Hoge Dijken natuurhistorisch veilig te stellen. Wie dit gebied bezoekt komt **eveneens** onder de indruk van het landschapelijke facet, de visuele belevingswaarde van Roksem zit onweerlegbaar in de hoogste schuif! Dit laatste kan niet steeds gezegd van vele andere uitgestrekte zandwinningsvijvers die Vlaanderen intussen rijker werd.

Laat ons hopen dat de Roksem-put integraal wordt 'prijsgegeven' aan het natuurbehoud!

		FU	WE	WT	KE	SI	PY	SE	TO	QE	TE	BD	IE	YZ	BE	KZ	MK
JUL	2	10	16														75
AUG	1	9	35														87
	2	7	990	4		1		9		4	2						128
SEP	1		900	2				9			1						100
	2		710	5				38		5	6						46
OKT	1		823	30	1	1	1	94		2	27				1		71
	2	7	937	28		24		140		15	3				1		75
NOV	1	11	751	66	4	40		116		42	43	1			8		156
	2	12	883	52	7	76		162		40	26	5			5		75
DEC	1	1	994	105	4	114	1	85		49	53	3		11	2		219
	2	2	1.141	68	2	307		120		71	47	3		9	1	1	74
JAN	1	5	1.070	68	3	81		93		76	150	9		7		1	90
	2	2	658	59	6	34		69	1	118	77	6		3			95
FEB	1	5	814	108	1	63		39	1	68	85	9		2	2		124
	2	2	650	107	1	33	2	48	1	134	71	18	1	1		1	130
MAA	1	2	61	23	2	18	2	11	1	87	68	21	1		2		102
	2		14	1		4						6	1		1		28
APR	1	1	25	1	1			19		7	1	6	1		15		5

Tabel 27 : Roksem, gemiddelden per halve maand.

Tellers: FDS 29, MP 15, PT 10, FV 4, JD 3, LDq 1, PI 1 en LB 1 + groepstellingen van FDS, FV, BJN, JD, LDq en JRO.

LITERATUUR

- DESMET, J. 1980. Watervogels in het Brugse, periode VII.1979-VII.1980. Orn. Jb. van het Brugse 1979-80: 7-46.
- _____. in druk. Inventaris van de zandwinningsvijvers in het Brugse, anno 1980. Stentor 17.
- HERMY, E. 1975. Eendenwaarnemingen in de Assebroekse Meersen. De Roerdomp 15: 101-102.
- LIPPENS, L. 1980. De vogels van het Zwin en van Knokke-Heist. Cie. Het Zoute.
- ROYEAERD, J., J. DESMET en D. DRAULANS. 1981. Watervogels in Vlaanderen gedurende het winterhalfjaar 1980-1981. Wielevaal 47: 410-432.
- SYS, M. 1981. Zes maanden tellingen aan de put St.-Pieters - September '80 t.e.m. februari '81. De Roerdomp 21: 14-27.
- VERSTRAETEN, A. 1980. Het eendenonderzoek tijdens juli-augustus 1980 in de noordelijke polders West-Vlaanderen. Mens en Vogel 18: 238-245.

door Patrick Lust

1. Inleiding

Dit verslag is een algemeen overzicht van het zeetrekseizoen tussen 07.08.1980 en 06.01.1981. Om de omvang wat te beperken werd hier enkel het algemeen trekbeeld weergegeven, zonder grafieken van aantalsverloop. Soms worden belangrijke data en aantallen wel vermeld, maar op verhoudingen adulten/juvenielen, fasenindeling, uurpercentages, groeps- en uurfrequenties, invloeden van het weer enz.. werd zeer zelden ingegaan. Een gedetailleerd zeetrekteleverslag over de periode 1979-1981 (en zo mogelijk ook 1973-1978) zal vanaf halfweg 1982 verschijnen. Belangstellenden kunnen hiervoor informeren aan mijn adres.

Het is onmogelijk in het kader van het jaarboek al deze gegevens hier te geven.

Voor enkele doorgewinterde tellers uitgezonderd, waren de meeste ingezonden waarnemingen onbruikbaar omdat ze niet per tijdseenheden (liefst 1 uur) genoteerd waren! Hiervoor verwijzen we tevens naar de 'aanvullingen' op het einde van het artikel. Hierop zal in de toekomst zeker moeten gelet worden!

2. Waarnemingsuren

Gedurende het najaarsseizoen 1980 werden 431 bruikbare uren geteld. Het 'weekend-syndroom' werd opnieuw netjes weggewerkt, doordat de tellingen verdeeld waren over de gehele week. De spreiding over het seizoen zelf was echter niet zo regelmatig, alhoewel beter dan de vorige jaren. De meeste wnm. werden verricht te Heist.

<u>maand:</u>	<u>AUG.</u>	<u>SEPT.</u>	<u>OKT.</u>	<u>NOV.</u>	<u>DEC.</u>	<u>JAN.</u>	<u>TOTAAL</u>
uren	51,5	101,5	114	95,5	50	18,5	431

Het aantal dagen zonder waarnemingsuren bedroeg voor deze periode 38, dit op een totaal van 154 waarnemingsdagen. Dit is zeker niet 'slecht' maar nog steeds te veel. Als compensatie geldt dat 19 dagen daarvan mistig of regenachtig waren met matig tot slecht zicht. De verdeling van deze 38 dagen over de telmaanden, was wel regelmatig, namelijk: 9-6-7-6-10.

3. Het weer gedurende de telperiode

Het weer speelt uiteraard een grote rol bij het trekverloop. Daarom werd hier in een speciaal hoofdstuk een overzicht gegeven van de weersomstandigheden die we kregen tijdens het najaar en de winter 1980-1981.

a) Augustus:

De eerste waarnemingsperiode in augustus viel tussen 07 en 12.08, het weer was toen nogal wisselvallig met soms harde wind tussen Z en NW. Gedurende de niet-getelde periode (13-20.08), was het mooi weer onder invloed van een hoogdrukgebied (H.) boven Scandinavië, met matige oostelijke winden. Daarna ontwikkelde

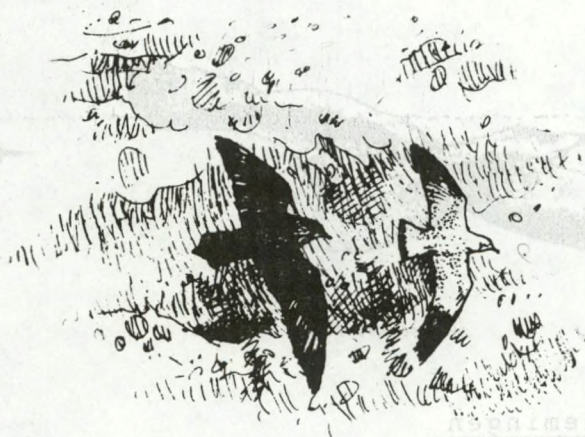
zich een diepe depressie bij IJsland en een H. ten westen van Frankrijk. Vanaf 21.08 tot 26.08 stroomde eerst krachtige en later matige W tot N-wind over ons land, hetgeen nogal wat sterns en ook jagers opleverde. Een hogedrukwig zorgde van 26.08 tot 29.08 voor mooi weer en zwakke wind uit overwegend O-richting. De trek viel stil. Een kleine maar diepe depressie zorgde vanaf 30.08 voor een weststroming, die een NW-storm werd op 31.08, meteen de beste dag voor jagers en sterns in 1980.

b) September:

Door een continentaal H. gedurende de eerste decade van september, kregen we vooral zwakke Z-winden. Op 06 en 09.09 hadden we echter tijdig een matigewestenwind met de eerste zwarte stern-piekjes. Op 10 en 11.09 passeert een stormdepressie van Schotland naar Denemarken: vrij krachtige W-wind (vooral op 11.09) met spectaculaire zwarte stern-trek. Van 12 tot 15.09 volgt onmiddellijk de tropische cycloon 'Earl'. We krijgen eerst krachtige ZW-wind, en vanaf de middag van 12.09 tot 14.09, zeer krachtige westenwind, afzwakkend op de 15de. Nog steeds trekken er veel zwarte sterns, visdief/noordse sterns, ditmaal samen met een even indrukwekkend aantal noordse pijlstormvogels. Door een nieuw continentaal H. krijgen we zowat de gehele verdere maand zwakke tot soms matige Z tot ZO-wind met weinig trek.

c) Oktober:

In deze maand levert een nieuw H. ten westen van Frankrijk en Spanje mistig weer met veranderlijke wind. Een eerste (zwakke) Atlantische storing levert tijdelijk krachtige W tot N-wind op 05.10. Een diepe depressie ontwikkelt zich nu boven de Schotse eilanden en verplaatst zich zeer langzaam naar Z-Noorwegen. Meestal krijgen we nu (zeer) krachtige ZW-wind vanaf 06/07, ruimend naar W-NW vanaf 09 en dan afzwakkend. Dit levert een periode met intense dwergmeeuwtrek op. Tussen 10 en 12.10 passeert een depressie ten zuiden van ons land: meestal een krachtige O-NO-wind en motregen, enkele rotganzen en eenden vliegen NO. Een zwak H. zorgt voor rustig

mistig en fris weer van 13 tot 16.10. Daarna trekt een depressie vanaf Bretagne over het kanaal naar Denemarken. We krijgen een matige oostenwind, ruimend naar NW en aanwakkerend tot stormachtig (8-9 Bf.) op 18.10 met zeer veel Jan van Genten voor onze kust. Na een korte rustperiode kwamen we opnieuw onder invloed van oceaandepressies, (Znaar NW), met harde NW-wind op 25.10 en 29/30.10. Een H. ten westen van Bretagne breidt zich NO-uit, we krijgen matige N tot O vanaf 30.10 en het wordt steeds kouder.

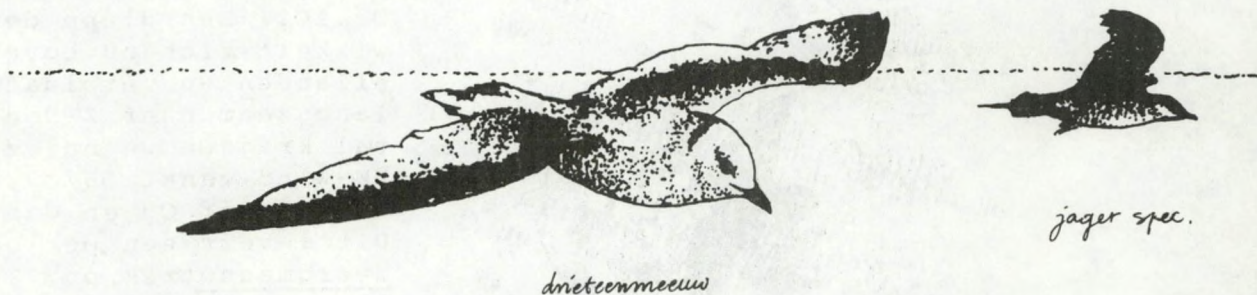
d) November

Op 1 november heeft dit H. zich reeds bij het zuiden van de Oostzee gevestigd en strekt zich uit van Bretagne tot N-Scandinavië. Een matig O-NO-stroming en ongewoon lage temperaturen leveren prachtige vorsttrek op 01 en 02.11, uitlopend tot 03 en 04.11. Een lagedrukgebied (L.) boven N-Scandinavië

temperert het koude karakter geleidelijk en deelt vanaf 10.11 het H. op in twee kernen (Oost-Europa en Groenland). Hiermee eindigt de NO-stroming. Met een krimpemde wind van W (4 Bf.) naar ZW (6 Bf.) en zuidelijke oceaandepressies werd het opnieuw overwegend warm en vochtig. Tijdelijke stormachtige W tot NW-winden brachten wel veel futen, duikers en alkentrek, dit vooral op 18.11. Vanaf 25.11 vormt zich een zeer krachtig H. over IJsland-Engeland. Samen met diepe depressies boven de Oostzee en Duitsland levert dit krachtige tot stormachtige winden (NW-N-NO), met hagelbuien en koude lucht (zelfs 10 Bf. op 29.11). We krijgen veel rotganzen, duikers, futen, alkachtigen en zelfs enkele vorkstaartmeeuwen, grauwe pijlstormvogels en vale stormvogeltjes te zien!

e) December:

Begin december breidt het H. zich in een wig boven W-Europa uit. Samen met depressies over Scandinavië krijgen we opnieuw koud weer met hagelbuien en 6 à 10 Bf. N-NO! Dezelfde soorten als eind november krijgen we te zien, echter ook veel tegentrek. Daarna schoof het H. op naar het zuiden. Oceaandepressies trokken van IJsland naar Duitsland. Relatief warm weer met veelal krachtige Z-ZW-wind, dikwijls gevolgd door W-NW-stormen. Samen met olievelden veroorzaakten stormdepressies eind december en begin januari een ware ramptrek van drieteenmeeuwen en alkachtigen.

4. Overzicht van de waarnemingen

a) DUIKERS- GAVIIDAE

In tegenstelling tot de vorige jaren, toen duikerwaarnemingen in september een vertrouwd beeld waren, werden de eerste duikers pas op 18.10 waargenomen (meteen al 8 ex.). Na een voortdurende matige doortrek gedurende de eerste helft van november (waarschijnlijk op gang gebracht door de vorst van 01 en 02.11?), volgde nog een korte piek op 26.11: 21 ex. in 7 uren.

Van de in totaal 111 waargenomen duikers (een eerder laag aantal), werden er in 1980 slechts 11 ex. (10%) op soort gebracht, alle in de maand november. Meestal betreft het hier tijdelijk pleisterende vogels. De ROODKEELDUIKER (Gavia stellata) werd 6 maal vastgesteld, de PARELDUIKER (Gavia arctica) 4 maal. Hoogstwaarschijnlijk zijn deze aantallen helemaal niet representatief voor de ware onderlinge verhoudingen tussen beide soorten. Op 25.11.1980 werd 1 IJSDUIKER (Gavia immer) ter plaatse en later ZW-vliegend genoteerd.

b) FUTEN - PODICIPIDAE

De FUUT (Podiceps cristatus) was zoals gewoonlijk gedurende de periode augustus-oktober sporadisch present. Behalve op 18.11 en 08.12 met respectievelijk 21 ex. (in 7 h.) en 22 ex. (in 3 h.) bleef de doortrek eerder aan de magere kant. Op 30.12 werd een eerder merkwaardige tegentrek vastgesteld: 35 ex. NO gedurende 4 h. Dit fenomeen, vermoedelijk veroorzaakt door de harde N-NO-winden, deed zich ook voor aan de Nederlandse kust, zij het dan in hogere aantallen: ' begin december 840 ex. NO gedurende 20 h. (ZWS '80) '.

Eerste data en aantallen van de overige fuutachtigen zijn:

soort	eerste wnm.	ZW	NO	TP
ROODHALSFUUT (<u>Podiceps griseigena</u>)	12.09.80	9	2	3
GEOORDE FUUT (<u>Podiceps nigricollis</u>)	18.11.80	-	-	1
DODAARS (<u>Tachybaptus ruficollis</u>)	09.08.80	10	-	-
Kuifduiker of Geoorde fuut	18.10.80	10	6	-
Fuut of Roodhalsfuut	-	7	1	-

c) STORMVOGELTJES en NOORDSE STORMVOGEL (Procellariidae)

Het najaar 1980 bracht andermaal zeer weinig NOORDSE STORMVOGELS (Fulmaris glacialis) voor onze trektelpost. De waarnemingen vielen op zeer verspreide data en bij zeer uiteenlopende weersituaties tussen 09.08.1980 en 03.01.1980. Telkens werd 1 ex. ZW gezien. Voor zover dit vastgesteld werd betrof het steeds een lichte fase. Enkel in september werden geen Noordse stormvogels waargenomen.

Het aantal stormvogeltjes lag dit najaar behoorlijk hoog, alhoewel van een invasief karakter (zoals in 1978) nooit sprake was. Het STORMVOGELTJE (Hydrobates pelagicus) werd 1 maal vastgesteld, nl. op 13.09.1980, 2 ex. ZW. Het VAAL STORMVOGELTJE (Oceanodroma leucorhoa) werd op diverse data gezien tussen 13.09 en 29.11, in totaal werden 20 ex. geteld (ZW), met een uiterst late waarneming op 03.01.1981. Met nog eens 12 ex. Stormvogeltje species komt het totaal op 35 'Stormvogeltjes'.

Ze werden vooral gezien bij krachtige tot stormachtige W tot N-winden vanaf 13.09 tot 29.11.1980. De beste dag was 18.10.1980, met 14 ex. in 9 h.

d) JAN VAN GENT (Sula bassana)

De Jan van Gent werd in augustus en september 1980 zoals gewoonlijk slechts weinig waargenomen, ditmaal zelfs uitsluitend tijdens de stormachtige periodes. Niettemin leverde 13.09 toch 13 ex. in ZW-richting op. In oktober werd de 'Genter' traditiegetrouw wat algemener en als klap op de vuurpijl werd op 18.10.1980 (zelfde datum als in 1979) tijdens de befaamde NW-storm dé doortrekpiek waargenomen: 348 ex. ZW, waarvan 341 voor de middag en met als hoogste uurtotaal uit onze trektelgeschiedenis: 144 ex. tussen 8-9 h. 's morgens! Daarna werd de Genter, zij het zeer sporadisch, nog waargenomen tot eind november. Een laatste ex. voor dit najaar werd gezien op 26.12.1980. Slechts 7 maal werd een NO-trekkende Jan van Gent gezien, wat relatief weinig is.

e) PIJLSTORMVOGELS (Puffinus spec.)

De aantallen NOORDSE PIJLSTORMVOGELS (Puffinus p. puffinus) bereikten in 1980 ongekeerde hoogten, en voor het eerst werden de grauwe pijlstormvogels hierin overtroefd. Een eerste ex. werd op 12.08 vastgesteld. Daarna leverde de NW-storm van 31.08. een 'gewoon' hoogtepunt: 29 ex. ZW in 10 h. Aanhoudend harde westelijke winden tussen 11 en 15(17).09 brachten het spektakel, met als belangrijkste data 13 en 14.09.: resp. 141 en 121 ex. in telkens 12 h. Nadat ook in oktober behoorlijk wat doortrek geconstateerd werd, zagen we nog een bijzonder late Noordse pijlstormvogel op 23.12.1980. Alle waargenomen ex. trokken ZW. De ondersoort Puffinus p. mauretanicus (Westmediterrane vorm) werd dit jaar niet vastgesteld.

De GRAUWE PIJLSTORMVOGELS (Puffinus griseus) lieten dit jaar nogal van zich afweten. Naast de zeer schaarse wnm. in iedere maand van het najaar was er toch een mooie doortrekpiek op 18.10.1980: 57 ex. in 9 h., met als hoogste uurtotaal op deze dag tussen 10-11h.: 30 ex. Eerste en laatste waarneming waren: 1 ZW op 31.08.1980

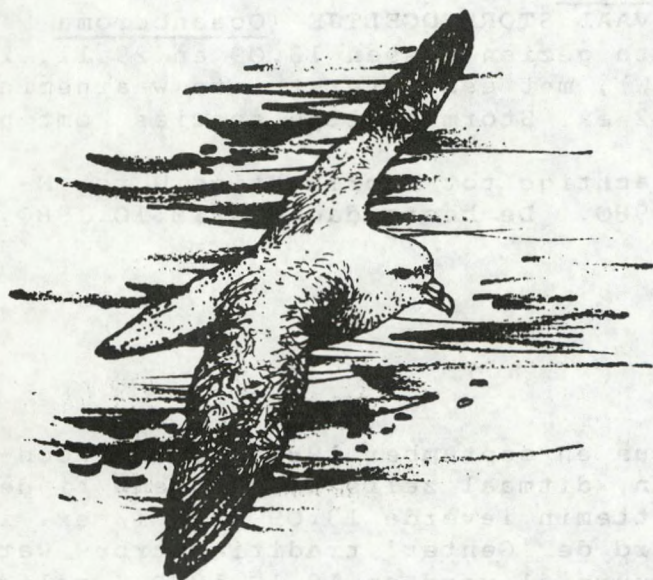
1 NO+1ZW 03.12.1980. Op deze laatste datum werd voor het eerst een NO-trekkende grauwe pijlstormvogel waargenomen.

De NW-storm van 18.10 bracht ook enige KUHLS PIJLSTORMVOGELS (Calonectris diomedea) voor onze kust:

- 1 ex. ZW 8h17 PaL
- 1 ex. ZW 8h21 PaL
- 1 ex. ZW 17h02 BVP, TDS, JTa, MBu, PaL, RVT alle te Heist.

Het laatstvermelde ex. werd ook om 17h08 te Zeebrugge gezien.

Ook op 18.10 werd om 10h44 nog 1 'grote pijlstormvogel spec.' ZW-vliegend waargenomen. PaL

noordse stormvogel

f) AALSCHOLVERS-REIGERACHTIGEN

De najaarstrek van de AALSCHOLVER (Phalacrocorax carbo) verliep vrij onregelmatig, alhoewel een duidelijke toename naar de maand oktober toe te merken was. De absolute aantallen werden in een tabel per maand samengevat. Het totale aantal is behoorlijk te noemen. Het hoogste uurtotaal werd op 20.09.1980 vastgesteld: 43 ex. ZW.

maand	ZW	NO	TP
aug.	11	-	-
sep.	72	4	1
okt.	96	4	1
nov.	39	2	-
dec.	1	-	-
totaal:	219	10	2

De KUIFAALSCHOLVER (Phalacrocorax aristoteles) werd op 4 data vastgesteld: 1+1 ZW op 18.10

1 NO op 30.10

2 NO op 01.11

1 ZW, 2+1 NO op 26.11

Op 09.08 werden 3 aalscholver spec. genoteerd.

De BLAUWE REIGER (Ardea cinerea) werd tussen 07.08 en 08.12 vastgesteld met als trekrichting Z tot WZW. Twee waarnemingen waren bepalend voor het zwaartepunt in september: 26 ex. Z op 19.09 en 11 ex. op 20.09. De absolute aantallen zijn in onderstaande tabel per maand samengevat.

maand	AUG.	SEP.	OKT.	NOV.	DEC.
ZW	2	38	3	1	1

Tweemaal werden PURPERREIGERS (Ardea purpurea) vastgesteld, nl. op 24.08 (3 ad. ZW) en 01.09 (1 ad. ZW).

De LEPELAAR (Platalea leucorodia) werd zelfs 4 maal gezien:

2 ZW 07.08

3 ZW 01.09

2 ZW 12.09

2 ZW 04.10

Bovendien werd dit najaar opnieuw de KRAANVOGEL (Grus grus) waargenomen. Op 10.11.1980 vloog een groep van 11 ex. ZW.

g) GRONDEL-EN DUIKEENDEN-ANATIDAE

De absolute aantallen zijn in de onderstaande tabel per maand en per trekrichting (ZW/NO) samengevat:

maand	AUG.		SEP.		OKT.		NOV.		DEC.		JAN.		TOT.	
richting	ZW	NO	ZW	NO	ZW	NO	ZW	NO	ZW	NO	ZW	NO	ZW	NO
- Eend spec.	-	-	-	-	34	1	112	32	65	30	22	1	233	64
- Gr. eend spec.	-	-	9	-	-	-	411	79	1	10	-	-	421	89
- Wilde eend	3	-	10	-	39	35	99	46	97	42	-	-	248	123
- Smient	-	-	1	-	154	18	389	81	44	935	86	39	674	1073
- Slobeend	-	-	-	-	55	-	198	-	-	7	-	-	253	7
- Pijlstaart	-	-	-	-	28	8	24	41	12	23	-	-	64	72
- Wintertaling	4	-	-	-	55	28	110	16	8	25	-	-	117	69
- Duik-eend spec.	-	-	-	-	6	-	3	22	23	-	-	-	32	22
- Kuifeend	2	-	-	-	12	-	19	23	10	2	-	-	43	25
- Tafeleend	-	1	1	-	-	-	28	-	-	-	-	-	29	1
- Brilduiker	-	-	-	-	2	7	7	5	27	-	-	-	36	6

lepeelaars

h) ZEEEEENDEN-BERGEEND.

De trek van de ZWARTE ZEEEEEND (*Melanitta nigra*) vertoonde in het najaar 1980 veel gelijkenis met het algemeen beeld van de vorige jaren: matig in augustus-september, schoksgewijs toenemend in oktober en een meer constant hoge doortrek in november. De (lichte) pieken vielen zelfs samen met de resultaten van de trektelpost te Scheveningen 1980: half september (harde oostenwinden), half oktober (idem), begin november (vorstperiode) en eind november (koude N-stormen).

Hoge uurtotalen zijn de volgende:

- 13.09: 8h10-9h10: 76 ZW 6-7 Bf. W
- 17.10: 16h15-17h15: 499 ZW 5 Bf. W
- 01.11: 8h30-9h30: 180 ZW 4 Bf. O (koud)
- 30.11: 10h-11h: 87 ZW 8 Bf. NO

Belangrijke terugtrek viel enkel waar te nemen op 11 en 12.10, dagen met krachtige, doch niet-koude oostelijke winden. Op deze dag telden we 60 ex. NO in 5 uur.

De EIDEREEND (*Somateria molissima*), werd alleen in behoorlijke aantallen waargenomen tijdens de koude en/of stormperiodes in november en begin december. De piek viel op 03.11 met in totaal 83 ex. ZW in 5 uren, dit was net 1 dag later dan de piek in Scheveningen. Daar konden ze echter al hogere aantallen tellen in 1 enkel uur! Het najaarstotaal (309 ex. in 431 uren) ligt lager dan bij onze noorderburen (668 ex. in 616 uren).

De eerste GROTE ZEEEEENDEN (*Melanitta fusca*) verschenen ditmaal vroeg, nl. op 11.09 vlogen 4 ex. ZW. Verder namen de aantallen vanaf begin oktober geleidelijk toe tot eind november. Het hoogste uurtotaal werd geboekt op 27.11 (12-13h., 6 Bf.NNO): 12 ex. ZW en op 31.10 (16h15-17h15, 4-5 Bf.O): 17 ex. In totaal werden dit najaar 150 ex. genoteerd, dit is relatief meer dan de eveneens 150 ex. (maar dan in 616 uren) te Scheveningen.

Ook werden in het najaar enkele IJSEENDEN (*Clangula hyemalis*) waargenomen:

- 01.11: 1 w ZW PaL
- 03.11: 3(lm)ZW PaL
- 30.11: 4 ZW PaL
- 25.11: 3 NO/TP Pe,PaL

In Scheveningen vielen de waarnemingen (15 ex.) tussen 18.10 en 03.12, onder andere ook op 01 en 30.11 (ZWS 1980).

De najaarstrek van de BERGEEND (Tadorna tadorna) was eerder zwak en onregelmatig. Doordat pas in half augustus begonnen werd met tellen, misten we natuurlijk de ruitrek. Opmerkelijk is dat men te Scheveningen als hoogste totaal 40 ex. ZW op 19.09 tussen 8-9h. vermeldt, terwijl wij dezelfde dag te Heist om 10h35 eveneens 40 ex. ZW waarnamen! Dit was de belangrijkste en quasi enige groep bergeenden in september. Eveneens vermeldenswaardig was de plotse ZW-trek begin januari 1981: 170 ex. in 18,5 h.

i) GANZEN-ZWANEN-ZAAGBEKKEN

De eerste GRAUWE GANZEN (Anser anser) passeerden op 06.10.1980. Op 01 en 02.11 kregen we sterke vorsttrek: resp. 476 en 682 ex. ZW, telkens gedurende de eerste (2 à 3) ochtenduren. Verder werden ze nog op 4 andere data gezien.

De KOLGANS (Anser albifrons) werd veel minder waargenomen. Vooral half december werden wat heen en weer trekkende groepjes vastgeteld. Niettemin werden bijzonder vroeg, nl. op 12.10, twee keer 2 ex. NO waargenomen.

De ROTGANS (Branta bernicla) meldde zich wat vroeger, maar toch nog een goede week later dan in Scheveningen, nl. op 11.09: 1 ex. ZW. In algemene lijnen kende de trek verder hetzelfde bizarre verloop als vorige jaren. Na wat tegentrek in oktober noteerden we een eerste ZW-piek van eind oktober tot begin november. De beste dag hierbij was 30.10, met 60 ex. ZW in 3 uur. Hierna volgde opnieuw een lichte tegentrek, gevolgd door een bijna traditionele piek eind november. Het leeuwenaandeel viel bovendien op één enkele datum: op 26.11 vlogen 266 ex. (van de 285) ZW in 7h. De aantallen in Scheveningen (ZWS '80) liggen hierbij vergeleken nogal wat hoger: totaal ongeveer 2200 ex.; bovendien komt alles zowat 1 maand vroeger.

De MIDDELSTE ZAAGBEK (Mergus serrator) trok bijna uitsluitend in november en vertoonde geen duidelijk te omschrijven pieken. De eerste ex. werden pas gezien op 12.10: 4 ex. NO. Ook het totale aantal bleef laag.

De GROTE ZAAGBEK (Mergus merganser) en het NONNETJE (Mergus albellus) werden elk slechts op 3 data vastgesteld:

-grote zaagbek: 30.11: 1 m. NO	-nonnetje: 14.11: 3 w. ZW
03.12: 1 ZW	21.11: 3 (1m.) ZW
05.01: 1 k. ZW	30.11: 2 ZW

Tenslotte werd op 15.09 1 ZW-vliegende KNOBBELZWAAN (Cygnus olor) waargenomen.

j) MEEUWEN- LARIDAE

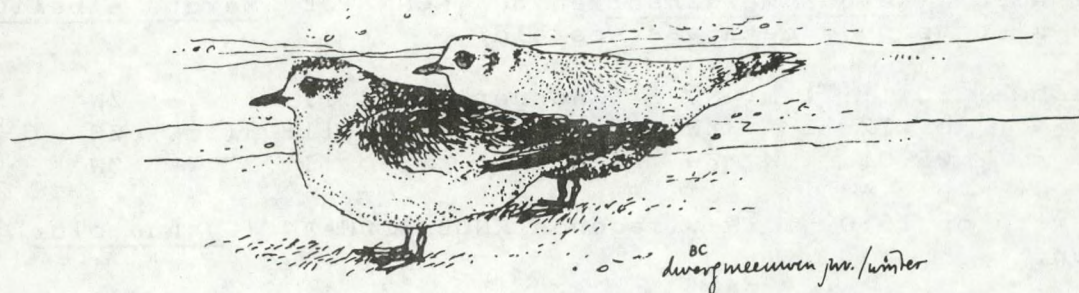
Eerst en vooral moeten we vermelden dat volgende soorten niet werden geteld: kokmeeuw, mantelmeeuw, zilvermeeuw en stormmeeuw.

Heist-Zeebrugge lijkt voor de DWERGMEEUW (Larus minutus) nog steeds een zeer bijzondere trekpost te zijn. Tegenover de luttele 382 ex. te Scheveningen telden we dit najaar niet minder dan 7118 ex. ZW! Niettemin is dit een plotse vermindering t.o.v. de jaarlijks progressief toenemende trek tot 1979 (11.962 ex.!). Een vermindering die zich, tussen haakjes, ook in 1981 aan het manifesteren is. De belangrijkste aantallen in 1980 situeerden zich opnieuw tussen half september en half oktober met als beste data 13.09 (582 ex. in 12 uren) en 07.10 (1293 ex. in 9 uren). Opnieuw werden bijna dagelijks dwergmeeuwen gezien tot eind december (en begin januari 1981), met bv. 55 ex. ZW en 16 TP op 03.01.1981 (in 6 uren).

De eerste DRIETEENMEEUW (Rissa tridactyla) werd pas op 21.08 gezien. Dit is vermoedelijk wel te wijten aan de lage waarnemingsdichtheid vóór deze datum. In september bleven de aantallen evenwel opmerkelijk laag. De meeste ex. werden zelfs NO-vliegend gezien. Pas vanaf half oktober kwam de trek wat op gang met als beste data 18.10 (117 ex. in 8 uren bij NW-storm) en 25.10 (141 ex. in 2 uren bij 8 Bf. NNW). Eind oktober, begin november was opnieuw een dieptepunt, gevolgd door wat onregelmatige trek in november. 29.11 was opnieuw een goede dag met 269 ex. ZW in 5 uren bij 8-10 Bf. NNO (slechts 7 ex. NO).

Daarna namen de aantallen geleidelijk af en leek het voor de drie-teenmeeuw wel bekeken. De eind december-begin januaristormen leverden echter een ongeëvenaard hoogtepunt. Onstellend was echter het toenemend aantal door stookolie besmeurde vogels. Een overzicht van deze topdata is te zien in onderstaande tabel:

DATA	26.12	01.01	02.01	03.01	04.01	05.01	06.01
METEO	7/WW	9 NW		8-9WNW	7-9NW	7NNW	6N
WNM.uren	4,5	5	2	7	2,5	2	2
GEM/uur ZW	1492	578	15	1108	446	143	106
% +STOOKOLIE	6	18	33,3	10,3	13,7	8,4	4,8

De VORKSTAARTMEEUW (Xema sabini), werd gedurende het najaar 1980 op maar eventjes 5 data waargenomen; de totale aantallen op deze dagen zijn:

- 13.09: 1 ad. ZW (LVR,FV)
- 15.09: 1 juv. ZW (PaL)
- 18.10: 4 ad. ZW (PaL,FDS ea.)
- 29.11: 4 (1 juv.) ZW (PaL)
- 26.12: 5 (2 juv.) ZW (PaL)

De waarnemingen gebeurden bij harde westelijke wind (sept. en dec.) tot storm uit NW tot N (okt. en nov.). Ook in Scheveningen werd de soort in het najaar 1980 5 maal vastgesteld tussen 01.09 en 02.12; hierbij zijn 14.09, 18.10 en ook 03.12 gelijkende data, die in ieder geval eenzelfde meteoperiode betreffen.

Ook de ZWARTKOPMEEUW (Larus melanocephalus) werd opnieuw enkele keren vastgesteld. Van enige gebondenheid met weer of tijd lijkt nog steeds geen sprake. In het najaar werd ook te Scheveningen 6 maal melding gemaakt van deze soort, tussen 26.07 en 26.12.

Onze gegevens zijn de volgende:

- 29.10: 1 ad. ZW (TDS)
- 30.10: 1 ad. (wk) TP (PaL)
- 21.11: 1 ad. ZW (TDS)
- 29.11: 1 ad. (wk) NO (TDS, PaL)
- 30.11: 2 ad. (wk) NO (PaL)

Op 17.10 landt een GROTE BURGEMEESTER (Larus hyperboreus) op de Nieuwe Muur te Zeebrugge. (PaL). Hetzelfde gebeurt op 25.10 (PaL). Het is niet uitgesloten dat dit de adulte vogel betreft die reeds sinds 1979 op het strand van Blankenberge overwintert (of 'overjaart'). Bij tellingen van op het strand pleisterende meeuwen werden enige keren GEELPOOTZILVERMEEUWEN (Larus argentatus div. subspec.) ofte eventueel GEELPOOTMEEUWEN (Larus cachinnans ssp.) opgemerkt. We zagen 1 ad. op 23.10 en 21.11, 2 ad. op 24.10 (PaL, PeL). Er werd echter meestal niet speciaal naar gezocht, zodat deze ondersoort waarschijnlijk wel algemener voorkomt?

Op 22.11 werd nog een KOKMEEUW (Larus ridibundus) met volledig bruine kop waargenomen, op het strand.

k) JAGERS-STERCORARIIDAE

Dit najaar werden in totaal slechts 26 GROTE JAGERS (Stercorarius skua) waargenomen. Hiervan vloog 1 ex. NO, 1 ex. verbleef TP, al de overige vlogen ZW. Het aantal is eerder matig te noemen, en tov 1979 is dit zelfs minder dan de helft. De beste dagen waren 14 en 15.09 (telkens 2 ex.), 04.10 (3 ex.), 18.10 (4 ex.) en 29.11 (5 ex.) telkens bij krachtige wind tot storm uit WNW tot N. De eerste waarneming viel pas op 31.08, de laatste op 26.12.

De drie andere jagerssoorten bespreken we gewoonlijk samen met hun gezamenlijke 'Miki' (= Middelste en Kleine jagers, dus Stercorarius spec., behalve S.skua). De eerste waarneming viel op 07.08, 1 Miki

naar ZW. De laatste waarneming was op 26.12: eveneens 1 Miki ZW. Dé topdag was wel 31.08 (met 9-6 Bf. NW), met in totaal maar liefst 141 ex. ZW (in 11 uur). Ook 13,14 en 15.09 waren goed voor resp. 71, 24 (1 NO) en 20 ex. (in 12,12 en 5 uur). Op 18.10 werden vervolgens 77 ex. (NO) genoteerd in 9 uur. Het gezamenlijk totaal liep tenslotte op tot 557 ex., waarvan 26 NO en de rest ZW. In 1979 waren dat er nogal wat minder, nl. 394 ex. ZW (gedurende wat meer uren) en in Scheveningen waren dit er 878 ex. gedurende 616,5 uren. Voor onze telpost hadden we een gemiddelde van 1,29 ex./uur in 1980, terwijl dit in Scheveningen 1,42 ex./uur, dus iets meer was. Het verschil is gering.

In deze 'Miki'-groep bleven 432 ex. ongedetermineerd, dit is 77,5% van het totaal. In 1979 was dit ongeveer 72%. Van de KLEINE JAGER (*Stercorarius parasiticus*) werden 95 ex. gedetermineerd, ofwel 16,8% (15% in 1979). De eerste en laatste wnm. situeren zich op 21.08 en 26.12. Het trekverloop komt bijna volledig overeen met dit van de Miki's, omdat waarschijnlijk bijna alle Miki's in feite Kleine Jagers zijn. Op vele andere trek-telposten (oa. Scheveningen) wordt dan ook telkens Kleine Jager (en bijna nooit Miki of spec.) genoteerd. Om toch een algemene indruk te geven van leeftijd en faseverdeling (bleek-donker), zie volgende tabel:

Najaar 1980	(SUB)ADULT			JUV.	?
	Donker	Interm.	Licht		
Miki	133	6	49	61	183
Kl. Jager	35	7	37	16	-
Totaal:	168	13	86	77	183

Het relatief hoge aantal lichte kleine jagers volgt logisch uit het feit dat de lichte fasen in het algemeen het gemakkelijkst te herkennen zijn. Verder zal het gegeven aantal lichte fasen (in tabel) het best het werkelijke aantal benaderen, omdat ze onder de meeste omstandigheden (belichting, afstand enz.) toch nog herkenbaar zijn, wat zeker niet waar is voor het onderscheid donker/juveniel. Tenslotte werden bij de 79 als adult herkende kleine jagers voor 20 ex. verlengde staartpen-nen vastgesteld, dit is in ongeveer 20% van de gevallen. Dit doet ech-

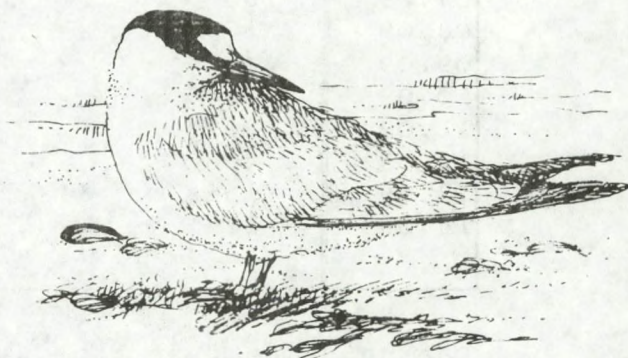
ter niets aan de 'mythe' van de afgebroken staartpen-nen, want voor de gehele 'Miki'-groep bedraagt dit percentage 4,8%. Maar rekening houdend met het feit dat we juveniele, te ver vliegende en om vele redenen niet goed genoeg geobserveerde ex. moeten uitsluiten, zal dit percentage logischerwijze beduidend hoger liggen.

Van de MIDDELSTE JAGER (Stercorarius pomarinus), werden 22 ex. waargenomen, dit is 5% van de Miki-groep. (3% in 1979). Het jaargemiddelde was 0,05 ex./uur (0,06 te Scheveningen). De waarnemingen vielen tussen 12.08 en 18.10; de laatste datum was meteen de beste dag met 8 ex. ZW. Het ontbreken van deze jagers na oktober (eerder ongewoon?), werd ook te Scheveningen vastgesteld. De zeldzame (?) donkere fase werd 1 maal vastgesteld, nl. op 13.09 (LVR ea.)

Na twee zwakke jaren werd de KLEINSTE JAGER (Stercorarius longicaudus) opnieuw waargenomen, nl. op 31.08, 09.09 en 12.09. Voor het eerst werden maar liefst 3 ad. ex. met verlengde staartpennen geobserveerd! Het ontbreken van waarnemingen bij de andere telposten (Hondsbosche Wering & Scheveningen uitgezonderd) lijkt ons een raadsel, en kan misschien gedeeltelijk maar niet geheel door een lager aantal teluren verklaard worden. De gehele late namiddag van 31.08 bleef een juv. ex. ter plaatse op het strand, hetgeen een zeer goede observatie mogelijk maakte.

1) STERNS-LARIDAE

Zoals tijdens de vorige jaren waren VISDIEF (Sterna hirundo) en NOORDSTE STERN (Sterna paradisea) opnieuw onder de gezamenlijke noemer 'Novi' geplaatst. Een klein percentage werd wel gedetermineerd, maar wordt hier niet besproken. Gedurende

het grootste gedeelte van augustus werd intensieve trek vastgesteld waarbij het uurgemiddelde meestal rond de 100 ex./u ZW schommelde (tov. gemiddeld 70/u in 1979). De beste dag was 22.08 met 255 ex./uur (bij 4-6 NW/NNW). Na een zwakke periode eind augustus werd 31.08 een ware topdag: 4947 ex. gedurende 11 uren, met als hoogste uurtotaal: tussen 7h40-8h40: 1065 ex. ZW (9 Bf. NW). Ook in september bleef het uurgemiddelde meestal ongewoon hoog, met als topdagen 06.09 (261/u), 11.09 (411/u) en 12.09 (252/u), dagen met krachtige WZW tot westenwind. Hiermee werd het aantal novi's in september tot 13.680 ex. ZW (135 uren) opgevoerd ten opzichte van slechts 6047 ex. (30 uren) in 1979! Ook in oktober werden dagelijks relatief veel novi's gezien, dit tot 20.10. De laatste wnm. viel op 01.11: 1 ex. NO.

In tegenstelling tot de overige sterns, vertoonde de GROTE STERN (Sterna sandvicensis), opnieuw een zwak doortrekritme. Het totaal voor augustus en september bedroeg 1290 ex. ZW (8,4 uren), wat weinig is tegenover de ongeveer 9000 ex. (30 uren) te Scheveningen. De beste dag was 15.09: 275 ex. ZW (of 46/u). Voor oktober geldt hetzelfde als bij de novi's met als laatste wnm. 02.11: 1 ex. ZW.

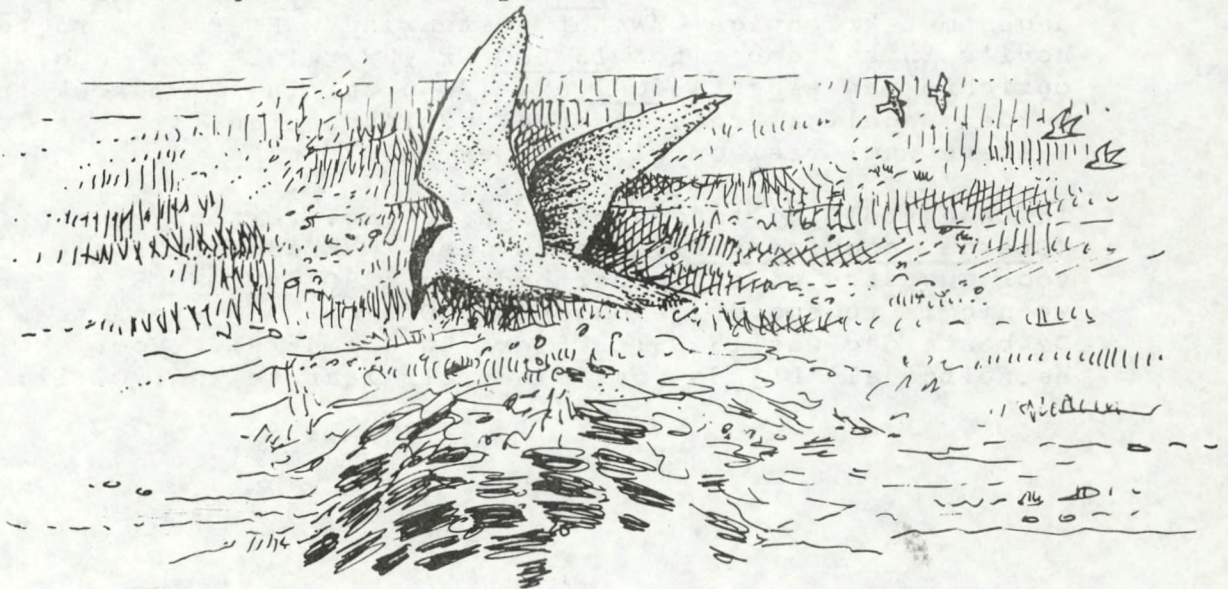
De DWERGSTERN (Sterna albifrons) daarentegen, zette zijn beste beentje voor en trok tot 21.09 in behoorlijke aantallen door. In deze tijdspanne vlogen 951 ex. ZW (of 10/u), tegenover bv. slechts 2 à 3/u te Scheveningen! De beste data zijn hier 24.08 met 182 ex. ZW in 6 uren en 31.08 (223 ex. in 11 uren). Zelfs in oktober werd af en toe nog een dwergstern opgemerkt, met als laatste wnm. 1 ex. ZW op 31.10.

Na eerder gewone aantallen in augustus, bracht de ZWARTE STERN (Chlidonias niger) ons een bijzonder spectaculaire doortrek in september. Waarschijnlijk tengevolge van aanhoudend matige tot krachtige ZW/W-winden werden de (ook over het binnenland trek-kende) zwarte sterns naar de kust gestuwd. Bij ZW tot WZW nam de trek geleidelijk, maar de ter plaatse op zee foeragerende vo-gels ,sterk toe. Bij krachtige westenwind verdwenen de foera-gerende vogels en kwamen de trekkers sterk door. Dit deed zich tweemaal voor, in relatief lage aantallen, begin september. De dagenlange ZW tot W stroming van 08 tot 14.09 zorgde voor de climax. Dit komt duidelijk tot uiting in onderstaande tabel:

DATUM	EX. ZW	EX/U	EX. TP (max)	METEO
07.09	80	80	42	2 ZZO
08.09	153	51	250	3 ZZW-W
09.09	491	89	320	5 WZW-WNW
10.09	234	78	260	3-6 ZZW-ZW
11.09	3934	437	-	6-7 W-WNW
12.09	4080	340	-	7 WZW
13.09	1669	139	-	6-7 W
14.09	1237	103	-	6-7 WZW-W

Daarna namen deze hoge aantallen snel af tot niettemin nog steeds relatief hoge uurgemiddelden. Eind september-begin oktober passeerden dagelijks nog enige ex., met als laatste 1 ex. ZW op 18.10.

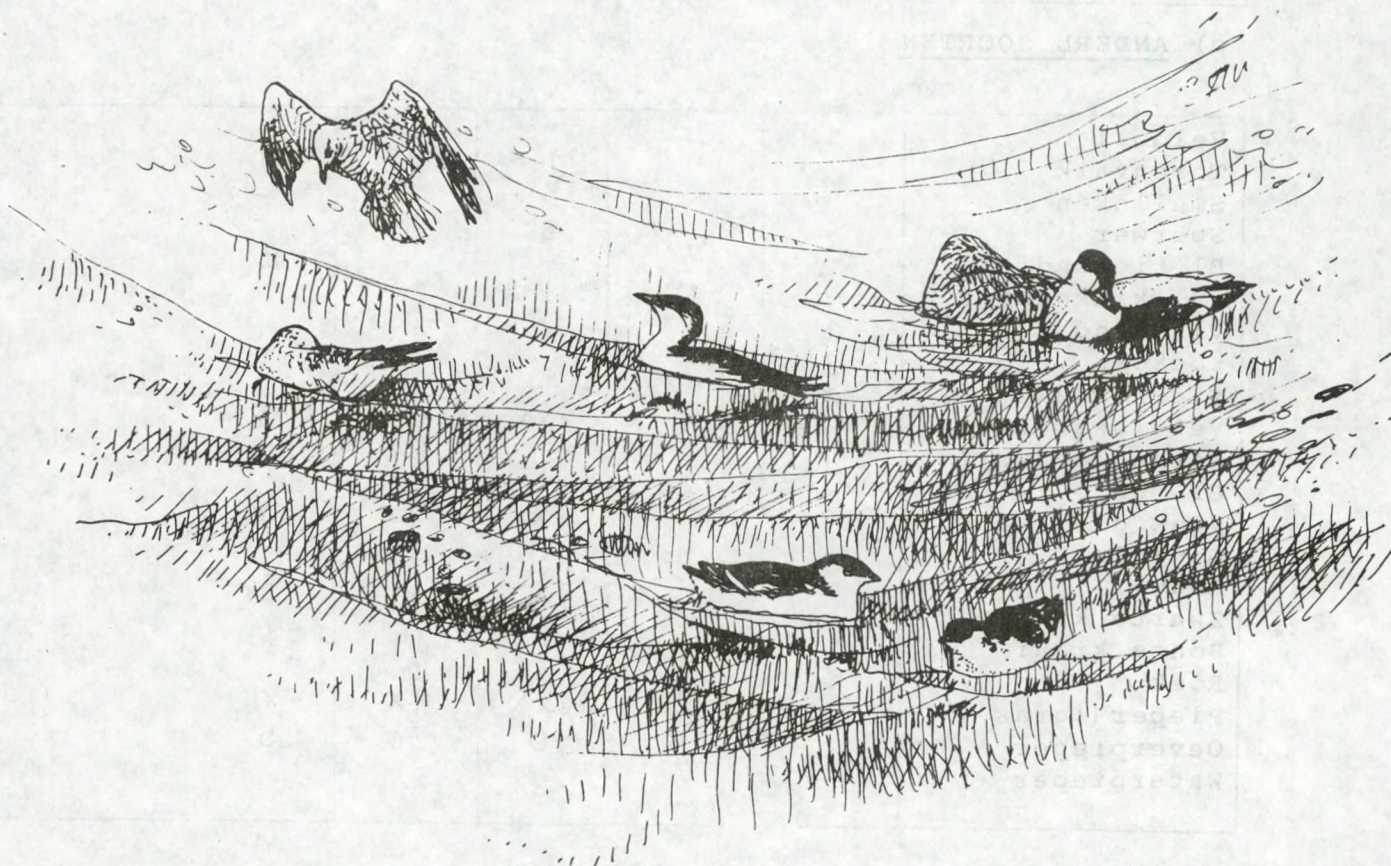
De LACHSTERN (Gelochelidon nilotica) werd tweemaal gezien: op 21.08 (PaL,PeL) en op 13.09 (PaL,EVB), telkens 1 ad. in winterkleed ZW. Ook de REUZENSTERN (Sterna caspia) werd op-nieuw waargenomen, nl. op 17.09: 1 ad. ZW (Dem P)

m) ALKACHTIGEN-ALCIDAE

Het aantal alkachtigen was dit jaar opmerkelijk groot. Reeds in oktober werden vele (de meeste zoals zou blijken) alk/zeekoet vastgesteld: 62 ex. waarbij 1 alk en 2 zeekoet, alle ZW. De beste dagen waren 18.10 (24 ex.) en 29.10 (12 ex.). In november en december kregen we doortrek in beide richtingen te zien, benevens enige pleisterende vogels. In totaal 44 ex, waarvan ditmaal 4 alken en 13 zeekoeten. Begin januari werden opnieuw meer alkachtigen gezien, vooral ZW maar ook veel ter plaatse. Van de 35 waargenomen vogels waren er maar liefst 15 duidelijk (= ernstig) met stookolie besmeurd. In deze periode vonden we tussen Zeebrugge en Cadzand overigens enige tientallen dode ex., de meeste met stookolie. Twee stervende zeekoeten dienden zelfs te worden afgemaakt.

De ZWARTE ZEEKOET (*Cepphus grylle*) werd tweemaal waargenomen, dit op 30.10 en op 03.12, telkens 1 ex. ZW. Ook de PAPEGAAIDUIKER (*Fratercula artica*) werd opnieuw gezien; reeds op 21.08 (1 juv.) ZW en op 02 en 03.11 resp. 3 en 1 ex. NO. Van de KLEINE ALK (*Alle alle*) trok 1 ex. ZW op 03.11, terwijl zich op 05.01 1 ex. op de rotsblokken aan het begin van de nieuwe havendam (Zeebrugge) bevond en later ZW vloog. Dit ex. was helaas ook al vrij ernstig met stookolie bezoedeld.

n) STELTLOPERS

De waarnemingen van steltlopers werden in onderstaande tabel samengevat: (1 =ZW, 2=NO)

	AUG.		SEP.		OKT.		NOV.		DEC.		JAN.		TOT.	
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
Steltl. sp.	29	-	48	-	27	-	-	5	-	-	-	-	104	5
Kleine steltl.sp	11	-	11	2	53	2	1	5	6	-	1	-	89	9
Bonte strl.	33	-	117	-	3	-	26	1	-	-	-	-	206	1
Drieteenstrl.	2	-	8	-	20	25	9	35	7	-	1	-	47	60
Kanoetstrl.	35	-	-	6	5	-	-	10	-	-	-	-	40	16
Krombekstrl.	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Paarse strl.	11	-	20	-	54	7	18	4	-	-	14	-	117	11
Bontbekpl.	25	-	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	75	-
Strandpl.	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Tureluur	3	-	87	75	1	-	-	1	1	-	-	-	92	76
Zwarte ruiter	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Groenpootruiter	21	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	-
Kemphaan	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Witgatje	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Zilverpl.	34	-	116	2	2	1	2	2	3	-	4	-	161	5
Goudpl.	-	-	8	-	3	-	-	-	-	-	-	-	11	-
Scholekster	195	9	201	2	47	9	53	5	39	-	2	-	537	19
Kluut	-	-	12	-	-	-	120	-	1	-	-	-	133	-
Kievit	-	-	-	-	-	-	156	16	-	-	-	-	156	16
Wulp	21	1	24	3	9	-	4	-	-	-	-	-	58	4
Regenwulp	96	1	45	-	3	2	1	-	-	-	-	-	145	3
Rosse grutto	23	-	200	-	-	4	-	-	-	-	-	-	223	4
Oeverloper	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-
Watersnip	-	-	1	-	-	-	1	4	-	2	-	-	2	6
Steenloper	41	4	353	6	73	21	43	18	6	25	-	-	516	74

o) ANDERE SOORTEN

Velduil	1						
Torenvalk			1	1	1		
Smelleken			3	1	-		
Sperwer			3	5	-		
Bl.kiekendief	-	-	-	-	2		
Br. kiekendief	-	1					
Visarend	1	-					
Koekoek	2						
Gierzwaluw	x						
Veldleeuwerik		x	xxx	xx	x		
Strandleeuwerik			5	22			
Gr. gele kwik			x	1			
Vink div. spec.			xxx	xx	x		
Goudvink			1				
Kauw	-	-	235	-	-		
Zwarte kraai	-	-	45	5	-		
Bonte kraai	-	-	1	16	1		
Roek	-	-	3	5	-		
Pieper ('gras')	-	xx	xxx	xx	x		
Oeverpieper	-	3	±20	±50	5		
Waterpieper	-	1	-	-	-		

5. Aanvullingen

Naast de in dit verslag aangehaalde gegevens kreeg ik ook nog waarnemingen van diverse personen toegezonden. Het overgrootste gedeelte hiervan is jammer genoeg onbruikbaar, noch voor dit, noch voor het uitgebreid verslag. De reden is dat het hoofdzakelijk 'losse waarnemingen' zijn, terwijl de verwerking van de zeetrekgegevens volledig op aantal/uur steunt! Een voorbeeld is 13.09.80: 21 grote stern ZW. Dergelijke waarneming zegt ons niets, vermits we niet weten over welke tijdspanne dit aantal gezien werd. Zo'n gegevens zijn niet in grafieken op te nemen. Deze grafieken vormen echter de basis voor iedere vorm van uitwerking en interpretatie. Dit is vooral erg jammer wanneer bv. voor soorten als jagers, pijlstormvogels en Jan van Genten op die manier veel gegevens verloren gaan. Daarom geldt voor de toekomst: TEL EN NOTEER ALTIJD PER UUR !

Enkele losse gegevens die toch kunnen gepubliceerd worden zijn hieronder systematisch weergegeven:

- STORMVOGELTJE (Oceanodroma pelagicus):
19.09: 2 ex. ZW Zwin (FV,PD,KD)
- KUIFAALSCHOLVER (Phalacrocorax aristoteles):
13.10: 1 ex. ZW Zwinbosjes (TDS)
14.05: 1 juv. Zeebrugge (TDS)
- GROTE BURGEMEESTER (Larus hyperboreus):
01.01.81: 1 (1°jaars) TP Strand Heist (TDS,BVP,PaL)
27.02.81: 1 ad. Put van Cloedt (TDS)
24.03.81: 1 (1°jaars) Zwin (PS)
01.02.81: 1 ex. Zeebrugge (AVES)
Winter 80-81: 1 ex. Blankenberge (MaP ea)
- DOUGALLS STERN (Sterna dougallii):
Vanaf 15.05.81 1 ex. Zwin (PP,TDS,GBu)
- LACHSTERN (Gelichelidon nilotica):
04.06.81: 2 ex. Zwin (GBu)
- WITWANGSTERN (Chlidonias hybrida):
11.09.80: 1 ex. Zwin (GBu)
17&18.05.81: 1 ad. Ramskapelle (TDS)
- NOORDSE STERN (Sterna paradisea):
11.09.80: 139 ex. Zwin (GBu)
- ZEEKOET (Uria alge sp.)
07.01.81: 2 ex. (met stookolie) levend in zee voor de Fonteintjes-Blankenberge (PK)
- ALK (Alca torda sp.):
11.01.81: 1 levend stookolieslachtoffer, De Haan (KD,KDB)
- KLEINE ALK (Alle alle):
16.12.80: 1 ex. Zwin (GBu)
11.01.81: 1 ex. dood Zwin (DV)
25.01.81: 1 dood ex. Wenduine (BJN olv JzV)
13.02.81: 1 ex. dood St-Pieters/Brugge (JzV,AY)

Opmerking:

Tenslotte werden in het najaar 1980 nog twee waarnemingen verricht die betrekking hebben op soorten die nog niet eerder in België vastgesteld werden. De reden dat deze hier nog niet worden medegedeeld, ligt ergens tussen een afspraak en een 'morele verplichting' om eerst de beoordeling door de homologatiecommissie af te wachten. Waarnemingen en beoordeling (positief of negatief) zullen beide in de uitgebreide publicatie verschijnen, vermoedelijk halfweg 1982.

6) DANKWOORD

Tot een reeks 'vaste' medewerkers, zoals te Scheveningen en Hondsbossche Wering, is het helaas nog steeds niet gekomen bij ons. Vooreerst wil ik even mijn broer, Peter Lust (PeL) bedanken. Zoals ieder najaar was hij op zo'n goede 40% der teluren aanwezig.

Andere mensen die toch minstens 20 uurtjes telden en die ik hiervoor van harte wil bedanken zijn vooreerst Thierry De Schuyter (TDS) en verder Patrick Demaecker (DemP), Ingrid Pieters (IP), Luc Van Rie (LVR), Filip Vanhee (FV), Frank De Scheemaeker (FDS), Eddie van de Berghe (EVB) en Dirk Vantorre (DVT). Verder zijn er nog de mensen die meestal op de 'zware dagen' een oogje komen toetsen: Johan Debuck (JDB), Axel Gurdebeke (AG), Nathalie Dryepont (ND), Rudy Vantorre, Jan Talloen, Luc Medaer, Chris Steeman (CSt), Dirk Vercammen (DV), Bart Vandepitte (BVP), Krista Rappé en nog enkele mensen van Brugge die ik echter (nog) niet ken..

Verder kreeg ik nog waarnemingen van Blankenberge: Marc Peeters (MaP), Franky Beits (FB), Marc Callier (MaC) ea., en van het Zwin: Peter Sys (PS), Guido Burggraave (GBu) en AVES. Indien mogelijk zullen deze waarnemingen in het uitgebreider verslag komen. Sinds 1981 is BJN-Heist bovendien gefusioneerd met Blankenberge, wat het aantal teluren natuurlijk ten goede komt.

Last but not least dank aan Paul Herroelen voor het bezoek, de vele nuttige informatie en de morele steun inzake homologatie.

door Jan Desmet

INLEIDING

Na het verslag aangaande de onderscheiden watervogelgebieden in de regio volgt nu een overzicht toegespitst op de waargenomen soorten. We brengen ze onder de noemer 'zwemvogels' daar niet alle op of nabij het water gedijende vogelsoorten in dit verslag werden betrokken, oa. ganzen en steltlopers. In grote lijnen is hier enkel sprake van duikers (Gaviidae), ruten (Podicipedidae), eenden (Anatidae) en de meerkoet (Fulica atra).

Het voorliggende rapport werd drieledig opgevat. Vervat zijn een bondig overzicht van de bekende broedvogelgegevens, een korte beschouwing rond de resultaten van de regionale I.W.R.B.-watervogeltellingen en de soort-besprekingen van alle waarnemingen die op niet-broedvogels (vnl. doortrekkers en overwinteraars) betrekking hebben.

METHODE

Hier kan goeddeels verwezen worden naar de bijdrage betreffende de watervogelgebieden. De soort-besprekingen zijn in hoofdzaak gesteund op de geciteerde formulieren per soort/per gebied.

Een bijkomende bewerking vormde het becijferen van decadegemiddelden bij wilde eend, tafel- en kuifeend en meerkoet. Aan de hand hiervan werden de Fig. 3, 4, 5 en 8 uitgetekend. Dit geschiedde op het Labo. voor Oecologie te Gent door A. Anselin waarvoor dank.

Het vorige jaar gehanteerde stramien (Desmet, 1980b) waarbij de gebieden de ruggegraat waren van de soort-besprekingen bleef ook nu weer in belangrijke mate gehandhaafd. Wel werd bij een drietal soorten die zich daar best toe leenden geëxperimenteerd met een beknoptere aanpak. Gezien de nog steeds aangroeiende medewerking, én toevloed van tellingen, zal deze werkwijze zich voor een volgende periode bij alle soorten laten opdringen. Te meer daar de diverse watervogelterreinen in de regio stilaan, en met recente maatstaven, kunnen getaxeerd worden.

De Fig. 1 (fuut), 2 (krakeend), 6 (brilduiker) en 7 (grote zaagbek) geven sommaties per halve maand van alle getelde aantallen van de betreffende soort binnen de besproken waarnemingstermijn (uitz. fuut).

Naast het schetsen van aantalsverlopen (per gebied, regionaal) wordt regelmatig een overstapje gemaakt naar bijzondere meldingen in verband met voedseltrek, geslachtsverhoudingen, enz.

BROEDGEVALLEN WATERVOGELS 1981

In tegenstelling tot vorig verslag (Desmet, 1980b) worden de broedvogelgegevens ditmaal in een apart hoofdstuk gebundeld. Vooral de opvallende hiaten die hierin schuilgingen spoorden ons hiertoe aan. Anderzijds wordt in enkele gebieden (ruw) inventarisatiewerk verricht maar zien de resultaten zich aan slechts één notaboek toevertrouwd. Laat ons hopen dat het viseren, zowel als het signaleren van dit aspect van het watervogelgebeuren in de toekomst enthousiaster zal gebeuren.

De nu volgende gegevens, per soort, werden bijeen gezameld door MP, AT, MaP, PK, AA, LVR, BC, SL, GBu, FDS, JD, TDS, FB, GL, JVG, SER en MS.

DODAARS - Tachybaptus ruficollis

De regio scoort 12 à 13 broedparen, wat zeker een minimum is gezien bepaalde gebieden weinig of niet werden bezocht (oa. enkele kreken te Hoeke en Lapscheure). De bevestigde gevallen werden genoteerd in (aantal koppels/aantal juv.): St.-Pieters (put): 1/4, opgespoten terreinen Ramskapelle: 4/?, Lissewege jachtput: 1/2, Fonteintjes Zeebrugge-Blankenberge: 5 à 6/? en Hoeke (achter steenbakkerij): 1/3. Het opvallendst zijn de broedsels op de put van St.-Pieters en te Ramskapelle. De hoge dichtheid in de Fonteintjes onderstreept nogmaals het unieke karakter van dit kustreservaat.

FUUT - Podiceps cristatus

lokaliteit	aantal k.	aantal juv.
Militair Domein Zedelgem	3	10 (totaal)
put Snellegem	1	1
privé-plas Jabbeke	1	5
Zevenkerke zandput	1	0
Steenbrugge spoorwegput	3	4, 4+1, 2
Oostkamp spoorwegputten	1	0
Erkegem Oostkamp	1	5
Vijverhof St.-Michiels	2	3, 3
Fribona Oostkamp	1	2+1
Beernem (Mexico?)	1	?
Ramskapelle opgesp. terr.	1	4
Hoeke kleiputten	1	3
Damse Vaart Hoeke	1	3
St.-Kruis (Nl.) Grote Kreek	1	2
Blauwe Toren Brugge	1	?
put St.-Pieters	1	3

Tabel 1 : Broedgevallen van de fuut in de regio Brugge-Oostkust, zomer 1981.

De fuut zorgde afgelopen zomer voor de spectaculairste toename onder de in het Brugse broedende watervogels. In totaal moeten minstens 21 koppels in de regio genesteld hebben.

Geheel nieuw was de soort te St.-Pieters, op het Vijverhof en de spoorwegputten te Oostkamp. Vooral op de laatste twee plaatsen wekte dit verbazing gezien het om zeer oude zandwinningsvijvers gaat, daterend van vóór W.O. I.

Uit Tabel 1 blijkt tevens dat op slechts drie vijvers 2 of 3 paren verschenen. De uitschieter vormde de spoorwegput van

KNOBBELZWAAN - Cygnus olor

Geen meldingen van in het wild broedende (tamme) exemplaren werden ontvangen. We hernieuwen hiermee de oproep van vorig jaar!

BERGEEND - Tadorna tadorna

In en om het Zwin is de bergeend een gewone verschijning als broedvogel. Voor 1981 beschikken we evenwel over geen juiste aantalsopgave. Naar Lippens (1980) zouden heden 65 tot 80 koppels in het gebied (= reservaat, aansluitende polderkreeken en oude kleigroeven) vertoeven.

Daarbuiten treffen we hem slechts bij enkele paren aan, beperkt tot de polderstreek, al ontbreken juiste cijfers. Dit geldt m.n. voor de Uitkerkse polder waar nu mogelijk 5 à 10 p. aan te treffen zijn (mond. med. JVG). Moreaux (1973) citeert alhier jaarlijks minstens één koppel.

Van de wijfjes bergeenden is genoegzaam bekend dat ze hun jongen over flinke afstanden durven meetransporteren. Zo schrijft Lippens dat de jongen uit de Zwin-streek weggeleid worden tot op de zandbanken (tussen Breskens en Terneuzen) in de Westerschelde. Van vogels die destijds op het opgespoten terrein van Brugge broedden is geweten dat ze het Boudewijnkanaal als toevluchtsoord opzochten. Het is echter de vraag waar een w met 9 juv., dat enkel op 13 juni op de put van St.-Pieters werd gezien, heentrok. In de kleiputten van Hoeke signaleerde men op 17 juli 2 w met elk 7 jongen.

WINTERTALING - Anas crecca

Broedgevallen van de wintertaling in deze regio lijken uitermate schaars, zelfs zeldzaam te zijn. Het laatste ons bekende geval dateert uit het midden van de jaren zeventig: 1 k. in Bulskampveld-Beernem. Voorheen was deze taling vermoedelijk

Steenbrugge-St.-Michiels waar nu 3 p., in plaats van 1 p. de voorgaande jaren, tot nestbouw overgingen. Eén adulte vogel kwam op een tragische wijze om het leven; hij liet zich strikken door op een lokvisje (snoekvangst) toe te happen. Vissers sneden gemakshalve de lijn door waardoor de fuut een dagenlange doodstrijd tegemoet zwom... Een tijdlang verbleef hier zelfs een vierde koppel doch het slaagde er niet in een nestplatform te bouwen. Het doorsnee-legsels van de fuut be draagt vier eieren. De twee 5-legsels (Jabbeke, Erkegem) vormen dan ook een op te merken bijzonderheid. Ter volledigheid dienen twee putten vermeld waar het mogelijks tot broed-(poging)en kwam: Lac Ona te Oostkamp en de Zandberg te Oedelem. Beide werden onvoldoende bezocht tijdens de zomermaanden. Op de Kijkuit te Beernem verbleven lange tijd 2 vogels die op 31.05 neiging tot nestelen vertoonden. Na 06.06 hadden ze hier echter de plaat gepoetst.

regelmatige broedvogel in zeer klein aantal (1 of enkele p.) in de Uitkerkse polder (Moreaux, 1973). In de zomer van 1981 broedde 1 k. met succes (4 juv.) in Ramskapelle (TDS).

WILDE EEND - Anas platyrhynchos

Op geen enkele wijze is het mogelijk het totaalbestand voor de gehele regio te schatten. Het staat enkel vast dat de 'wilde' eend op alle mogelijke plaatsen broedend kan worden aangetroffen. Zelfs raszuivere ex. werden nu tot in het midden van het Brugse stadscentrum gesignaleerd. De integratie in het menselijk milieu zet zich dus onverminderd door. Het toenemend aantal bastaard/soepeenden is hier uiteraard niet vreemd aan.

ZOMERTALING - Anas querquedula

De zomertaling kende in de jaren zeventig een fikse daling van het aantal broedgevallen. Met intrede van het nieuwe decennium lijkt vooralsnog geen positieve kentering te zijn opgetreden. Vorige zomer ontvingen we geen enkel bevestigd broedgegeven; in 1981 was er enkel sprake van 1 k. met 3 juv. te Ramskapelle. Ongetwijfeld broedden nog wel meer zomertalingen (Uitkerke!) in de regio, doch van een toestand zoals rond 1970 is heden zeker geen sprake meer.

SLOBEEND - Anas clypeata

Mogelijks broeden nog 20 of meer k. in noordelijk West-Vlaanderen, in ieder geval zijn de nu volgende gegevens stellig onvolledig: kleiputten Heist: w + 13 juv., Moeren Meetkerke-Houtave: enkele, Uitkerke polder: enkele. Ook te Hoeke en Lapscheure is de slob nog zeer waarschijnlijk broedvogel in klein aantal (zie De Cat, 1973). De verscholen levenswijze van slobenden in het broedseizoen pleit als verzachtende omstandigheid voor dit manke overzicht.

KUIFEEND - Aythya fuligula

De kuifeend is nog steeds geen algemeen broedende eendensoort in de regio, dit staat in contrast met de snelle uitbreiding in Antwerpen, Limburg of Brabant. In 1981 telkens 2 broedparen resp. te Hoeke en Ramskapelle. Dit zou een 'verdubbeling' van het bestand t.o.v. 1980 betekenen. Een verdere toename ligt in de lijn van de verwachtingen. Op de put van St.-Pieters verbleven in april-mei 1 tot 3 mannetjes. Misschien betrof het de partners van in de omgeving (Ramskapelle!) broedende wijfjes.

MEERKOET - Fulica atra

Ook hier beschikken we over geen enkele maatstaf om de broedpopulatie in de regio te schatten. Rest ons enkel een opsomming van de bekende lokaliteiten: Uitkerke (eendekooi Wenduine), Fonteintjes, put St.-Pieters, Fribona (eerste maal), wellicht alle krekken en kleiputten te Hoeke, Lapscheure, Westkapelle, Knokke-Heist, Zeeuws-Vlaanderen, enz. Uitkijken dus in 1982!

Niettegenstaande de tellingen organisatorisch nog niet geheel op punt stonden kunnen we voor 1980/81 van een in de regio betrekkelijk geslaagd telseizoen gewagen. De resultaten zagen we veel vlotter binnengestuurd en geven alle hoop voor het lopende seizoen 1981/82.

Tabel 2 sommeert het aantal bezochte gebieden. Wat uit januari 1980 te recupereren viel werd in het tijdschrift De Wielewaal gepubliceerd (Desmet, 1981). In die zin werd een vergelijking met januari 1981 bewerkstelligd (Tabel 3), al dient gewaarschuwd voor het feit dat de totalen uit '80 gebaseerd zijn op slechts 20 getelde gebieden, tegen 31 in '81.

	OKT	NOV	DEC	JAN	FEB	MAA	APR
aantal getelde gebieden in 1980/81	22	28	31	31	39	25	18
teldata	11/12	15/16	13/14	17/18	14/15	14/15	11/12

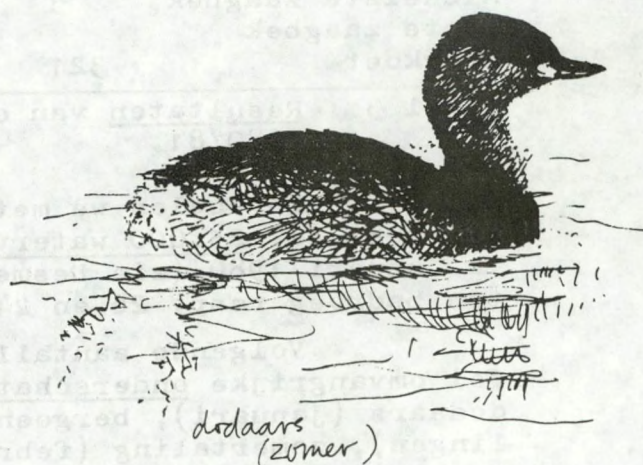
Tabel 2 : Aantal bezochte gebieden tijdens de (inter-)nationale I.W.R.B.-watervogeltellingen in de regio Brugge-Oostkust, 1980/81.

Zo is de schijnbare toename van de meerkoet geheel aan dit gegeven toe te schrijven. Jammer voor 1981 is het ontbreken van een april-telling (bergeenden!) uit het Zwin.

Uit het tot op heden verzamelde telmateriaal valt voorlopig te konkluderen dat tijdens de wintermaanden december-januari de volgende maximum-aantallen in de regio kunnen voorkomen: dodaars: 150-250 ex., wilde eend: 8.000-10.000 ex., wintertaling: 1.000-2.000 ex., smient: 2.500-5.000 ex., slob-eend: 500-600 ex., kuifeend: 250-300 ex., tafeleend 400-500 ex., bergeend: 800-1.200 ex. en meerkoet: 2.500-3.500 ex. Het is duidelijk dat tijdens periode's met extreme weersomstandigheden of intense doortrek nog hogere aantallen tot de mogelijkheden behoren.

De regio is van nationaal belang voor dodaars, wilde eend, smient, slob-eend en bergeend. In internationale kontekst dient vooral gewezen op de ganzenpleisterplaatsen, m.n. van kleine riet- en kolgans (zie andere bijdrage in dit jaarboek).

Voor alle verdere detailinformatie en een overzicht voor gans Vlaanderen kan verwezen worden naar een onlangs verschenen rapport (Royeaerd et al., 1981).

	11/12 OKT	14/15 NOV	13/14 DEC	17/18 JAN	14/15 FEB	14/15 MAA	11/12 APR
Roodkeelduiker		1		1			
Parelduiker		1					
Duiker spec.			1				
Dodaars	53	54	41	72	149	30	25
Fuut	22	100	14	4	667	24	41
Roodhalsfuut	1	1					
Kuifduiker			1				
Geoorde fuut	1						
Aalscholver	1						
Knobbelzwaan	2	1	3	4	7	3	6
Kleine zwaan			11	20	6		
Rietgans			8	2	220	8	
Kleine rietgans		168	3.307	1.500	45		
Kolgans		79	4.970	5.845	400		
Grauwe gans							3
Indische gans				1			
Canadese gans		2					
Brandgans			1	1			
Rotgans	1						
Bergeend	376	769	787	857	776	366	46
Smient	729	1.351	1.096	2.588	1.364	765	45
Krakeend	1	11	10	16	9	11	
Wintertaling	242	601	400	1.856	618	118	9
Wilde eend	5.223	6.172	6.623	8.763	7.822	674	151
Pijlstaart	254	16	20	16	28	72	2
Zomertaling						2	10
Slobeend	237	290	269	224	533	123	68
Krooneend				1			
Tafeleend	78	431	343	418	450	118	4
Kuifeend	27	161	102	287	254	124	62
Toppereend	1	2		3	2		
Eidereend		1	8				
IJseend		1				1	1
Zwarte zeeëend			181				
Brilduiker		13	8	16	22	23	4
Nonnetje			4	3			
Middelste zaagbek	3	1	2	3	18	7	3
Grote zaagbek			5	2	4		
Meerkoet	321	873	1.828	2.241	2.764	768	36

Tabel 3 : Resultaten van de watervogeltellingen Brugge-Oostkust, 1980/81.

Goochelen we met totaal-cijfers dan komen voor januari 1981 ca. 25.000 watervogels uit de bus tegen bijna 30.000 in januari 1980 (zie Desmet, 1981). Het aantal genoteerde soorten bedroeg resp. 26 en 24.

Volgende aantallen uit Tabel 3 betreffen zonder twijfel omvangrijke onderschattingen (= vele tientallen/honderden): dodaars (januari), bergeend (april), wintertaling (diverse tellingen), zomertaling (februari, maart en april) en wilde eend (april).

BESPREKING PER SOORT

ROODKEELDUIKER - *Gavia stellata*

Van alle duikers doorgaans de minst zeldzame verschijning al zijn recente waarnemingen bekend die dit enigszins relativeren, vooral t.a.v. de parelduiker (zie Geers et al., 1981). In de regio worden de meeste roodkeelduikers gemeld langs de zeereep (zie andere bijdrage in dit jaarboek), als doortrekker of pleisteraar op zee in klein aantal. Soms een solitaire vogel op de zandputten. Volgen nu alle bekendgemaakte observaties:

27.10	: 1 ex. op zee voor Heist	TDS
15.11	: idem	TDS, PaL
16.11	: 6 ex. idem Knokke-Heist	TDS
17.11	: 2 ex. idem Zwin	TDS
26.11	: 2 ex. zee Heist ZW trekkend	TDS
03.01	: 1 ex. Knokke zee	PS
03.01	: 1 ex. put Roksem	FV
20.01	: 1 ex. Vagevuur Zuienkerke	LD
28.01	: 1 ex. idem	LD
04.02	: 1 ex. idem	LD
07.02	: 1 ex. Zeebrugge	TDS
11.02	: 1 ex. Vagevuur Zuienkerke	LD
01.03	: 1 ex. op zee Zwin	TDS

PARELDUIKER - *Gavia arctica*

11.11	: 1 ex. met stookolie in de Fonteintjes	MaP
15.11	: 1 ex. op zee te Heist	TDS, PaL
07.12	: 1 ex. put Roksem	FDS
09.12	: 1 ex. idem	FV
19.12	: 1 ex. put St.-Pieters om 08:50, later wegvliegend	MS

Roodkeel- en parelduiker in winterkleed zijn niet steeds even makkelijk van elkaar te onderscheiden. Vooral dieper in zee zwemmende of trekkende exemplaren stellen problemen. De nu volgende waarnemingen betreffen alle Duiker spec. :

18.10	: 1 ex. ZW Oude Muur Zeebrugge	LVR, LDq, FDS, FV
16.11	: 2 ex. op zee Knokke-Heist	TDS
20.02	: 1 ex. NO zee Zwin-Zoute	TDS

DODAARS - *Tachybaptus ruficollis*

Boudewijnkanaal + dokken Zeebrugge: Aan de hand van nauwelijks 9 tellingen is het zeer moeilijk het aantalverloop te rekonstrueren. Toch valt op dat er, net als vorige winter, slechts lage aantallen pleisteren in oktober-november-december (?). Vooral in de 2e winterhelft komen heel wat meer dodaarsen op deze plaats terecht: 15.02: 62 ex. en 25.02: 92 ex.. Op 02.03 nog 39 ter plekke. Gezien het hier om een van de belangrijkste overwinteringsgebieden in België zou gaan (zie Royeaerd et al., 1981) ligt het voor de hand om hier in de toekomst meer aandacht aan te besteden.

Put St.-Pieters : In september 2 ex. op 13 en 17.09. In oktober zware aantalsschommelingen (of onnauwkeurige tellingen) gaande van 1 ex. (05.10) tot 24 eks. (04.10). Zeer waarschijnlijk waren echter reeds vanaf eind sept. meer dan 10 dodaarsen aanwezig. Tijdens de daaropvolgende maanden

werden als maxima genoteerd: nov. 25 ex. 14.11, dec. 18 ex. 03.12, jan. 33 ex. 22.01, feb. 34 ex. 25&26.02, maa. 37 ex. 04.03, apr. 18 ex. 08.04. Na de eerste decade van april nog 1 à 2 achterblijvers (broedgeval 1 k.) met als uitzondering 3 ex. op 11.05. Algemeen viel er in het voorjaar een duidelijke doortrekpiek waar te nemen in de tweede helft van febr.-eerste pentade maart.

Opgespoten terrein Brugge (O.T.B.R.): 7 ex. foeragerend op de zeer tijdelijke plassen op 15.10. Op het Boudewijnkanaal t.h.v. dit (nu) ex-opgespoten terrein verbleven soms tot enkele tientallen dodaarsen, zo 36 ex. op 17.01 (MS).

Vagevuurvijvers Zuienkerke: Lijkt een vaste klant op de grootste brakwatervijver. Waarnemingen vanaf augustus tot maart, maximaal 10-11 ex.

Ramskapelle: Op Distri 2 juli- en 3 aug.wnm. van telkens 1 ex. Vanaf de tweede helft van sept. een lichte toename (5 ex. 22.09). In de laatste decade van okt. een piek: 25.10: 15 ex., 26.10: 21 ex. en 30.10: 30 ex. In nov.-dec. nog hoogstens 10-16 ex. Ontbrak bijna geheel in de tweede winterhelft (slechts 3 wnm.).

Van de opspuitterreinen ontvingen we onvoldoende dodaars-tellingen: 20 en 25.09: 7 ex., 04.10: 9 ex. en 16.11: 6 ex.

Blauwe Toren: Zeer onregelmatig waarnemingspatroon. Enkel in de eerste helft van okt. lijkt er sprake van doortrek: 05.10: 4 ex., 14.10: 7 ex.. Voorts driemaal in nov. (w.o. 3 ex. op 10.11), tweemaal in jan.-maa. en tweemaal in april-mei: 1 ex. 06& 09.04.

Cloedt: Zeer verspreidliggende gegevens; 9 wnm. van 1 à 3 ex. Hoogstens 6 op 20.09.

Roksem: De opvallendste 'negatieve' uitschieter. Grote aantallen zoals op de nabije Oostendse Spuikom zijn hier volslagen vreemd. Slechts 2 (!) wnm.: 08.11: 1 ex. en 15.02: 3 ex. Gezien visjes een belangrijk voedselbestanddeel van dodaarsen uitmaken (zie Bauer en Glutz, 1966) stelt zich de vraag of deze in de Roksemput ontbreken.

Vlissegem: Gast in klein aantal(?).

Hoeke kleiputten: Enkele gegevens uit na- en voorjaar (vanaf maart). Steeds 1 à 3 ex.

Expresswegput: 1 ex. 24.09 en 26.10. Elf wnm. in nov.-dec., telkens 1 à 2 ex. Vanaf jan. nog eenmaal: 01.03: 2 ex.

Zevenkerke: Doortrekker maar niet overwinterend. Piek najaar rond eind okt.-begin nov.: max. 5 ex. op 30.10 en 02.11. Piek voorjaar rond eind maart: 6 ex. op 28.03.

Vijverhof: Alle wnm.: 09.11: 1 ex., 24&26.02: 1 ex.

Spoorwegput Steenbrugge: Mogelijks overwinteraar (1-2 ex.). Ook in april (1 ex. 04.04) en mei (1 ex. 02&22.05) vastgesteld.

Naast de hier geciteerde vijvers of grote waterpartijen is het niet ongevoen de dodaars op poldersloten van allerlei slag aan te treffen, zij het steeds in klein aantal. Voorbeelden hiervan zijn de 2 ex. in Speien op 06.01 en 2 ex. nabij Zielebrug-noord (EK) op 30.11.

FUUT - Podiceps cristatus

Roksem: Op 29.07 10 op 30.08. In okt. geen enkele 19.10 met 14 ex. sterk wisselend à 12 ex. (= 9 0 à 3 ex. (uitzonderlijk 10 op 15.02)).

ex. ter plaatse, zelfs 14 sept. en de eerste helft van wnm. op 5 excursies. Vanaf bijna steeds vastgesteld in aantal. In dec. permanent 9 wnm.), in jan. 0 à 5 en febr. 0 à 3 ex. (uitzonderlijk 10 op 15.02)). Ook in maa.-apr. zwak.

Havenuitbreidingsgebied Ramskapelle-Lissewege: Op de uitgestrekte plassen en uitgegraven insteedokken verzamelden in het voorjaar nogal wat futen. In het gehele gebied op 16.05 zelfs 46 ex.! Ook de 19 ex. op 20.06 wekken verbazing.

Zevenkerke: Geen enkele wnm. tot op 05.04: 6 ex. en 10.04: 3 ex. Van toen af 1 à 2 (k.) ex. pleisterend tot in juni (2 ex. op 13.06).

Hoeke kleiputten: De plaatselijke boredvogels verdwenen nogal snel, op 03.09 een laatste ex.. Tijdens de winter slechts vier wnm. van 1 ex.: 20.12, 25.12, 26.12 en 06.02. Vanaf 03.03 steeds gezien tot 4 ex. in de derde decade van maart. Ook op de plassen vóór de Hoekse steenbakkerij verbleven tot 3 ex.

Vijverhof: Op 28.03 een eerste vogel op de vijver. Daarna dagelijks waargenomen w.o. 6 ex. op 31.03, 01 en 09.04. Na 12.04 met nog 5 ex. bleven 2 k. om te broeden.

Fribona: De lokale futen (4-5 ex.) bleven vermoedelijk tot in nov. aanwezig. Vanaf de 2e december-helft, met onderbreking in de 2e en 3e decade van jan., tot eind febr. 1 ex. Uit de voorjaarestrekperiode beschikken we over slechts één wnm.: 2 ex. op 28.04. Er bestaat een sterk vermoeden dat de vogel(s) Fribona a.g.v. een flinke ijsbedekking verliet(en) om een onderkomen op het naburige ijsvrije water van de Lac van Loppem te zoeken.

St.-Pieters: Niet aanwezig tijdens de wintermaanden. Ook hier abrupt verschijnend in het voorjaar: 0 ex. op 01, 02 en 04.04, 9 ex. op 05.04 en 2 ex. op 06.04. Dit alles wijst op belangrijke doorstroming van voorjaarestrekkers. In mei hoogstens 5 ex. (08.05).

Blauwe Toren: In aug.-sept. een koppel met juv. ter plaatse. Vanaf de 3e decade van okt. tot eind december zelden vastgesteld (1 ex.). Eén vogel overwinterde (jan.-febr.) en vertoefde vanaf 18.03 in het gezelschap van een tweede ex.

Drie futen op 10.05.

Cloedt: Eén ex. in de tweede helft van november.

Put Meetkerke: Eén adult op 10.05.

Voor bijkomende informatie kan verwezen worden naar het hoofdstuk broedgevallen.

Tijdens de afgelopen winter werden enige opzienbarende tellingen verricht van op zee verblijvende futen.

Vóór Knokke-Heist: 15.11: 42 ex., 16.11: 93 ex., 01.03: 230 ex. (TDS)
 Vóór het Zwin: 17.11: 59 ex., 04.01: 15 ex., 07.02: 33 ex. (TDS, PS).
 Trajekt Wenduine-Blankenberge: 10.02: 300 ex., 13.02: 650 ex.,
 21.02: 50 ex., 04.03: 160 ex. (MaF).

Dat het hier om bijzonder markant materiaal gaat blijkt reeds wanneer we er Lippens en Wille (1972) op na slaan. Zij vermelden als belangwekkende groep 150 ex. op zee te Koksijde op 10 november 1953. Vooralsnog is het echter te vroeg om deze gegevens in hun juiste kontekst te plaatsen; gaat het om een éénmalig of een nooit eerder geobserveerd fenomeen?

Mogelijks mag de Oostkust geïnterpreteerd als de zuidwestelijke uitloper van de Westerschelde-monding waar inderdaad honderden futen de winter doorbrengen. Enkele tellingen van FV en JS illustreren dit voor het trajekt N°1 — Paulinahaven: 27.12: 404 ex., 18.01: 498 ex. en 25.01: 368 ex.

Fig. 1 biedt een sommatie van alle waargenomen aantallen binnen de regio, periode okt.-mei. Het lag vnl. in de bedoeling de opvallende doortrek in het voorjaar van 1981 te illustreren. Buiten beschouwing bleven echter twee gebieden die de hoogste cijfers scoorden: de zee en het havenuitbreidingsgebied

van Ramskapelle-Lissewege (futen-tellingen té schaars). De voorjaarspiek situeert zich vooral in de eerste decade van april.

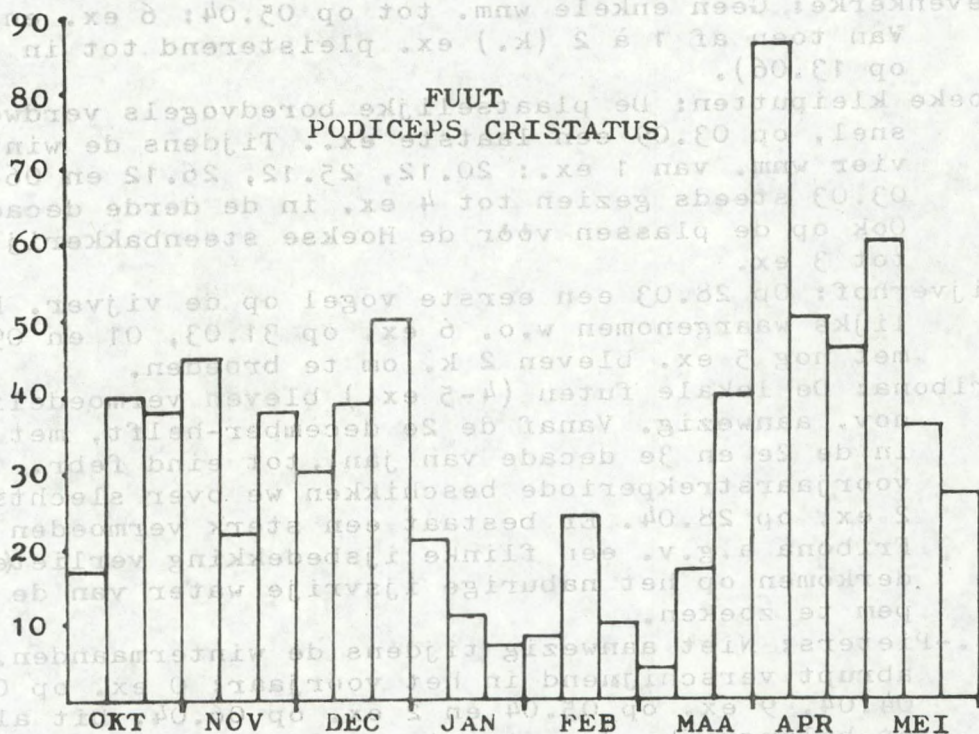

Fig. 1 : Aantal waargenomen futen, Podiceps cristatus, in noordelijk West-Vlaanderen, periode oktober 1980-mei 1981 (per decade). Verdere toelichting in tekst.

De minste kans om futen waar te nemen lag in de periode jan.-tweede decade maart.

We ronden af met enkele interessante wnm. die bij een ultieme controle net niet uit de boot tuimelden:

Zwin: 20.01: 1 ex., vanaf 07.04 2 ex. aanwezig tot in juli (HB).

Laguna Beach: 1 ex. op 22.11 en 26 tot 28.11.

Damse Vaart Hoeke: 1 ex. op 05.02 (HB).

Knokke zee: 22 ex. (in groep?) trek NO op 11.01 (PS).

KUIFDUIKER - Podiceps auritus

In de regio is de kuifduiker de minst algemene futensoort. Vorig jaar één pleistergeval te Roksem, afgelopen seizoen werden twee verblijven en een losse wnm. opgetekend:

Zwin: 1 ex. 07.09-19.10 (GBu) en 1 ex. op 25.01 (DVT).

Expresswegput: 1 ex. 07-16.12 (LVR, MS, FDS, FV, JS, LDq, JD, PK MaS). De vogel hield ervan om, dicht tegen de oever, de plas rond te zwemmen. Het beest was weinig schuw.

GEOORDE FUUT - Podiceps nigricollis

Zwin: 21.08: 1 ex. trek W over zee (TDS), 04-26.09: 1 ex. (TDS, GBu), 29.09: 1 ex. (HB).

Put Roksem: 1 ex. op 12.10 (BJN-FDS)

Opgespoten terreinen Zeebrugge-Ramskapelle: 2 ex. in zomerkleed op 16&17.08 (TDS, PS, FB).

Twee ex. op 16, 17 en 19.05, beide in zomerkleed (PS, TDS, FB). Waarnemingen na april kunnen op overzomeraars of potentiële broedvogels wijzen (Van den Berg et al., 1979).

ROODHALSFUUT - Podiceps grisegena

Afgelopen zomer 1981 werden in Vlaanderen heel wat waarnemingen van de roodhalsfuut verricht. Ook in augustus en later vertoonden zich op meerdere plaatsen ex. van deze soort (zie Geers et al., 1981a, b). Voet en Maes (1981) trachten een verklaring te vinden voor het in verhoogde mate optreden van zomergegevens en eventuele broedgevallen ten westen van het verspreidingsareaal.

Roksem: 1 ex. 08.08 (FDS).
Havenuitbreidingsgebied
Ramskapelle: Telkens 1 ex. op
17.08, 05.09, 20.09,
04&05.10 (JD, TDS, LVR,
FV, JS, MS, FVH, PDc,
JzV).

Zwin: Steeds 1 vogel op 25&
26.10, 28.10, 31.10,
02.11, 07.12 en 12.12
(PDc, FV, TDS, PK, MS,
PS, GBu, PD, LDq, JS).

Zwin-Zoute op zee: 1 ex. op 03.11 (TDS).

Heist op zee: 2 ex. op 03.01 (TDS).

Blauwe Toren: 1 ex. 29, 30&31.10 en 02.11 (MS, DVD, FV, PD).

Put Vlissegem: 1 ex. 16.11 (VWGB).

Bij nader toezien blijken alle meldingen afkomstig uit de periode augustus-januari. Geen enkele voorjaarswaarneming.

AALSCHOLVER - Phalacrocorax carbo

Doortrekker en tijdelijk pleisteraar in de regio. De enige juni-juliwnm. heeft mogelijks betrekking op een vrij rondvliegende vogel uit het Zwin-park (29.06: 1 ex. N 16:00 Zwin, BJN). Eerste najaarstrekkers op 08.08 te Zeebrugge. Grootste groepen voor aug.: 9 ex. ZW Fonteintjes (12e om 07:13, LVR); 7 ex. ZW Zeebrugge (21e om 09:05, LVR, PD) en 7 ex. Z Zwin (22e, TDS, HB). Afgetekende najaarsvluchten te Zeebrugge-Heist vanaf de tweede decade van sept. met als pieken oa. 43 ex. op 20.09 (zie zeetrekverslag) en 10+25 op 22.09 om resp. 09:40 en 10:13 (FDS, FV, PK, FVH). Meer landinwaarts slechts enkele trekwnm.: 10 N (!) op 14.09 om 11:15 te St.-Andries (MS), 12 ex. W op 13.10 om 09:30 te Assebroek (BC) en 17 N (ook 13.10) om 17:34 Peereboom-St.-Andries (BJN). Deze 'tegentrekkers' wekken verbazing gezien PaL bij de zuivere zeetrekken tot slechts 4,5% N-vliegers komt (sept.-okt.) tegen zo'n 27,4% voor alle wnm. Enkele pleisteraars verbleven op Roksem (5 wnm. sept.-nov.: max. 5 ex. 30.09, FDS), te Ramskapelle (4 wnm. aug.-okt.: telkens 1 ex., div. wnm.) en in het Zwin waar gans de winter vogels waren te zien (zelfs 4 ex. van 28.11-03.12, GBu).

De voorjaarstrek kwam aarzelend op gang rond eind febr.-begin maa.: 24.02: 2 ex. continentale vorm O put St.-Peters (MS) en 01.03: 8 ex. NO om 17:24 boven het Zwin (TDS). De doorkomst kulmineerde in de eerste en tweede decade van april, resp. minstens 74 ex. (5 groepjes) en 77 ex. (7 groepjes/solitair). Grote groepen op 04.04 (22 ex. NO te Knokke, DV), 05.04 (31 à 32 gezien te Blankenberge en Knokke ca. 16:00, TDS, MaP) en 15.04 (35+14 ONO te Heist resp. om 11:02&06, PaL).

KNOBBELZWAAN - Cygnus olor

Vroeger was het niet ongewoon dat er te Zeebrugge, op de intussen verdwenen plas achter de 'Nieuwe Muur' 10-20 of meer knobbelzwanen verbleven, bijv. 24 ex. op 26.12.1972 (JD). Heden is het een zeldzaamheid dergelijke concentraties in de regio te ontmoeten. Ook op landelijk vlak lijkt dit het geval (zie Roy-eaerd et al., 1981).

Het begrip 'wild' dient bij de nu volgende gegevens getemperd. Zo leven ten noorden van ons land (Nederland, Denemarken, Zweden) duizenden knobbelzwanen. Ze werden in wilde staat geboren doch stammen uit kollekties ontsnapte oudervogels. Hierdoor wist zich een sterke doch half-tamme populatie op te bouwen. Anderzijds is het geen eigenaardige tref tamme ex. vrij op de vleugel te zien, allerm minst in het Brugse.

Put St.-Pieters: Zeer onregelmatig (15 wnm.) en steeds kortstondig verblijvend van okt. tot mei. Max. 4 ex. op 18.01.

Blaauwe Toren: Eén ad.+juv. op 29.10 en telkens 1 op 05.11 en 09.06

Vagevuurvijvers Zuienkerke: Vanaf nov. tot in febr. steeds 1 à 2 ex.. Er bestond een duidelijke voorkeur voor de kleinere, ondiepe vijver. Zie Tabel 14 artikel watervogelgebieden.

Ramskapelle volledig: Hoogste aantallen: 3 ex. op 10.11 en 5 ex. op 10.05.

Cloedt: Drie ex. op 31.01.

Laguna Beach: Idem op 11.11.

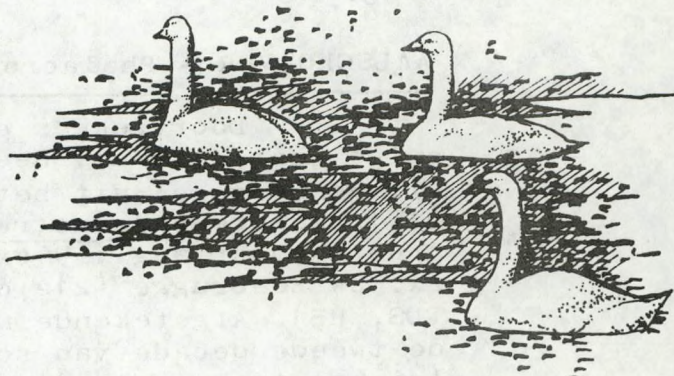
Hoeke kleiputten: Soms 1 à 2 vogels (in totaal 14 wnm.). Max. 6 op 26.02.

Lac van Loppem: Twee ex. 03.11.

Roksem: In totaal 10 wnm. waarvan 8 in de periode nov.-febr.

Meestal 1 of 2 ex. Max. 3 en 7 knobbels op resp. 13.12 en 16.05.

Grote aantallen tam-me knobbelzwanen vertoeven op het Stil Ende (Vesting Brugge), het Vijverhof te St.-Michiels en Koude Keuken te St.-Andries. Op meerdere privé- en kasteelvijvers vervolledigen één of enkele knobbels het decor.

wilde
knobbelzwanen.

WILDE ZWAAN - Cygnus cygnus

Schaarse gast in milde winterhalfjaren. Dit seizoen slechts éénmaal waargenomen: 2 adulte ex. in De Vrede (Knokke-Westkapelle) in gezelschap van 4 kleine zwanen op 31.10 (LVR, JS, TDS).

KLEINE ZWAAN - Cygnus columbianus

Kleine zwanen arriveren alhier einde okt.. Sommige ex. bleven tot begin maart in de kontreie.

Belangrijk is de polder van Knokke-Westkapelle met regelmatig bezochte pleisterplaatsen zoals het Zwin, het Dievegat en De Vrede. Even traditioneel behoren deze zwanen tot de wintergasten in de polder van Uitkerke-Blankenberge-Zuienkerke (zie Van Gompel, 1976). Niet volslagen nieuw maar toch van opmerkelijke aard zijn de 7 wnm. in Meetkerke. Meldingen uit andere gebieden hebben waarschijnlijk betrekking op zwanen die van-

uit deze voorname polen korte zwerftochten ondernemen. Dit fenomeen werd ook vroeger bij herhaling genoteerd. Kleine zwanen uit het Uitkerkse poldercomplex vlogen toen regelmatig de opgespoten terreinen van Brugge aan om te foerageren of zelfs te overnachten. Volgt nu een chronologische lijst van alle observaties. Deze is slechts deels volledig daar niet alle wnm. uit het Zwin-reservaat werden doorgespeeld.

26.10	: 2 à 4 ad. put Distri Ramskapelle	KD, JS, MS
27.10	: 5 ad. De Vrede	TDS
28.10	: 5 ad. idem	FV
29.10	: 5 ad. idem	LDq, MS, FV, LD
31.10	: 4 ad. idem	LVR, JS, TDS
01.11	: 4 ad. idem	PS
	11 ad. Dievegat Knokke	FDS, LDq, AA, MaS, MS
	1 ad. polder Blankenberge	MaP
	2 ad. trekkend Z 16:15 Oostkamp (bij Siemens)	PK
02.11	: 13 ad. De Vrede	FV, TDS
03.11	: 18 ad. idem in voormiddag	TDS
	7 ad. om ? De Vrede	FV, JS, LVR
	4 ad. opgespoten terreinen Ramskapelle ca. 11:30	idem
04.11	: 9 ex. te Meetkerke	PVDB
05.11	: 5 ex. idem	PVDB
	3 ad. Zwin	TDS
06.11	: 7 ad. Passageule Zwin	FV
07.11	: 6 ad.+ 4 juv. ZW 13.15 Zwin	MS
08.11	: 3 ad. De Vrede	PS
09.11	: 7 ad.+ 1 subad. polder Blankenberge	MaP
	6 ex. Meetkerke	PVDB
10.11	: 9 ad. Zwin	LVR, PS
11.11	: 5 ad. Retranchement	TDS
	3 ad./8 ad. De Vrede	TDS/ JzV
17.11	: 8 ad. Cadzand polders	FV
23.11	: 2 ad.+ 1 juv. Uitkerke	JVG
24.11	: 3 ad. Dievegat/Zwin	TDS
30.11	: 2 ad. Zwin	TDS
01.12	: 6 ex. Meetkerke	PVDB
02.12	: 17 ex. idem	PVDB
07.12	: veel beweging polder Blankenberge, eerst 14 ad.+ 1 subad. aankomend, daarna 23 ex. W om 14:20. Om 16:00 nog 3 ad.+ 1 subad. ter plekke.	MaP
11.12	: 6 ad. op put van Meetkerke	JVG
06.01	: 25 ex. polder Uitkerke	EK
10.01	: 1 ad. put St.-Pieters, niet geland	MS
	9 ex. Meetkerke	AK, AnK
11.01	: 3 ad.+ 4 juv. polder Blankenberge	MaP
14.01	: 38 ex. w.o. 10 juv. Zuierenkerke Zielebrug-noordoost	EK
18.01	: 8 ex. put Vlissegem; 12 ex. Zwin	GBu, VWGB
31.01	: 11 ad.+ 1 subad. polder Blankenberge	MaP
01.02	: 3 ad.+ 1 subad. idem	MaP
	3 ad. Zwin	FV, KDB
	3 ad. De Vrede	TDS
04.02	: 12 ad.+ 1 juv. Zuierenkerke Zielebrug-noordoost	EK
	2 ad.+ 1 juv. Uitkerke-Nieuwmunster	EK
08.02—22.02	: 2 ad.+ 1 juv. polder Blankenberge	MaP, JVG
13.02	: 3 ad. De Vrede	MaP
14.02	: 3 ad. Passageule, later Zwin	PS, JS, DD
22.02	: 2 ex. Uitkerke	EK
01.03	: 3 ex. Nieuwmunster-Wenduine polder	EK
02.03	: 2 ad.+ 1 juv. polder Uitkerke	BJN

BERGEEND - Tadorna tadorna

Samen met het Antwerpse is het Zwin de belangrijkste verblijfplaats van bergeenden in Vlaanderen (zie ook Royeaerd et al., 1981). De volgende tellingen van GBu illustreren dit op treffende wijze: 14.12: 780 ex. en 18.01: 850 ex. (Tabel 2 gebieds-besprekingen). Daarnaast bestaan er nog meerdere pleisterplaatsen van beperktere omvang. De voornaamste zijn:

Ramskapelle: Zowel tijdens de nazomer als tijdens de voorjaars-trek bij vele tientallen: 29.07: 63 ex., 30.07: 146 ex., 25.09: 65 ex., 05.04: 93 ex., 10.04: 128 ex. en 14.04: 79 ex.

Hoeke kleiputten: Voornamelijk vanaf jan. verschijnend, tot 14 vogels op 21.02. Op 28.03 een voorjaarspiek van 33 ex. en 20 op 03.05.

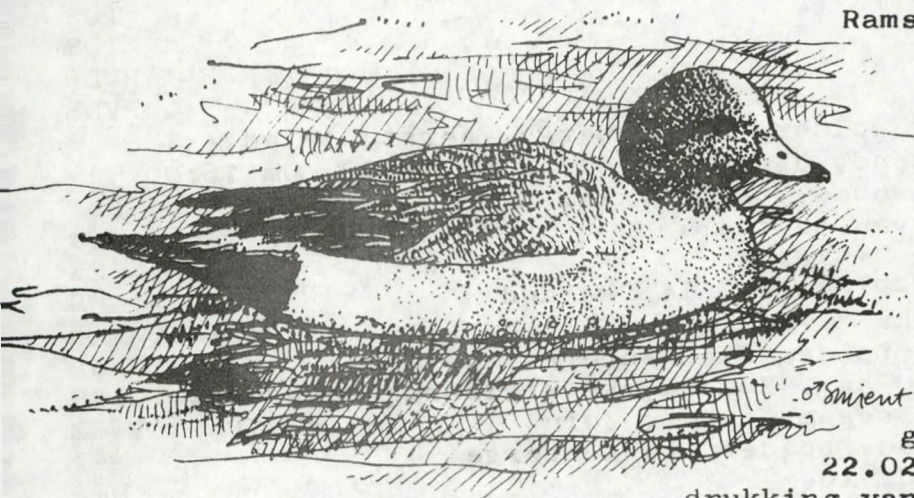
De Vrede: Jaarvogel in sterk wisselend aantal. Max. najaar: 03.11: 32 ex. In dec.-febr. steeds enkele tot 20 bergeenden. Eind maart-begin april een voorjaarspiek: 28 ex. op 29& 31.03.

Polder Uitkerke: In aug. een concentratie jonge bergeenden tot 15 ex. Eveneens 15 in de eerste helft van mei.

Blauwe Toren: Nu en dan verzeilen 1 à 3 bergeenden op deze vij-ver (12 wnm.), vooral in febr.-april. Eénmaal 4 ex. (01.04).

Roksem: Voor het eerst in de tweede decade van okt. (2 ex. op 12.10). Hoogste winteraantallen in nov. (10-11 ex. eerste decade). Ook alhier werd een duidelijke voorjaarspiek opgetekend: 21 ex. 05.04 en 20 ex. 10.04.

SMIENT - Anas penelope

Ramskapelle-Lissewege: België telt drie betekenisvolle overwinteringsgebieden van deze soort.

Samen met Woumen-Merkem en de streek van Antwerpen is Ramskapelle er een van. De uitbreiding van de Zeebrugse achterhaven heeft er echter voor gezorgd dat deze nationaal belangrijke pleister-

plaats (zie Royeaerd et al., 1981) een kwalijk lot beschoren is. Mogelijks zijn de lagere aantallen (max. 2.210 op 22.02) in 80/81 hier een eerste uitdrukking van. De smient vindt op de uitge-

strekke opspuiterreinen wel tijdelijk voldoende rustgelegenheid, doch voor zijn dagelijkse portie voedsel is hij aangewezen op de poldergraslanden (de smient is een 'grazer'). Nu de belangrijkste centrale weidenpercelen van het complex onder het zand verdwijnen worden de overlevingskansen van de smienten benarder.

Naar onze gegevens werden in juli en aug. geen smienten in het gebied waargenomen. Op 03.09 voor het eerst 3 ex. Volgen nu de genoteerde maandmaxima: sept.: 50 ex. op 27&30.09, okt.: 1.500 ex. 30.10, nov.: 800+650 ex. 03.11, dec.: 940 ex. 27.12, jan.: 1.500+400 ex. 01.01, febr.: 1760+450 ex. 22.02, maa.: 1.100 ex. 07.03, apr.: 195 ex. 05.04 en mei: 17 ex. 03.05. Op 14.05 werden de laatste 3 ex. te Ramskapelle gesignaleerd.

Zwin + omliggende polders en kreken: Slechts bij uitzondering komen honderden smienten in het reservaat voor. Ooit heeft men er toch tot 3.500 geteld (Lippens, 1980). In 1980/81 oa. 350 ex. op 26.10 en 200 ex. op 18.01. Op 29.09 2 vogels in De Vrede.

Cloedt: Wnm. vanaf 20.09 (21 ex.). Op 30.09 reeds 76 ex.; dit cijfer werd in okt. driemaal benaderd maar niet overschreden. In nov. steeds ter plekke, max. 164 ex. 25.11. Vanaf dec. veel onregelmatiger en minder talrijk (jacht!).

Hoeke kleiputten: Oa. 3 ex. op 13.10. Overigens een onregelmatige gast, max. 8 op 29.03.

Damme: 39 ex. 13.12, 30 ex. 10.01 en 65 ex. 14.01.

Uitkerke polder: 200 à 300 op 10.11 en 20.02. In de eerste helft van april 10 ex. Begin mei nog een 5-tal.

Vagevuur-Zuikerkerke: Opvallend zijn de 40 ex. op 04.01.

Put St.-Pieters: Nu en dan verschijnend; een eerste maal 7 ex. op 18.10. Laatste wnm. in de laatste pentade van febr. (2 ex.).

Blauwe Toren: Vier wnm. met een max. cijfer van 5 ex. op 22.02.

Vlissegem put: Soms komen honderden smienten uit de polder pleisteren op deze geïsoleerd liggende plas, zo bijv. 600 ex. op 18.01.

Zevenkerke: 13 wnm. van dec. tot in maart. Vijfmaal 4 of meer ex., oa. 6 op 07&12.11.

Vijverhof: w 30.09, 2 12.10, 2w 03.11 en w 20.11. Opvallend was de eerste sept.-wnm. voor deze oude zandput. Ook JzV (mond. med.) zag in deze periode enkele maal een w op de Brugse Vestingen (tussen Smedenpoort en Bevrijdingslaan).

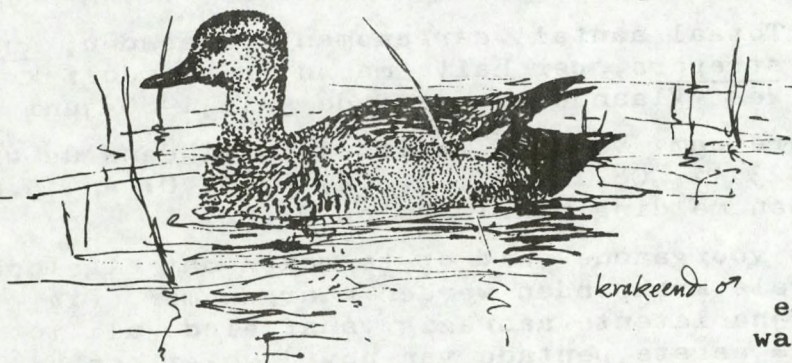
Expresswegput: w 05.11 en 4m 1w 10.11.

Roksem: Een eerste smient op 30.08. Vanaf half okt. een toename: 11 ex. 19.10, 94 ex. 30.10. Volgende maandmax. werden opgetekend: nov. 242 ex. (26.11), dec. 385 ex. (18.12), jan. 200 ex. (01.01), febr. 125 ex. (01.02), maa. 30 ex. (01.03). Op 15.04 en 16.05 1m. Uiteindelijk hebben 1m en 2w overzomerd (mond. med. FDS). Het belang van Roksem als overwinteringsgebied voor smienten neemt sterk toe.

KRAKEEND - Anas strepera

Cloedt: Eerste ex. (m) op 03.10. Vanaf 30.10 tot 10.12 bij ieder bezoek genoteerd, max. 5m 5w op 06.11 en 7m 2w op 07.01. Na dec. geen enkele wnm.

Zwin: Uit het reservaat ontvingen we 9 meldingen, in hoofdzaak uit nov. en jan.. Eén koppel op 22.09. Max. 5 ex. op 24.11 en 4 ex. op 18.01.

krakeend

Hoeke kleiputten: Negen wnm. liggen voor van kleine groepjes (min. 3 ex.), oa. 4x in febr.. Op 21.02 zelfs 16 ex. (AA) terwijl er op 26.02 7m en 5w werden waargenomen (JS, PD).

Roksem: Eerste maal op 12.10 (1 ex.). Vanaf nov. wellicht dagelijks aanwezig, oa. 13 op 08.11 en 15 op 24.11. In jan. max. 12 ex. op 18.01. Laatste 2 ex. op 05.04. In totaal werden 27 wnm. bekend.

Zevenkerke: Eén k op 21.09.

Blauwe Toren: 2m 1w 02.11 en k 14.02.

Put St.-Pieters: Alle wnm.: m 07.11, telkens 2 ex. op 30.12, 02.03 en 04.03.

Ramskapelle-Lissewege (volledig): De twee juli-gegevens (zie ook Fig. 2) werden te Ramskapelle op de opgespoten terreinen verzameld: 1 ex. 29.07 en 3 ex. 30.07. Zeer waarschijnlijk waren ze hier de nazomer aanwezig. In aug. 4 ex. op 16.08 en sept. een m op 17.09 zijn echter de enige observaties. Voor het verder verloop van het winterhalfjaar kunnen we eveneens van steeds onderschatte aantallen gewagen. Vorst werkte mogelijks het opzoeken van de put nabij Distrigas in de hand. Hoge aantallen in het najaar kregen we op 10.11 met 15 ex. en 10.12 met 20 ex.. Uit de periode jan.-april onthouden we: 4 k 03.01, 4m 5w 27.02 en 15.03, 10m 12w op 05.04. De vele mei- en juni bezoeken van TDS leverden belangrijk regionaal waarnemingsmateriaal op, in totaal 22 wnm. Het lijkt geen twijfel dat zich toen permanent ca. 5-15 ex. te Ramskapelle ophielden (niet-broeders of ruiers?); max. 15 ex. 16.05, 9-12 ex. 28-31.05, 16 ex. 15.06.

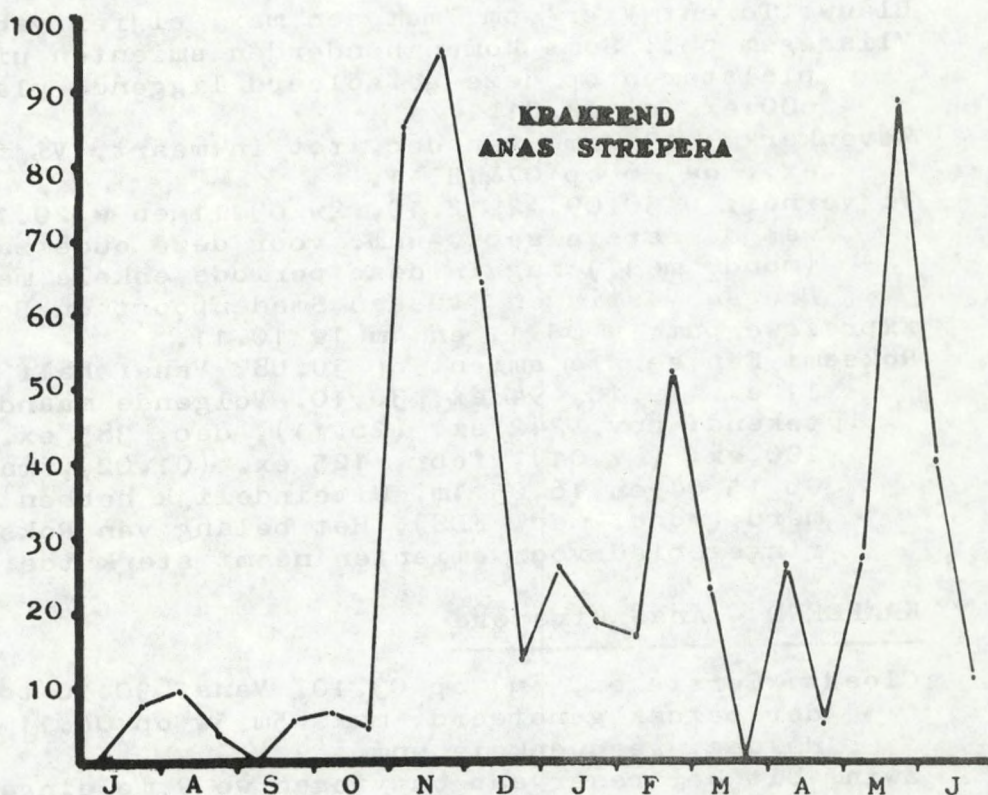

Fig. 2 : Totaal aantal waargenomen kraakeenden, Anas strepera, per halve maand in noordelijk West-Vlaanderen, periode juli 1980-juni 1981.

Vijverhof: Meerdere wnm. van één (zelfde?) m tijdens de wintermaanden: 22&23.11, 08.12, 31.12, 02, 03&04.01 en 15.01. Voorts nog een melding van 1m 2w op 01.02.

Uit het voorgaande valt op te maken dat afgelopen seizoen opnieuw vele kraakeenden werden waargenomen. Fig. 2 illustreert de bijna latente aanwezigheid vanaf eind juli tot eind oktober. Daarna (= eerste pentade van nov.) volgt een explosieve toename van het aantal getelde vogels wat goed overeenstemt met het vorig jaar te Cloedt opgetekende beeld (zie Desmet, 1980b). Vanaf de tweede helft van december zwakt deze piek beduidend af tot in de tweede decade van februari een nieuwe opflakking volgt. Deze eerste twee pieken exponeren mogelijks periodes van sterke doortrek. Anderzijds hadden intensievere tellingen te Ramskapelle, nu zeer onnauwkeurige weergave van het winterbeeld, hogere cijfers tot gevolg gehad voor wat de periode tweede helft dec.- eerste helft febr. betreft.

Deze tweede piek deint uit in maart. In de tweede helft van maart werd blijkbaar geen enkele krakeend in de regio waargenomen. De derde spectaculaire piek in mei-juni dient volledig op rekening gebracht van de aangehaalde toestand te Ramskapelle-Lissewege.

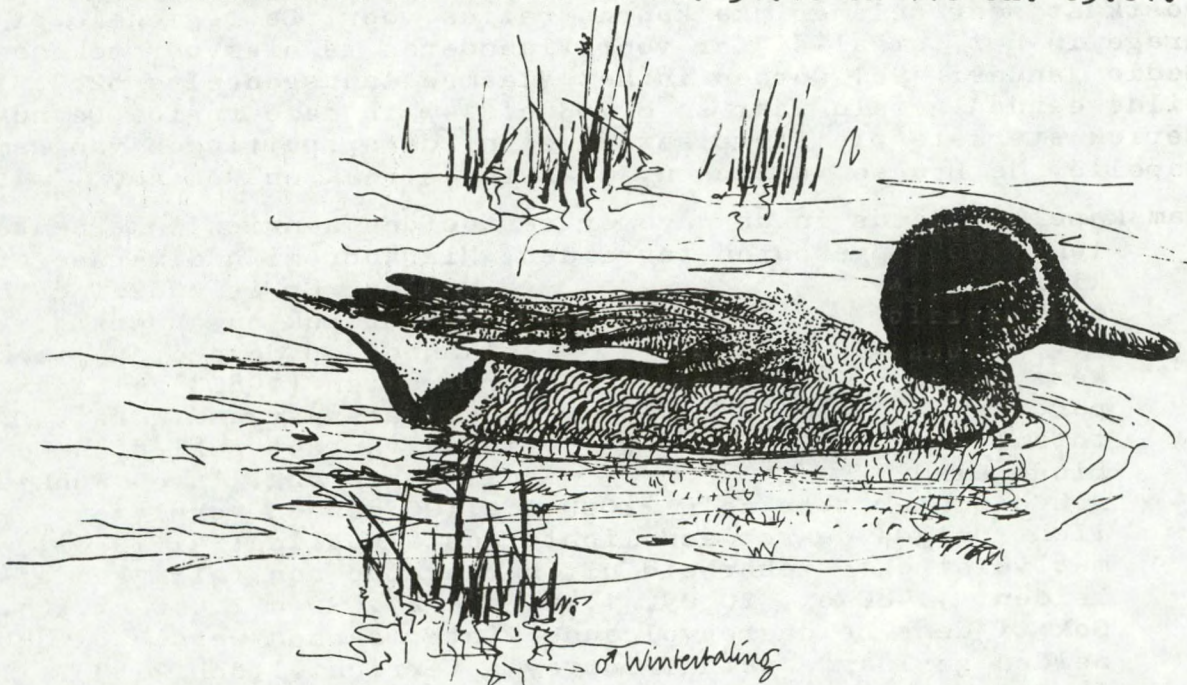
Terloops ging onze aandacht ook uit naar de sex-ratio, anders gezegd de geslachtsverhoudingen, bij deze soort. Over het volledige winterhalfjaar + de zomerperiode 1981 werden in totaal 303 ex. gesexd. De procentuele verhouding m-w bedroeg 61%-39%. Om het maandelijks verloop van de sex-ratio te kunnen analyseren, wat we volgend seizoen hopen te doen, dient het onderscheid tussen m en w in de toekomst steeds te worden doorgespeeld.

WINTERTALING - Anas crecca

In de regio vertonen de wintertalingen zich het talrijkst in de polder- en kuststreek.

Zwin + omliggende polder: Vanaf okt. tot in jan. steeds meer dan 100 ex. in het gebied. Als voorbeeld citeren we 400 ex. in het Zwin-reservaat alleen op 03.11 en 320 ex. in het gehele gebied op 18.01.

Maxima voor De Vrede: 84 ex. 31.10 en 110 ex. 03.01.

Ramskapelle-Lissewege: Op 30.07 bleken reeds 230 wintertalingen te pleisteren. Vanaf sept. meerdere honderden: 400 ex. 05.09, 400 ex. 22.09, 390 ex. 04.10, 350 ex. 16.11, 500 ex. 04.02, 365 ex. 14.02. Rond eind febr. en later nooit meer dan enige tientallen: 57 ex. 05.04. Eénmaal werd een concentratie van honderden ex. op de put van Distri gezien (01.01). Doorgaans oefenden de opspuiterreinen de grootste aantrekkingskracht uit.

Damme: De waargenomen max. lagen iets hoger dan vorige winter: 300 ex. 06.12, 250 ex. 27.12 en 270 ex. op 17.01.

Uitkerke: In aug. tientallen doch minder talrijk dan voorgaande nazomers. Op 10.11 ca. 50-70 ex. oplopend tot ongeveer 150 ex. begin december. In de eerste helft van april nog 50 ex., daarna verdwijnend.

Op enkele recentere ontgrondingsplassen in de polderstreek sporadisch bij tientallen. Vooral bij vorstweer, en dichtgevroren sloten en grachten, lijken deze open waters in trek; bijv. 80 ex. (08.12) op de Vagevuurplas te Zuienkerke. Andere

gebieden binnen het polderareaal scoorden als max.: Cloedt 32 ex. op 04.11, Hoeke kleiputten 28 ex. op 04.01, Speien-St.-Pieters 24 ex. 14.01. De stukken rond de Oostendse Vaart werden onvoldoende verkend. Op de put van St.-Pieters tot 6 ex. op 30.11.

In de Zandstreek springen de Assebroekse Meersen in het oog met oa. 16 talingen op 14.03. De overige wintertalingen dienen hier op de zandputten gezocht. Volgende hoogtepunten kwamen voor:

Fribona: 3 ex. 30.11.

Zevenkerke: 3m 5w 18.03.

Beernem Kijkuit: 15 ex. 05.04.

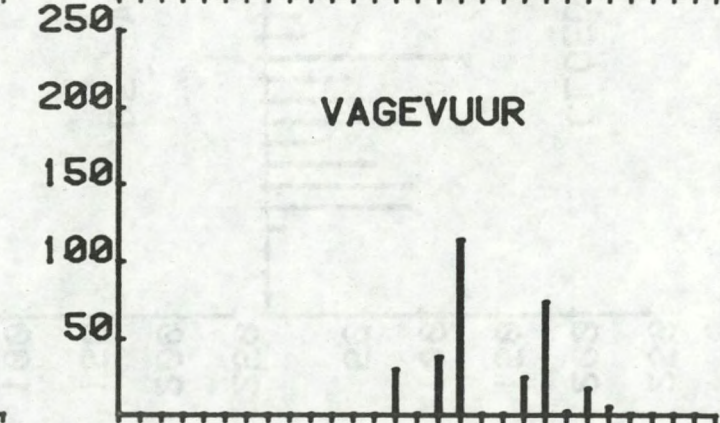
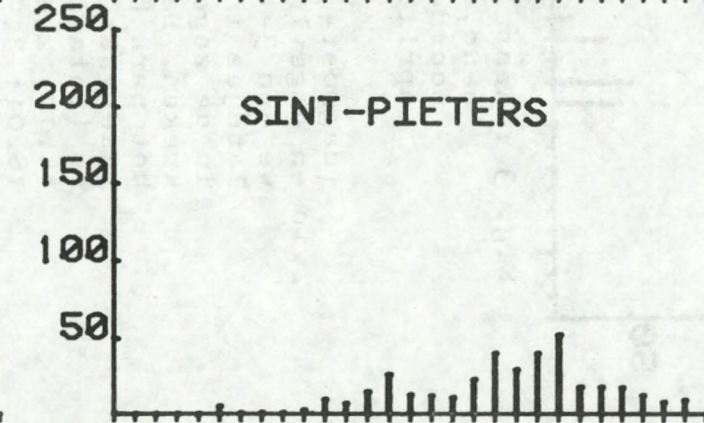
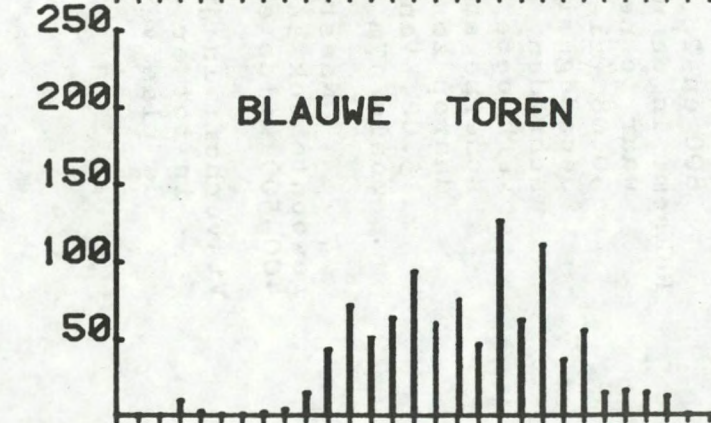
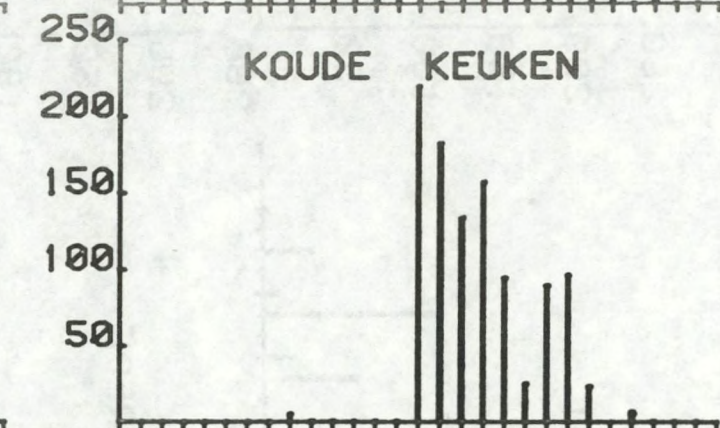
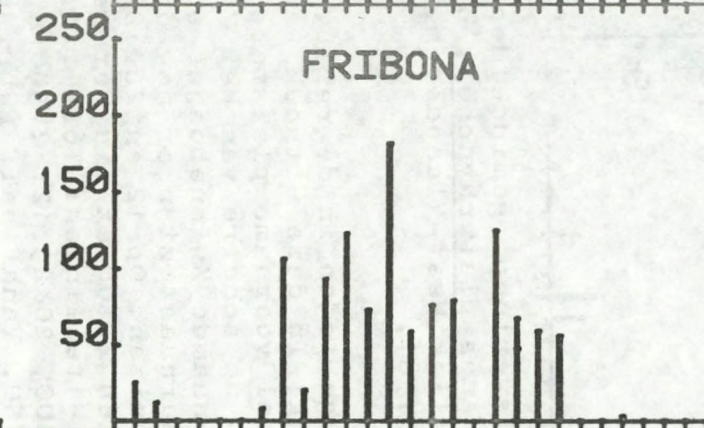
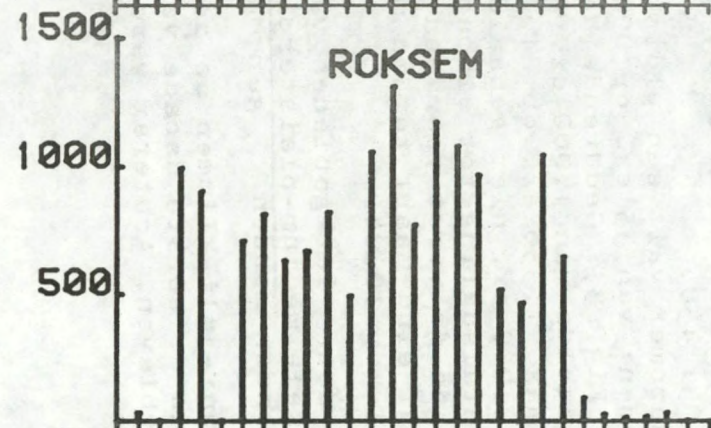
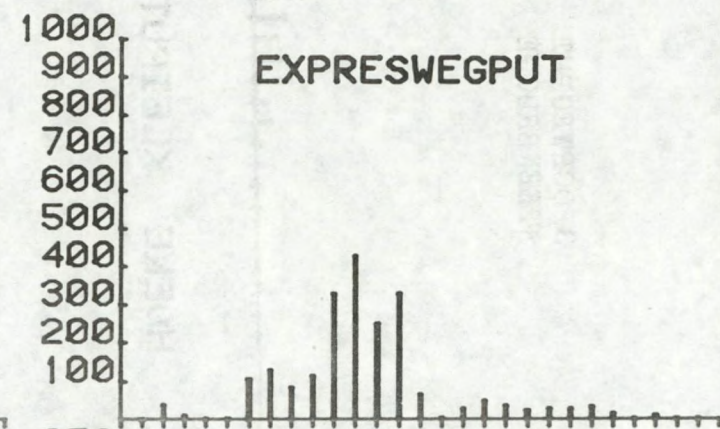
De uitzondering in deze rij vormt, hoe kan het anders, de put van Roksem-Ettelgem. Deze grote, dicht bij de polder aanleunende zandwinningsvijver geniet veel waardering bij de wintertalingen. Ze rusten vnl. in de oeverbegroeiingen aan de noordzijde waardoor hun aantal door haastige tellers steeds onderschat wordt. Eind aug. voor het eerst opgemerkt: 6 ex. 22.08. Als wintermax. bekwamen we: 03.11: 120 (= eerste maal meer dan honderd), 07.12: 220, 15.02: 200 ex. Na 21.02 met 192 talingen een forse aantalsdaling. Nog 1k op 10.04.

WILDE EEND - *Anas platyrhynchos*

Buiten de broedperiode komen in de regio Brugge-Oostkust zeer belangrijke concentraties voor. De regionale bijdrage in het totaal-cijfer voor Vlaanderen is hiervoor tekenend. Medio januari 1981 werden in het Vlaamse landsgedeelte 62.313 wilde eenden geteld waarvan 8.763 of 14% in deze regio. De numeriek sterkste pleisterplaatsen zijn: de opspuitingen van Ramskapelle, de Brugse Vestingen, de Zwinnestreek en Roksem.

Ramskapelle: Reeds in de nazomer vertoefden aanzienlijke aantallen op de opgespoten terreinen. Hiervoor zijn diverse verklaringen ontbreken het voedkens, naar percelen totaalperiode eind
 te vinden. Er is enerzijds het van jachtdruk en anderzijds selaanbod op deze opspuitbek-Verstraeten (1980) zelfs enkele onder water staand gerst. Drie lingen van het gebied in de pe-juli-begin aug. laten konkluderen dat hier toen zo'n 2.000 à 2.400 eenden verbleven. Wellicht volgde daarop een lichte aantalsdaling; al is dit niet met volstrekte zekerheid uit het aanbod aan tellingen af te leiden: 1.480 ex. 20.09, 1.400 ex. 27.09 en 2.040 ex. 04.10. Ook tijdens de daaropvolgende wintermaanden werden blijkbaar zelden geslaagde totaal-survey's verricht, toch 2.633 ex. op 14.02. Dient wel aangestipt dat ook in de resterende polderpercelen groepen wilde eenden vielen aan te treffen, bijv. 120 ex. duttend op een niet-gerooid aardappelveld op 21.01.

Brugse Vestingen: Vanaf de nazomer groepeerden honderden eenden langs de rustige, niet-bevaarbare delen van de Brugse stadsvestingen. Door oeververstevestigingswerken kwamen de aantallen op het Stil Ende niet 'op niveau'. Vooral het traject Boevrievest-Bloeput en de aftakking naar de Gentse Vaart (wijk Kristus Koning) werden door talrijke eenden bevolkt. Een eerste totaal-telling uitgevoerd op 08.08 leverde 1.515 ex. op; voor nadere details zie Desmet (1981a). Op 13.10 waren dit er nog 1.218. In dec. leverden 5 uitgebreide tellingen van HDB (27-31.12) gemiddeld zo'n 1.270 ex. op met een max. van 1.451 op 31.12. Voorts 1.178 ex. op 16.01 en 1.701 ex. op 17.01. Het lijkt niet overdreven te stellen dat er vanaf aug. tot eind febr. permanent 1.000 à 1.500 op de Vestingen en stadsgrachten verbleven; meteen een van de opvallendste

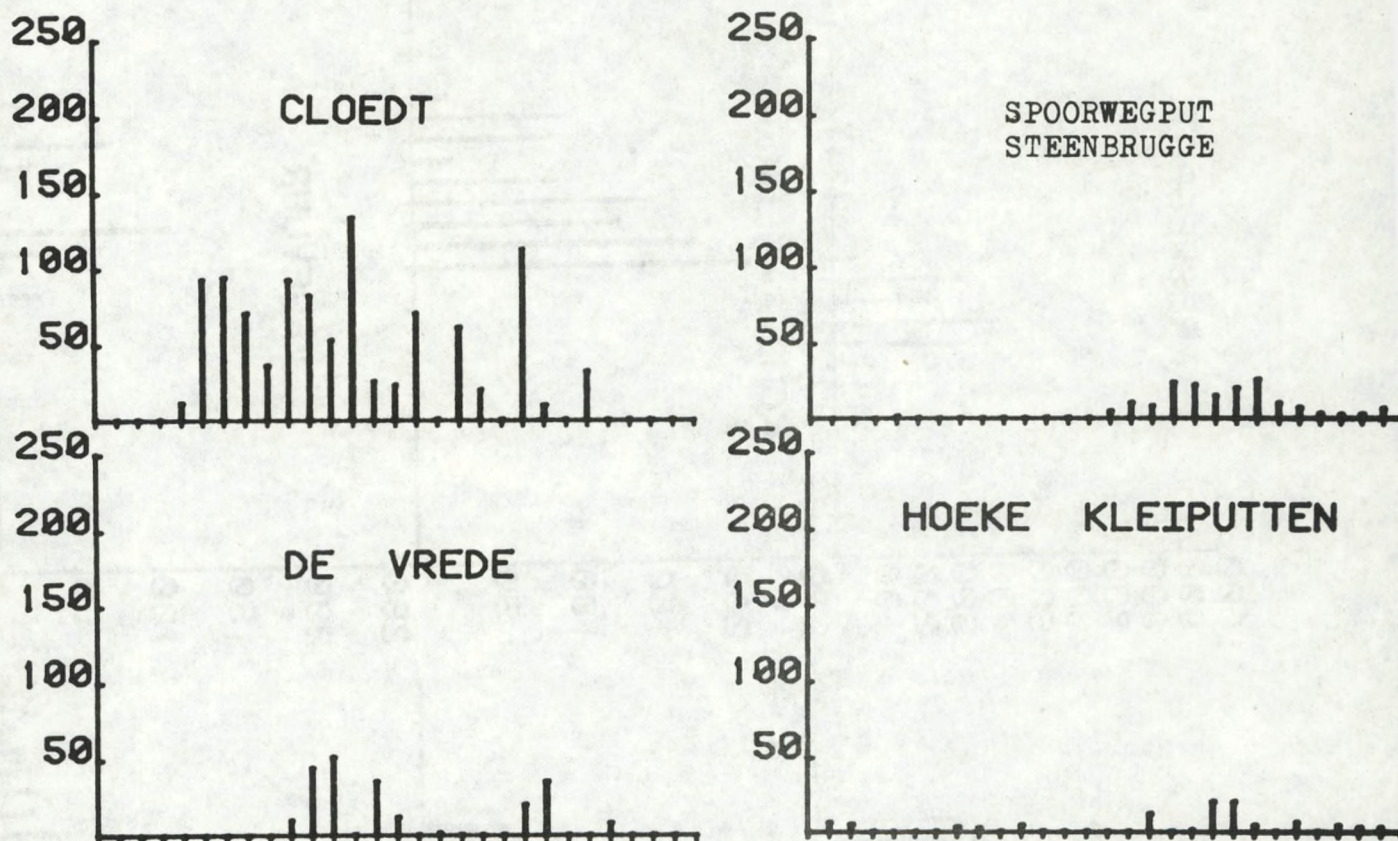

Fig. 3 : Aantalsverloop (gemiddelden per decade) van de wilde eend, Anas platyrhynchos, op 13 pleisterplaatsen in noordelijk West-Vlaanderen, periode augustus 1980 - april 1981.

(dagrust-)gebieden in de regio.

Zwin en omgeving: In deze uithoek van de Oostkust onderscheiden we een 3-tal voorname pleisterplaatsen: de plassen en eilandjes in de schorre van het Zwin-reservaat, enkele putjes in de zogenaamde Zwinnebosjes en de aangrenzende polders en kreken. Daarnaast zijn er nog de vele tamme eenden die in het park huizen. Op 12 en 26.10 resp. 750 en 651 ex. in het reservaat en 2.100 ex. in het gehele gebied op 26.10. Andere (totaal-)tellingen: 16.11: 1.880, 12.12: min. 2.000, 14.12: 2.800, 20&23.12: 2.500 à 3.000 (enkel reservaat), 18.01: 3.950. Vanaf half febr. beduidend minder: 15.02: 800 en 22.03: 450.

Roksem: In de nazomer valt een plotse en spectaculaire toename waar te nemen; van 35 ex. op 09.08 naar ca. 1.000 op 22&30.08 (zie Fig. 3). Gedurende het winterseizoen wordt het decadegemiddelde van 1.000 ex. tot zesmaal benaderd of overschreden. Max. 1.556 ex. op 21.11. Ook dit jaar werden de verwachte 2.000 ex. niet gehaald. Einde jan.- begin febr. scherpe aantalsdaling tot slechts 230 ex. op 10.02. Kort daarop zorgde de vorst voor een heropleving: 1.304 ex. op 15.02. Vanaf eind maart tot in mei onbeduidende aantallen zoals 17m 1w op 10.04.

Naast deze vier gebieden van eerste orde waren naar gewoonte ook enkele medium-pleisterplaatsen aan te treffen waar 400-500 wilde eenden konden genoteerd worden.

Vijverhof: In juni-juli klimmen de aantallen langzaam de hoogte in tot er in de eerste decade van aug. gemiddeld 305 ex. op de plas verbleven. Achteraf werd het iets kalmer (zie Fig.

3) tot zich eind okt. een nieuwe stijging aftekende: 630 ex. op 30.10. Het wintermax. liet zich gewoontegetrouw naar het jaareinde toe aflezen: 690 17.11 en 679 25.12. In de laatste decade van jan. zet de wegtrek in, met een korte onderbreking (nieuwe vorstperiode) medio febr. In maart schommelen de aantallen tussen 20 en 90 eenden. Tijdens de periode maart-begin juni heel wat samenhokkende mannetjes, oa. 35m 1w op 25.04 en 40m op 02.06.

Zevenkerke: In de oogstmaand werden hoogstens 150 ex. (30.08) geteld (slechts 5 tellingen). Ook op Zevenkerkesterke toename rond eind okt.; van 281 ex. op 21.10 naar 1.023 ex. op 08.11. Dit laatste cijfer is tevens het wintermaximum. In de tweede winterhelft een schoksgewijs aantalsverloop wat kan verklaard worden door opzettelijke verstoringen (1) en vermoedelijke uitwisseling met andere dagrustgebieden. De febr.-vorst zorgde voor een geweldige dynamiek met een dagmax. van 640 ex. op 15.02. In maart-april-mei (broedtijd!) zijn de mannetjes in de overmacht, zo 32m en slechts 1w op 05.05. Vanaf juni opnieuw lichtjes toenemend: 80 en 95 ex. op resp. 08 en 13.06.

Expresswegput: Na de voorlaatse pentade van sept. regelmatig meer dan 100 ex. Op 10.11 blijken plots zo'n 617 wilde eenden op deze plas te liggen. Dit cijfer wordt op 09.12 overtroffen: 867 ex.. Kort daarop vatten werkzaamheden aan die het aantalsverloop tot in 1981 overhoop haalden.

Oedelem: Onvoldoende bezocht! Op 04.09 géén enkele eend ter plaatse. In de eerste helft van dec. noteert men de hoogste cijfers: 391 en 530 ex. op resp. 07 en 13.12.

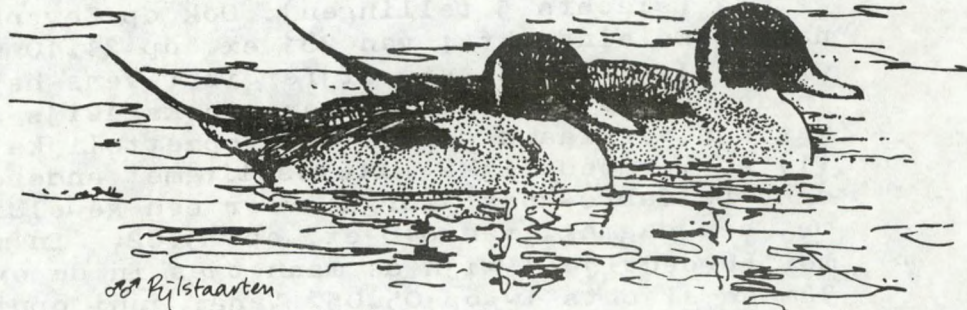
In totaal werden 9 gebieden met kleinere aantallen in grafiek gebracht (Fig. 3). Hierbij enkele opmerkingen (wintermax. tussen haakjes). Cloedt genoot' opnieuw van totale jachtverstoring (181 25.11). Ook De Vrede (140 06.11) en de kleiputten van Hoeke (85 21.02) genoten van deze makabere eer. Fribona ontgoochelde deze winter (230 08.12), van St.-Pieters waren we dit reeds vroeger gewoon (95 01.12); eenden die hier in de ochtend arriveren vliegen zeer dikwijls terug op richting Brugge (Vesting?) (zie ook Sys, 1981). Op de Vagevuurvijver te Zuierenkerke (185 16.02) en de Blauwe Toren (181 31.12) vallen de max. in de koudste wintermaanden. Over de Koude Keuken zijn slechts enkele najaarstellingen bekend, toch gaat het om hogere aantallen dan tijdens de tweede winterhelft (275 19.12).

De hoogste scores uit enige andere waterrijke biotopen: weiden Damme: 220 31.01, put Vlissegem: 25 13.12, spoorwegputten Steenbrugge (31 17.01) en Oostkamp (77 17.01), Laguna Beach: 203 13.12, Zegemeer: 166 22.01.

De putten van Sijsele, Snellegem, Meetkerke en de Lac van Lopem waren van weinig of geen betekenis. In de Fonteintjes daarentegen vooral van eind aug. tot half sept. 300-350 ex. De polder van Uitkerke was op 20.02 goed voor minstens 400-500 wilde eenden. Op de spuikom van Blankenberge in dec. en jan. max. 60 ex.. Ook langs vaarten en kanalen of op talloze kleinere (kasteel-)vijvertjes verblijven buiten het broedseizoen alles samen vele tientallen eenden, bijv. 55 ex. Gentse Vaart t.h.v. het Lappersfort te St.-Michiels op 10.01. alsook 51 (zelfde datum) op een vijvertje in Tillegem, 30 ex. Witte Paters St.-Andries (10.01) of 109 ex. op 09.11 op de Damse Vaart tussen Brugge en Damme, enz.

PIJLSTAART - *Anas acuta*

Pijlstaarten werden in alle hier behandelde maanden, met uitzondering van mei, in de regio vastgesteld. Op zichzelf is dit een opzienbarend feit. Gezien hun belang volgen hier alle juli, aug. en sept. wnm. Indien niet speciaal vermeld stam-
men ze alle uit Ramskapelle: 30.07: 1 ex., 17.08: 3 ex., 18.09: 1w, 21.08: 1 ex. Zwin, 22.08: 3 ex. Zwin, 22.08: 1 ex., 30.08: 1 ex., 05.09: 1 ex., 07.09: 5+1 ex., 20.09: 3 ex. en 25.09: 3 ex.

Vanaf okt. werd de soort zeer frekwent in het Zwin waargenomen, zelfs een uitzonderlijk hoog aantal (zie Lippens, 1980) van 250 ex. op 26.10; of ging het hier om een groep trek-
kers? Op de daaropvolgende I.W.R.B-tellingen in het Zwin zag men nog hooguit 18 ex. (14.12). Zoals blijkt was de pijlstaart zeer waarschijnlijk kontinu te Ramskapelle aanwezig vanaf eind juli, weliswaar in klein aantal tijdens de eerste winterhelft; max. 9 ex. op 16&20.11. In jan. éénmaal meer: 16 ex. 18.01. De voorjaarscijfers bereikten hun hoogste waarden rond de twee-
de helft van febr.-eerste helft maart. Het materiaal wijst er echter op dat we slechts zelden met reële aantalsopgaven te doen hebben: max. 68 ex. 27.02, 30 ex. 07.03 en 53 ex. 15.03. In april wordt de pijlstaart eveneens gesignaleerd op St.-Pie-
ters, te Beernem en Hoeke (zie verder) doch het belangrijkste domicilie blijft Ramskapelle, zij het slechts 4 ex. op 05&19.04. Uitzonderlijk zijn de meerdere zomerobservaties, eveneens te Ramskapelle. Telkens betrof het mannelijke vogels: 1 ex. op 13, 16, 17&20.07, 2 ex. 01&10.06 en 3 ex. op 08.06.

Andere waarnemingen:

Uitkerke: In febr.-maa. doortrekker in klein aantal. Max. 8 ex. op 04&20.03.

Hoeke kleiputten: Drie febr.- en één maartwnm. met als hoogste aantal 4 ex. op 03.03. Nog 1m op 11.04.

Cloedt: Eén m op 03.11.

Blauwe Toren: Ter plekke in nov., dec. en eerste decade jan.

Vermoedelijk steeds hetzelfde m in prachtkleed (12 wnm.).

St.-Pieters: Eén m op 24.11 en 1k op 29.04.

Zevenkerke: Eén m op 15&27.12, w op 31.12 en 21.01.

Assebroekse Meersen: 7m + 8w op 14.03.

Beernem Kijkuit: Twee m 21.03 en 1m van 09 tot 12.04.

Roksem: Acht wnm. periode okt.-maa.. Het opvallendst zijn de 4 ex. op 07.12 en 25.02 en 7 ex. op 01.03.

Bij de pijlstaart werd voor alle waarnemingen, indien vermeld (n=189), een geslachtsverhouding van 65%m en 35%w bekomen.

Het totaal aantal getelde ex. in de regio (tweede pe-
riodehelft) beliep voor: jan. 26 ex., febr. 120 ex., maa. 118 ex., apr. 15 ex., mei 0 ex. en jun. 12 ex. De voorjaarstrek ma-
nifesteerde zich het best in de periode tweede helft febr.-eer-
ste helft maart.

ZOMERTALING - Anas querquedula

Eind juli 1980 hielden zich nogal wat zomertalingen op te Ramskapelle: 54 ex. 29.07 en 91 ex. 30.07. Laatste na-jaarswnm. alhier op 07.09 (1 ex.). Vanaf 05.04 werden ze opnieuw in het gebied opgetekend, in totaal ca. 30 wnm. tot in juni met als max. 6m 2w op 16.05 en 12 ex. op 21.06. In Uitkerke verscheen deze taling vnl. in het voorjaar. Op 20.02 reeds een aardige 100 ex. in dit polderkomplex. Dit was stellig een van de belangrijkste concentratiepunten in Vlaanderen, al komt dit bij Royeaerd et al. (1981) niet tot zijn recht. Voor het verder verloop werden genoemd: ca. 80 ex. tweede helft maart en resp. ca. 30 en 20 ex. in de eerste helft van april en mei. In het Zwin regelmatig waar te nemen, zowel tijdens het voor- als najaar, zij het slechts enkele vo-gels. Op de put 05.05. In De Vrede 9 ex. op 23.10. van Zevenkerke 1k op 13.07 en 1w op 05.05. Voorts waren er voorjaarsmeldingen uit Hoeke steenbakkerij: max. 2k 28.03, de kleiputten van Hoeke en Heist en de broekse Meer- Asse- zandputten met 1k op 14.03. Op de overige mertalingen laten zich slechts sporadisch zo- nem-Kijkuit: zien: Roksem: k op 20.08 en Beer- 2k op 29.03. Als sluitstuk de Valeiskreek in Zeeuws-Vlaan- deren met een k en m op resp. 11.04 en 14.04.

SLOBEEND - Anas clypeata

Roksem: Was vanaf eind aug. in de Roksemse kontreie: 3 ex. op 27.08. Daarna volgde een aantalsverloop dat sterk aanleunt bij het beeld uit 79/80 (Desmet, 1980b). In de 3e decade van nov. tot driemaal toe ca. 200 slobbers. Na dec. nemen de aantallen gevoelig af. Op 15.04 resten nog 23 ex. Ter volledigheid volgen nu de vastgestelde maandmax.: aug.: 15 ex. 30.08, sept.: 41 ex. 23.08, okt.: 184 ex. 30.10, nov.: 222 ex. 22.11, dec.: 165 ex. 18&23.12, jan.: 150 ex. 01.01, feb.: 68 ex. 15&21.02, maa.: 12 ex. 08.03 en apr.: 35 ex. 10.04.

Ramskapelle: In het huidige chaotische gebied is de slobeend een van de moeilijkst te tellen vogelsoorten. Eind juli verbleven er reeds meer dan 100, zelfs 196 op 29.07. Over aug. valt bij gebrek aan duidelijke gegevens weinig te vermelden. De volgende maandmax. dienen geciteerd: sep.: 305 ex. 20.09, okt.: 309 ex. 03.10, nov.: 241 ex. 03.11, dec.: 173 ex. 31.12, jan.: 38 ex. (?) 25.01, feb.: 380 ex. 14.02, maa.: 75 ex. 15.03, apr.: 158 ex. 05.04 en mei: 40 ex. 01.05. Het valt niet te betwijfelen dat verscheidene van deze aantallen in werkelijkheid veel hoger kunnen gelegen hebben.

Zwin: Max. 180 ex. op 14.12. In De Vrede hoogstens 3 op 03.11.

Cloedt: Tijdens het najaar 1979 was Cloedt dé topper voor slob-eenden in de regio (zie Desmet, 1980b). In 80/81 duikelde deze plas echter onder de middelmaat (jachtverstoring). In sept. slechts 1 wnm.: 6 ex. 24.09. Ook in okt. hoogstens 5-6 vogels ter plaatse. Enkel in nov. was de slob een permanente gast, gemiddeld zo'n 20-25 ex. en max. 56 op 25.11. Vanaf dec. sporadischer.

Hoeke kleiputten: Regelmatige bezoeker in bescheiden aantal het ganse jaar door. Tijdens de eerste periodehelft nooit meer dan 6 ex., eenmaal 51 overvliegend op 25.09. Febr. en maa. dragen de sporen van voorjaarspassage: 14.02: 16, 21.02: 28, 22&26.02: 20 en 28.03: 14.

Damme: 10 tot 20 ex. in januari.

Uitkerke: Op 20.02 ca. 100. In de eerste helft van mei nog een 20 à 30.

Met Roksem als uitzondering kennen de zandputten doorgaans kleine aantallen slobbeenden:

Vijverhof: 4 ex. 14.12 en 1m 3w 05.04.

Zevenkerke: Eén w op 11.1 en 1m op 22.12.

Beernem Kijkuit: Doortrekker in het voorjaar (ca. 10 wnm.), oa. 4m 2w 09.04, 5m 2w 16.04, 13m 6w 18.04, 6m 3w 19.04 en 5 ex. 26.04.

Blauwe Toren: wintergast (nov.-febr.) in klein aantal (17 wnm.).

Hoogste cijfers in de eerste decade van nov. en eerste decade van dec. doch max. 20 ex. op 11.01.

St.-Pieters: Het gros van

de wnm. uit begin nov.,

6x op 12 bezoeken,

hoogstens 10 ex.

op 10.11. Vanaf

dec. slechts enkele meldingen

per maand (1 à

4 ex.). In het

voorjaar tot 10

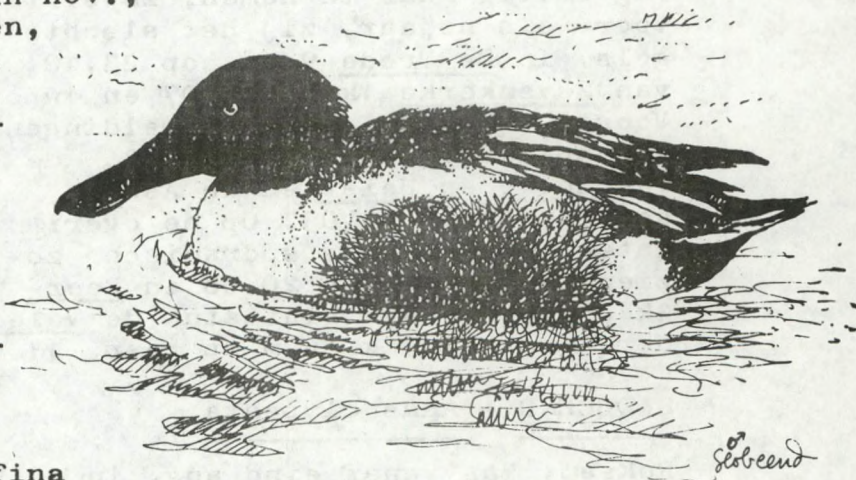
ex. op 20.04.

Niet in mei. 1w

ter plaatse van

af 20 t.e.m.

23.06.

KROONEEND - *Netta rufina*

Zeldzame (winter-)gast in de regio. Op 04.01 om 11:40 1w opvliegend vijvertje AZ St.-Jan te St.-Pieters-Brugge (HDB). Kort daarop bleek (hetzelfde?) één w op de put van St.-Pieters te toeven, ditmaal voor een langere poos met één korte onderbreking: 07-09.01 en 12-24.01 (MS, LVR, JS, FV, JD, JzV, DD). Op 08.04 zag DV 1m in het Zwin; hierbij dient gewezen op de mogelijkheid van ontsnapte vogels uit de park-kollekties.

TAFELEEND - *Aythya ferina*

St.-Pieters: Terwijl vorige winter slechts éénmaal meer dan 30 ex. op St.-Pieters voorkwamen was deze put gedurende dit seizoen de pleisterplaats bij uitstek voor de in het Brugse overwinterende tafeleenden. In de tijdspanne 17-20.09 pleisterde een eerste mannelijk ex.. Tot 08.03 was deze duikeendensoort onafgebroken aanwezig met kulminerende aantallen tijdens de tweede decade van dec.: 235 ex. 14.12, 213 ex. 15.12 en 222 ex. 16.12. De max. voor jan.-febr.-maa. waren resp. 95 op 17.01, 138 ex. op 20.02 en 43 ex. op 01.03. Een laatste m op 23.04.

Blauwe Toren: Het vroegst op 10.10, 1m. Rond half nov. lagen grote aantallen op de plas: 115 ex. 16.11 en 110 ex. 17.11. Het verdere aantalsverloop vertoont een grillig patroon. Vooral in dec. komen merkwaardige 'ups and downs' voor: 01.12: 4 ex., 02.12: 139 ex. en 03.12: 0 ex. Dit voorlaatste cijfer betreft het wintermax. van de put. Maandmax. voor jan. en febr. waren resp. 50 ex. (11.01) en 81 ex. (14.02). Op 02.03 laat de voorjaarstrek zich fors gevoelen: 101 ex.. Geen wnm. in april. Een laatste (m) ex. op 10.05.

Ramskapelle-Distri: Eind sept. verschenen tafeleenden op Distri: 2 ex. 30.09. Er pleisterden hoge aantallen in de

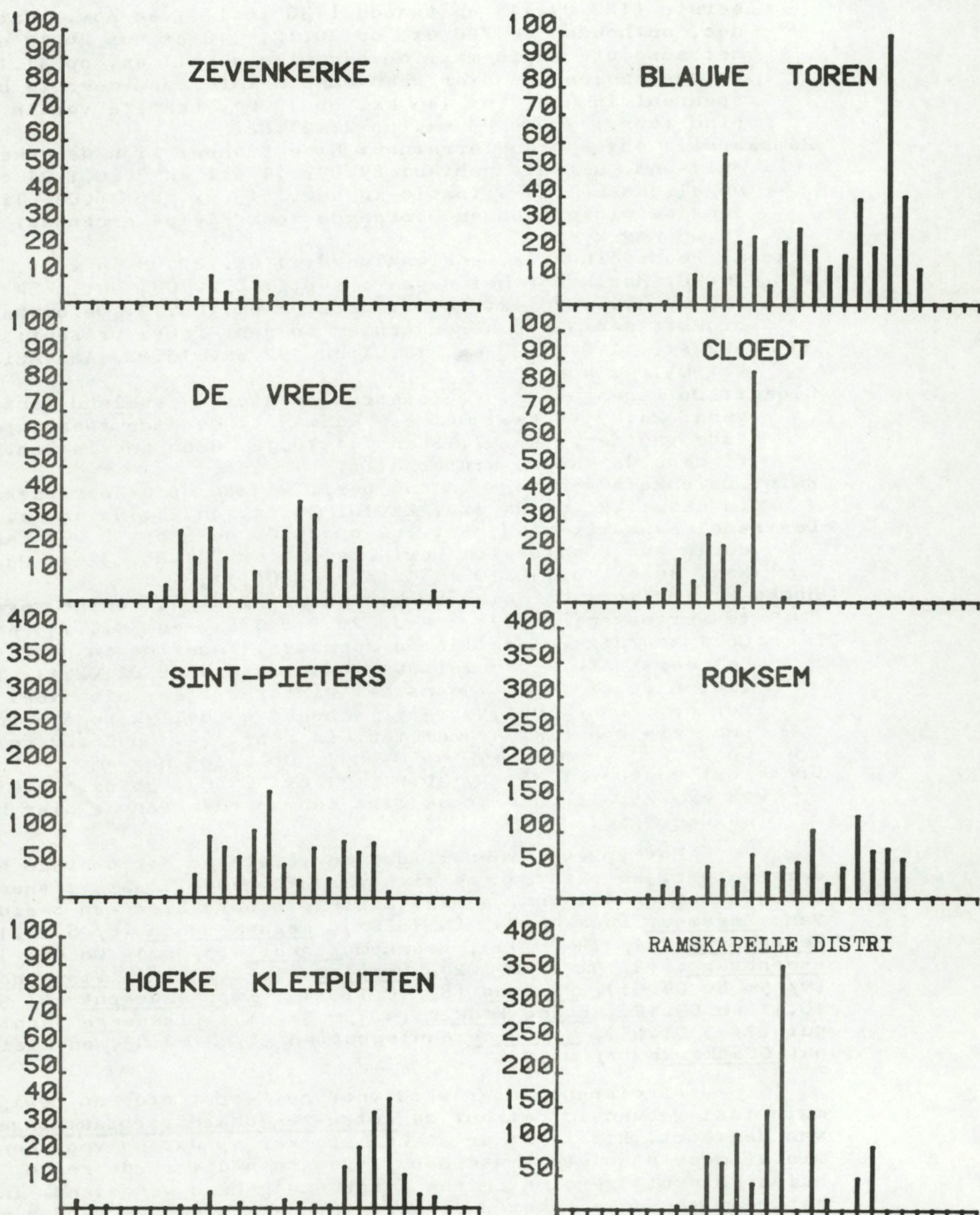

Fig. 4 : Aantalsverloop (gemiddelden per decade) van de tafeleend, *Aythya ferina*, op 8 plassen in noordelijk West-Vlaanderen, periode augustus 1980 - april 1981.

eerste (120 09.11) en tweede (130 16.11) van nov.. Uit dec. onthouden we 220 ex. op 20.12, 310 ex. op 26.12 en het absolute regio-max. op één plaats: 411 ex. op 31.12. De dag nadien was hier geen enkele tafeleend meer te bespeuren! In jan. tot 145 ex. op 17.01. Laatste vogels eind febr.: 90 en 95 ex. op 22&27.02.

Ramskapelle opgespoten terreinen: Exceptioneel zijn de enkele juli-wnm. uit dit gebied: 29.07: 14 ex. en 30.07: 21 ex. Mogelijks zelfde situatie in aug.: 13 ex. op 16.08. Tijdens de wintermaanden doorgaans zeer kleine groepjes. Op 10.05 nog 2 ex.

Roksem: Reeds eind aug. gesignaleerd: 1 ex. 22.08 en 2 ex. 30.08. Max. voor het najaar: sept.: 8 29.09, okt.: 34 12.10, nov.: 90 ex. 08.11, dec. 78 ex. 09.12. De omvangrijkste aantallen waren echter in jan.-febr. present: 102 ex. 11.01, 120 ex. 18.01 en 192 ex. 15.02. Aanwezig tot 05.04: 4 ex.

Cloedt: Dé tegenvaller. Pleisterend in sterk wisselend aantal vanaf 24.09 (6 ex.) met een klimax tijdens de tweede pentade van dec.: 97 07.12 en 141 10.12. Geen enkele wnm. tijdens de tweede winterhelft!

Zwin: De enkele gegevens in ons bezit wijzen op najaarspassage in okt.: 21.10: 24 ex., 23.10: 33 ex. en 28.10: 46 ex.

De Vrede: Aankomst eind sept.: 2 op 25.09 en 6 op 30.09. Langdurig ter plaatse tot begin mei (4 ex. 01.05, 3 ex. 03.05). Max. 46 ex. op 30.10 en 38 ex. op 06.11.

Hoeke kleiputten: Ook hier bleken vanaf eind juli enige vogels te vertoeven: 24.07: 2 ex., 26.07: 2 ex. en 30.07: 3 ex. Gelijkaardige aantallen in augustus. Vanaf begin nov. voor het eerst sterker opzettend: 6 en 13 ex. op 01,02.11. Toch liepen de cijfers tijdens het winterhalfjaar niet veel hoger op. Enkel het voorjaar scheert duidelijk hogere toppen (zie ook Fig. 4) met max. in febr. (44 op 26.02 en 43 op 26.02) en maa. (40 op 03.03). Op 20.05 nog 1m.

Grote Gat Oostburg: 35 ex. 30.01, 31 ex. 03.03, 38 ex. 04.01 en 28 ex. 25.01. Deze kreek ligt ten noorden van de hier behandelde regio.

Het spreekt vanzelf dat de tafeleend ook op vele andere waterrijke plaatsen te zien was. Volgende lijst, tussen haakjes het aantal wnm. + max. aantal, schetst hier een beeld van: Zegemeer Knokke (13/ 20 18.01), Laguna Beach (8/ 8 22.11), Zevenkerke (21/ 13 08.11), Beernem Kijkuit (5/ 6m1w 08.06!!), Steenbrugge (2/ 3m 1w 09.02), Oedelem (1/ 2 13.12), Vijverhof (9/ 9m 8w 04.01), Fribona (8/ 10 11.11), Expresswegput (6/ 5 10.11 en 09.12), Koude Keuken (4/ 3m 31.01), Lissewege jachtput (?/ 3 01.05), Wenduine aanlegputten (?/ 2 02.03) en kleiput Oostkerke (?/ m 15.03).

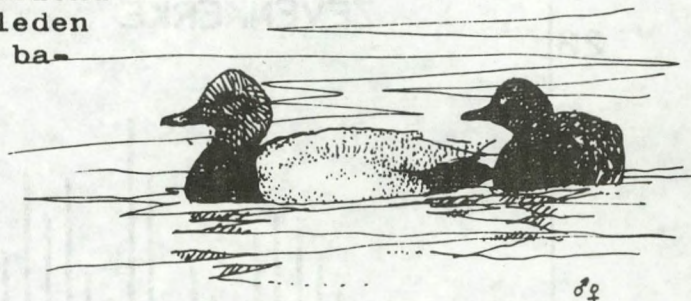
Afgelopen winter werd voor het eerst afdoend bewijsmateriaal gebundeld omtrent de intra-regionale verplaatsingen van de soort. Het lijkt er steeds sterker op dat we voor een min of meer stabiele winterpopulatie staan die in de regio huist, hierbij regelmatig van (dagrust-)gebied wisselend. In het raam van deze tekst past het niet deze hypothese verder uit te spinnen. Daarom kan één voorbeeldje volstaan. Op 31.12 verbleven 411 ex. op Distri-Ramskapelle, 23 ex. op Blauwe Toren en 0 ex. op St.-Pieters. Er is een sterk vermoeden dat de respektabele concentratie, naar regionale normen, veroorzaakt werd door intense uitwisseling tussen deze drie gebieden waardoor een tijdlang bijna alle in Brugge-Oostkust overwinterende tafeleenden op één plas (Distri) terecht kwamen.

Een hieruit voortvloeiend punt van onderzoek is het ontleden van de mechanismen die aan de basis van deze dynamiek liggen.

Voedseloecologie kan hier een flinke vinger in de pap hebben! In dit verband dient vooral de ontdekking gesignaleerd van een nachtelijk foerageergebied op de zuidrand van de

Brugse binnenstad: de omgeving van de nieuwe Kathelijne-

brug (Poertoren-Minnewater, Gentse Vaart-Lappersfort). Gezien het belang van deze gegevens volgen hier alle bekende wnm., verzameld door LDq en JD: 18.12: min. 12 ex. om 01:00, 23.12: 36 ex. om 01:50, 27.12: 2 ex. + 7 kuifeend om 01:40, 06.01: min. 3 ex. om 23:15, 19.01: 1k om 21:30. Bijkomend beschikken we nog over een reeks, even belangrijke, 'negatieve' wnm. In 81/82 zal dit terrein systematischer onderzocht worden. Daarnaast kunnen ook ochtendgegevens o.i. een indicatie zijn van voorbijgane nachtelijke foerageeractiviteiten, zo op 02.02 3 ex. opvliegend (in gezelschap van een w. brilduiker) nabij de Bloeput-Brugge om 10:15 (HDB).

WITOOGEEND - Aythya nyroca

Zeldzame wintergast of doortrekker. Twee winterwnm.: 27.12: w Koude Keuken St.-Andries om 15:45. Het doorgaans goede veldkenmerk, nl. een witte anaalstreek, viel bij dit ex. niet te bespeuren (JD). 20.01: m put St.-Pieters ter plaatse van 12:50 tot 13:05 (MS).

KUIFEEND - Aythya fuligula

In Vlaanderen groeperen de kuifeenden zich tijdens het winterhalfjaar vnl. in het Antwerpse (zie Royeaerd et al., 1981). In West-Vlaanderen zijn weinig sterke pleisterplaatsen, drie op de vier dienen in deze regio gezocht. Daarnaast is er het Blankaartbekken (zie Desender, 1980).

Roksem: Net als vorige winter gaat Roksem er ook ditmaal met de grootste krans vandoor. Eerste wnm. op 22.08 van 7 ex. Vanaf 29.09 met 10 ex. steeds feller opzettend (zie Fig. 5) om uiteindelijk een najaarsmax. van 126 ex. te scoren op 29.12. Ook voor jan.-febr. en een goed deel van maa. is het aannemelijk dat steeds over de 100 kuifeenden op Roksem pleisterden., max. 161 ex. op 15.02. Op 16.05 nog 4.

Laguna Beach: Samen met Roksem was Laguna een van de sterkste concentratiepunten in de regio. Vanaf eind okt. (20 ex. 30.10) vrij talrijke wintergast (zie Tabel 6 bijdrage waternvogelgebieden). Zelfs 131 ex. op 18.01.

Cloedt: In jan. 1980 tot bijna 200 ex., nu beduidend zwakker. Dit seizoen regelmatig kleinere aantallen vanaf de derde decade van sept. tot in maa. (2 ex. 15.03). Niet in jan. Hoogste aantallen: 22 op 12.11 en 67 op 10.12.

De Vrede: Wintergast vanaf eind sept. (1 ex. 25.09) tot eind mei (3 ex. 27.05). Regelmatig 5 à 15 vogels, max. 17 op 31.01.

Hoeke kleiputten: Tweemaal meer dan 15 in het najaar: 21 op 10.10 en 23 op 23.12. Tijdens de tweede periodehelpt waren 15 tot 30 kuifeenden niet ongewoon (max. 35 ex. 27.02).

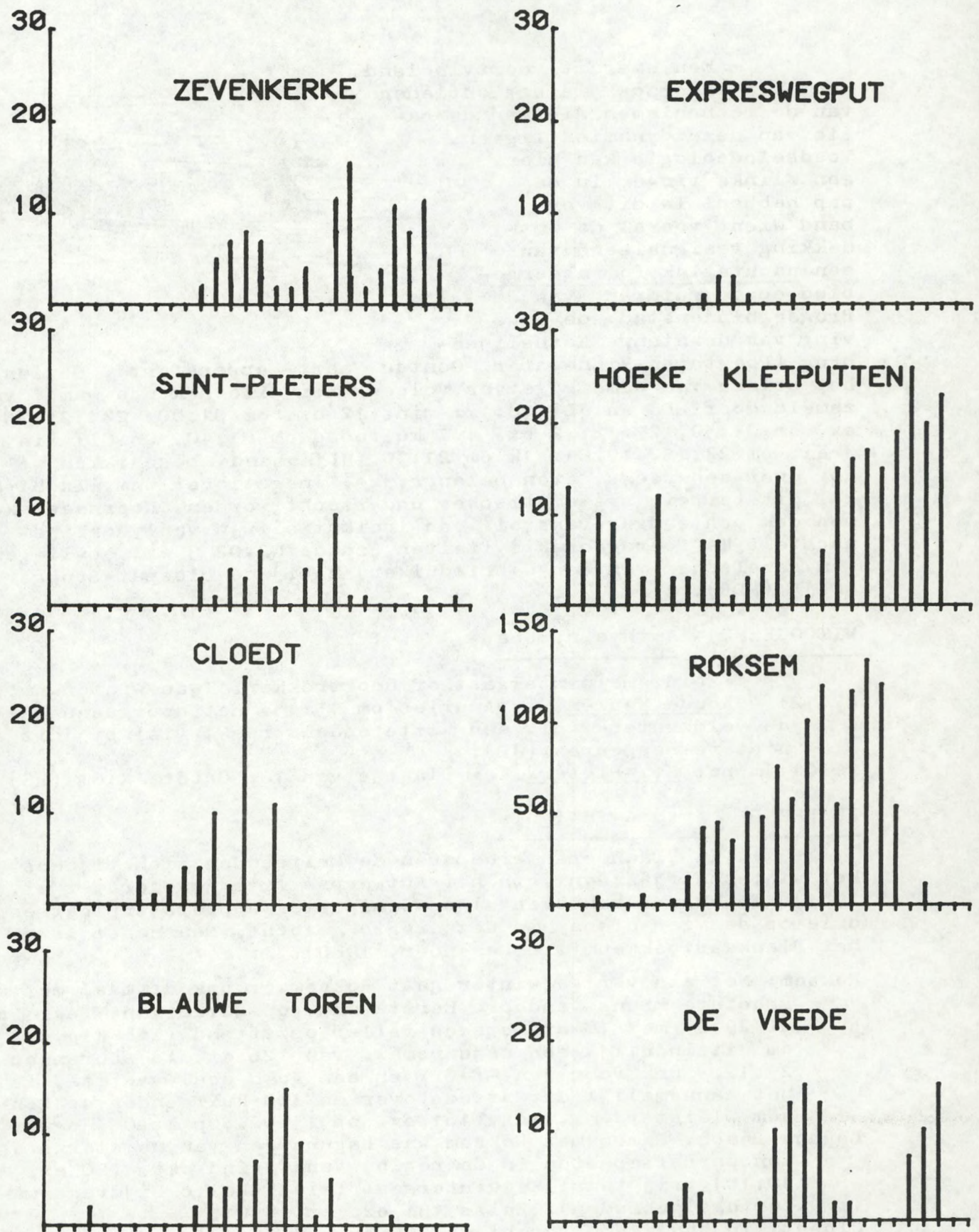

Fig. 5 : Aantalsverloop (gemiddelden per decade) van de kuifeend, *Aythya fuligula*, op acht waterrijke gebieden in de regio Brugge-Oostkust, periode augustus 1980 - april 1981.

Op 03.05 nog 20 ex.. Ook op de steenbakkerijputten soms middelgrote groepjes, max. 22 ex. op 25.02.

Ramskapelle: Steeds aanwezig (broedgevallen!) in klein aantal. Hoogstens 15 op Distri (17.01).

St.-Pieters: Verscheen op 18.10 (w) voor het eerst op deze put. Van toen af waren 2 tot 15 vogels aanwezig tot in de eerste helft van febr., max. 21 op 19.01. Op 06.03 nog 1 ex. Vanaf 09.04 t.e.m. 25.05 waren 1 à 3m ter plekke, mogelijks de partners van de broedende wijfjes in Ramskapelle.

Blauwe Toren: Tijdens de nazomer oa. 2w op 26.08. Overwinterend vanaf 30.10 (2 ex.). Max. najaar: 16 ex. op 29&21.12. Tot in de eerste helft van jan. bleef dit cijfer ongeveer gehandhaafd, zelfs 20 op 11.01. Nadien sporadisch één of enkele vogels, toch 7m 4w op 04.02.

Vijverhof: Voor deze vijver vroege wnm.: m op 31.08. Voorts m op 07&09.11, 2w op 22, 26 en 27.12 en 1w op 01&02.02.

Zevenkerke: Overwinterend en doortrekkend in matig aantal (zie Fig. 5). Eén w op 30.08. Daarna voor het eerst opnieuw begin nov. (m 02&03.11). Maandmax. nov.: 9 30.11, dec. 8 (3x), jan.: 5 17.01, feb.: 18 15.02, maa.: 11 18.03, apr.: 12 05&10.04. Nog 2m 3w op 17.04. Niet in mei of juni.

Lissewege aanlegput: Belangrijke mei- en juniwnm.: 01.05: 7 ex., 06.05: 2 ex., 08.05: 5 ex., 09.06: 1w (MS).

Op de volgende plaatsen werden zeer kleine aantallen kuifeenden gesignaleerd: Koude Keuken (in dec.-jan. 11x een(zelfde) w), Fribona (w 08.12), Lac van Loppem (w 08.11 en 2 14.12), put Snellegem, Vlissegem, Oedelem en het Zwin.

Tabel 4 besteedt een weinig aandacht aan de geslachtsverhoudingen van de kuifeenden in deze regio. Merk hierbij vooral de toename van de mannetjes op in de loop van het voorjaar.

		♂♂	♀♀	n
Blauwe Toren	najaar	17,3	82,7	58
	voorjaar	44,1	55,9	59
Laguna Beach	najaar	33,6	66,4	122
	voorjaar	58,8	41,2	68
Zevenkerke	najaar	24,0	76,0	50
	voorjaar	39,5	60,5	114

Tabel 4 : Procentuele geslachtsverhouding in na- en voorjaar van de kuifeend, Aythya fuligula, op drie zandwiningsvijvers in de regio Brugge-Oostkust, 1980/81.

TOPPEREEND - Aythya marila

De toppereend overwintert in groten getale ten noorden van België. Tot nog toe schatte men de totale West-Europese fly-way populatie op 150.000 ex. (zie oa. Atkinson-Willes, 1976 en Seaijs&Baptist, 1978). Na intensivering van de tellingen op het Nederlandse IJsselmeer wordt de mogelijkheid intussen niet meer uitgesloten dat zich hier in het voorjaar tot een half miljoen toppers kunnen ophouden (Beintema et al., 1980)!

Voor onze regio moge gewezen op de juliwnm. in Ramskapelle en de meerdere wintermeldingen te Roksem en op Laguna.

Roksem: Mogelijks vanaf eind dec. tot in de eerste decade van maa. 1 à 2 toppereenden: 28.12: 1, 11.01: w, 18.01: 1, 01.02: 1, 15&21.02: 2, 01&08.03: 2.

Laguna Beach: Tien wnm. van telkens 1 à 2 (zie Tabel 6 bijdrage gebieden).

Andere meldingen:

26.07 : m Zeebrugge-Ramskapelle (FDS)

29.07 : 2m

30.07 : 2m

01.08 : 2m

09.08 : 2w

16.08 : w

04.10 : 2m

04.10 : m+w Ramskapelle

12.10 : w geul Zwin (PS).

13.10 : w Zwin (TDS).

15.10 : idem.

17.10 : idem (FV).

17.10 : w Hoeke kleiputten (FV).

21.10 : w Zwin (FV).

26.10 : w Distri Ramskapelle (TDS).

03.11 : 2w put Roksem (PI, FDS).

04.11 : w put Distri Ramskapelle (TDS).

14.11 : m put St.-Pieters (MS).

15.11 : w Roksem (FDS).

16.11 : 1 ex. put Vlissegem (VWGB).

17.11 : 1 ex. Blauwe Toren (DVD).

17.11 : w Distri Ramskapelle (TDS).

20.11 : idem (FV).

25.11 : w + 1 ex. Distri Ramskapelle (FV).

20.12 : m kleiputten Hoeke (LVR).

21.02 : w Zegemeer Knokke (TDS).

Ramskapelle-Zeebrugge
(LVR, PD, JS).

idem (LVR).

idem (LVR, JS, PD).

put Roksem (PI).

Ramskapelle (LVR, FV).

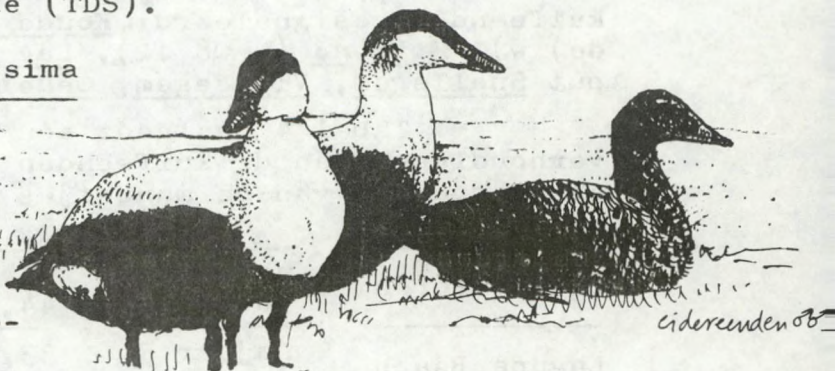
put St.-Pieters (MS, MaS)

put Distri (LVR).

topperenden ♂♂, ♀

EIDER - Somateria mollissima

Pleisteren-
de eiders werden wei-
nig gemeld. Uit de nu
volgende wnm. valt op
te maken dat zich de
ganse winter een groep-
je te Zeebrugge moet heb-
ben opgehouden.

eiderenden ♂♂

11.11 : 6 juv. m 3w Nieuwe Muur Zeebrugge (MaP).

16.11 : 1 ex. Zwin (GBu).

14.12 : 8 ex. Zwin (GBu). In dit geval gaat het wellicht om de
golfbrekers vóór het Zwin-reservaat.

22.12 : 7 juv. m 6w Nieuwe Muur (MaP).

25.12 : w haven Blankenberge (MaP).

13.02 : 6 juv. m 7w Nieuwe Muur (MaP).

21.02 : w Wenduine op zee (MaP).

22.02 : 9 ex. Nieuwe Muur (MaP).

ZWARTE ZEEEEND - Melanitta nigra

Vrij talrijke zeetrekker (zie verslag P. Lust). Vóór
de Oostkust werden, naar onze informatie, nog nooit duizenden
op de Noordzee verblijvende zwarte zeeëenden ontdekt. In dit
verband dient gewezen op de zeer recente waarneming, vóór bui-
tengaats, van ruim 17.600 ex. (jan. 1980) in de voordelta van
ZW-Nederland. (Van den Bergh, 1981).

Onze gegevens beperken zich tot twee veldwnm.:

12.12 : w Zwin (FV).

14.12 : 181 ex. (op zee?) Zwin (GBu).

GROTE ZEEEEND - Melanitta fusca

Geen enkele wnm. van pleisteraars werd bekend. Medio sept. kwamen de eerste zeetrekkeners door (zie verslag P. Lust).

IJSEEND - Clangula hyemalis

Op 03.11 noteerde men op de opgespoten terreinen te Ramskapelle 1 juv. + 1m terwijl er van 04 t.e.m. 10.11 1w (of juv.) toefde (TDS e.a.). Te Roksem vertoonde zich op 15.02 een ex.. Het betrof een w dat er tot minstens de eerste decade van april zou verblijven (= 2 maand!). Laatste wnm. op 10.04; in totaal liggen 10 ob-

servaties voor. Dit ex. foerageerde vaak langs de randen van de plas. Afgelopen winter verbleef eveneens een ijseend op de Oostendse Spuikom. Er werd dan ook verondersteld dat deze vogel eerst te Oostende en later op Roksem terecht kwam. Volgens P. Lingier (mond. med.) zijn er gelijktijdige wnm. die dit tegenspreken. Op 25.11 3 ex. tijdelijk op zee te Heist (PaL, PaL). In nov. werden in totaal 8 ZW over zee vliegende ijseenden geteld (zie verslag P. Lust).

BRILDUIKER - Bucephala clangula

De brilduiker is een van onze meest typische wintergasten. Vooral in de tweede winterhelft vallen grotere groepjes waar te nemen (Tabel 5). Gezien brilduikers zowat overal bij 1 of enkele ex. opdoken gaven we de voorkeur aan een globale bespreking die de regio geheel in beschouwing neemt. In functie hiervan werden alle wnm. in Fig. 6 gesommeerd.

	OKT		NOV		DEC		JAN		FEB		MAA		APR		MEI	
REGIO	-	2,1	1,3	4,0	4,0	4,9	7,4	1,5	7,6	5,5	15,0	12,0	4,0	-	1,0	-
ROKSEM	-	1,0	1,0	5,0	3,0	3,2	9,0	5,5	8,7	18,0	24,0	12,0	8,5	-	-	-

Tabel 5 : Gemiddelde groepsgrootte per halve maand van de brilduiker, Bucephala clangula, regio Brugge-Oostkust (volledig) en put van Roksem, 1980/81.

Vanaf de tweede helft van okt. verschijnen pleisterende brilduikers in de regio, voor het eerst 3 ex. in wijfjeskleed op 17.10 in de kleiputten van Hoeke. Het omvangrijkste okt.-aantal komt uit het Zwin: 6 ex. op 25.10. Ook in nov. zit het grootste gezelschap op de plassen in het Zwin-reservaat, oa. 11 op 16.11. Idem in dec. met bijv. 15w op 13.12. Te Roksem valt het najaarsmax. op 24.11: 17 ex. In de tweede periodehelft worden de gegevens gedirigeerd vanuit Roksem met oa. 22 ex. 01.01, 22 ex. 27.02, 24 ex. (= max.) 01.03. Op 05.04 nog steeds 15 vogels op Roksem. Enkele dagen later (10.04) echter de laatste ex. (2 ex.). In de regio worden de hekkensluiters opgemerkt te Lissewege (jachtput) (1 ex. 12.04) en op de put van St.-Pieters (1 ex. 01.05).

Bij het ontleden van de geslachtsverhoudingen valt een overweldigend overwicht voor de ex. in wijfjeskleed op. Voor de eerste en tweede winterhelft resp. 5-95% en 10-90% (n= 209 en 52). Deze eenmalige steekproef is evenwel onvoldoende om te besluiten dat in het voorjaar veel adulte woerden tot hier afzakken (= baltstrek) om bij de meer zuidelijk overwinterende wijfjes een partner op te scharrelen (zie oa. Zomerdijsk, 1981).

Fig. 6 : Totaal aantal waargenomen brilduikers, Bucephala clangula, per halve maand in noordelijk West-Vlaanderen, juli 1980 - juni 1981.

Zoals reeds eerder vermeld bestaat een neiging tot grotere groepsverbanden in febr.-maart. In hoeverre dit een uiting is van het baltsgebeuren dient nader onderzocht.

Terloops wijzen we op een mogelijke uitwisseling van brilduikers tussen de Spuikom in Oostende en de put van Roksem. De Spuikom was in 1980/81 zowat het belangrijkste overwinteringsgebied in Vlaanderen van deze duikeend (zie Royeaerd et al., 1981).

NONNETJE - Mergus albellus

Wintergast in groter wordende aantallen bij guur winterweer. Gezien de nonnen in 1980/81 'schitterden' door hun afwezigheid moge verondersteld dat de noordelijke overwinteringsgebieden niet door al te strenge kou werden belaagd. Alle wnm.:

- 13.12 : 1 ex. Distri Ramskapelle (HB).
- 23.12 : 1w Stierskreek Zeeuws-Vlaanderen (LVR).
- 26.12 : 1w opgespoten terreinen Ramskapelle (MS).
- 31.12 : 2w Blauwe Toren (LVR).
- 22.02 : 3m 4w Distri Ramskapelle (MaP).

MIDDELSTE ZAAGBEK - Mergus serrator

Het aantal wnm. uit 1980/81 overstijgt in niet onbelangrijke mate het materiaal uit voorgaande winter (zie Desmet, 1980b). Hiervoor tekenden in hoofdzaak twee plaatsen: het Zwin te Knokke en het havenuitbreidingsgebied (werkhaven) van Zeebrugge.

Zeebrugge: Wellicht door onvoldoende bezoeken beschikken we uit het najaar over slechts één gegeven: w op 11.11. In jan. worden tweemaal (06.01 en 25.01) een m+2w opgemerkt. De hoogste aantallen waren duidelijk in febr.-maa. present. Alle wnm.: 07.02: 3m 7w, 13.02: 2m 4w, 15.02: 3m 7w, 22.02: 7m 17w, 01.03: 3m 13w en 15.03: 2m 5w. Medio mei nogmaals 2w op 14&15.05.

Zwin: Deze winter overwinterden 1 à 2w in het reservaat. Op 22.02 evenwel een m en op 13.03 1m 2w. In april steeds (14 wnm.) ter plekke, tot max. 1m 4w op 19.04. Op 04.05 nog 3w. Nog

eenmaal 2w op 15.05. Eén w overzomerde! Dit is echter niet het eerste geval voor België daar Corveleyn (1971) een identiek geval uit juni 1969 (Spui kom Oostende) citeert. Ook J. Van Gompel (mond. med.) herinnerde zich mid de jaren '60 1w in slagpenrui op de Spui kom van Blankenberge te hebben waargenomen.

Andere wnm. stammen uit:

Roksem: 3w op 12.10 (!) en 1w op 28.12.

St.-Pieters: w 03.11.

Distri Ramskapelle: w op 16&17.11.

Fonteintjes: w op 09.04.

Wenduine op zee: 8w op 13.02.

Heist op zee: 2w 03.01.

De eerste zeetrekkers werden gesignaleerd op 12.10 te Heist en het Zwin. Merk de gelijkenis met de vroegste pleisters op Roksem. Ook te Blankenberge zag men over zee/strand trekkende middelste zagers: w ZW op 09.12 en m ZW om 11:10 op 25.12. Vedere informatie in de bijdrage van P. Lust.

De sex-ratio bij deze zaagbek wordt overtuigend gedomineerd door ex. in wijfjeskleed. Voor het gehele winterseizoen is dit procentueel 18-82 (n= 206). Tijdens de eerste winterhelft zijn zelfs alle ex. vrouwtjes (n= 24), in het tweede half ligt de verhouding 20%-80% (n= 182).

GROTE ZAAGBEK - Mergus merganser

Deze visetende wintergast frekwenteert allerlei soorten binnenwateren en is minder kustgebonden dan de middelste zager. Vroegste signalement in de regio op 03.11: w te Ramskapelle. Toch is Roksem opnieuw het overwinteringsoord bij uitstek. Dit gebied trekt meer dan helft van alle observaties (19 op een regio-totaal van 35 wnm.) naar zich toe. Naar Tavernier (in litt.) zou er uitwisseling bestaan met de Keignaertkreek te Zandvoorde. Zonder uitzondering werden te Roksem ook de grootste groepjes gezien (dec.-jan.): 07.12: 11 ex., 09.12: 15 ex., 11.12: 14 ex., 28.12: 10 ex., 03.01: 8 ex. en 11.01: 11 ex.. Te Roksem voor het laatst 3 ex. op 21.02. De allerlaatste grote zagers in de regio hielden zich op in de kleiputten van Hoeke: 2w en 3w op resp. 27&28.02 en op De Ratte in Zeeuws-Vlaanderen: 1 ex. op 29.03.

Ter volledigheid vermelden we nog dat de grote zaagbek werd opgemerkt te: De Vrede (w 12.12 en 2m 1w 14.02), Expresswegput (w 08.12), Passageule-Zwin (3m 2w 14.02, k 22.02, w 20.02), in het Zwin (w 21.02), polder Blankenberge (w 18.02), enz.

Als aanvulling op het zeetrek-verslag van P. Lust nog één bijkomende wnm.: Knokke-Zwin, over zee: 3m trek NO om 14:55 op 01.03 (TDS).

Gezien de meeste waarnemers getrouw de geslachtsverhouding van deze soort noteerden lag het voor de hand ook hier kort op in te pikken (zie Tabel 6). Deze laat een licht overwicht van wijfjes zien, zowel tijdens de eerste als tweede winterhelft. Te Roksem lagen deze cijfers nog evenwichtiger: 47%-53% (n= 112).

		<u>♂♂</u>	<u>♀♀</u>
NOV.-DEC.	n	47	68
	%	41	59
JAN.-APR.	n	23	31
	%	43	57
1980/81	n	70	99
	%	41	59

Tabel 6 : Geslachtsverhoudingen van de grote zaagbek, Mergus merganser, in de regio Brugge-Oostkust tijdens het winterhalsjaar 1980/81.

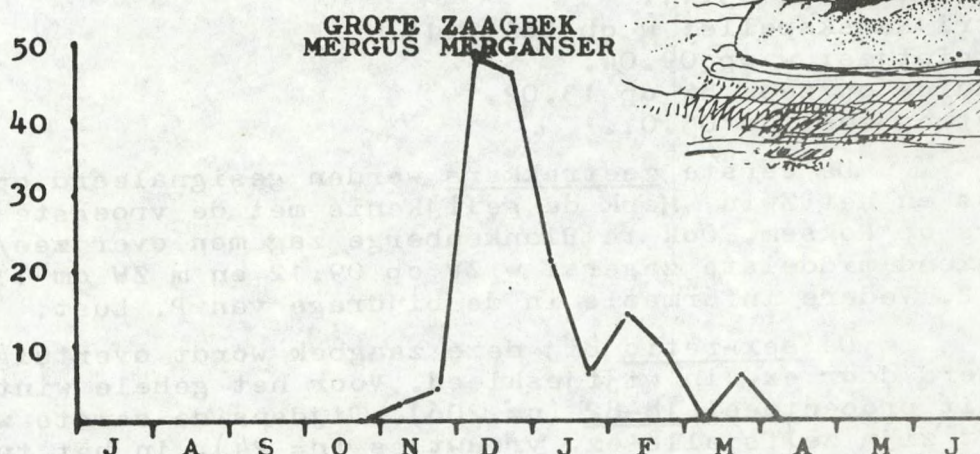

Fig. 7 : Totaal aantal waargenomen grote zaagbekken, Mergus merganser, per halve maand in noordelijk West-Vlaanderen, juli 1980 - juni 1981.

Bovenstaande Fig. 7 illustreert mooi het wintervoor-komen van de grote zager. Het sterkst is hij in dec. vertegenwoordigd. Reeds in de tweede helft van jan. hadden ze in belangrijke mate het veld geruimd. Weinig of geen voorjaarsdoor-komst.

ROSSE STEKELSTAARTEEND - Oxyura jamaicensis

29.10 : 1w in het Zwin (GBu).

WATERHOEN - Gallinula chloropus

Het waterhoentje mag dan al een algemene verschijning zijn in het vrije veld, in verslagen over watervogels is het dit allesbehalve. De zeer heterogene verspreiding van deze populaire watervogelsoort heeft hier in belangrijke mate toe bijgedragen. Het is een vaststaand feit dat waterhoenen zich zowel in historische kreken als in waterspuwende, barokke fontein en kunnen thuisvoelen. Hierdoor worden bevredigende inventarisaties, over grote oppervlakten, als fictie beschouwd.

Tijdens de herfst en winter bouwen zich op geschikte plaatsen groepjes op die deels tot in maart samenblijven. Deze kunnen zowel uit autochtone als uit vreemde vogels bestaan. Wie recent onderzoek aan populatiedichtheid en biotoopkenmerken wenst door te nemen moge verwezen naar Stevens en De Bont (1978).

Wintergroepjes belopen in regel 50 à 100 ex., soms meer. Enkele voorbeelden uit de regio. Op 16.01 bleken minstens 130 waterhoenen langs de Brugse Vestingen te toeven. Elke winter troepen enige tientallen ex. samen nabij het Vijverhof te St.-Michiels. Overdag foerageren deze vogels in los groepsverband, in de vochtige weiden/grasvelden langs de Leisekbeek. Bij het invallen van de avond komt de troep in beweging richting vijver. Daar wordt een slaapplek in het oever-struikgewas veroverd. Bij ijsvorming blijven de waterhoenen ook talrijker op de vijver rondhangen. Voorbeeld: 14.02: 27 ex. op

op de vijver en 36 ex. in de weiden. Op 14.03 nog steeds een groepje van ca. 32 in de Leiseleweiden.

MEERKOET - Fulica atra

gebied	DEC.	JAN.	FEB.	MAX.	DATUM
Roksem	158	109	125	307	09.12
Vijverhof	85	88	87	94	28.12
St.-Pieters	210	289	222	329	17.01
Zevenkerke	160	182	145	205	10.01
Fribona	38	35	23	52	12.12
Expresswegput	23	18	20	45	09.12
Koude Keuken	170	197	174	210	04.01
Blauwe Toren	99	96	86	108	15.12
Vagevuurvijvers	81	102	(110)	120	23.12
Zegemeer	(224)	(268)	221	293	27.11
Hoeke kleiputten	11	17	94	133	22.02
Cloedt	30	12	3	63	10.11
De Vrede	31	106	146	170	15.02

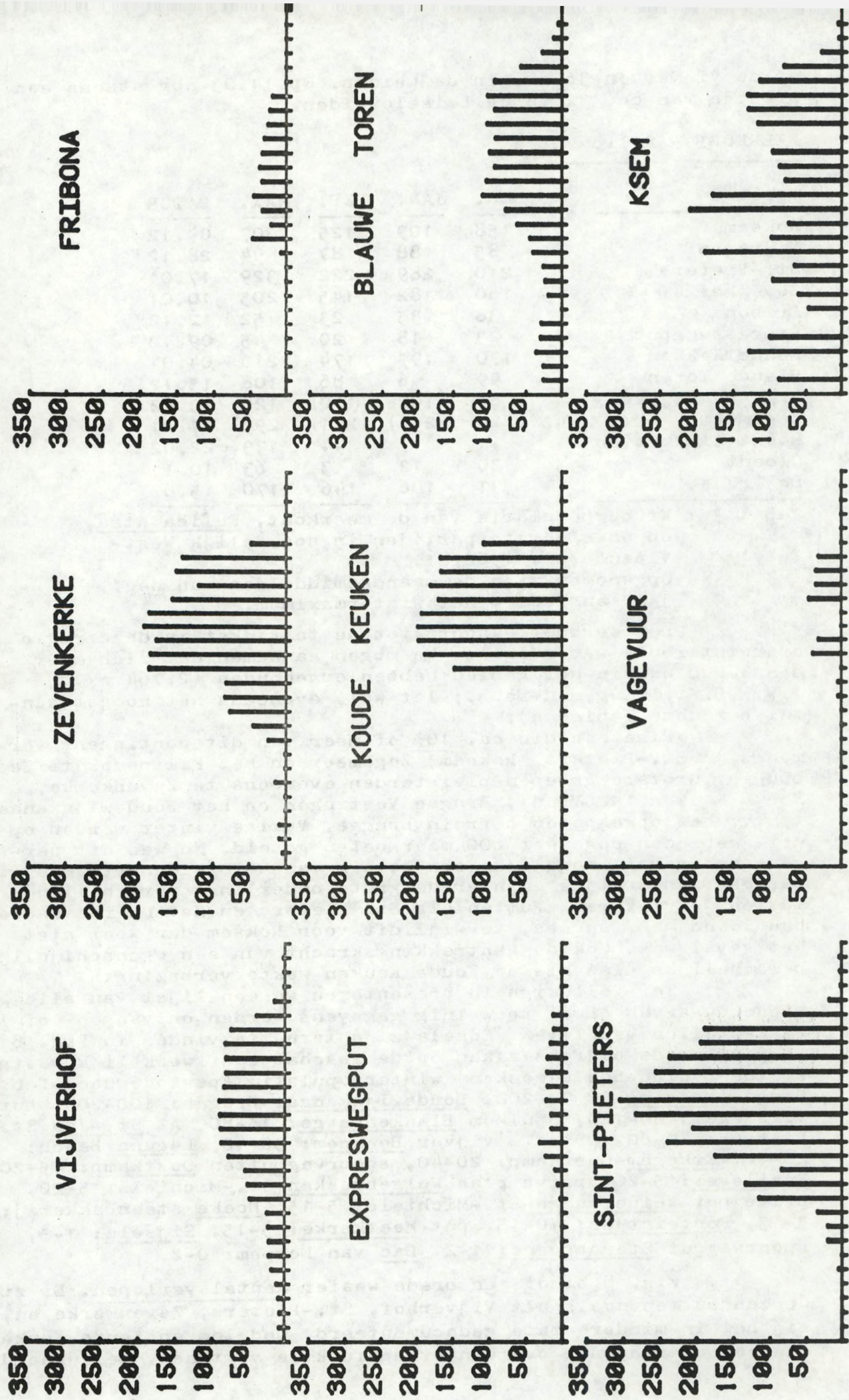
Tabel 7 : Winterpopulatie van de meerkoet, Fulica atra, op enkele waterpartijen in noordelijk West-Vlaanderen, 1980/81. Opgenomen zijn de maandgemiddelden van dec., jan. en feb. + het wintermaximum.

De meerkoet behoort tot de talrijkst in deze regio overwinterende watervogels. We mogen aannemen dat zich meer dan 3.000 ex. in het gebied hebben opgehouden (2.764 ex. I.W.R.B.-telling mid-febr.; let wel, eveneens het hoogst aantal bezochte gebieden).

Plaatsen die ca. 10% of meer van dit contingent vormen zijn St.-Pieters, Roksem, Zegemeer en het Filipsdok te Zeebrugge. Grotere groepen pleisterden eveneens te Zevenkerke, Koude Keuken, De Vrede, Brugse Vestingen en het Boudewijnkanaal t.h.v. het opgespoten terrein Brugge. Vorige winter werden op drie gebieden ongeveer 600 meerkoeten geteld. Nu was dit nergens het geval, mogelijks een gevolg van het zelden strenge winterweer. Anderzijds zijn er de grote onderlinge verschillen tussen de vijvers. Putten als St.-Pieters en Zevenkerke hadden beduidend meer succes, terwijl dit voor Roksem dan weer niet het geval was. Ook de aantrekkingskracht van een ogenschijnlijk belachelijke plas als de Koude Keuken wekte verbazing.

Ter volledigheid presenteren we een lijst van alle gebieden waarvan ofwel té weinig gegevens werden ontvangen of lage aantallen verbleven. Enkele zijn terug te vinden in Fig. 8. De geciteerde cijfers slaan op de geschatte of werkelijk vastgestelde (voldoende bezoeken) winterpopulatie (periode dec.-feb.): Brugse Vestingen: 90-200, Boudewijnkanaal-Brugge: 100-200, put Vlissegem: 50-120, Spuikom Blankenberge: 15-80, AZ St.-Jan St.-Pieters: 40-60, private vijver Beernem: 30-40, Laguna Beach: 20-40, Erkegem-Oostkamp: 20-40, spoorwegputten Oostkamp: 15-20, Snellegem: 5-20, privé plas Wulgebroeken St.-Michiels: 5-20, privé put Weinebrugge-St.-Michiels: 5-15, Hoeke steenbakkerij: 5-15, Fonteintjes: 10-15, put Meetkerke: 5-15, Sijsele: 1-5, spoorwegput Steenbrugge: 1-2, Lac van Loppem: 0-2.

Fig. 8 biedt een brede waaier aantalsverlopen. Er zijn de zandputten zoals het Vijverhof, St.-Pieters, Zevenkerke en, zij het in mindere mate gedocumenteerd, Oedelem en Koude Keuken die een overwegende overwinteringsfunctie vertonen. Gelijkaardi-

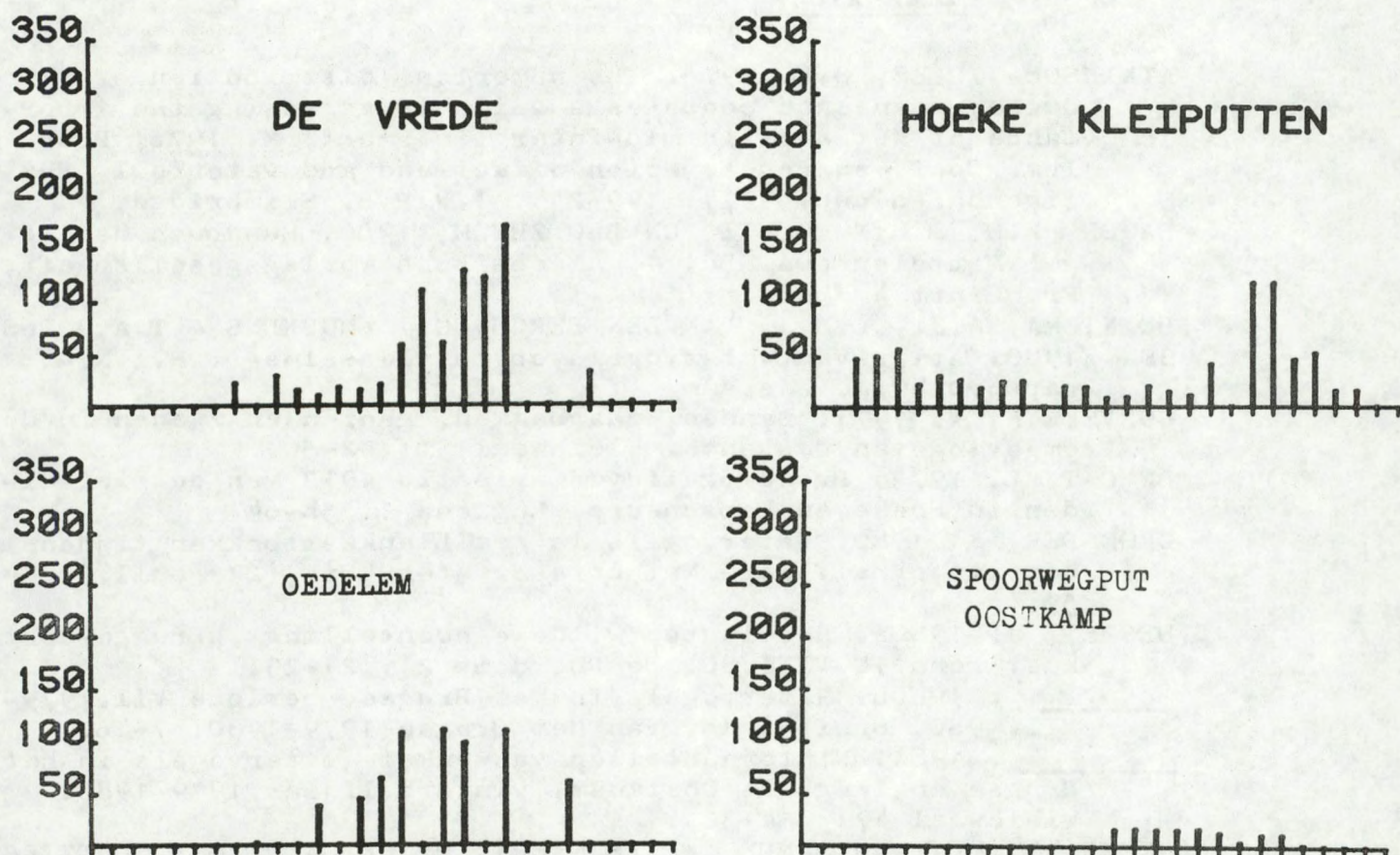
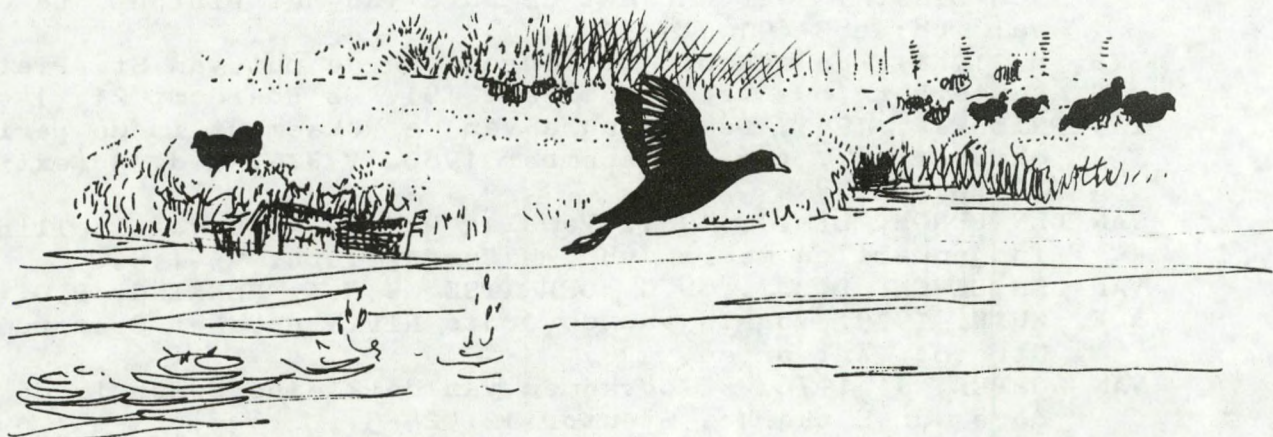

Fig. 8 : Aantalsverloop (gemiddelden per decade) van de meerkoet, Fulica atra, op 13 plassengebieden in noordelijk West-Vlaanderen, periode augustus 1980 - april 1981.

curven vinden we bij Vannieuwenhuyze (1975) terug. Anderzijns heeft een uitbreiding van dit onderzoek (meer gebieden, langere telperiode) bijdragen tot ruimere inzichten. Zo vertonen de potentiële broedgebieden (De Vrede, kleiputten Hoeke) een geheel afwijkend patroon, met (doortrek-)pieken in voor- en najaar. Zeer opvallend zijn ook de tijdelijke nazomerkoncentraties te Roksem en Blauwe Toren. Bij gelegenheid zullen we hier uitvoeriger op terugkomen.

Opmerkelijk is eveneens het juiste woord voor de waarneming van een bastaard meerkoet (Fulica atra) x waterhoen (Gallinula chloropus). Dit ongewoon (én zeldzaam) ex. verbleef maandenlang op het Vijverhof te St.-Michiels. Beschrijving van uiterlijk en gedrag komt in een aparte publikatie aan bod.

LITERATUUR

- ATKINSON-WILLES, G.L. 1976. The numerical distribution of ducks, swans and coots as a guide in assessing the importance of wetlands in midwinter, in Smart, M. 1976, Proc. Int. Conf. on conservation of wetland and waterfowl, Heiligenhafen dec. 1974: 199-254. I.W.R.B. Slimbridge.
- BAUER, K.M. & U.N. GLUTZ VON BLOTZHEIM, 1966. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Bd. 1. Akademische Verlagsgesellschaft, Frankfurt am Main.
- BEINTEMA, A.J., L.M.J. VAN DEN BERGH, G.J. MUSKENS & T.A. RENSSEN. 1980. Atlas van watervogels op het IJsselmeer. R.I.N.-rapport 80/2. Leersum.
- CORVELEYN, W. 1971. Eenden, zaagbekken, ganzen en zwanen in de omgeving van Oostende. Wielewaal 36: 42-50.
- DE CAT, L. 1973. Broedvogelinventarisatie 1972 van de rietvelden in Hoeke en Lapscheure. Euglena 1: 58-64.
- DESENDER, K. 1980. Watervogels in het Blankaartbekken tijdens het winterhalfjaar. Natuurreservaten 4bis (27e bull.): 54-57.
- DESMET, J. 1980a. Resultaten wilde eendentelling Brugge-Oostkust rond 10.VIII.80. De Roerdomp 21: 21-23.
- _____. 1980b. Watervogels in het Brugse, periode VII.1979-VII.1980. Ornith. Jb. van het Brugse 1979-1980: 7-46.
- _____. 1981. Winteraantallen van enkele watervogels in het Brugse en langs de Oostkust, winterhalfjaar 1979-1980. Wielewaal 47: 314-321.
- GEERS, V., P. VAN SANDEN, L. SAGAERT, M. REYGAERT & H. OUTTIER. 1981. Ornithologische seizoenoverzichten in Vlaanderen juni-juli-augustus 1980. Wielewaal 47: 186-202.
- GEERS, V., J. POLLET, P. VAN SANDEN, L. SAGAERT, M. REYGAERT & H. OUTTIER. 1981. Ornithologische seizoenoverzichten in Vlaanderen september-oktober-november 1980. Wielewaal 47: 338-359.
- LIPPENS, L. 1980. De vogels van het Zwin en van Knokke-Heist. Cie. Het Zoute.
- LIPPENS, L. & H. WILLE. 1972. Atlas van de vogels in België en West-Europa. Lannoo. Tielt. Utrecht.
- MOREAUX, F. 1973. Avifauna van de Uitkerkse polder. Euglena 1: 66-110.
- ROYEAERD, J., J. DESMET & D. DRAULANS. 1981. Watervogels in Vlaanderen tijdens het winterhalfjaar 1980/81. Wielewaal 47: 410-432.
- SAEIJIS, H.L.F. & H.J.M. BAPTIST. 1978. Evaluatie van West-Europese overwinteringsgebieden van watervogels. Rijkswaterstaat, Deltadienst, afd. Milieu-onderzoek, nota 78/10.
- STEVENS, J. & A.F. DE BONT. 1978. Populatiedichtheid van het waterhoen (*Gallinula chloropus chloropus*) in de streek van Diest in verband met de aard van het biotoop. De Giervalk 68: 683-691.
- SYS, M. 1981. Zes maanden tellingen aan de put van St.-Pieters, september '80 t.e.m. februari '81. De Roerdomp 21: 14-27.
- TAVERNIER, P. 1981. De avifauna van de Roksempuut in de periode oktober 1977 t.e.m. december 1980. V.W.G.-Med. 3 (extra): 12-26.
- VAN DEN BERGH, L.M.J. 1981. Verslag van de watervogeltellingen in januari en maart 1980. Watervogels 6: 95-118.
- VAN DEN BERGH, L.M.J., W.G. GERRITSE, W.H.A. HEKKING, P.G. KEIJ & F. KUYK. 1979. Vogels van de Grote Rivieren. Het Spectrum. Utrecht. Antwerpen.
- VAN GOMPEL, J. 1976. 't Voorkomen van de kleine zwaan in de polders van Uitkerke. Stentor 12: 25-34.

- VANNIEUWENHUYSE, R. 1975. Overwinterende meerkoeten, *Fulica atra*, te Brugge. Stentor 12: 3-19.
- VERSTRAETEN, A. 1980. Het eendenonderzoek tijdens juli-augustus 1980 in de noordelijke polders West-Vlaanderen. Mens en Vogel 18: 238-245.
- VOET, H. & P. MAES. 1981. Een broedgeval van de roodhalsfuut, *Podiceps griseigena*, ten noordoosten van Antwerpen. De Giervalk 71: 83-100.
- WIEME, G. 1981. Een slaappleats van vulpen (*Numenius arquata*) te Beernem - winter 1980-1981. V.O.T. 4: 103-112.
- ZOMERDIJK, P.J. 1981. Geslachtsverhouding bij brilduikers (*Bucephala clangula*) in het winterhalfjaar. Watervogels 6: 95-118.

AANVULLINGEN

U zult het ons niet euvel duiden mochten er in het aangebrachte cijfermateriaal foutjes schuilgaan. Bijzondere gegevens of aanvullende details zullen wij steeds in dank aanvaarden. Twee literatuurbronnen kwamen per abuis in bovenstaande lijst terecht; in werkelijkheid horen ze echter bij de gebiedsbesprekingen thuis.

Tot slot enige waarnemingen van betekenis die door omstandigheden niet in de soort-besprekingen werden opgenomen.

Duiker spec. : 14.04: 1 ex. NO (09:45-11:45) Zwin (DV, GBu).

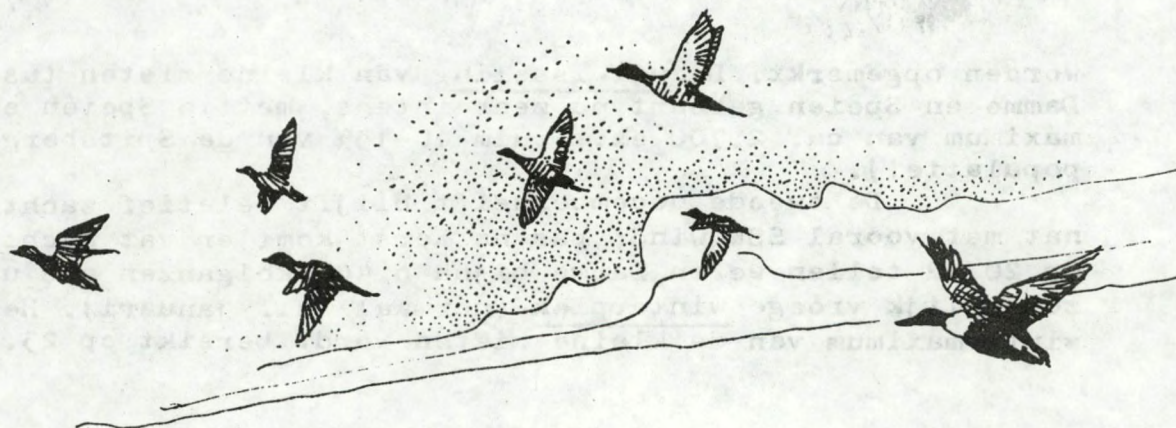
Knobbelzwaan : In Blankenbergse polder regelmatig 1 à 2 ex.

Ook 3 ex. in de kleiputten van Heist op 11 en 30.11 (PaL).

Wintertaling : 200 ex. in polder Blankenberge-Uitkerke op 11.01 (MaP).

Kuifeend : m op 07.12.

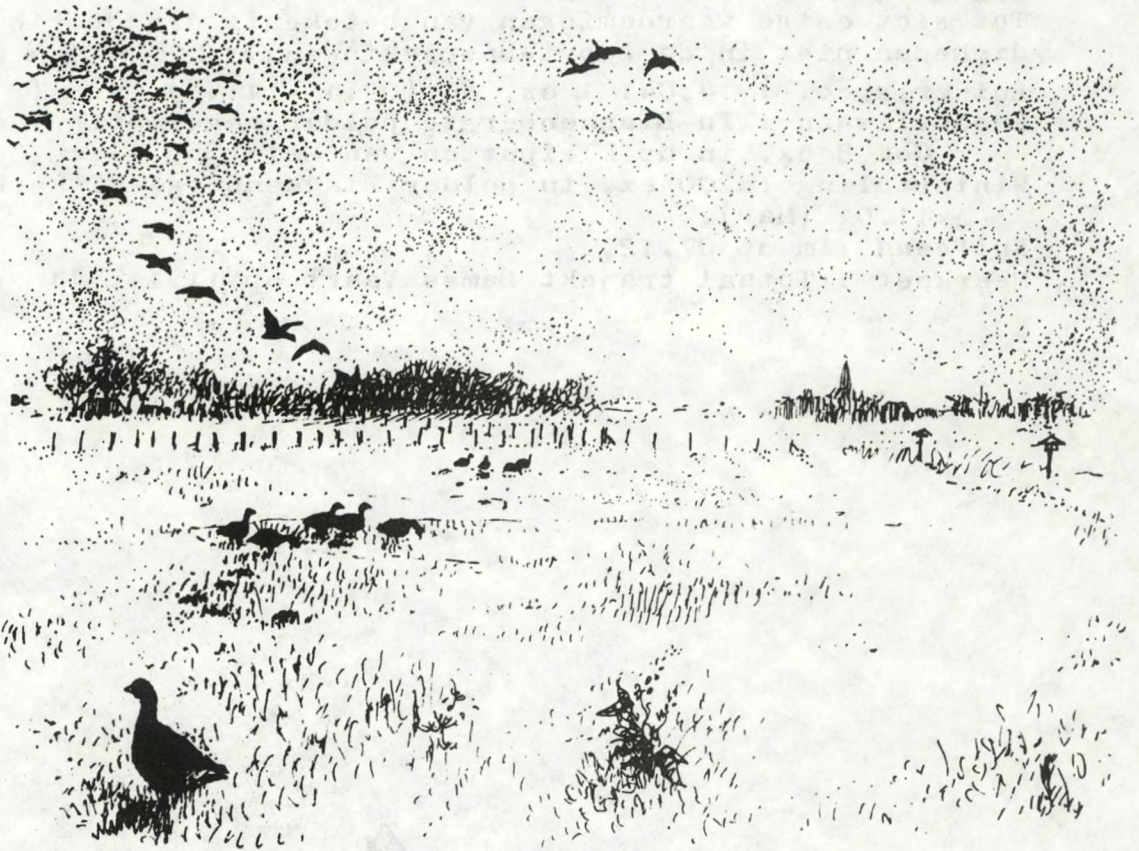
Meerkoet : Totaal traject Damse Vaart op 11.11: 41 ex.

door Eckhart Kuyken

De vroege aankomst van 11 kleine rietganzen op 01.11 te Damme bewijst nogmaals dat het weer hierop weinig invloed heeft: oktober was eerder zacht en vorst was er nog niet geweest. De eerstvolgende 14 dagen kennen wél nachtvorst, soms koud overdag met wind uit NE-richtingen. Toch blijven de aantallen laag: 50 à 100 kleine rietganzen en nog minder kollen (aankomst: 09.11). Speien werd al op 10.11 voor het eerst door de kleine rieten opgezocht, maar het gebied zal vooral in december een maand lang grote aantallen opvangen.

Pas tegen eind november gebeurt de grote aankomstgolf, met 2.400 kleine riet- en 650 kolgans op 30.11, waartussen 1 brand en 1 grauwe gans. Het zachte weer tussen 15 en 24.11 met overwegend SW wind werd toen gevolgd door koudere dagen met hagel, sneeuw en NNW-NNE winden. Ook de eerste decade van december blijft kouder, met sneeuwregen en mist bij wisselende wind. In Damme nemen de kolganzen flink toe, van 1.080 op 04.12 tot ca. 4.000 op 10.12, wat veel is voor deze tijd. Ook enkele riet- en brandganzen

worden opgemerkt. De uitwisseling van kleine rieten tussen Damme en Speien gebeurt nu zeer intens, met in Speien een maximum van ca. 2.700 ex. (ruim 10-15% van de Spitsbergse populatie!).

De tweede decemberhelft blijft relatief zacht en nat met vooral SSW wind; pas na Kerst komt er wat nachtvorst. Op 20.12 tellen we in Damme bijna 6.400 kolganzen als uitzonderlijk vroege winterpiek (normaal half januari). Het wintermaximum van de kleine rieten wordt bereikt op 23.12

met 4.800 ex. Ook noteerden we 5 riet-, 4 brand en 1 of 2 dwergganzen te Damme. Reeds eind december verminderden de aantallen van beide soorten in Damme en Speien, deels als gevolg van de uitzwerming die toen op gang kwam. Wisselende groepen van vnl. kolganzen, maar ook riet- en kleine rietganzen pleisterden toen in uiteenlopende gebieden: de Meetkerkse Moeren, de polders van Blankenberge-Nieuwmunster (185 kleine riet en 40 kol, enkele riet), Ramskapelle (820 kol, 10 kleine riet) en Oostkerke (85 kol, 6 kleine riet, rietgans).

Ook in januari blijft het weer zacht en zeer nat, soms met wat sneeuw; zelden waait er wind uit noordelijke sektoren. De eerste decade blijft Damme beneden alle peil en Speien wordt na 04.01 zelfs vrijwel geheel verlaten! De secundaire polders (zie Kuyken, 1981) vangen maar een deel van voorgaande aantallen op, zodat vroege terugtrek naar Nederland moet gebeurd zijn. Wel is er nu toename van rietganzen, niet alleen in de Zwinpolders, maar ook bezuiden Blankenberge.

De tweede januari-decade brengt enige nachtvorst en sneeuw, maar echt winterweer hebben we niet (wél in Z.-Europa). Op vele plaatsen zijn er overstromingen. Op 10.01 krijgt Damme weer ca. 5.000 kol- en 1.650 kleine rietganzen, met 12 rietganzen en 4 brandganzen. Daarna nemen de kleine rieten gevoelig af, met nog wat uitzwerming naar Houtave (145 ex., Strooienhaan en 35 ex. Middelhof, op 14.01; hier ook 95 rietganzen). Na half januari krijgen we nog een kortstondige piek van 5.125 kol- en 880 kleine rietganzen in Damme, de laatste echte concentratie hier voor deze winter. De overige polders vertonen sterk afwisselende aanwezigheden, met als markante feit zowat 1.350 ganzen op 18.01 bij Strooienhaan, (in het ruilverkavelingsgebied!) waaronder 620 kleine riet-, 1 riet- en 1 brandgans. Zelfs tot in het Gistelse zouden ganzen gezeten hebben (V.W.G. Oostende). Ook de polders van Ramskapelle krijgen eind januari nog 500 kol- en 10 kleine rietganzen, die na een week vrijwel volledig wegtrekken.

Hoewel wat nachtvorst voorkomt en een sneeuwbuï, zet de wegtrek begin februari definitief in, wellicht gestimuleerde door de SW-wind. Eerst loopt Damme leeg, en Speien, daarna Ramskapelle en Houtave. Alleen de polder van Blankenberge blijft nog goed: op 04.02 nog 570 kol, 3 kleine riet en 160 riet; op 11.02 zitten er 400 kol, 20 kleine riet en 220 (1) rieten.

Ondanks aanhoudende nachtvorst en wat sneeuw in de rest van februari, zelfs met veel NE-wind vanaf 13.02, komen de ganzen niet meer terug. Alleen in Blankenberge blijven op 22.02 nog 36 kol, 10 kleine riet en 74 rieten pleisteren, met nogal wat doortrekkende en kortstondig fouterende grauwe ganzen (normaal verschijnsel in deze tijd). Op 01.03 zien we op dezelfde plaats nog 2 kol, 2 kleine riet en 18 riet; MaP meldt hier tenslotte nog 21 ganzen op 04.03.

Dit beeld wijkt sterk af van de normale overwintering, waar eind december en half januari de winterpieken van resp. kleine rietgans en kolgans voorkomen. Deze zeer zachte winter gaf veel vroegtijdiger maxima, vooral voor de kollen, en een uitzonderlijk vroege wegtrek uit de tradi-

tionele pleisterplaatsen Damme en Speien.

De uitzwerming naar andere polders was vrij belangrijk maar compenseerde in geen geval deze aantalsverminderingen. De toendrarietgans lijkt een definitief gevestigde wintergast in Blankenberge.

Voor de eerder sporadische of zeldzame soorten was het een normale winter, met éénmaal dwerggans (bijna jaarlijks te gast, maar moeilijk te ontdekken) en de klassieke brandganzen in aantal variërend tussen 1 en 4 ex. Alleen in hardere winters is de soort talrijker en krijgen we ook nog speciale vogels zoals zwartbuik- en witbuikrotgans, roodhalsgans en eventueel taiga-rietgans.

(N.B. bij deze bespreking werd de regio Knokke-Zwin buiten beschouwing gelaten).

Literatuur.

KUYKEN, E. 1981. Overwinterende ganzen in de kustpolders van NW-Vlaanderen. De Wielewaal 47: 467-476.

door Paul Decuypere

ROERDOMP - Botaurus stellaris

Deze vogel is bij ons doortrekker. Gedurende één maand pleisterde 1 ex. op najaarstrek in de Fonteintjes te Zeebrugge-Blankenberge, er zijn alvast vier wnm. die dit laten vermoeden; 1 ex. op 04.08, 20.08, 26.08 en 02.09 (JzV, JVG, FDS).

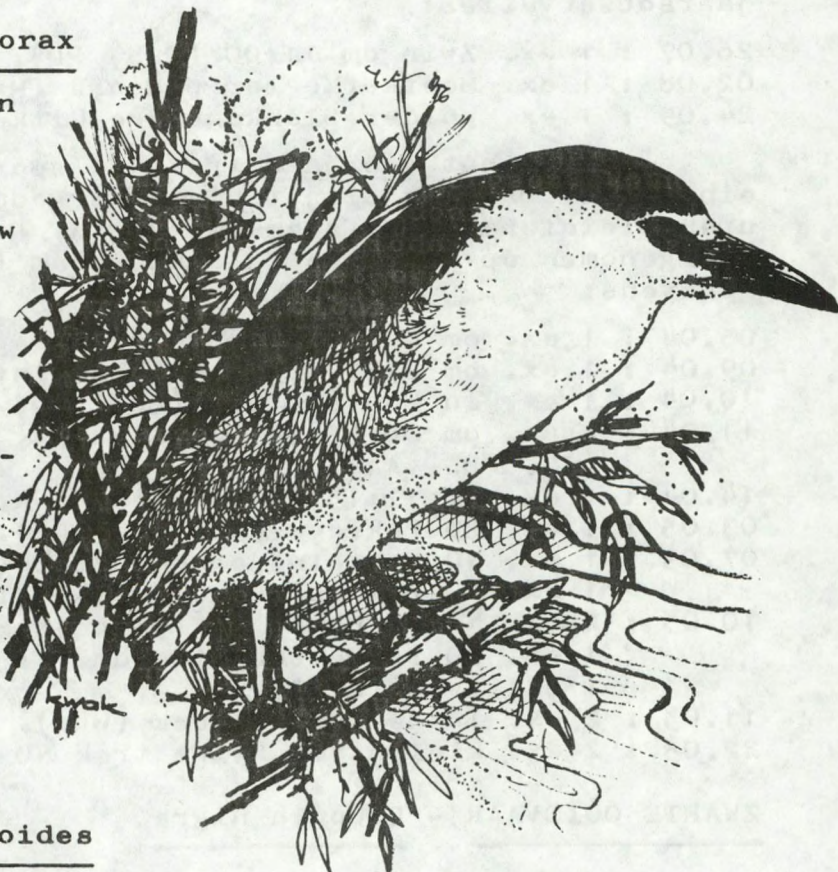
Uit het voorjaar noteerden we één wnm.: 08.02: 1 ex. in de kleiputten van Heist (PaL).

WOUDAAPJE - Ixobrychus minutus

Het woudaapje is broedvogel in de Brugse regio. Doortrekgegevens waren er niet. In de Fonteintjes broedden in 1981 1 à 2 koppel. Een eerste ex. werd er op 06.05 genoteerd. Wnm. werden ontvangen van JVG, MaP, FV, RV, BC, RC, GR e.a.

KWAK - Nycticorax nycticorax

Buiten het Zwin werden dit seizoen geen 'nachtreigers' in de streekesignaleerd. Een poging om kwakken opnieuw bij ons als broedvogels te verkrijgen wordt op dit ogenblik nog steeds in het Zwin ondernomen. In een recente publicatie legt Lippens (1980) uit waarom en hoe dit experiment verloopt (zie 'De Vogels van het Zwin en van Knokke-Heist', N.V. Cie Het Zoute).

RALREIGER - Ardeola ralloides

De ralreiger is bij ons een toevallige gast. We noteerden één wnm.: 1 ex. in het Zwin op 01.05 door GBU. Het is een bekend fenomeen dat tijdens de broedperiode dat tijdens de broedperiode een aantal waarschijnlijk niet broedrijpe vogels rondzwerven buiten hun broedareaal. De dichtstbijzijnde broedkolonies bevinden zich in Frankrijk, nl. in de 'Dombes' en de 'Camargue'.

KLEINE ZILVERREIGER - Egretta garzetta

In 1981 overzomerden 2 ex. in onze regio. Ze werden het eerst waargenomen om 19.05 door AP in de polders van Blankenberge-Uitkerke. FB en TDS namen ze waar te Ramskapelle en 's avonds bleken ze reeds nabij De Vrede te Westkapelle te vertoe-

ven (MaP). Vanaf dat ogenblik werden de vogels zeer regelmatig opgemerkt. Dit gebeurde beurtelings in het Zwin en te Ramskapelle-Dudzzele door vele waarnemers (o.a. MS, JS, DD, TDS, FB, MDS, GBU, PVDo, HB,...). Laatste ons bekende gegeven : 1 ad. op 21.06 polder Ramskapelle (TDS, PVDo). Naar GBU was er echter reeds vanaf 05.06 sprake van 3 ad. overzomeraars in de Zwin-vlakte. Waarnemingen vanaf 29.05 te Ramskapelle, eveneens 3 ad. ex., bevestigen dit (TDS).

BLAUWE REIGER - Ardea cinerea

Geen broedgegevens uit de aanwezige kolonies (oa. Meetkerke en Koolkerke) in de regio. Vermeldenswaard is de recente vestiging van een broedpopulatie in de Zwinbosjes te Knokke.

PURPERREIGER - Ardea purpurea

De purperreiger is doortrekker in ons gebied. Tijdens de nazomerperiode verbleef van medio aug. tot 04.09 een juv. vogel in de omgeving van de steenbakkerij te Hoeke (JD, TDS, FB, GV, MS, LVR, JS, FDS en KDB). Daarnaast waren er nog drie najaarsobservaties:

- 26.07 : 1 ex. Zwin om 11:00 (FDS, PD).
- 02.08 : 1 ex. Meetkerke ter plaatse (MaS).
- 24.09 : 1 ex. polder Blankenberge-Uitkerke (MaP).

In het voorjaar trekt de soort door van eind maart tot einde mei. Daarbij blijft hij soms gedurende één of meerdere uren pleisteren, zelfs enkele dagen. De eerste purperreiger werd waargenomen op 04.04 nabij Bakkersdam (Nl.) door TDS. Overige gegevens:

- 05.04 : 1 ex. om 09:24 trek NO duinreep Zwin (TDS).
- 09.04 : 1 ex. om 07:39 trek NO Fonteintjes (LVR, FDS, MS, SI).
- 10.04 : 1 ex. in Fonteintjes (LDq, LD, LVR).
- 11.04 : 1 ex. om 06:55 in Fonteintjes, vloog weg NO om 08:20 (JS, FDS, AA).
- 14.04 : 1 ex. om 11:15 ter plaatse Zwarte Sluis Nl. (JS, MS).
- 03.05 : 1 ex. Boerekreek Nl. (FV, KDB).
- 07.05 : 1 ex. NO Fonteintjes om 08:00 (MaP, JVG).
- 1 ex. NO Zwinbosjes om 08:46 (TDS).
- 10.05 : 2 ex. NO te Hoeke om 15:36 (MaS).
- 1 ex. NO te Ramskapelle om 17:51 (TDS).
- 1 ex. Zwin (AVES).
- 11.05 : 2 ex. in de Zwin-streek (GBU).
- 22.05 : 2 ex. kleiputten Heist trek NO (PaL).

ZWARTE OOIEVAAR - Ciconia nigra

De zwarte ooievaar is bij ons een vrij zeldzame doortrekker. Mogelijks toch een jaarlijkse passant. Ditmaal één voorjaars- en één najaarswaarneming:

- 20.08 : 1 ex. Zwin om 10:40 (PK, JT).
- 17.05 : 1 ex. Ter Doest, Lissewege om 15:43 (PaL).

OOIEVAAR - Ciconia ciconia

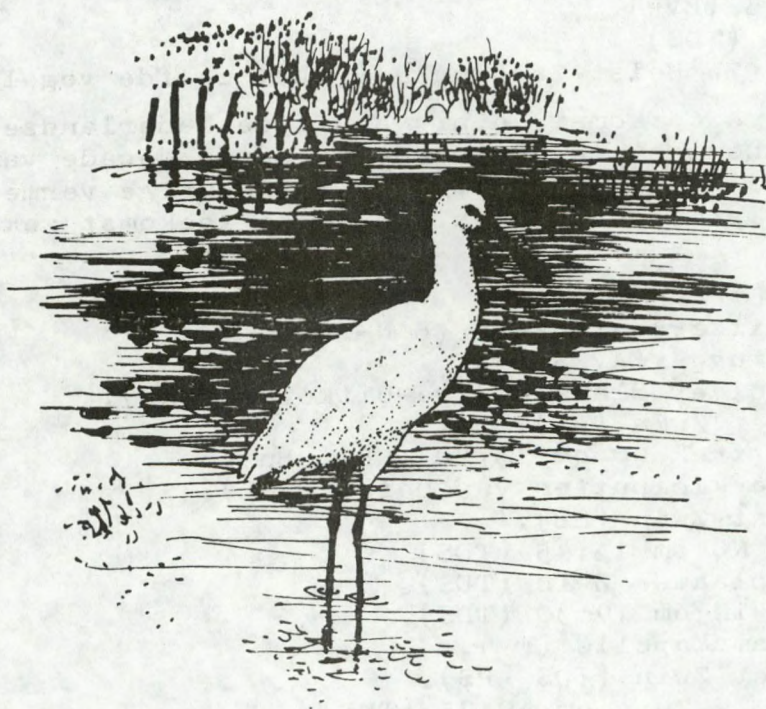
De welbekende ooievaar is bij ons doortrekker. In het Zwin wordt sinds 1957 een bescheiden geïntroduceerde broedkolonie van 7 tot 9 broedparen in stand gehouden.

De enige twee wnm. tijdens het najaar 1980 werden in september genoteerd. Op 03.09 streken 8 ex. in het Zwin neer, 4 ex. bleven tot 05.10; 3 vertrokken nog diezelfde dag terwijl 1 nu nog ter plaatse schijnt. Het betroffen Nederlandse vogels. Op 28.09 zag LD eveneens een grote groep van 9 ex. overtrekkend nabij het station van Brugge.

Uit het voorjaar stroomden heel wat meer meldingen binnen:

- 20.03 : 1 ex. ter plaatse om 10:40 te Varsenare (MaS).
- 08.05 : 1 ex. te Oostkamp (JV).
- 10.05 : 1 ex. NO om 12:55 Nieuwenhovelaan, Oostkamp (PK).
1 ex. in Meetkerke ter plaatse (FDS).
1 ex. NO om 17:00 te Blankenberge (MaP).
- 14.05 : 1 ex. put St.-Pieters trek NO om 18:01 (MS).
- 16.05 : 4 ex. trek NO te Ramskapelle om 15:40 (PS, TDS).
- 27.05 : 1 ex. Varsenare (RP).
- 25.06 : 1 ex. St.-Michiels (GO).

LEPELAAR - Platalea leucorodia

De lepelaar is bij ons doortrekker in voor- en najaar. Tijdens de doortrekperiode's blijven sommige ex. gedurende enkele uren of dagen pleisteren in het gebied om er te foerageren in ondiepe plas- sen. Daarbij bestaat wellicht uitwisseling tussen het havenuitbreidingsge- bied te Ramskapelle en het Zwingebied. Uitzonderlijk worden ook vogels in de Zandstreek waargenomen. Naar GBu zou 1 juv. in 1980 in het Zwin overzo- merd hebben.

Volgen nu enkele voorbeelden van ex. die gedurende meerdere dagen op één plaats ter plaatse bleven:

najaar 1980

- 09.06 tot 31.08 : 3 juv. Zwin-Ramskapelle (PK, TDS, PS, FB, GBu, FDS, MS).
- 18.08 tot 22.09 : 2 juv. te Ramskapelle (FV, LVR, FVH, JS, MS, BJN-FDS).
- 01.10 tot 04.10 : 2 ex. in het Zwin (TDS, PS).
- 05.10 tot 08.10 : 1 juv. Ramskapelle (TDS, DVT, PS).

voorjaar 1981

- 14.05 tot 17.05 : 3 ex. Ramskapelle (TDS).
- 27.05 tot 28.05 : 1 ex. idem (TDS).
- 14.06 tot 15.06 : 2 ex. idem (TDS, DVT, PS).

Verdere gegevens van ex. die onmiddellijk doortrokken of slechts enkele uren pleisterden:

najaar 1980

- 01.08 : 1 juv. trek ZW Fonteintjes om 16:40 (JzV).
07.08 : 2 ex. ZW Zeebrugge-Heist om 09:00 (LVR, PaL).
09.08 : 5 ex. NO Zeebrugge (FDS).
24.08 : 1 juv. in Ramskapelle (TDS).
01.09 : 3 ex. ZW te Heist (PaL).
06.09 : 1 juv. De Vrede ter plaatse (TDS).
 1 ex. Fonteintjes trek ZW om 10:10 (JVG, MaP).
 1 ex. Ramskapelle om 15:50 ter plaatse (PDc).
07.09 : 2 ex. Ramskapelle ter plaatse (TDS).
12.09 : 20 ex. ZW te Heist (PaL).
14.09 : 6 ex. te Hertsberge trek Z om 15:05 (BJN-LDq).
18.09 : 7 ex. Zwin trek ZW (FV).
25.09 : 23 ex. trek ZW kleiputten Heist (TDS).
26.09 : 5 ex. Zwin (PK).
27.09 : 2 ex. Zwin (TDS).
29.09 : 3 ex. Zwin (HB).
30.09 : 1 juv. Zwin (TDS, PK).
 1 ad. Ramskapelle (TDS).
03.09 : 3 ad. 8 juv. in het Zwin (TDS) en 2-3 ex. Zwin (PS, MaP).
04.10 : 4 juv. opgespoten terrein Brugge om 10:35 trek Z (MS).
 4 ex. Ramskapelle tussen 12:00-13:30, om 14:00 niet meer
 ter plaatse (LVR).
 2 ex. Zwin (TDS).
 2 ex. trek ZW Heist-Zeebrugge (PaL), zelfde vogels Zwin?

De najaarsdoorkomst, o.a. vanuit de Nederlandse broedplaatsen, was het hevigst in de tweede en derde decade van september en de eerste decade van oktober. Nauwkeurige vermelding van uur, zelfs bij pleisterende ex., is in de toekomst zeker een must.

voorjaar 1981

- 02.03 : 1 ex. in Uitkerkse polder (BJN-LD).
07.03 : 1 ex. Zeebrugge (AVES).
15.03 : 1 ex. in polder Blankenberge-Uitkerke (MaP).
10.04 : 1 ex. in het Zwin (HB).
11.04 : 8 ex. Zwin trek NO om 15:20 (HB, GBu).
18.04 : 3 ex. in de kleiputten van Heist (PaL).
06.05 : 4 ex. in het Zwin (HB).
08.05 : 6 ex. trek NO om 15:45 (TDS).
09.05 : 1 ex. ter plaatse Zwin (TDS).
 3 ex. NO Zwin om 19:30 (TDS).
10.05 : 1 ex. te Ramskapelle (FV).
 3 ex. in het Zwin (TDS, PS).
11.05 : 2 ex. trek ZW Zwin om 10:35 (TDS).
12.05 : 5 ex. in kleiputten Heist (PaL).
13.05 : 2 ex. idem om 19:00 (PaL).
16.05 : 2 ex. opgespoten terreinen Zeebrugge (PS, TDS).
18.05 : 4 ex. idem (PS).
19.05 : 1 ex. Ramskapelle (TDS, FB).
20.05 : 3 ex. idem (TDS).
 1 ex. in kleiputten Heist (PaL).
21.05 : 2 ex. Ramskapelle (TDS).
23.05 : 1 ex. ter plaatse put St.-Pieters om 21:06 (MaS).
25.05 : 3 ex. kleiputten Heist trek NO om 19:10 (PaL).
10.06 : 1 ex. in Ramskapelle (TDS).
23.06 : 1 ex. idem (TDS).

Gezien de mogelijke verwarring tussen trekkende en pleisterende vogels was het ook voor de voorjaars trek niet wenselijk een grafiek op te stellen.

Het drukst was het tussen 10.04 en 25.05. Vrij vroeg kan het ex. te Uitkerke op 02.03 genoemd worden. Ook de twee juni-waarnemingen uit Ramskapelle zijn niet van gewone aard.

KRAANVOGEL - Grus grus

De kraanvogel is geen alledaagse doortrekker in de regio Brugge-Oostkust. De drukst bezette doortrekroute's in ons land situeren zich ten oosten van de provincies Oost- en West-Vlaanderen.

Dit jaarboekseizoen noteerden we toch vier wnm:

najaar 1980

28.09 : 1 ex. in de Blankenbergse polder om 14:15 (MaP), wegvliegend NO om 14:20.

7 ex. overvliegend St.-Andries (BS).

01.11 : 24 ex. trek Z om 11:35 Kortrijksestraat Oostkamp (PK).

10.11 : 11 ex. trek ZW over zee te Heist (PaL).

voorjaar 1981

25.03 : 11 ex. Zwin (GBu).

FLAMINGO SPEC. - Phoenicopterus spec.

De FLAMINGO (Phoenicopterus ruber roseus) is een zeer toevallige gast in de regio. Gezien regelmatig tamme ex. uit siervogelkollekties bestaat steeds twijfel over de wilde oorsprong van de waargenomen vogel(s).

Vele observaties blijken betrekking te hebben op een, eveneens uit gevangenschap ontsnapte, nevensoort: de CHILEENSE FLAMINGO (Phoenicopterus chilensis). Van deze vogel werden verscheidene waarnemingen opgetekend, waarschijnlijk steeds hetzelfde individu: 01.02: 1 ex. Expresswegput St.-Andries (FDS, LVR); daarna meerdere dagen ter plaatse foeragerend in de kleine plas van de Vagevuurvijvers te Zuienkerke medio februari (LD, JD, JRO).

Voorts nog één wnm. van 1 ex. FLAMINGO SPEC. (Phoenicopterus spec.) strand van De Haan (JT, MV).

Opm.: Bijkomende gegevens (blauwe reiger!) zijn terug te vinden in het zeetrek-verslag van P. Lust.

KWARTEL - Coturnix coturnix

door Patrick Keirsebilck

Een vogelsoort die niet jaarlijks (niet in 1975, 1977 en 1980) wordt waargenomen. De literatuur geeft doortrek aan in mei-juni of zelfs later (Lippens & Wille, 1972). Alle wnm. betreffen roepende vogels:

20.04 : 1 m. te Zedelgem (MP, BS).

01.06 : 2 ex. in jong graanveld te Zeebrugge (TDS).

04, 06 en 21.07 : 1 ex. graanveld Biezenkreek (3x LVR).

08.07 : 1 ex. Lieveleed Hoeke (JS, MS, PD).

1. Inleiding

De wespendif is een doortrekker en broedvogel in ons land. In West-Europa is hij minder talrijk dan de buizerd. De bij ons broedende en doortrekkende wespendifen overwinteren in Tropisch Afrika. De soort schijnt een tamelijk constante populatie te hebben, dit in tegenstelling met soorten als buizerd en sperwer die in de jaren zestig sterk achteruitgingen.

2. Broedgeval en overzomer

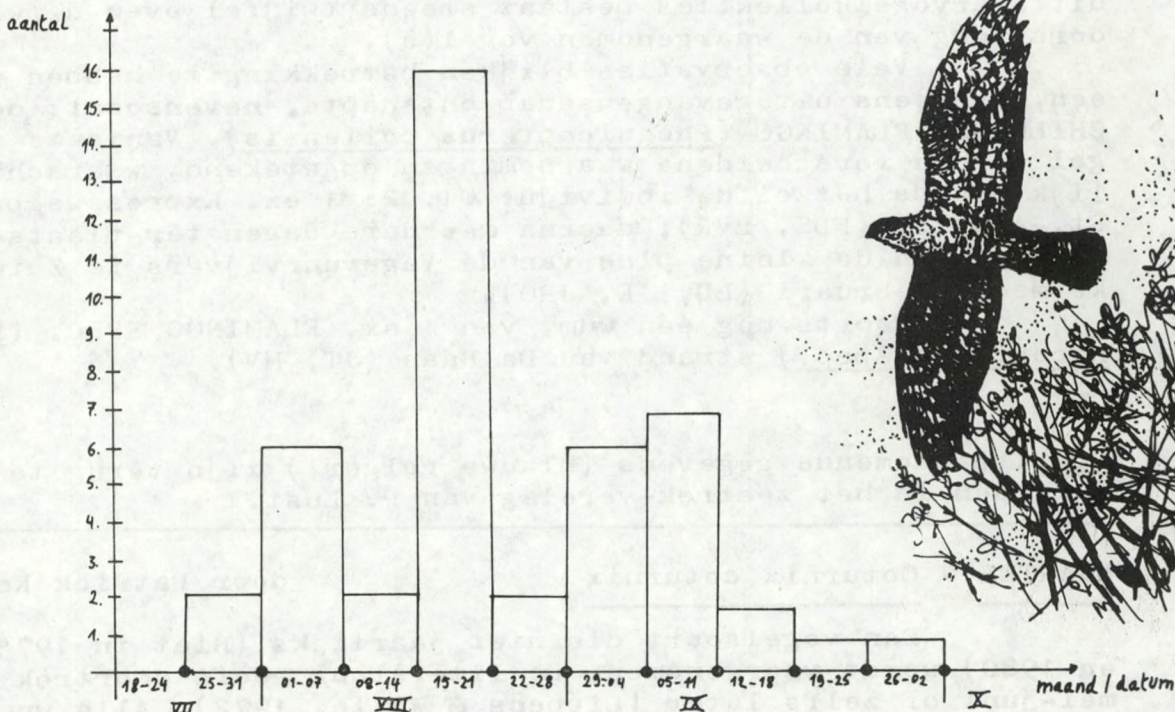
In onze regio was er 1 geslaagd broedgeval, in blok 4 . Ten zuiden van Brugge overzomerde tevens een ex. in juli. Deze wespendif werd een tiental keren waargenomen; het betrof een onvolwassen ex.

3. Doortrek

a) Najaar 1980

Wespendifeventrek begint soms zeer vroeg, nl. begin juli. In juli en de eerste twee weken van augustus werd de telpost te Sint-Andries nagenoeg niet bezocht. De derde week van augustus werden de bossen dagelijks bezocht, terwijl de tellingen erna meer verspreid gebeurden, en zelfs sporadisch werden.

De eerste waarneming werd verricht op 31.07, het laatste ex. werd genoteerd op 27.09. Voor een overzicht van de najaarstrek verwijzen we naar onderstaande grafiek.

Grafiek: Najaarsdoortrek van de wespendif 1980, per heptade opgetekend.

In het totaal werden 45 ex. waargenomen, gespreid over een tweetal maanden. De aantallen per maand zijn de volgende:

- juli: 2
- aug.: 26
- sep.: 17

Uit deze wnm. zou kunnen besloten worden dat de doortrek bij ons zich vooral afspeelt rond half augustus, maar dat er nog een groot aantal ex. doortrekken begin september. Om echter een duidelijk en betrouwbaarder inzicht in het trekverloop te verkrijgen, zou er elke dag moeten geteld worden.

b) Voorjaar_1981

Reeds in april kunnen de eerste ex. gezien worden. Het gros trekt in een tiental dagen door, meestal rond half mei. Ook hier zijn de meeste waarnemingen afkomstig van de bossen in de Zandstreek (80% van de wnm.) Rond half mei werd slechts sporadisch geteld. Het ware aantal doortrekkers zal dus waarschijnlijk wel onderschat zijn. Het eerste ex. dit voorjaar werd waargenomen op 10.04, de laatste wespindief werd op 16.06 gezien. Voor een overzicht verwijzen we naar volgende grafiek.

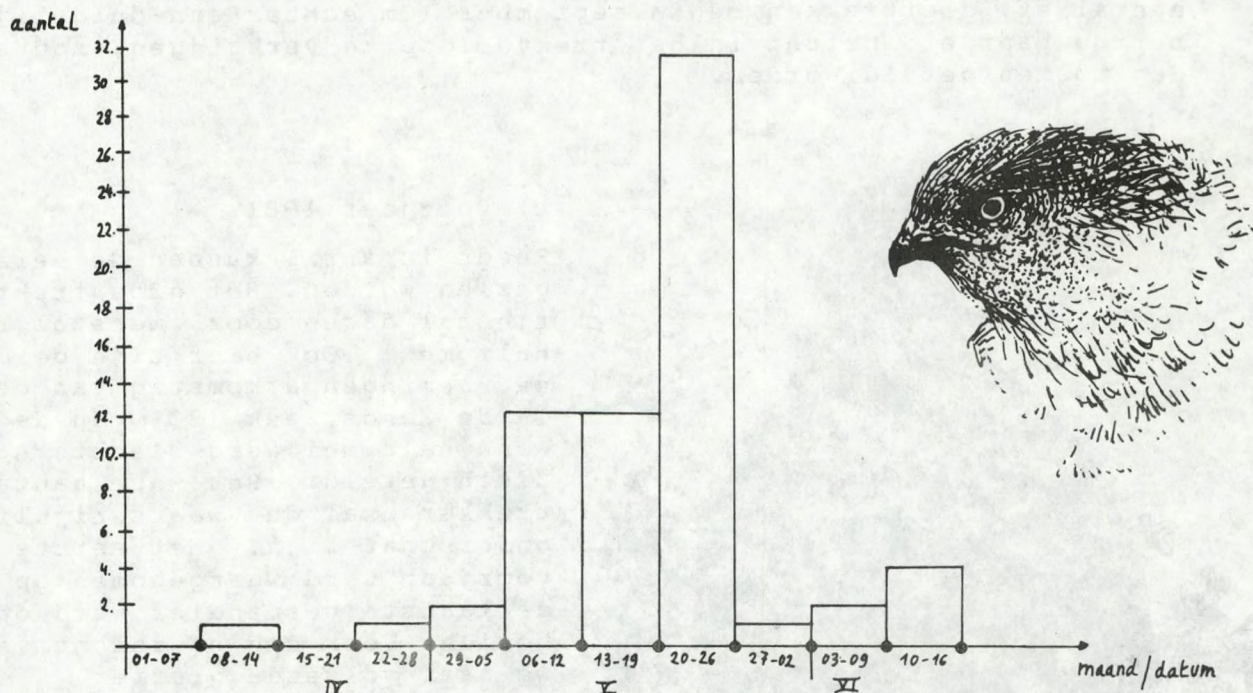
3. Groepsgrootte

Tijdens de najaarstrek 1980 werden zelden groepjes gezien; 27 maal werden solitaire ex. opgemerkt, 6 maal 2 ex. samen en tweemaal 3 ex. bijeen. In het voorjaar werden, in tegenstelling tot vorig jaar, weinig wespindieven in groep waargenomen. Eénmaal werd een grote groep van 20 ex. gezien, nl. op 20.05 aan de Peereboom (één van de telposten). De andere wespindieven trokken meestal solitair of per twee.

4. Doortrekroutes

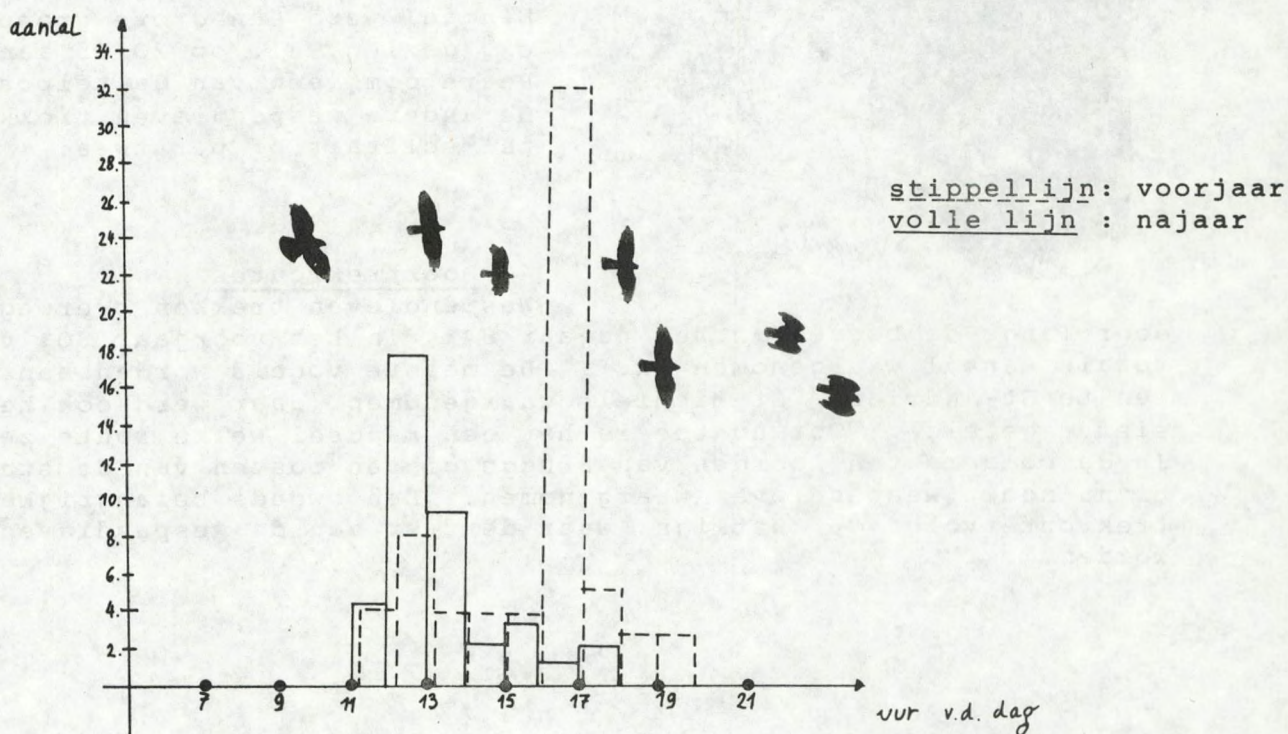
Wespindieven trekken overwegend door langs de bossen (in het najaar 84%, in het voorjaar 80% van het totale aantal waargenomen ex.). De meeste vogels worden aan de bossen te St-Andries / St-Michiels waargenomen (daar werd ook het intensiefst geteld). Tot nu toe is het een raadsel welke route ze volgen. In de polders ten noorden van Brugge of ten oosten van de stad worden bijna nooit wespindieven waargenomen. Een tweede belangrijke doortrekroute volgt de kustlijn, waar de rest van de wespindieven gezien worden.

Grafiek: Voorjaarsdoortrek van de wespendif, per heptade.

5. Doortrekverloop over de dag

Om een inzicht te krijgen in het trekverloop over de dag, werden de waarnemingen per uur ingetekend op grafiek. Bij de doortrek in het voorjaar dient wel opgemerkt te worden dat de teluren niet gespreid waren over de ganse dag, en er bepaalde uren intensiever geteld is dan andere, wat het beeld wel enigszins kan vervormen.

A. RODE WOUW

door Luc Van Rie

1. Inleiding

De rode wouw vindt zijn optimale broedplaats in heuvelland met afgewisseld cultuurgebieden en bossen, doorsneden met rivieren of meren. De binding met water is bij deze soort minder sterk dan bij de zwarte wouw. In uitgestrekte bosgebieden worden vooral de randstroken bezet. In tegenstelling tot de zwarte wouw is de rode veel schuwer en vestigt zich slechts zelden in de directe omgeving van menselijke nederzettingen.

2. Broedpoging

Twee exemplaren verbleven ongeveer twee maanden op eenzelfde plaats in blok 3-4. Eieren of jongen werden niet vastgesteld. Enkele weken nadat de vogels verwenen waren, werd het nest gecontroleerd. Zie ook KEIRSEBILCK 1981: Broedpogingen van rode wouw te Oostkamp, De Roerdomp 21 (8), p. 17.

3. Doortrek

a) Najaar

In het najaar zijn de waarnemingen eerder schaars. Er werden slechts 3 of 4 ex. waargenomen:

02.08.80:	1 ex.	14h25	Z	Peereboom St-Andries	MaS
	1 ex.	14h43	Z	Peereboom St-Andries	MaS
10.08.80:	1 ex.	16h38	ZO	Houtave	MaS
	1 ex.	17h20	W	Varsenare	MaS

Deze laatste twee waarnemingen hebben misschien betrekking op hetzelfde ex.

b) Voorjaar

In het voorjaar werden niet minder dan 40 ex. waargenomen tussen begin maart en begin juni.

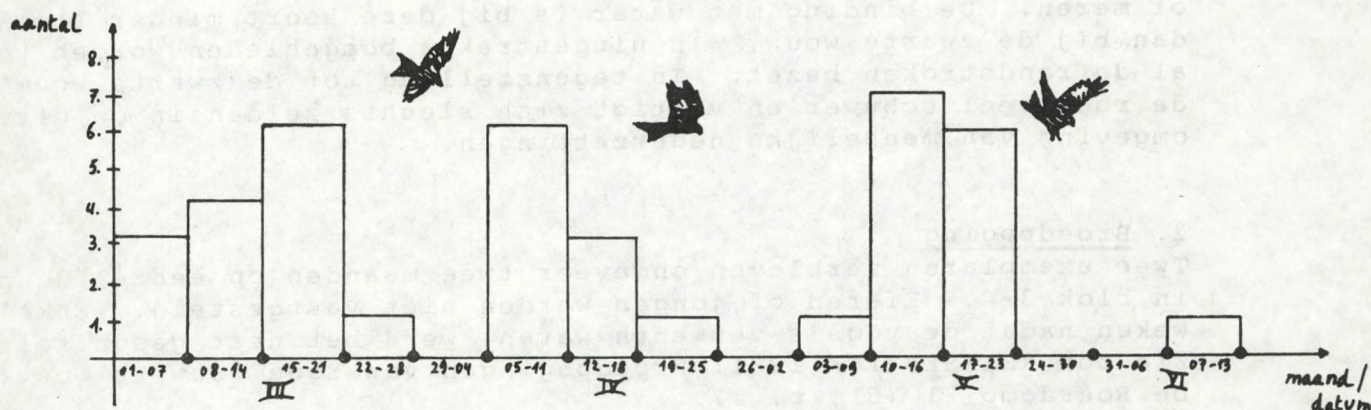
Voor een overzicht van die waarnemingen, opgetekend per heptade, verwijzen we naar volgende grafiek.

De eerste wnm. gebeurde op 01.03: 1 ex. O Assebroek (BC), de laatste op 08.06: 1 ex. NO Blankenberge (MaP). De trekrichting was hier bijna zonder uitzondering NO (slechts 2 oost en 1 noord/noordwest wnm.)

c) Doortrekverloop

In het najaar zijn waarnemingen van wouwen eerder schaars. De trekroute ligt waarschijnlijk oostelijker. In het voorjaar zijn een viertal duidelijke doortrekpieken merkbaar,

nl. begin maart, de derde week van maart, rond half april en rond half mei.

In maart en april passeerden 16 van de 24 ex. langs de bosgebieden rond Brugge (66%). In mei werd te weinig geteld om een goed idee te hebben. De overige waarnemingen van rode wouw komen vooral uit de kuststreek. In de polders ontbreken wouwen op doortrek.

d) Groepsgrootte

Van de 33 waarnemingen, hebben er 26 betrekking op solitaire ex. 7 Waarnemingen hebben betrekking op 2 samentrekkende ex.

4. Winterwaarnemingen

In het totaal zijn er 2 waarnemingen:

- 21.12: 1 ex. Varsenare NO RP
- begin december: 1 ex. verbleef rond Aardenburg (Roofvogeltelling West Zeeuws-Vlaanderen, mond. med. Jan De Zwart).

B. ZWARTE WOUW

1. Inleiding

De zwarte wouw is één der algemeenste roofvogels van de wereld. In Europa ontbreekt hij enkel in het noordwesten. Zijn broedbiotoop bestaat voornamelijk uit bossen in nabijheid van rivieren en meren. Water is een zeer belangrijke factor bij de keuze van de broedplaatsen. Sinds WOII is er een toename merkbaar in West en NW-Europa. Vanuit Frankrijk breidt de soort zich uit in noordelijke richting en vanuit West-Duitsland in westelijke richting. De laatste jaren broeden meer en meer zwarte wouwen in ons land. Dit jaar (1981) was er ook een geslaagd broedgeval in West-Vlaanderen. Dit was het eerste in deze provincie.

2. Waarnemingen

a) Najaarstrek

Twee waarnemingen:

- 19.08.: 1 ex. 12h54 ZW Peereboom/St-Andries LVR
- 21.08.: 1 ex. 14h43 ZZW Peereboom/ " LVR,MS

b) Voorjaarsdoortrek

Hier krijgen we een 20-tal waarnemingen:

- 19.03:	1 ex.	12h33-41	NW	Tillegghem/St-Michiels	LVR
- 29.03:	1 ex.	16h25	NO	Zwin Internat.Dijk	TDS,GBu
- 14.04:	1 ex.	11h58	NO	Waggelwater	MaS
- 26.04:	1 ex.	-	TP	Beernem	EK,CV
- 03.05:	1 ad.	14h07-13	ONO	Peereboom	LVR
- 09.05:	1+1 ex.	14h56/16h25	NO	Zwin Internat.Dijk	TDS,FB
- 10.05:	1 ex.	10h40	NO	Wingene	SER
	1 ex.	15h15	NO	Zwarte Sluis/St-Kruis	MS,JS
- 13.05:	1 ex.	13h03	NO	Peereboom	LVR
	1 ex.	18h15	NO	Kleiputten Heist	PaL
- 14.05 t.e.m. 16.05:	1 ex.	pleisterend in het Zwin			GBu
- 20.05:	1 ex.	16h23	NO	Bunker Zwin	MS,JS,DD
	1 ex.	18h+	NO	Blankenberge	MaP
- 22.05:	1 ex.	17h40	ONO	Tillegghem	LVR
- 25.05:	1 ex.	09h25	TP	Zwinbosjes	TDS

c) Doortrekverloop

In het najaar worden zeer weinig zwarte wouwen waargenomen. Beide wnm. werden aan de trektelpost van de Peereboom te St-Andries verricht.

Het hoofdaandeel van de voorjaarswaarnemingen komt uit de maand mei (slechts 4 ex. buiten die periode nl. 2 ex. in maart en 2 in april). De doortrek speelt zich vooral af langs de kust en rond de bossen. Op deze plaats werd echter in mei weinig geteld!

d) Groepsgrootte

Evenals de rode wouw blijkt de zwarte wouw een solitaire doortrekker in onze regio te zijn. Alle waarnemingen betreffen enkelingen.

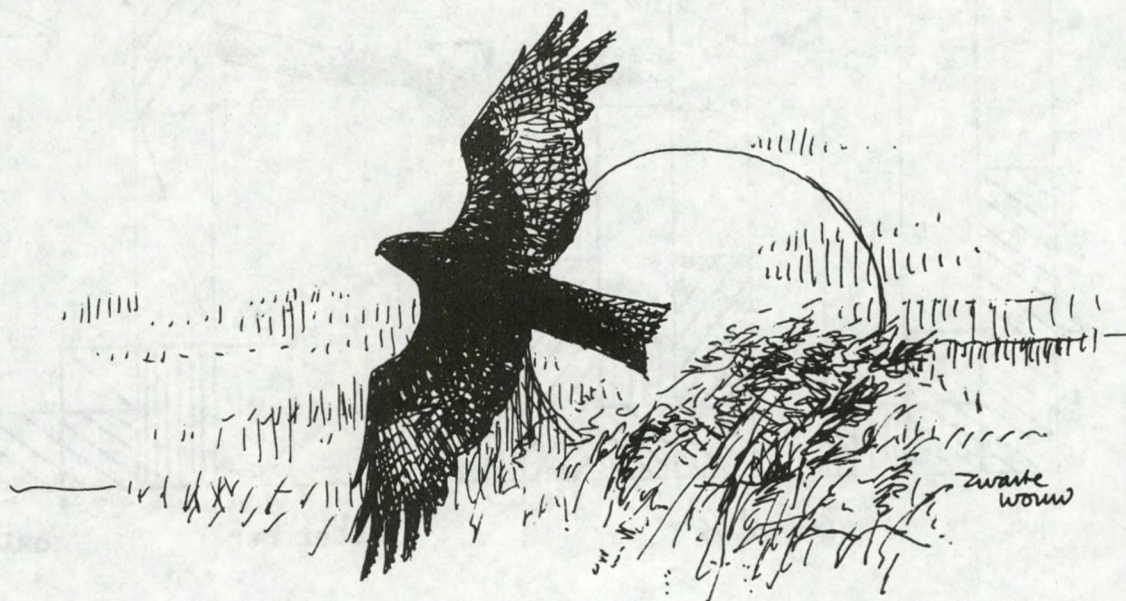
e) Verhouding rode wouw/zwarte wouw

In onze regio werden 2,5 maal meer rode wouwen waargenomen, dit in tegenstelling met Nederland waar de verhouding net andersom ligt, nl. ongeveer 3 maal meer zwarte wouwen.

f) Wouw species

Twee waarnemingen van ongedetermineerde wouwen:

- 20.09: 1 ex. 15h28 Z Peereboom MaS
- 15.04: 1 ex. - WNW Peereboom JS,MS

door Frank De Scheemaeker

1. Inleiding

De bruine kiekendief is na de torenvalk de meest algemene stootvogel in de regio geworden. Dit jaar liepen zo'n 1200 waarnemingen binnen. Wegens plaatsgebrek worden de doortrekkers per pentade weergegeven en niet elk afzonderlijk. Ook de broedplaatsen zijn minder gedetailleerd besproken, om mogelijke versterking tegen te gaan.

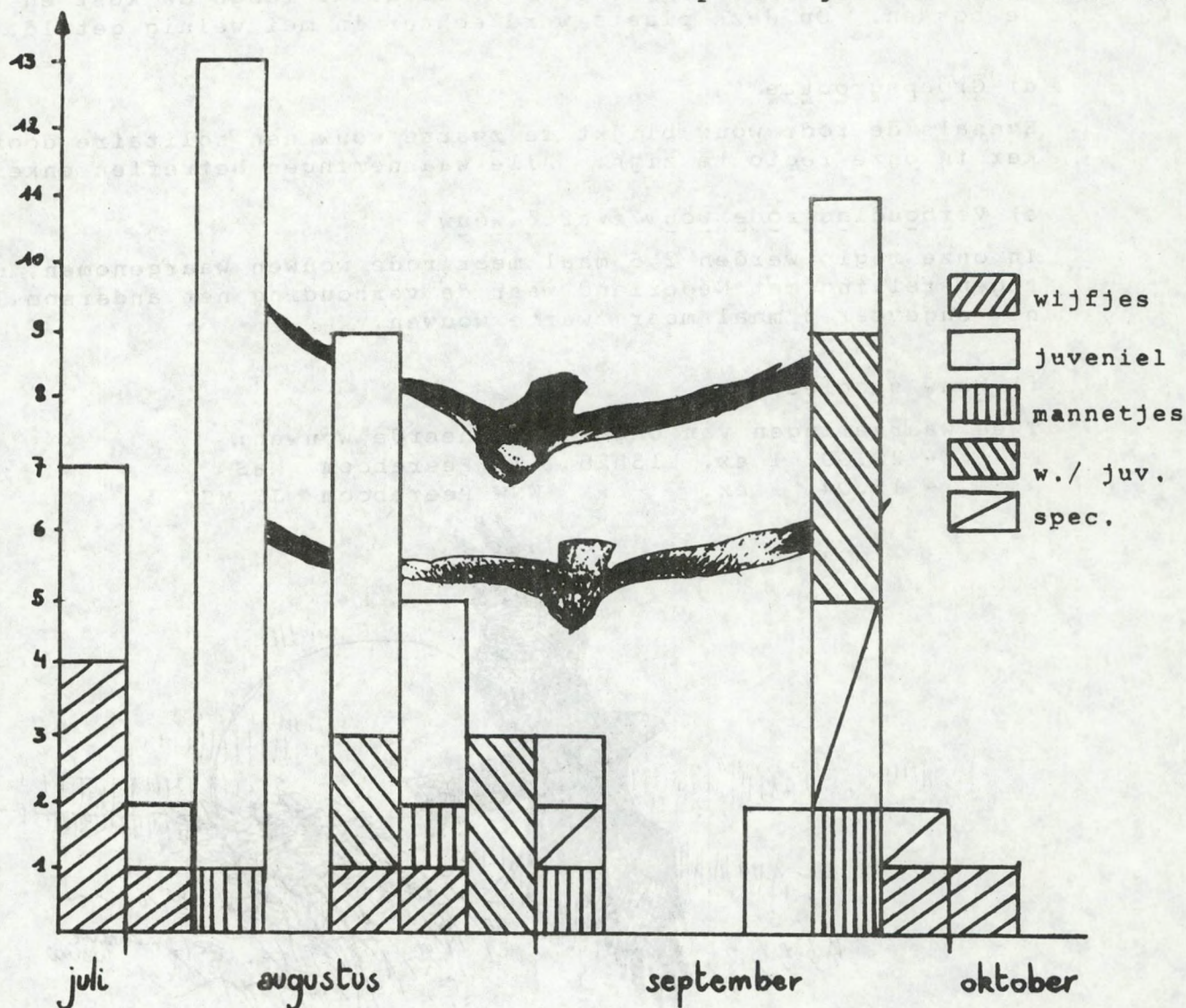
2. Najaarswaarnemingen 1980

2.1. Doortrekwaarnemingen najaar 1980

a) Najaarstrek per pentade (eind juli-begin oktober)

In het totaal werden 58 ex. waargenomen, wat een zeer hoog aantal is. (23 ex. in 1979). Eind juli werden reeds 7 trekkers gezien, verder krijgen we een piek de tweede pentade van augustus en één de vijfde pentade van september. Het merendeel der ex. waren juvenielen, namelijk 30. Verder kregen we volgende verdeling: 9 wijffjes, 4 mannetjes, 5 wijffjes/juvenielen en 10 onbepaald. De juv. lijken reeds eind juli, begin augustus weg te trekken, mogelijks naar najaarspleisterplaatsen en pas daarna (september?) naar het zuiden.

Voor een overzicht van het trekverloop verwijzen we naar tabel 1.

b) Uurtabel

De doortrek is het duidelijkst van 11 h. tot 16 h. Ervoor en erna werden er weinig waarnemingen gedaan.

	10 h.	10-11 h.	11-12 h.	12-14 h.	14-16 h.	16-18 h.	18 h.
n.ex.:	1	3	11	8,8	7,9	7	1

c) Doortrekplaatsen

De meeste ex. werden boven de nieuwe opgespoten terreinen van Ramskapelle gezien. (19 ex.) Daarna volgt het Zwin (12 ex.) en de bossen rond Sint-Andries (14 ex.). Verder zijn er nog enkele polderwaarnemingen en slechts één enkele kreekwaarneming. Echte doortrekroutes zijn niet duidelijk te achterhalen.

d) Waarnemers

35 van de 58 waarnemingen zijn afkomstig van LVR. Verder zijn er 10 wnm. van JS&MS, 6 van PD, 5 van FDS. Eén tot 3 trekwaarnemingen zijn van: MaP, JVG, KDB, PI, RV, PK, GR, FV, KD, MaS, JzV, PDC, TDS.

2.2. Pleisteraars

a) Ramskapelle

Na de weiden achter het Zwin is dit gebied de belangrijkste pleisterplaats van de bruine kiekendief in het najaar. Reeds op 26.07.1980 was één juv. ex. (eerstejaars!) aanwezig (FDS). Vanaf dan zijn er bijna dagelijks wnm. uit dit druk bezochte excursiegebied, dit tot 05.10. Eind juli waren al 3 ex. aanwezig (LVR). Half augustus bereiken we een piek met 6 ex. (MS). In september zijn 3 juv. en 1 wijfje aanwezig. Slechts 1 waarneming van een pleisterend mannetje werd in die periode verricht, nl. op 07.09. In het totaal waren er 105 waarnemingen door FDS, LVR, TDS, FV, MS, PDC ea.

b) Weiden rond het Zwin, Dievegat en de Vrede.

Hier overzomerden minstens 2 wijfjes en 1 mannetje. Vanaf 24.07 kwamen daar nog enkele juv. bij. Op 07 en 08.08 werden telkens 4 ex. waargenomen. Vanaf dan ging het aantal vlug de hoogte in.. Op de slaapplaats werden op 25.08 12 ex. en op 26.08 18 ex. (waarvan 1 mannetje) geteld (GBu, TDS). Op 01.09 waren nog 11 ex. (3 ran.) aanwezig. De ganse maand september telden we een tiental exemplaren in de polders. De laatste slaapplaatstellingen op 22 en 23.09 gaven respectievelijk 12 en 9 ex. Het laatste ex. werd op 8.10 gezien (TDS) In het totaal beschikten we over 263 waarnemingen van PK, TDS, FV, JS, MS, FDS, PD, KD, LVR, PDC, KDB, ea).

c) Polders Blankenberge-Uitkerke

Ook hier overzomerden 2 à 3 ex. (JVG). Na het broedseizoen werden hier geen opvallende aantalsverhogingen opgemerkt. Maximum waren 4 wijfjes aanwezig, op 02.08 (MaP).

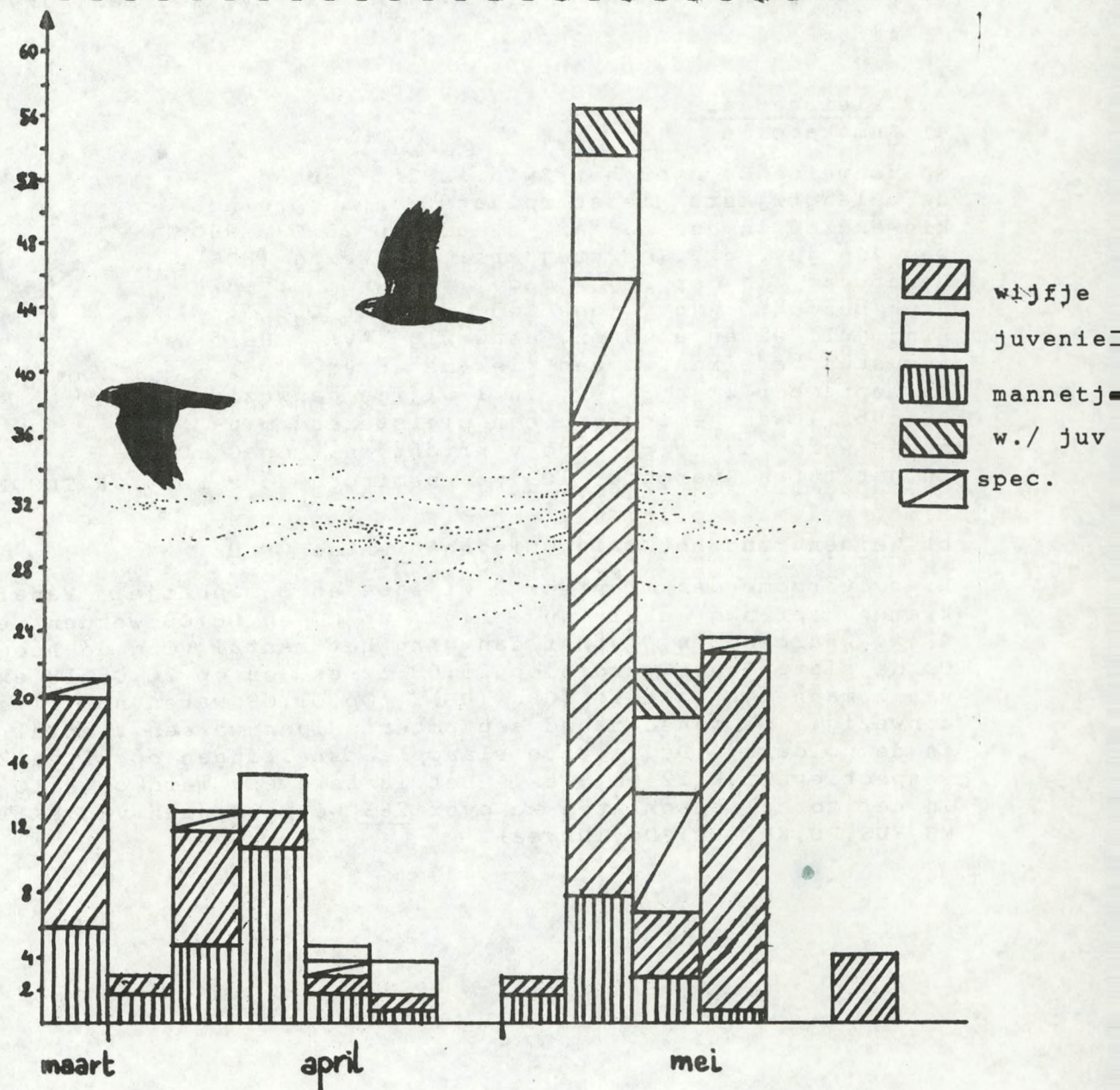
In totaal waren er 25 ex. (JVG, MaP, BJN-Blankenberge, TDS, MS).

d) Andere pleisterwaarnemingen

- Meetkerke: 3 waarnemingen: 10.08 4 ex. RP
14.08 1 w. PK
20.09 1 w. HDB
- Hoeke: naast de broedvogelwaarnemingen, nog volgende:
23.09 1 ex. PDC
28.09 1 juv. FV, PD
- Houtave: 1 waarneming: 03.08 4 ex. RP
- Stalhille: 1 waarneming: 02.08 1 ex. RP

3. Voorjaarsdoortrek 1981

a) Voorjaarsdoortrek pentade (eind maart-eind mei)

In het totaal werden 171 ex. op voorjaarsdoortrek waargenomen. Daarnaast zijn er ook nog 30 wnm. van pleisterende vogels (niet in de tabel opgenomen).

We krijgen twee opvallende doortrekpieken: één kleinere, eind maart-begin april, en een grotere, half mei (topdag 10.05 met liefst 40 ex.). Opvallend is verder de gelijkenis met het doortrekpatroon van het najaar 1980.

b) Verdeling per periode van de dag

Ieder ogenblik van de dag kunnen bruine kiekendieven op doortrek waargenomen worden. Deze doortrek is duidelijk het intensiefst van 11 h. tot 15 h. Er is opnieuw een piek tussen 17 en 19 h.

	6-8 h.	8-10 h.	10-11 h.	11-12 h.	12-13 h.	13-14 h.	14-15 h.
n.ex.:	5	11	12	22	16	15	19

15-16 h.	16-17 h.	17-18 h.	18-19 h.	19-20 h.
9	10	12	17	3

c) Doortrekplaatsen

De doortrekplaats bij uitstek was dit jaar wel de Internationale Dijk (Knokke-Zwin). Er werden zo'n 80 ex. geteld (TDS, PS, JS, MS). Topdagen waren er 29.03 (14 ex.), 09.05 (10 ex.), 10.05 (12 ex.) en op 20.05 (13 ex.). In de polder telden we 34 ex. (Uitkerke, Ramskapelle, de Vrede). De kustlijn (Blankenberge-Fonteintjes-Heist), leverde 25 ex. op, de krekken aan de Belgisch-Nederlandse grens 22 ex. en boven de bossen van Sint-Andries/Brugge werden 10 ex. waargenomen. De gesuggereerde doortrekroutes in het vorig verslag (Jaarboek 79-80), lijken dus bevestigd. Eén kustroute, uitmondend aan de Internationale Dijk en één polderoute die uitmondt aan dezelfde Dijk ofwel in de krekken werden toen voorgesteld.

d) Sex-ratio's

Er werden relatief minder mannetjes gezien dan in het voorjaar 1980.

(24 % t.o.v. 36 %) Opnieuw trekken de mannetjes vroeg door in het voorjaar (46 % van de eerste 50 vogels). Van de laatste 110 ex. zijn er slechts 14 mannetjes (12 %) en 55 % wijfjes.

In de periode 06-10.05 worden voor het eerst juvenielen gedetermineerd (volledig donkere schouders, witte of roomgele kop).

e) Waarnemers

TDS: 50 ex.	PS: 25 ex.
JS : 47 ex.	MaP: 27 ex.
MS : 43 ex.	

Verder nog: FDS, FV, KDB, LVR, JVG, PaL, DD, ...ea.

4. Broedgevallen van de bruine kiekendief in regio Brugge, 1981.

Het broedseizoen 1981 was niet zo succesvol als dat van 1980. In het vorig Jaarboek zien we dat 7 koppels binnen de regio broedden in 1980 (4 geslaagde die samen 10 juvenielen grootbrachten). Dit jaar waren dat maximum 5 koppels waarvan slechts 3 slaagden, met respectievelijk 3,3 en 2 juv. Reeds eind maart waren 2 koppels toegekomen, de andere kwamen toe begin april. De eerste juvenielen werden waargenomen op 18.06, de laatste op 02.08. Alle broedgevallen situeren zich in het kaartstuk 2. We beschikken voor de broedperiode over een 60-tal waarnemingen, vooral van FDS,MS,JS,FV,LVR ea.

5. Pleisteraars en Overzomering in 1981.

Er werden op niet minder dan 16 plaatsen in de regio bruine kiekendieven gezien tijdens de zomer. De waarnemingen kunnen in 4 grote gebiedzones ondergebracht worden. In het Zwin en omgeving krijgen we een overzomering van minimum 3 ex. (17 wnm.), in Ramskapelle overzomerde 1 juv. (5 wnm.), in de Polders van Blankenberge, 2 wijffjes (12 wnm.) en in de kreken rond de grens waar we geen echte overzomering vaststelden, maar toch niet minder dan 25 pleisterende ex.zagen. (vooral in de maand mei). Dit zijn mogelijks ex. van de broedkoppels in de omgeving of ex. die even verpozen tijdens hun doortrek naar het noorden.

6. Besluit.

In het najaar 1980 en het voorjaar 1981 trokken zeer vele bruine kiekendieven door in onze regio, resp. 58 en 171 ex. Dit kan slechts voor een deel verklaard worden door de toename van deze soort, daar immers meer waarnemers hun gegevens doorspeelden. Het aantal broedkoppels in de regio liep wel terug van 7 à 8 naar 5 à 6. Ook het aantal grootgebrachte jongen liep terug van 10 à 11 naar 8. Wel dient opgemerkt dat in een kreek waar de bruine kiekendief traditioneel broedt, in de zomer geen broedgeval werd genoteerd, maar begin sept. toch 3 juvenielen rondvlogen. Misschien kwam hier één koppel, zij het zeer laat, tot broeden. Al bij al was het toch een uitstekend jaar voor deze prachtige stootvogel.

Het voorkomen van de Blauwe Kiekendief (Circus cyaneus) van
15 juli 1980 tot 15 juli 1981 in de Brugse Regio.

door Jan Seys

1. Inleiding

Vooraleer de overwintering-en doortrekwaarnemingen van de blauwe kiekendief te bespreken, acht ik het belangrijk vooraf enkele opmerkingen te maken. Ten eerste dient opgemerkt dat het waarnemingsgebied in vergelijking met het vorig Jaarboek, beperkt werd, waardoor enkele belangrijke blauwe kiekendieven-gebieden, zoals de Braakman en het Zwarte Gat, buiten het te bespreken areaal vallen. De huidige grens ligt immers langs de Passageule, een kanaaltje dat van het Zwin naar de Braakman loopt.

Vervolgens dient erop gewezen dat '80-'81 het eerste winterhalfjaar was, waarin geregeld slaapplaatstellingen werden uitgevoerd. Het verrassende resultaat toont duidelijk aan, hoe belangrijk een dergelijk onderzoek wel is, wil men een degelijk beeld krijgen van de overwinterende populatie blauwe kiekendieven in een bepaalde streek.

Bovendien werden dit jaar meer waarnemingen opgezonden, zodat dit tot een juister beeld zou moeten leiden.

2. Overwintering

Zoals hierboven reeds vermeld, betekenen de slaapplaatstellingen een totale vernieuwing in het uitwerken van dit verslag. Bij deze rubriek 'overwintering', zal dan ook eerst een beeld geschetst worden van de resultaten van deze tellingen, om daarna de overige gebieden te belichten.

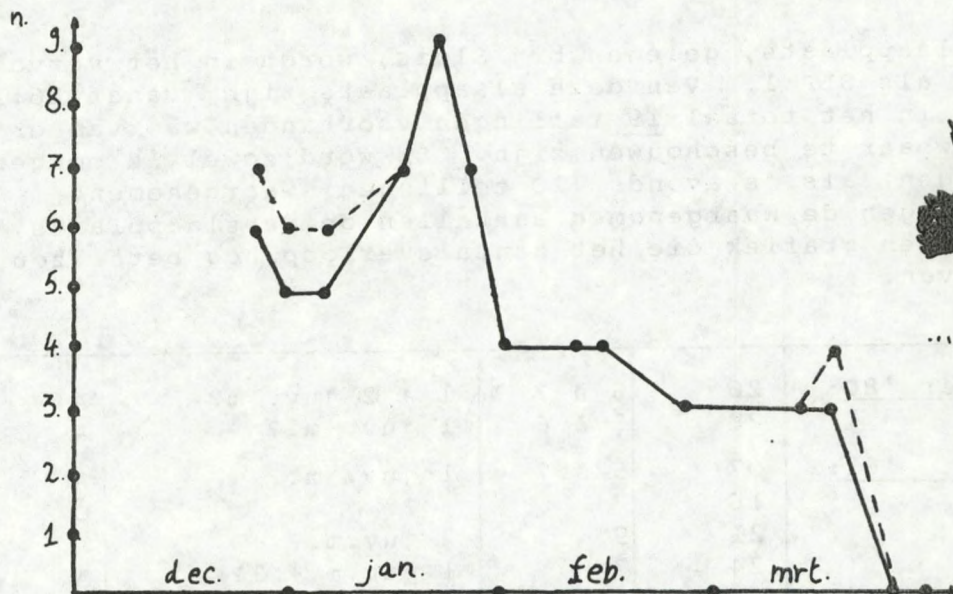
a) SLP 1:

Deze slaapplaats, gelegen bij Sluis, wordt in het vervolg aangeduid als SLP 1. Van deze slaapplaats zijn, vanaf 26.12 tot 27.03, in het totaal 19 tellingen voorhanden, waarvan er 13 als betrouwbaar te beschouwen zijn. Er werd zowel 's morgens (3 tellingen) als 's avonds (10 tellingen) waargenomen. Hier volgen de waargenomen aantallen op de slaapplaats, met daarna een grafiek die het aantalsverloop nog beter zou moeten weergeven.

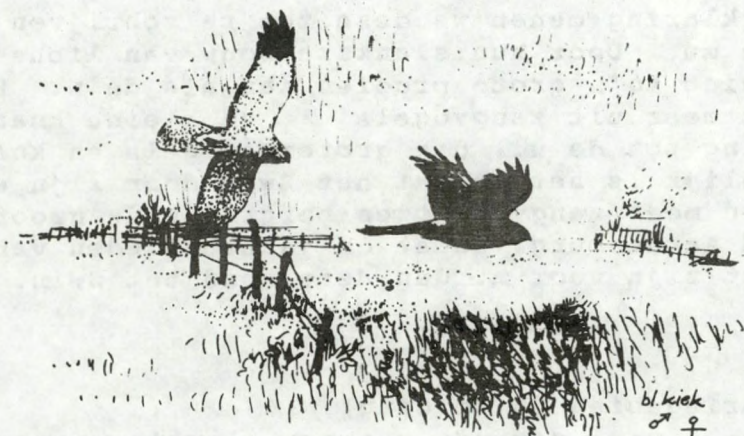
<u>december '80:</u>	26	6 à 7	1 à 2 juv. m?	A
	28	5 à 6	1 juv. m.?	A
<u>januari '81:</u>	07	5 à 7	1 juv. m.?	A
	18	7	?	O
	21	9	2 juv.m.?	A
	24	7	1 juv.m.+ 1?	A
<u>februari '81:</u>	01	4	?	A
	11	4	1 juv.m.?	O
	14	4	?	A
	22	3	—	A
<u>maart '81:</u>	11	3	1 juv.m.?	A
	15	3 à 4	?	O
	27	0	—	A
maand	dag	aantal	aantal mogelijke juvenielen	-ochtend -avond = O/A

Opmerkingen:

- Het eerste wat opvalt in deze resultaten is het ontbreken van adulte of onvolwassen mannetjes. Toch werden bijna op alle avondtellingen eerstejaarsmannetjes gezien, alhoewel er geen enkele met zekerheid gedetermineerd werd. Ze zijn van adulte ww. en onvolwassen of eerstejaarswijffjes te onderscheiden door hun slankheid; daarnaast onderscheidt hun rossige tint hen van de adulte wijffjes).
- Op 27 maart kwam geen enkele blauwe kiekendief meer slapen, maar wel een onvolwassen m. bruine kiekendief.
- Opvallend is ook hoe vanaf begin februari het aantal terugliep naar een 4-tal ex. Dit kwam waarschijnlijk door de hoge temperaturen (vb: 01.02: prachtig weer, max. 10°C) en het mooie weer.
- De jachtgebieden van de kiekendieven uit SLP 1 liggen hoofdzakelijk tussen Aardenburg en Hoeke.
- Naast deze waarnemingen in en rond de slaapplaats werden ook overdag een aantal losse gegevens verzameld, die betrekking hebben op deze overwinterende exemplaren. Dit waren 15 wnm., waaronder drie maal 2 ex. samen. Dit kleine aantal wijst nog eens op het belang van slaapplaatstellingen voor deze soort.
- De vraag kan wel gesteld worden, van wanneer af de slaapplaats gebruikt werd. Zeker is, dat reeds op 23.12 blauwe kiekendieven aanwezig waren. Vermoedelijk was dit reeds het geval vanaf begin december, vermits dit ook zo was op andere slaapplaatsen (de Braakman bv.) en vanaf dat ogenblik in de polders overdag al ruimschoots kiekendieven gezien werden. Daarvóór, dus in de maand november, waren het merendeel van de wnm. trekgefallen. Eén gebied echter vormt daar een verrassende uitzondering op, nl. het Zwin en omgeving.

Grafiek: Slaapplaatstellingen van de blauwe kiekendief op SLP 1.

b) SLP 2:

Deze slaappleaats, in de omgeving van het Zwin gelegen, werd door GBu gedurende de ganse winter in het oog gehouden. De resultaten zijn als volgt: op 9.10 kwamen 2 juv. en 1 m. slapen en dit bleef zo tot rond eind november. Toen kwamen nog 2 w./juv. bij de overige kiekendieven. Op 10.12 tenslotte, kwam nog een mannetje bij het gezelschap, maar die-

zelfde avond werd de slaappleaats door twee mensen verstoord, met de gevolgen van dien! Na 10.12 werden overdag nog wel heel wat wnm. verricht, die waarschijnlijk steeds hetzelfde aantal kiekendieven betrof, maar de nieuwe slaappleaats werd niet meer ontdekt. Het laatste ex., een wijfje, werd op 12.04 aan de Vrede waargenomen.

Opmerkingen:

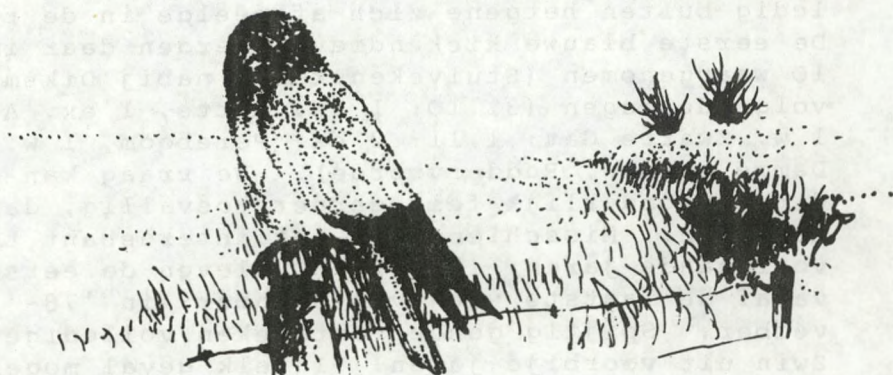
- De vroege slaappleaatswaarneming van 2 juv. en 1 m., vallen volledig buiten hetgene zich afspeelde in de rest van de polders. De eerste blauwe kiekendieven werden daar immers pas vanaf 30.10 waargenomen (Stuivekenskerke nabij Diksmuide) en de daaropvolgende dagen (31.10: 1 ex. Ratte, 1 ex. Assebroekse Meersen, 1 w. Zwarte Gat; 1.11: 2 ex. Pereboom, 1 w. Hoeke; 02.11: 1 w. Damme en 1 w. Ruddervoorde). De vraag kan gesteld worden of dit uitzonderlijk feit eerder toevallig, dan wel typisch is voor het Zwin. Misschien ware het interessant te vergelijken met de voorgaande jaren: in '79-'80 bleven de eerste ex. ter plaatse vanaf de laatste week van oktober; in '78-'79 echter pas in november. Spijtig genoeg ontbreken volledige gegevens van het Zwin uit voorbije jaren. In elk geval mogen we besluiten dat de vroege overwintering van 1 m. en 2 juv. een uitzondering is geweest in vergelijking met de situatie in de rest van de Oostkustpolders.
- Waar de kiekendieven sliepen na 10.12 (na de verstoring), blijft een raadsel. Zeker is dat ze SLP 2 en het Zwin zelf (of toch niet continu) als slaappleaats hebben gebruikt. Wel zijn enkele slaappleaatswnm. van het Zwin voorhanden, evenals van SLP 2:
 - 23.12: 3 w./juv. ('s morgens) Zwin
 - 25.01: 1 m.+ 1 w./juv. (min.) ('s morgens) SLP 2
 - 07.03: 2 w./juv. ('s avonds) Zwin
- Interessant is dat een slaappleaatsuitwisseling tussen SLP 1 en SLP 2 niet uitgesloten is:
 - 20.12: 1 w./juv. van Vrede naar SLP 1 (?) A
 - 27.12: 2 w./juv. van SLP2 naar SLP 1 (?) A
 - 01.01: 2 w./juv. van Zwin (?) naar SLP 1 A
 - 01.02: 1 w./juv. van Vrede naar SLP 1 (!) A
 - 14.02: 1 w./juv. SLP1 naar Zwinrichting O

- Het Zwin en omgeving hebben blijkbaar een veel grotere aantrekkingskracht op de m. blauwe kiekendief dan de omgeving van SLP 1. Zoekend naar een verklaring menen we deze toe te schrijven aan de prooikeuze van de mm. Door hun slankere bouw van lichaam en poten kunnen de m. niet zo'n grote prooien aan als de w. Hun menu bestaat dan ook meer uit zangvogels en kleine knaagdier-tjes, in tegenstelling tot de w., die grotere vogels en knaagdie-ren slaan. Vermoedelijk is het zo dat het Zwin door zijn enorme variatie aan biotopen meer zangvogeltjes bergt dan de grootse, monotone akkers rond Aardenburg, zodat de jachtgebieden van SLP 1 minder geschikt zijn voor m. dan deze rond het Zwin.

c) Ramskapelle (industriegebied in wording)

Van dit gebied zijn 16 wnm. gekend, waarvan slechts eenmaal 2 ex. Alle waargenomen ex. waren w./juv. De eerste wnm. gebeurde op 09.11, de laatste op 05.04.

Dit gebied heeft dus duidelijk, wat betreft roofvogels, enorm aan waarde ingeboet. Misschien duiden die 16 wnm. nog wel op een overwintering van 1 à 2 w./juv., maar tegenover vorig jaar (min. 3 w./juv. en 1 m.), betekent dit een achteruitgang. Dat dit te wijten is aan de vernieling voor industriële doeleinden van dit eens zo prachtige gebied hoef ik waarschijnlijk aan niemand duidelijk te maken.

d) Stierskreek

Deze kreek tegenover Aardenburg zou een mogelijke slaappleats voor blauwe kiekendieven kunnen zijn. Op 01.02 sliepen daar naar mondelinge mededeling van LVR, 5 w./juv. Op 26.02 kwam daar geen enkele vogel slapen, maar vlogen wel 1 m. en 1 w. door, richting Middelburg-Heile, toen het al schemerde. Dit wijst op een slaappleats, die nog ongekend is, ergens rond Middelburg. Buiten die wnm. zijn nog 4 wnm. te noteren aan de Stierskreek. Een wisselwerking tussen deze kreek en SLP 1 ligt voor de hand.

e) St-Kruiskreek

In dit gebied werden slechts 9 wnm. verricht. Het Betroffen allemaal w./juv. Eenmaal, op 23.12 werden zeker 2 w. gezien, nl. 1 ex. aan de Biezenkreek en 1 aan de Zwarte Sluis. Op 01.02 kwam 1 w./juv. slapen in de Boonkreek, en 1 vloog door

richting Stierskreek. Dit wijfje dat kwam slapen, kwam echter uit de richting van Bakkersdam (Oostburg), dus in de tegengestelde richting van de overige krekten van het St-Kruiskreekcomplex. Die ene slaaptrek wnm. betekent echter nog niet dat de Boomkreek een continue slaappleats is. Meer excursies in dit gebied zouden een opheldering kunnen brengen. Als besluit kunnen we geven dat er een mogelijke overwintering was van 1 w./juv. en misschien een slaappleats in de Boomkreek.

f) Ratte

Hier werden zo'n 10 keer een w./juv. vastgesteld. Het eerste ex. werd gezien op 23.12, de laatste wnm. was op 15.03. Op 25.01 werd tot het donker gewacht aan de kreek, echter zonder resultaat. Vermits rond dezelfde tijd, nl. op 21.01, het aantal op SLP 1 zijn maximum (9 w./juv.) bereikte, valt het sterk te betwijfelen of de Ratte nog in aanmerking komt als slaappleats. Wel heeft hier vermoedelijk 1 w. overwinterd (= dit gebied als jachtterrein gebruikt)

g) Uitkerke en Polders achter Blankenberge

Hier werden 5 wnm. verricht, waarvan één van een mannetje op 22.02. Het eerste w. werd op 31.01 gezien (1 ex. te Zuienkerke en te Uitkerke), het laatste op 13.02. Overwintering is hier niet uitgesloten, maar voldoende wnm. ontbreken.

h) Speye-Meetkerke

Op 21.12 werd een w./juv. waargenomen in Speye en 1 w. in Meetkerke. Waarschijnlijk geen overwinteringsgebied.

i) Oostkerke : Op 05.02: 1 w./juv.

j) Zwaanhoek: Op 18.11 1 w./juv.

Besluit:-De omgeving van het Zwin (SLP 2) en van Sluis (SLP 1) zijn de belangrijkste overwinteringsgebieden van de blauwe kiekendief in onze regio, met elk een tamelijk grote slaappleats.

-Ramskapelle heeft door het verdwijnen van de polder bij de industrialisatie van het gebied, heel wat aan belang ingeboet.

-Als kleinere overwinteringsplaatsen komen het St-Kruiskreekcomplex, de Ratte en de omgeving van Uitkerke in aanmerking.

3. Doortrek

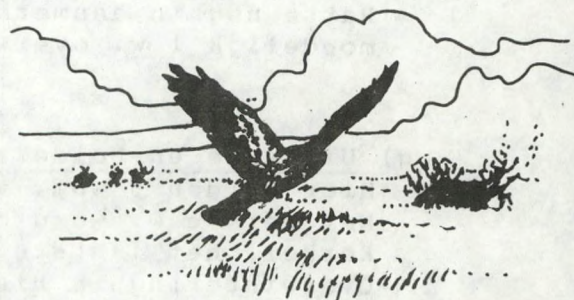
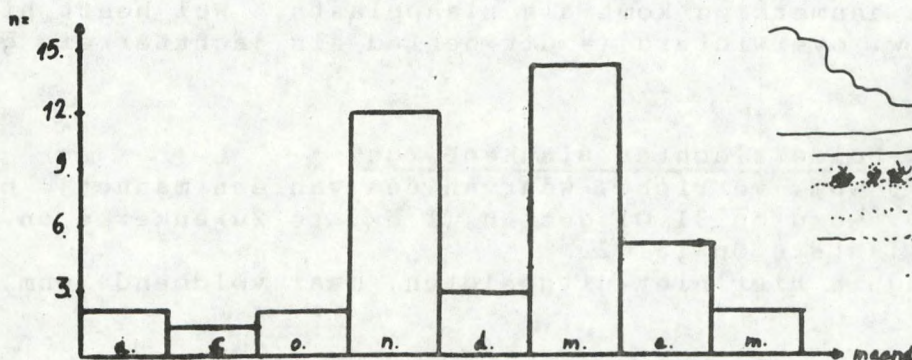
Van 5 tot 10 augustus 1980 (Braakman) en van 26 tot 29 augustus (Zwin), heeft één w./juv. enkele dagen gepleisterd alvorens door te trekken. Naast deze pleistering zijn er nog enkele wnm. die wijzen op de eerste doortrekperiode (= periode van begin augustus tot eind september: de eerste w./juv. beginnen de broedplaatsen te verlaten en zwerven uit in zuidwestelijke of zuidelijke richting):

- 16.08: 1 w./juv. OTBr. naar NW
- 24.08: 1 w./juv. Uitkerke
- 20.09: 1 w./juv. OTBr.

Daarna kwam de periode van echte doortrek, dit vanaf 31.10 tot ongeveer half december. Daarna was er ook nog wel beweging, maar dan valt het moeilijk om de trekkers van de overwintelaars te scheiden. In het voorjaar is er hoofdzakelijk trek van half maart tot eind mei.

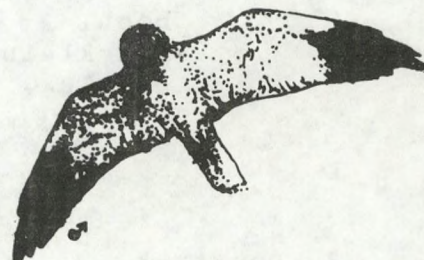
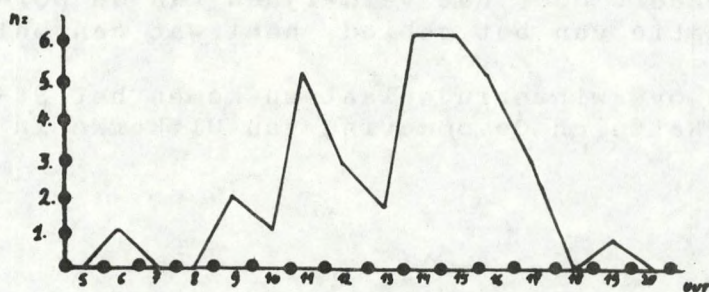
Een overzicht van de wnm. wordt gegeven aan de hand van een tabel en een grafiek, die de aantallen per maand aangeven.

maand	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	mrt.	apr.	mei.	tot.
tot.	2	1	2	13	3	14	5	2	42
w.	2	1	2	11	1	9	5	2	33
m.	-	-	-	-	2	3	-	-	5
bos	-	-	-	3	-	2	1	-	6
polder	2	1	2	10	3	12	4	2	36

- Uit de tabel blijkt dat de blauwe kiekendief overwegend een poldertrekker is (slechts 6 wnm. in bossen).
- November en maart blijken de topmaanden voor de trek te zijn.
- De doortrek in de herfst en nazomer is even groot als die in het voorjaar, nl. 20 & 21 ex. tegenover 21 ex. in de lente.
- Twee wnm. betroffen over zee trekkende ex. (09.12: 1 m. en 17.12: 1 w.).

Om nu een beeld te geven van het trekverloop van de blauwe kiekendief over de ganse dag, werden de 35 wnm. die met uur werden doorgegeven, uitgezet in een grafiek:

Hieruit blijkt dat het hoogtepunt van de trek tussen 14 en 16 h. valt. Ochtendtrekkers en avondtrekkers zijn eerder schaars.

4. Algemeen besluit:

Het jaar startte goed met twee pleisterende w./juv. begin augustus. Daarna was er wat doortrek tot eind september. Op 9 oktober arriveerden de eerste overwinteraars (1 m. + 2 juv.) in het Zwin, maar in de rest van de polders lieten ze nog tot de allerlaatste dagen van oktober en begin november op zich wachten.

Pas eind november of begin december werden elders de slaapplaatsen bezet. Vanaf dat ogenblik konden tamelijk veel kiekendieven geobserveerd worden, alhoewel het peil van de vorige jaren nooit gehaald werd.

Eind maart was het grootste deel van de vogels teruggetrokken, met in april en mei nog enkele late voorjaarsstrekken. Buiten de 2 overwinterende mm. rond het Zwin, werden slechts 7 wnm. van mm. verricht, wat zeer weinig is.

Enkele waarnemingen van de Visarend. (Pandion haliaetus)

door Filip Vanhee

1. Inleiding

In de regio is de visarend een zeer schaarse, maar toch jaarlijkse doortrekker. Meestal zijn er enkele wnm. per jaar. Vorig jaar waren er 4 voorjaarswnm., maar ontbraken gegevens uit het najaar. Dit jaar was het enigszins anders: 8 najaarswnm. ('80) en 5 voorjaarswnm. ('81) liepen binnen. Ze gebeurden zowel in de polders, in de bossen als over zee (kust).

2. Najaarstrek

- 18.08: 1 ex.	10 h ZW	Oude Muur Zeebrugge	LVR
- 03.09: 1 ex.		Merkemvelde	DD, LVR, LV, JS
- 04.09: zelfde ex.,	ook op 06.09	nog aanwezig.	Het voedsel werd gejaagd aan de visvijver.
- 17.09: 1 ex.	10h	Zwin	KD, PK
- 21.09: 1 ex.	12h15	Peereboom, telplaats	FDS, LVR, JS, MS
- 22.09: 1 ex.	11h06 ZW	Zeebrugge	FDS, PK, JG
- 12.10: 1 ex.	11h10	St-Michiels/Loppem	JD

Opmerking: Vooral in de derde week van september leek dit jaar veel trek.

3. Voorjaarstrek

- 12.04: 1 ex.	14h53	NO	Hertsberge	BJN olv. Ldq
- 08.05: 1 ad.	15h30	NO	Zwin	TDS
- 09.05: 1 ad.	18h45	NO	Zwin	TDS, PS, PVL
	1 ex. 17h45	NO	Blankenberge	MaP
- 12.05: 1 ex. + 2 ex.	9h/11h30	NO	Kleiputten	Heist PaL
- 15.05: 1 ad.	14h55	NO	Zwin	TDS

Opmerking: Het valt op dat er vooral de eerste twee weken van mei sterke doortrek was. Dit stemt eveneens zeer goed overeen met het vorig jaar toen ook in die periode de meeste ex. doortrokken. De overwegende richting in het voorjaar is NO.

1. Inleiding

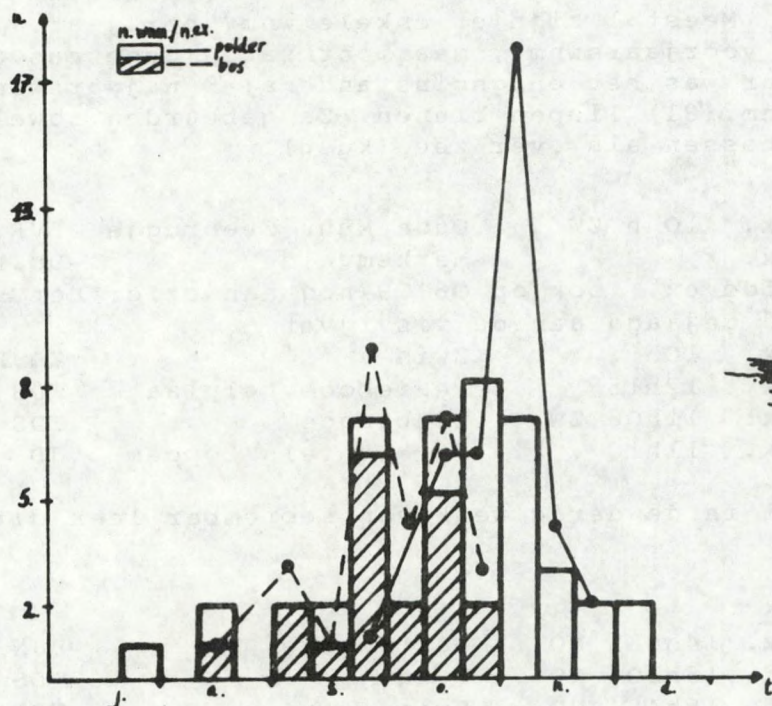
Met 1980-1981 heeft de sperwer een uitstekend seizoen achter de rug. Nog nooit werden er zoveel waargenomen. De bespreking heeft dezelfde opbouw als bij de buizerd: najaars-trek, overwinteringen, overige wnm. en de voorjaars-trek. De grafieken zijn ingedeeld volgens decaden. De eerste en de tweede decade tellen hierbij elk 10 dagen, de derde de resterende dagen van de maand. Parallel met deze decaden 1,2 en 3 gebruiken we de termen begin, midden en eind.

Bij het hoofdstuk over trek maakten we steeds onderscheid tussen polders en kust/ bossen. Representatief kun je die indeling niet noemen, omdat er op beide plaatsen op verschillende wijze werd geteld. We merken ook op dat hier alle basisgegevens volledig zijn verwerkt. Het basismateriaal zit in het archief en kan steeds geraadpleegd worden.

2. Najaarstrek 1980

Hoefte het nog onderstreept dat het vaak moeilijk is om een trek-kende sperwer van een niet-trekkende te onderscheiden? Vooral vanaf eind oktober levert dit dikwijls problemen op.

We wisten in totaal 45 wnm. te noteren en zagen 69 ex. De verdeling was de volgende: 19 wnm. in de bossen en 27+26 wnm. polders en kust. (zie grafiek 1)

- de eerste ex. waren zeer vroeg, zie de juli-en augustuswnm.
- eind september was er een hoogtepunt dat vooral opviel in de bossen. Waarschijnlijk is dit ook te wijten aan het regelmatigere trektellen op die plaats.
- de meeste sperwers werden gezien van half oktober tot half november: 56 % van de doortrekkende ex.

3. Overwintering

Het bepalen van overwinteraars is niet altijd zo eenvoudig. We hebben raden naar volgende zaken: heeft de sperwer een vast overwinteringsgebied, zo ja, hoe groot kan het dan wel zijn en hoe het aantal aanwezige ex. bepalen als blijkt dat ze weinig gebonden zijn aan bepaalde relatief kleine gebieden en veel rondzwerven?

Niettegenstaande ikzelf met het systeem van 'overwinteringsgebieden' bij de sperwer niet tevreden ben, werken we er toch mee, omdat een andere manier van naar voor brengen nog niet gevonden is. Anderzijds menen we toch dat het hier gegeven beeld vrij goed de realiteit weergeeft.

a) Zwin en omgeving: (94 wnm.)

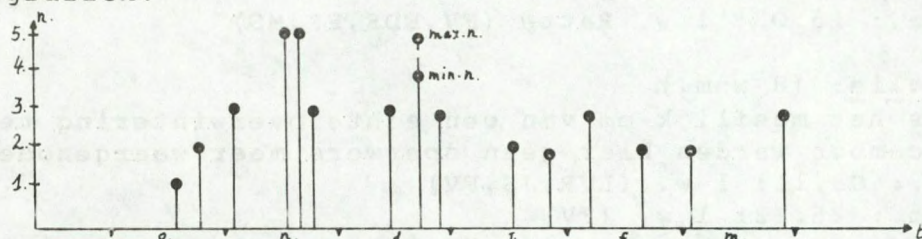
We behandelen hier het gebied dat ongeveer in de driehoek Cadzand-De Vrede-Zwin is gelegen. In volgende plaatsen werden regelmatig sperwers gezien:

De Vrede: 9 wnm., 2x een m. (31.10 en 17.11-TDS, FV)

Dievegat: 8 wnm., 1x een m. (31.10-LVR)

Zwinbosje: 42 wnm., 4x een m. (21.12, 24.12, 26.12, 11.02-PS, FDS, FV, TDS, PD, JS)

Tussen en rond deze gebieden werden de overige wnm. verricht. Van groot belang zijn de Zwinbosjes, die als slaapplaats fungeren. Het aantalsverloop van de aanwezige sperwers vind je in volgende grafiek:

Opmerkingen:

- Het hoogtepunt kwam vrij vroeg, nl. van 17 tot 21 november. We veronderstellen dat daarna nog enkele sperwers zijn weggetrokken.
- Opvallend zijn de 4 à 5 ex. op 21.12, gevolgd door de wnm. van 2 w. en 1 m. op 26.12. en de plotse daling de volgende dag, toen er geen enkel ex. gezien werd. (FDS). Dit wijst er op dat de sperwers niet allemaal en iedere keer hier komen slapen. het is ook niet altijd mogelijk om ze precies te tellen.
- Na 26.12 komt het aantal slechts eenmaal zeker boven de 2 ex., nl. op 07.02: 3 ex. (TDS).
- Van januari tot eind maart werden er telkens 2 ex. op de slaapplaats gezien. Toch waren er zeker meerdere ex. in het gebied aanwezig. Hieruit volgt dat tellen aan de slaapplaats niet steeds de aanwezige aantallen weergeeft. Waar de andere sperwers slapen is ook nog een vraag.

In de Zwinstreek zelf overwinterden 5 ex.: 4 w. en 1 m.

Eerste wnm.: 17.10: 1 w. Zwinbosjes (FV)

31.10: 1 m. Vrede-Dievegat (TDS, JS, LVR)

Laatste wnm.: 28.03: 2-3 ex. Zwinbosjes (TDS)

29.03: 1 m. Zwin-Da Costa (MS, FV, JS, KDB)

b) Hoeke: (10 wnm.)

De eerste sperwers worden vrij laat opgemerkt: eerste wnm. pas op 27.12: 1 m. Lieveleed (JS,FV).

Laatste wnm.: 22.02: 1 m. St-Anna-Ter-Muiden (JS)

29.03: 1 w. Hoeke (BJN-FV)

Het is niet helemaal duidelijk of we hier met een overwinteringsgebied te maken hebben. Misschien zijn het wel dezelfde vogels die we in het Zwin en omgeving aantreffen.

c) Damme-Oostkerke: (17 wnm.)

Tussen 10.10 en 22.02 hebben we 3 verschillende ex.:

10.10: 1 w. Damme (FDS)

09.11: 1 m. Damme (KD)

23.12: 2 w. Fort van Beieren (JS,MS,PD)

22.02: 1 m. Fort van Beieren (JS)

Interessant is dat de 2 ex. op 23.12 gingen slapen in het bos van het Fort van Beieren.

d) Ratte-Bakkersdam: (4 wnm.)

Dit gebied is minder bezocht dan vorig jaar, de wnm. zijn te gering om conclusies uit te trekken.

Het gebied maakt wellicht deel uit van een groter overwinteringsgeheel.

Eerste wnm.: 18.01: 1 w. (FV,JS)Ratte

2 ex. (PaL) Bakkersdam

Laatste wnm.: 15.03: 1 w. Ratte (FV,FDS,PK,MS)

e) Ramskapelle: (8 wnm.)

Ook hier is het moeilijk om van een echte overwintering te spreken. Na december werden hier geen sperwers meer waargenomen.

Eerste wnm.: 03.11: 1 w. (LVR,JS,FV)

Laatste wnm.: 26.12: 1 w. (FV)

Op 23.02 was er nog een wnm. aan de Put van Cloedt: 1 ex. (TDS)

f) Meetkerke,Speye,St-Pieters,Expresswegput en Bloemendale: (39 wnm.)

Er wordt duidelijk veel heen en weer gevlogen tussen Speye en Bloemendale. Van november tot april waren er in dit gebied zeker 3 verschillende ex. aanwezig.

Eerste wnm.: 09.11: 1 m. Speye (KD)

10.11: 2 w. Psp (MS)

Laatste wnm.: 08.04: 1 w. Psp (Ldq,ID,RV)

g) Put Van Roksem: (7 wnm.)

Hier staat een overwintering van 1 w. vast.

Eerste wnm.: 05.11: 1 w., 1 m. (FV)

Laatste wnm.: 28.03: 1 w. (FDS,Ldq)

Op 09.12: 1 w. en 1 m. (FV)

h) Bossen te St-Andries en omgeving: (72 wnm.)

Centraal in dit gebied loopt de Diksmuide Heirweg met daarrond de bossen van Tudor, St-Anna ter Woestijne, Beisbroeck en Zevenkerke en verder de weiden en bossen aan het pompstation.

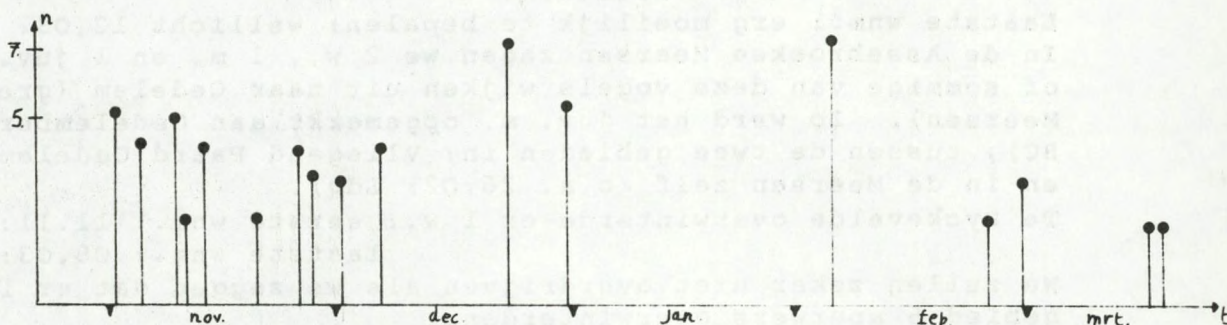
Hier is het ook erg moeilijk om trekkers van niet-trekkers te onderscheiden. Daarenboven is er hier veel slaaptrek zodat de toestand moeilijk te interpreteren is.

Slaaptrek

Tussen 01.11 en 16.03 werd er 17 maal geteld. Naast 15 individuele tellingen was er ook tweemaal een georganiseerde telling (met een 10-tal telposten verspreid in het gebied), nl. op 21 en 22.12.

Het aantalsverloop van de tellingen is te vinden in onderstaande grafiek.

Opmerkingen:

- Op de individuele tellingen werden 4 à 5 ex. waargenomen aan de Doornstraat. De meest betrouwbare (en volledige) telling was deze van 21 en 22.12. De resultaten waren de volgende: Op 21 december verbleven er minimum 9 ex. (3 m.) in de bossen zelf. Op slaaptrek werden nog eens 7 verschillende ex. gezien. Dit maakt een totaal van min. 14 sperwers (Roerdomp 21,3 FDS).
- Jammer is wel dat we geen enkele telling hebben van januari.
- Van november tot begin februari zijn er 5 tot 7 ex. aanwezig, daarna daalt het aantal vlug. We moeten er wel op wijzen dat in februari weinig werd geteld.
- Van 08.11 tot 22.12 waren er aan de Diksmuide Heirweg zeker 2 m. aanwezig. Op 22.12 zelfs 3 ex.
- We weten nog altijd niet waar de slaappleats zich precies bevindt. We vermoeden dat het tussen de Doornstraat en de Pereboom is. Langs de Diksmuide Heirweg aan de 'Villa', kwamen er op 21 en 22.12 min. 5 ex. slapen, waarvan 2 m. en 1 w. gedetermineerd werden.

Daggegevens

Overdag zien we zelden meer dan 3 sperwers ter plaatse. Voor de periode van november tot en met maart kan men uit de individuele wnm. afleiden dat er 2 w. en 1 m. zouden verblijven. Onze telling van 21 en 22.12 geeft echter een sterk afwijkend resultaat. Er verbleven minstens 9 ex. (3 m.). Dit wijst weerom op een onderschatting tijdens de gewone excursies, en het belang van een gecoördineerde telling. Of deze 's avonds in dezelfde bossen gaan slapen is wel waarschijnlijk, maar moeilijk te achterhalen.

Eerste wnm.: 20.10: 3 w. (FV): misschien nog trek?

Laatste wnm.: 31.03: 1 w. (LVR,FV)

1) Vloetembos (Snellegem):

Overwintering van 2 à 3 ex. (MP)

Het aantal wnm. is niet bekend, wel een wnm. op 10.03: 2 ex. te Snellegem (MP).

j) Tillegem, St-Michiels: (24 wnm.)

Eerste wnm.: 04.11: 2 ex. St-Michiels (AT)

08.11: 1 w. Witte Molenstr. St-Michiels (LVR)

Laatste wnm.: 25.01: Vijverhof: 1 ex. (JD)

Bij de wnm. rekenen we ook deze van het St-Lodewijkscollege (5 wnm.)

k) Assebroekse Meersen, Ryckvelde en Oedelem (52 wnm.)

Eerste wnm.: 12.10: Assebroekse Meersen: 1 ex. (GS)-misschien nog doortrek.

Laatste wnm.: erg moeilijk te bepalen: wellicht 12.03: 1 ex. (Ldq). In de Assebroekse Meersen zagen we 2 w., 1 m. en 1 juv. m. Deze, of sommige van deze vogels wijken uit naar Oedelem (grenst aan de Meersen). Zo werd het juv. m. opgemerkt aan Oedelemberg (11.11 doo BC), tussen de twee gebieden in: Vliegend Paard Oedelem: 23.12 (Ldq) en in de Meersen zelf (o.a. 26.02: Ldq).

Te Ryckvelde overwinterde er 1 w.: eerste wnm.: 11.11: 1 ex.

laatste wnm.: 08.03: 1 w.

We zullen zeker niet overdrijven als we zeggen dat er in het hele gebied 5 sperwers overwinterden.

l) Beernem: (18 wnm.)

De plaatsen zijn hier niet nader gespecificeerd. Wellicht betreft het vooral de streek gaande van Bulskampveld tot het Beverhoutsveld.

Eerste wnm.: 26.10: 1 ex. Bulskampveld (BJN)

Laatste wnm.: 30.03: 1 m. (SER)

Van 10 tot 15.11 zijn er 4 wnm. van telkens 1 ex. (SER).

m) Overige waarnemingen: (15 wnm.)

Zoals elk jaar zijn er een aantal verspreide wnm. die moeilijk bij een bepaald gebied kunnen 'geklasseerd' worden. Het betreft hier bijna steeds eenmalige wnm.

Gebieden: Krabbekreek (Sluis), Krinkeldijk Oostkerke-Hoeke, Biezenkreek, Uitkerke, Zuienkerke, Kerkhofput St-Pieters, Zeekanaal Lissewege-Dudzele, FN-fabriek St-Michiels, Gentse Vaart en Malehoek te St-Kruis.

De wnm. kwamen van: FV, JzV, AV, JVG, MS, GO, PK, Ldq, LD, GL, JT.

4. Voorjaarestrek 1981

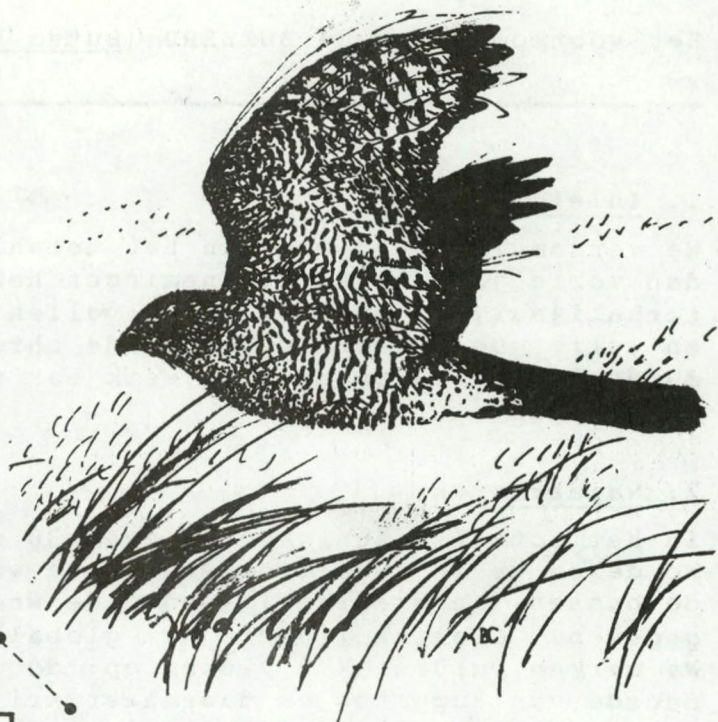
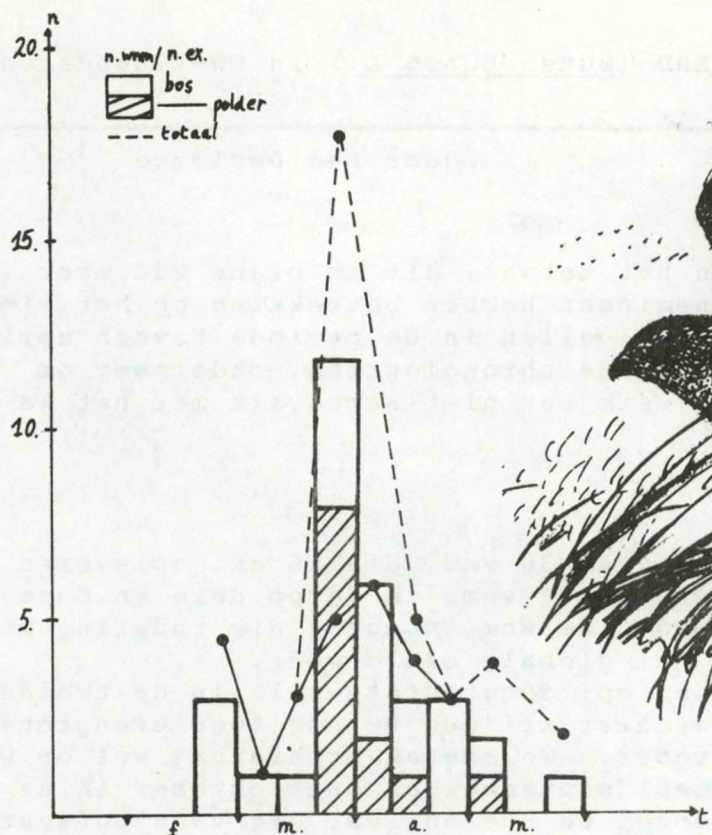
Na lang wikken en wegen hebben we 34 wnm. (52 ex.) als voorjaars-trekkers kunnen 'catalogeren' uit onze gegevens.

Er waren hierbij 7 m., 19 w. en 26 'ex.', waarvan het geslacht niet werd opgegeven.

Het hoogtepunt van de trek lag eind maart-begin april, vooral eind maart. Tijdens de twintig dagen werd 53 % van de doortrekkende sperwers waargenomen.

Het verloop van de voorjaarestrek is te vinden in volgende grafiek. De eerste trek werd opgemerkt eind februari. Tot eind maart betreft het steeds polderwnm. In de bossen is het nog moeilijker om de trekkers te onderscheiden van de niet-trekkers. Na het hoogtepunt duurt de trek nog voort tot eind mei.

5. Slot.

- In het totaal kregen we ongeveer 450 wnm. van de sperwer tijdens het winterhalfjaar 1980-1981. Dit is meer dan het dubbele in vergelijking met vorig jaar. In de laatste 20 jaar (we mogen misschien zeggen, nooit voorheen), werden zoveel sperwers in onze regio te boek gesteld.
- De sperwer is een algemene verschijning van oktober tot april. In het najaar was deze vogel vooral van half april tot begin november op doortrek te zien.
- We overdrijven geenszins als we stellen dat er afgelopen winter minimum 30 sperwers hier hun winterverblijf hadden. We denken zelfs dat het aantal hoger ligt. We noteerden 7 à 9 mannetjes. Vorige winter waren er ongeveer 20 sperwers, waaronder 2 m. Niettegenstaande we vorig jaar al van een gevoelige stijging moesten spreken, kunnen we niet anders dan deze trend dit werkjaar opnieuw bevestigen.
- Tijdens het voorjaar waren nog vrij veel sperwers te zien tot begin april, daarna was het wachten tot het volgend najaar,

door Leo Declercq

1. Inleiding

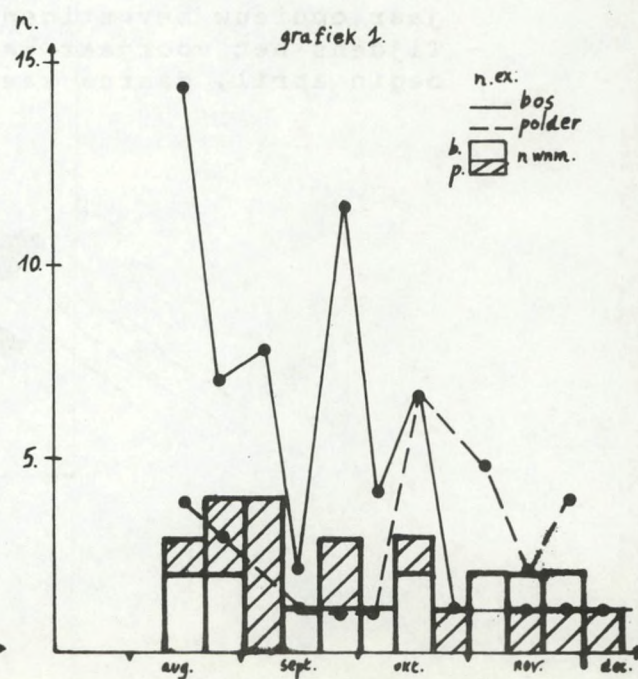
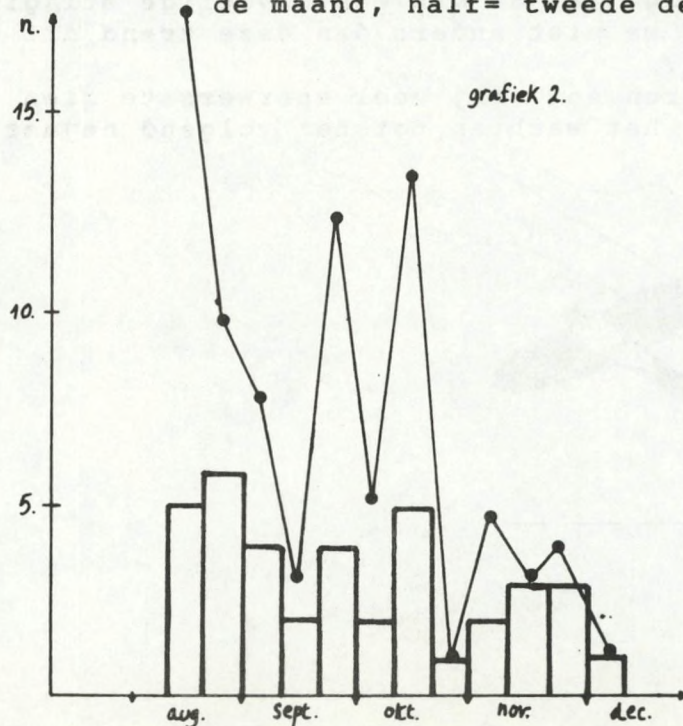
We verzamelden 453 wnm. in het totaal, dit is bijna 250 meer dan vorig jaar. 346 Waarnemingen hebben betrekking op het winterhalfjaar, 71 op trek en 36 vallen in de periode tussen april en juli. De uitwerking gebeurde chronologisch, ondermeer om duidelijk te maken dat ons werkjaar niet samenvalt met het kalenderjaar.

2. Najaarstrek

In het totaal beschikken we over 38 wnm. die 86 ex. opleveren. We delen ze in twee groepen in: de wnm. in de polders en deze in de bossen. In grafiek 1 worden de wnm. volgens die indeling weergegeven. Grafiek 2 geeft het globale beeld weer. We merken duidelijk 3 pieken op: de grootste valt in de tweede decade van augustus en daarnaast krijgen we nog twee even grote eind september en half oktober. We moeten er hierbij wel op wijzen dat eind augustus, geheel september en half oktober in de bossen aan de telpost de Pereboom te St-Andries, erg vaak en systematisch werd geteld. In de polders was dit niet het geval. De grafiek geeft hierdoor een enigszins vertekend beeld. Half augustus was er opvallend veel doortrek. Eind augustus en gedurende de eerste twee decaden van september krijgen we een geleidelijke daling. Op het eind van de maand volgt opnieuw een doortrekpiek. In de polders wordt die evenwel niet opgemerkt. Het derde hoogtepunt valt halfweg oktober. Hier zien we de piek opnieuw in beide onderscheiden gebieden. We vermoeden dat vooral in die periode de buizerd zijn wintergebied bezet. In november en december komen nog 15% van de trekkers door. Als uiterste wnm.-data hebben we:

- 17.08.80: 6 ex.: 2 ex. Pereboom (LVR,JS)
3 ex. Uitkerke (JVG)
1 ex. Zwin (HB)
- 07.12.80: 1 ex. (LVR)

Opmerking: we gebruiken de term begin voor de eerste decade van de maand, half= tweede dec. en eind= derde dec.

3. Overwinteringen

Hierbij werden 15 gebieden onderscheiden, die telkens kort worden besproken, met vroegste en laatste data en enkele opmerkingen.

a) Zwin en omgeving:

De wnm. zijn hier geconcentreerd op 3 plaatsen: de Zwinbosjes, de Vrede en het Dievegat, terwijl er van tussenliggende gebieden zoals Hazegraspolder, Da Costa enz.. ook een (kleiner) aantal wnm. voorhanden zijn.

Zwinbosjes (40 wnm.)

- 04.10: 1 ex. (TDS)

- 19.03: 1 ex. (TDS)

Deze bosjes fungeren als slaappleats. Vanaf 12.10 (FV,MS) tot 14.02 (TDS) verbleven er 3 ex. Overdag werden één à twee ex. waargenomen.

De Vrede (13 wnm.)

- 21.10: 3 ex. (FV)

- 15.03: 2 ex. (TDS)

Vanaf 01.11 (Ldq,FDS,AA,MS,MS) tot 15.03 verbleven er regelmatig 2 ex.

Dievegat (13 wnm.)

- 27.10: 1 ex. (TDS)

- 20.03: 1 ex. (TDS)

Er overwintert 1 ex. , deze buizerd gaat slapen in de Zwinbosjes.

Van de aanpalende gebieden, meestal gelegen tussen vorige gebieden, hebben we nog volgende gegevens (kleinere concentraties):

Hazegras (6 wnm.)

- 10.10: 1 ex. (FV)

- 17.01: 1 ex. (FV)

Eénmaal werden 3 ex. gezien, nl. op 03.11 (LVR,JS,FV)

Da Costa (6 wnm.)

- 05.10: 1 ex. (TDS)

- 21.03: 1 ex. (TDS,FB,PB)

Eénmaal 3 ex. op 08.02 (TDS).

Overige waarnemingen (6 wnm.)

-01.11: 1 ex. Graaf Jansdijk (PS)

-31.11: 1 à 2 ex. dijk Vrede-Zwin (JS)

-01.02: 1 ex. Internationale dijk (FV,KDB)

- 1 ex. dijk Vrede-Zwin (FDS,KC)

1 ex. Retranchement slaaptrek (FDS,KC)

-22.02: 1 ex. Passageule (BJN olv. FV)

In dit gebied krijgen we dus een overwintering van 5 ex. Drie daarvan slapen in de Zwinbosjes. Niettegenstaande ze allemaal vrij dicht bij elkaar overwinteren en er een uitwisseling is tussen de verschillende gebieden, slapen niet alle op dezelfde plaats. Misschien is er nog een andere slaappleats in de buurt, of blijven de ex. ter plaatse slapen?

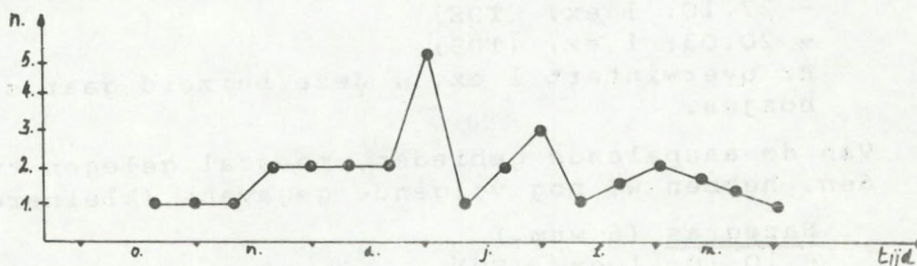

b) Damme (25 wnm.)

Hier krijgen we een overwintering van 4 à 5 buizerden. De eerste wnm gebeurde op 23.10 met 1 ex. (FV), de laatste op 26.02, eveneens 1 ex. (JS PD). De aantallen zijn wel erg wisselend. De meeste buizerden werden opgemerkt in de weiden ten noorden van de vaart wat overeenstemt met de hoogste excursiedichtheid. Ook bij het Fort van Beieren waren er verschillen

de wnm., dit bosje dient misschien wel als slaapplek. Het maximum werd slechts bereikt, of voor het eerst gezien, op 25.12: 5 ex. (FV). Voordien werden er nooit meer dan 2 ex. waargenomen. Volgende grafiek geeft het max. aantal buizerden per decade weer, tussen oktober '80 en maart '81:

c) Zuilenkerke (6 wnm.)

Hier overwinterden 1 à 2 ex. Het gebied wordt echter vrij weinig bezocht, in vergelijking met de beide vorige.

- 20.11: 1 ex. (MaP)
- 02.03: 1 ex. (MS, MaS)

Driemaal werden 2 ex. gezien.

d) Hoeko-Sluis (9 wnm.)

Overwintering van 1 buizerd: - 28.10: 1 ex. (FV)
- 22.02: 1 ex. (JS)

e) Ratte-Bakkersdam (5 wnm.)

Net als vorig jaar overwinterde hier 1 ex.:

- 10.10: 1 ex. (TDS)
- 15.03: 1 ex. (FDS, MS, PK, FV)

Op 31.10 werden 2 ex. waargenomen.

f) Meetkerke-Speye-Bloemendale-Put St-Pieters (53 wnm.)

In dit gebied was er een overwintering van 4 ex.. Meetkerke werd veel minder bezocht dan voorgaande jaren. Van 09.11 (BJN olv. Ldq) tot 18.01 (FDS, slaaptrekwnm.): 2 ex.

Speye werd zeer veel 'aangedaan'. Het maximum hier was op 11.02 met 3 ex. (MS). Voordien werd steeds 1 ex. waargenomen, uitgezonderd op 14.11: 2 ex. (MaS).

Tellingen met 3-4 ex. waren op 17.10, 23.10, 25.10, 28.10, 09.11, 17.11, 20.11, 10.12, 12.12, 26.12, 17.01 en 01.02.

Het is echter wel mogelijk dat er meer ex. kwamen slapen daar het door de mindere zichtbaarheid niet steeds mogelijk om alle ex. waar te nemen bij invallen van de schemering. Ook smellekens die laat toekomen kunnen gemist worden.

Waarnemingen zijn afkomstig van: TDS,DV,JS,MS,PS,PP,GBu,DD,AVES, FV,LVR,AA,MaS,LdQ,FDS,FVH,PaL,KDB.

b) Overige gebieden in de polder

-Sluis-Hoeke: In deze polders worden frequent smellekens gezien. Hoogstwaarschijnlijk is er uitwisseling met de ex. rond het Zwin. Er zijn 6 wnm. met 7 ex. in de periode van 23.10 tot 26.02, verdeeld als volgt: 2x okt.wnm., 2x dec.wnm. en 2x feb.wnm. Gebieden waar smellekens gezien werden zijn Hoeke en omgeving, Lieveleed, Sluis,Stierskreek. Op 26.12 werden 2 ex. samen waargenomen te Sluis (LVR), de andere wnm. betroffen steeds 1 ex. (FV,MS,LVR,PD,JS).

-Polders rond Meetkerke: Hier zijn er 5 wnm. tussen 30.11 en 13.05 van telkens 1 ex. (1x nov., 1x dec., 2x feb. en 1x mei wnm.). Waarschijnlijk overwinterde hier 1 ex. De wnm. van 13.05 is een voorjaarestrekker. (EK,LVR,MP,BS,MS)

-Polders Blankenberge: In het totaal 8 wnm. tussen 02.11 en 20.05. Overwintering van 1 ex., 20.05 is een doortrekker. (alle wnm. MaP)

-Polders Ramskapelle-Zeebrugge: 7 wnm. van telkens 1 ex. (1x eenm.) tussen 16.11 en 12.05. (1x nov., 3x dec., 1x jan., 1x apr., 1x mei) In de periode van 16.11 tot 25.01 kunnen we aannemen dat 1 ex. overwinterde. De laatste 2 wnm. betreffen doortrekkers. (MS, MaS, EK, CV, TDS, PaL)

-Krekengebied St-Kruis: Hier zijn er te weinig wnm. om een overwintering te kunnen bevestigen. Dit gebied met zijn rustige en uitgestrekte polders is wel een geschikt overwinteringsbiotoop. Er zijn 3 wnm.: 23.12: 2 w. Godsvlietkreek (MS,JS,PD)
1 m. Biezenkreek (LVR)
1 w. Zwarte Sluis (LVR)

-De Ratte-Oostburg: Dit gebied sluit aan bij het vorig voor eventuele overwinterraars. 27.12: 1 w. Ratte (FV,JS)
21.02: 1 w., 1 m. Ratte (FV)
14.04: 1 m. Bakkersdam (JS,MS)

c) Gebieden nabij Brugge

-Pereboom, telplaats: 4 wnm. van telkens 1 ex. tussen 04.10 en 20.04. Eénmaal een m. op 20.04. (FV,LVR,PD,SB). Gezien de hoge wnm.dichtheid van dit gebied kan gesteld worden dat het hier gaat om doortrekkende en rondzwervende vogels.

-Losse waarnemingen: 10.12: 1 ex. Station-St-Pieters (SB)
26.01: 1 w. St-Michiels (AT)
14.02: 1 ex. Zandwinning Beernem (SER)

1. Inleiding

Vroeger was het smelleken een zeldzame wintergast en doortrekker. Er waren slechts enkele wnm. per jaar. In recentere winterhalfjaren wordt deze soort echter veel frequenter waargenomen (tientallen wnm. per jaar).

Uit de periode 1980-1981 ontvingen we 113 waarnemingen van 171 ex. Het voorkomen in onze regio wordt hieronder per gebied besproken.

2. Bespreking per gebied

a) Polders rond het Zwin, Zwin en bosjes.

- De Zwinbosjes zijn ongetwijfeld een belangrijke slaappleaats voor een aantal smellekens uit de omgeving. Er werd hier dan ook regelmatig geteld om een idee te krijgen van de toekomstige aantallen.
- 's Morgens verlaten de vogels de slaappleaats wanneer het voldoende klaar is om te jagen. Zelden blijven ze lang rond het bosje hangen maar vliegen richting polders of Zwinvlakte.
- Op zangvogels jagende smellekens werden 's morgens dikwijls waargenomen, oa. in het Zwin. Gedurende het grootste gedeelte van de dag verblijven ze afwisselend jagend en rustend in de polder. Hierbij zwerven ze waarschijnlijk tot Hoeke-Damme en Westkapelle-Lissewege, in vogelvlucht een peuleschil ver.
- Enige tijd voor het invallen van de nacht trekken ze terug richting slaappleaats. Daar aangekomen wordt meestal enige tijd rondgevlogen boven de bosjes en naaste omgeving, en zijn dan zeer goed waar te nemen. Frequent zijn de achtervolgingen en sensationele stootvluchten, tijdens de jacht op zangvogels die ook in de Zwinbosjes komen slapen (oa. vink, keep, koperwiek, frater en kneu). Wanneer ze vroeg toekomen, zijn de smellekens dikwijls te zien, rustend op een weidapaaltje in het aangrenzende weiland. Bij het invallen van de schemering verdwijnen ze in het bosje.

In het totaal werden er hier tussen 11.08 en 20.05 niet minder dan 75 wnm. verricht, met een totaal van 129 ex. (uiteraard dikwijls dezelfde die kwamen slapen). Een overzichtje van het aantal wnm. en ex. per maand is te vinden in onderstaande tabel:

maand	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	maa.	apr.	mei
wnm.	1	1	16	10	14	4	7	11	9	2
ex.	1	1	31	22	28	6	13	15	9	3

Opvallend in dit overzicht is de zeer vroege wnm. van 11.08 en de late wnm. van 20.05. We kunnen stellen dat vanaf begin oktober tot half april voortdurend smellekens te zien waren, dit is een periode van bijna 6 maanden. De wnm. van april, mei en misschien gedeeltelijk ook maart? kunnen bij de voorjaarstrekkingen gerekend worden. Het lage aantal wnm. in januari is eerder te wijten aan het lagere aantal bezoeken dan aan een mindere aanwezigheid.

6. Slot

- Het zal wellicht velen opvallen dat in ruim 90% van de besproken gevallen er geen onderscheid is gemaakt tussen w. en m.-kleed, en alles dus gewoon als ex. genoteerd staat. Dit is te wijten aan een nog tamelijk beperkte interesse voor de sex-ratio's van deze algemene valkensoort en ook doordat een torenvalk door zijn typisch bidedrag al van ver kan herkend worden, zonder dat men dan misschien wel al kan zien of het een m. of w. is.
- Het is onvermijdelijk dat een aantal gebieden onvoldoende werden besproken, dit voornamelijk gebieden in het ZO van de regio, waar nog altijd wel minder op excursie wordt gegaan dan bv. in de polders, of de bossen in de onmiddellijke omgeving van de stad (St-Andries en St-Michiels). Ook zou het gewenst zijn dat de waarnemingsplaatsen in het vervolg duidelijker worden aangegeven, dit ivm. het eventueel op kaart brengen van de gegevens.

Literatuur:

Atlas van de Nederlandse broedvogels, 1979 (Sovon).

SLECHTVALK (*Falco peregrinus*)

Luc Van Rie

Van 28.09 tot 22.11 werd regelmatig 1 ex. waargenomen aan het Zwin (GBu).

Op 25.01 werd 1 ex. gezien te Damme (AA,ADB).

HAVIK (*Accipiter gentilis*)

Luc Van Rie

Hoewel de soort een uitgesproken standvogel is, worden toch elk jaar opnieuw één of meerdere haviken in onze streek gezien.

12.10: 1 w. jagend Assebroekse Meersen (GS)

08.11: 1 ex. Meetkerke (PVB)

09.11:20.12: 1 ex. pleisterend Zwin (GBu)

24.12: 1 ex. St-Michiels (AT)

Daarnaast zijn er nog een drietal wnm. van sperwer of havik.

- Speye: Het hele jaar door enkele ex. ter plaatse in het weidegebied, soms overvliegend van het AZ-St-Jan of het Waggelwater. Het grootste aantal wnm. lag in de maanden december-januari (28 en 10 x) en maart (16 x). Maximaal werden 3 ex. samen gezien. (MS, MaS, FV, MaP, EK, CV, PDc, BJN)
- Blauwe Toren en omgeving, O.T.Br., Lissewege: Hier in elk 1 koppel verschillende malen waargenomen. (MS, FV, JD, Ldq, PDc, DD, FDS, BJN).
- Polders Ramskapelle-Opgespoten Terrein: Steeds 5-10 ex. te zien. In september dikwijls min. 10 ex., dit met eventuele juv. van het broedseizoen erbij. (MS, FV, JS, en vele andere..)
- Westkapelle-Heist: Het gans jaar door 2-3 ex. te zien. Wnm. oa. van de Kleiputten Heist en de Put van Cloedt. (HB, MS, FV, LD)
- De Vrede, Dievegat, Zwin Internationale Dijk: In elk van die plaatsen worden steeds 2-3 ex. waargenomen, waarschijnlijk is er wel een grote wisselwerking tussen deze dicht bij elkaar liggende gebieden. (FDS, MS, Ldq, AA, LVR, MaS, HB, PS, BJN)
- Zwinbosjes: Hier regelmatig 2 ex. (HB)
- St-Anna-Ter-Muiden: Hier het ganse jaar door 1 ex. (mogelijks 2) aanwezig. (MS, JS, FV ea)
- Lapscheure Gat, Kleiputten Hoeke, Steenbakkerij Hoeke, Hoeke Dorp, Siphon Oostkerke, Krinkeldijk, weiden Damme: Hier zijn er bijna steeds 1-2 torenvalken te zien. In het totaal waren er aan de Damse Vaart en omliggende weiden frequent tot 10 torenvalken te zien. (talrijke wnm.-ers)
- Weiden Oostkamp: 1 m. regelmatig zowel 'swinters als 's zomers aanwezig. Na 26.02 werd een koppel gevormd, dat later tot broeden kwam. (Ldq, GS).
- Moeren Meetkerke, Houtave, Stalhille, Nieuwege: Ook in dit uitgestrekt weidegebied met hier en daar een polderbosje (en de Eendekooi) worden bijna steeds torenvalken gezien. Een excursie door dit gebied kan gemakkelijk 8-10 ex. opleveren, alhoewel het hier ook soms moeilijk is om geen dubbeltellingen te doen. (MS, HDB, MaP, FDS, FV, AA, JD)
- Polders Blankenberge-Zuierenkerke: Na het broedseizoen kunnen hier soms tot 15 ex. waargenomen worden, maar normaal zijn er altijd wel enkele ex. aanwezig (MS, FDS, MaP)
- Kreken St-Kruis: Ook in dit gebied worden op vele plaatsen regelmatig torenvalken waargenomen, zowel in de winter als in de zomer. De soort broedt hier hoogstwaarschijnlijk, maar het gebied is wel onvoldoende bezocht om deze te constateren.
- Beernem, Hertsberge: Hier zijn enkele wnm. bekend (Ldq, AA) maar het staat vast dat de gehele gordel van bossen ten zuidoosten van Brugge zeer slecht gekend is wat het voorkomen van de torenvalk betreft. Dit geldt ook voor de broedgevallen.

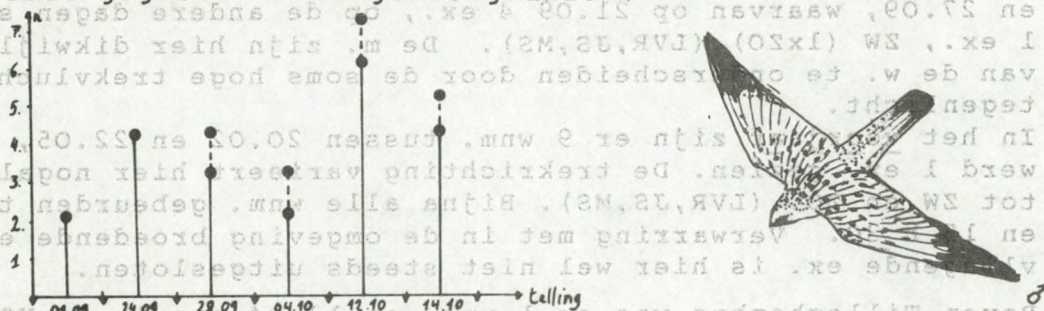
Uit het Zwin zijn er 10 voorjaarswnm. tussen 29.03 en 20.05: 1x in maart, 1x april, 8x mei, waarvan 6 ex. op 20.05. Op de andere dagen werd telkens 1 ex. gezien. Alle vogels vlogen in NO-richting, de waarnemingen gebeurden tussen 12.44 en 18.20. Opvallend zijn het relatief grote aantal wnm. uit de late namiddag. (TDS, PS, JS, DD, MS). Het is duidelijk dat hier de kustlijn gevolgd wordt tijdens de trek.

Hiernaast zijn er uit de kuststrook nog 16 voorjaarswnm. van de Fonteintjes, Blankenberge en 3x de Kleiputten van Heist. Deze zijn als volgt verdeeld: 1x aprilwnm., 15x meiwnm., tussen 01.04 en 20.05. Op 12.05 werden 5 ex. gezien (3 aan de Kl. Heist en 2 te Blankenberge). Ook op 20.05 werden er 5 ex. waargenomen te Blankenberge. Alle andere ex. betroffen enkelingen. De waarnemingen gebeurden tussen 7 en 17 h., erg verdeeld over de dag. Alle vogels trokken NO. (JVG, MaP, PaL)

Uit de polders zijn er 11 voorjaarswnm., tussen 20.02 en 13.05. Er zijn 1x februariwnm., 1 maartwnm., 2x aprilwnm. en 7 meiwnm. Alle vogels vlogen NO, en buiten de wnm. op 15.04 van 2 ex. aan de PsP (MS) en op 10.05 van 2 ex. aan de Siphon (JS, MS) waren het steeds enkelingen. De wnm. zijn afkomstig uit de polders van Uitkerke en Blankenberge, Put St-Pieters, de Biezenkreek te St-Kruis en De Vrede, Damse Wallen en de Siphon (Oostkerke). (JVG, MaP, MS, BJN, JS, HB).

4. Slaaptrek

In de naaldbossen aan de Diksmuide Heirweg komen vooral in het najaar dikwijls torenvalken slapen, dit geregeld samen met de sperwers en buizerden uit de omgeving. September en oktober zijn wel de beste maanden om hier deze slaaptrek waar te nemen. De wnm. zijn afkomstig van gegevens van LVR, JS, FDS, PD. Een overzicht wordt gegeven in volgende grafiek:

5. Gebieden met een hoge waarnemingsdichtheid.

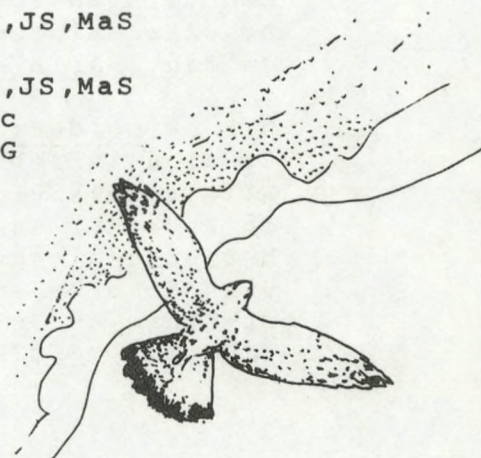
Het betreft hier voor het grootste gedeelte gebieden waar veel op excursie wordt gegaan of die doorkruist worden op weg naar een bepaald gebied. Daarerhier soms maar weinig wnm. voorhanden zijn, is het wel moeilijk om dan onmiddellijk te besluiten dat een aantal ex. werkelijk in dit gebied verblijvend, maar om een zeker idee te geven werd deze indeling aangehouden.

Overzicht van de broedgevallen:

- 1 k. Weiden Oostkamp	? juv.	GS
- 3 k. Snellegem-Vloetembos	? juv.	MP
- 1 k. Hoeke Kleiputten	? juv.	PS,MS ea.
- 1 k. Oostkerke	3 juv.?	?
- 1 k. St-Anna-Ter-Muiden	3 juv.	MS,JS
- 1 k. Knokke Zwin	? juv.	PS
- 1 k. St-Pieters Blauwe Toren	3 juv.	JVG,MS
- 1 k. St-Pieters Waggelwater	3 juv.	MS,MaS
- 1 k. Meetkerke Eendekooi	? juv.	FDS
- 1 k. St-Andries-Zedelgem:	3 juv.	MS,JS,MaS
Diksmuide Heirweg		
- 1 k. St-Andries Pereboom	? juv.	MS,JS,MaS
- 1 k. Oostkamp Kroonhove	? juv.	PDC
- 1 k. Nieuwmunster	? juv.	JVG

Overzicht van de mogelijke broedgevallen:

- 1 k. Oostkamp Leieemeersen	PK
- 1 k. Brugge, O.T.	MS, MaS
- 1 k. Oostkamp Breydels	PK
- 2-3k. Ramskapelle weiden	MS, MaS
- 1 k. Meetkerke Speye	MS, MaS

3. Trekwaarnemingen

Het is wel soms zeer moeilijk om vast te stellen of het nu een wnm. van een echt trekkend, voedselzoekend of rondzwervend ex. betreft. In dit hoofdstukje zijn enkel de zekerste wnm. opgegeven. In het geval van wnm. langsheen de kust is het wel veel waarschijnlijker dat het hier om 'zuivere' trek gaat.

a) Bossen rond Brugge

Het grootste deel van de wnm. zijn afkomstig van de telplaats aan de Pereboom. In het najaar zijn er 6 wnm. tussen 16.09 en 27.09, waarvan op 21.09 4 ex., op de andere dagen steeds 1 ex., ZW (1xZO). (LVR,JS,MS). De m. zijn hier dikwijls niet van de w. te onderscheiden door de soms hoge trekvlucht en het tegenlicht.

In het voorjaar zijn er 9 wnm. tussen 20.02 en 22.05, telkens werd 1 ex. gezien. De trekrichting varieert hier nogal, van NO tot ZW en ZO. (LVR,JS,MS). Bijna alle wnm. gebeurden tussen 11 h en 15 h 30. Verwarring met in de omgeving broedende en rondvliegende ex. is hier wel niet steeds uitgesloten.

Boven Tilleghebos was er 1 wnm. op 13.04 van 1 ex. NO (12.17) door LVR., en aan de Villa ter Diksmuide Heirweg 2 wnm. van op 14.03, beide NO-N. (LVR).

b) Trek in de polders en langsheen de kust

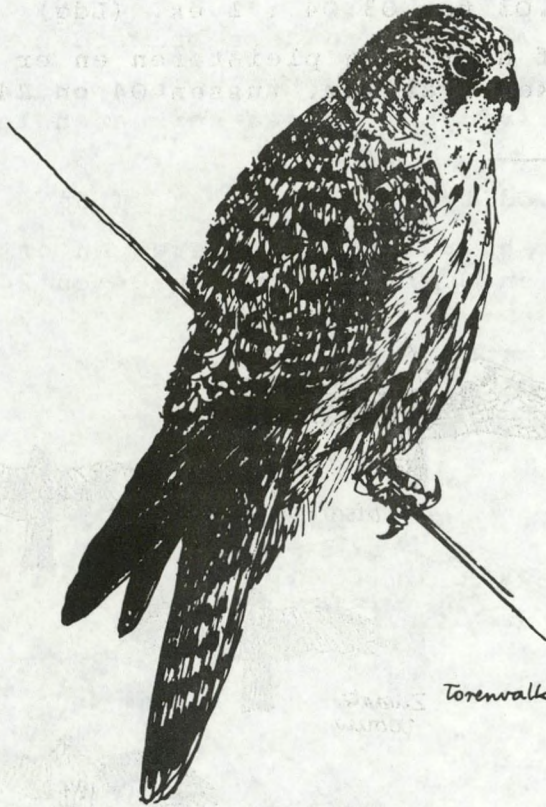
Het gros van de wnm. komen hier uit het Zwin, van telposten aan de Internationale Dijk of de Bunker in de duingordel. Daarnaast zijn er nog wnm. van de Fonteintjes en van Blankenberge zelf. De oostkustpolders en het krekengebied rond St-Kruis vormen een derde belangrijk wnm.-gebied.

DE TORENVALK (Falco tinnunculus)

door Marc & Michel Seys

1. Inleiding

De torenvalk is in gans België een vertrouwde verschijning die op veel plaatsen tot broeden komt. Bovendien onze streken treffen we hem over zowat geheel Europa aan, alsook in een groot deel van het Afrikaans en het Aziatisch continent.

Het grootste deel van de bij ons waargenomen torenvalken blijft ook buiten het broedseizoen in ons land; andere zwermen na de broedtijd in allerlei richtingen uit. Van essentieel belang voor de soort zijn met korte vegetaties begroeide, open terreinen, waar ze hun voedsel bijeenzoeken, voornamelijk knaagdieren. Soms worden ook jonge weidevogels gegeerd en in de zomerperiode kunnen zelfs betrekkelijke hoeveelheden insecten op het menu voorkomen.

Als geliefkoosde broedplaatsen worden meestal bosranden, singels en kleine bospercelen (polderbosjes) uitgekozen. Daarbij is er meestal geen voorkeur voor naald- of loofhout. In sommige gevallen worden ook speciaal daartoe gebouwde nestkasten gebruikt, evenals nissen en holten in gebouwen en bomen.

De torenvalk is een vrij eenvoudig te inventariseren stootvogelsoort daar hij door zijn kenmerkende jachtmethode, het 'bidden', al gauw zijn aanwezigheid verraaft.

2. Broedgevallen 1981

Er waren minstens 15 zekere broedgevallen in de regio, met in het totaal 15 juvenielen minimum. Deze jongen zijn het gemakkelijkst te herkennen in het zogenaamde 'takkelingsstadium', of in de eerste weken na het uitvliegen. Dan vliegen ze nog erg onzeker, zelfs stuntelig. De vleugels van de juvenielen zijn sterk afgerond naar de toppen toe terwijl de staart nog vrij kort is in vergelijking met de adulte vogels.

Het is moeilijk ze later van adulte wijfjes te onderscheiden, waardoor het betrekkelijk laag aantal met zekerheid gedetermineerde juvenielen te verklaren valt. Een vraagteken in onderstaande tabel betekent dan ook dat het aantal juv. niet gekend is.

We verdelen onze waarnemingen in in zekere en mogelijke broedgevallen. Van deze laatste waren er te weinig wnm. om zekerheid te hebben.

Bovendien dient erop gewezen te worden dat we totaal geen informatie hebben over broedgevallen uit het zuidelijk deel van de regio (Beernem, Hertsberge, Wingene,...), waar zeker ook torenvalken broeden. De aantallen zijn daardoor zeker slechts een gedeeltelijke weergave van het totaal aantal werkelijke torenvalkbroedsels in de regio.

Net als vorig jaar is er een piek eind maart. Het hoogtepunt van de trek ligt echter eind februari. Globaal zien we wel het meest buizerden in maart. Dit was ook zo vorig jaar. In de twee eerste decaden van april zagen we nog 20 % van de voorjaarstrekkingen. De meiwaarnemingen zijn eerder zeldzaam.

7. Pleisteraars, broedgeval (36 wnm.)

- Bossen van St-Andries: Van 20.04 (1 ex. MS) tot 03.07 (1 ex. JS,PD,DD) verbleven hier 1 of 2 ex. Een broedgeval is uitgesloten. We hebben 28 wnm. van deze buizerden.
- Ryckvelde: Het overwinterend ex. bleef hier pleisteren tot 07.05 (Ldq,ID). Het individueel kunnen herkennen levert hier resultaat op.
- Assebroekse Meersen: van 31.03 tot 03.04 : 1 ex. (Ldq)
- Wijnendale: de buizerd bleef hier lang pleisteren en er broedde één koppel. We beschikken over wnm. tussen 04 en 24.06 (KDB).

Vliegbeelden

buizerd

visarend

rode wouw

wespen-
dief

Zwarte
wouw

sperwer

torenvalk

kiekendieven.

boomvalk

smelleken
smelleken

slechtvalk

(niet naar ware
grootte-verhoudingen!)

1) Bossen te St-Andries (60 wnm., 22 van slaaptrek)

Overwintering van 4 à 5 ex. Eerste wnm. op 01.11: 4 ex. (JS,PD) en laatste moeilijk te bepalen.

Het is alles behalve gemakkelijk om in bosgebieden het aantal overwinterende vogels te bepalen. Met veel waarnemers het gebied bezoeken (met telposten) lijkt de meest aangewezen methode. Het weer speelt uiteraard ook een grote rol. Alleen op de speciale teldag en bij zeer goed weer konden we het juiste aantal benaderen. De overige, veelal individuele wnm. zijn zeer wisselend.

m) Vloethem (aantal wnm. niet vermeld)

Overwintering van 3 à 4 ex. (MP). We vragen ons af of er uitwisseling is met de bossen van St-Andries.

Snellegem: 11.10: 1 ex. (MP).

n) Beernem, Bulskampveld, Beverhoutsveld (aantal wnm. niet vermeld)

De eerste waarnemingen dateren van 31.10: 1 ex. (SER), de laatste van 20.03 (SER). In Bulskampveld overwinteren 3 à 4 ex., in het Beverhoutsveld 1 à 2 ex. (SER).

Verder beschikken we nog over volgende wnm.:

- 15.10: 1 ex. Beernem Autostrade (JT)
- 09.11: 1 ex. Beernem Lindeveld (EK,CV)
- 07.12: 1 ex. Blauwhuis (Ldq,LD,GL)
- 24.12: 2 ex. Bulskampveld (Ldq)
- 16.02: 1 ex. Beernem Spoorweg (PK)

o) Wijnendale

We mogen aannemen dat hier meerdere ex. overwinteren. Dit gebied werd slechts voor het eerst door ons bezocht:

- 09.12: 3 ex. (MP)

Opmerkingen:

- In het winterhalfjaar '80-'81 overwinterden een veertigtal buizerden in onze regio. Voor het eerst hebben we een zeer volledig beeld van het aantal overwinteraars, dit hoofdzakelijk door het grotere aantal medewerkers.
- In vergelijking met vorig jaar zijn er min. 15 ex. meer. Dit aantal is vooral te wijten aan het nauwkeuriger onderzoeken van de bekende wintergebieden, de volledige gegevens van gebieden die we vroeger sporadisch bezochten en het onmiskenbare feit dat er afgelopen winter zeer veel buizerden kwamen overwinteren.
- In het Zwin, Hoeke, de bossen van St-Andries en de Ratte-Bakkersdam tellen we evenveel ex. als vorig jaar.
- In volgende gebieden noteerden we beduidend meer overwinteraars:
 - Damme: 5 tov. 2
 - Oostkamp: 3 tov. 1 à 2
 - Assebroekse Meersen: 6 tov. 3
 - Wulgebroeken: 1 à 2 tov. 1

In Bloemendale hadden we de eerste wnm. op 24.10: 1 ex. (JzV). Na 12.12 met 1 ex. (LVR) werden hier geen buizerden meer waargenomen. We veronderstellen dat dit ex. elders de winter in dit gebied heeft doorgebracht.

Aan de Put van St-Pieters werden regelmatig overvliegende buizerden gezien, vooral in februari en maart. De vogels die men 's avonds zag vlogen steeds richting Speye. Slaaptrek van buizerden uit Zuilenkerke? De overige ex. vlogen naar de 'Blauwe Toren' / Zuilenkerke, dit twee maal, en eenmaal richting Brugge.

- Meetkerke: 01.11: 1 ex. (PK)

04.03: 1 ex. (FDS)

- Speye: 27.10: 1 ex. (LVR)

19.03: 1 ex. (MaS)

g) Bossen te Oostkamp (aantal wnm. niet vermeld)

Kampveld: Overwintering van 3 ex. (PK)

- 05.09: 1 ex. (PK)

- 28.02: min. 1 ex. (PK)

Op 07.12 en 13.12: 3 ex. (PK)

Overige wnm:

- Kroonhove: 22.12: 4 ex. (PK)

- Spoorlijn: 07.01: 1 ex. (PK)

- Warande : 16.02: 1 ex. (PK)

- Oostkamp : 1 ex. (FV)

h) Wulgebroeken (17 wnm.)

Hier krijgen we een overwintering van 1 à 2 ex. Dit gebied sluit aan bij de bossen van Oostkamp, uitwisseling is daarom niet uitgesloten.

- 01.11: 1 ex. (PDc)

- 04.03: 1 ex. (PDc)

Viermaal werden 2 ex. gezien, van 24.12 tot 27.02.

i) Assebroekse Meersen (40 wnm.)

Hier overwinterden 6 ex.:

- 12.10: 1 ex. (GS)

- 28.03: 2 ex. (BC)

Van 14.11 (Ldq) waren 5 ex. aanwezig. Het zesde ex., een opvallende witte vogel, werd voor het eerst opgemerkt op 03.12 dr. Ldq. Tot 21.02 waren er zeker 5 ex. aanwezig.

j) Ryckvelde (7 à 8 wnm.)

Overwintering van 1 ex.

- 13.12: 1 ex. (Ldq)

- 07.05: 1 ex. (Ldq, ID)

k) Oedelemberg (3 à 4 wnm.)

Overwintering van 1 ex.

- 06.12: 1 ex. (JD)

- 18.01: 1 ex. (JD)

"Witte" buizerd
4/10/81 Kampveld
onder/boven
BC.

5. Overige waarnemingen

Bijna elk jaar zijn er een aantal gegevens uit de polder die we moeilijk kunnen catalogeren. Soms betreft het ook gebieden waar we te weinig komen.

- 19.12: 1 ex. Moerkerke (HB)
1 ex. Vaarten Sijsele (HB)
- 29.12: 1 ex. Afleidingsvaarten Maldegem (JT, RvT)
1 ex. Groene Wandeling (JT, RvT)
- 01.11: 1 ex. Malehoek St-Kruis (JT, MVB)

Soms beschikken we ook over te weinig gegevens om iets uit de wnm. te besluiten:

- 07.12: 1 ex. Ramskapelle (HB)
- 25.01: 1 ex. Put Cloedt (TDS)
- 31.01: 1 ex. Ramskapelle (FV)

Ook in de bossen zijn er steeds enkele 'probleemgevallen':

- 30.11: 1 ex. (LVR), 07.12: 1 ex. en 07.12 eveneens 1 ex. (LVR en DD resp.), alle in Tillegem.

Hier weten we niet of het vogels zijn van St-Andries, de Wulgebroeken of andere overwinteringsplaatsen. Vroeger waren er immers overwinteringen in de streek van St-Michiels-Loppem.

Een wnm. uit Loppem is deze van 18.01: 1 ex. (BJN olv. Ldq). Vermoedelijk betreft het hier een wnm. die behoort bij Merkevelde, waar de buizerd ook regelmatig overwintert. Dit jaar hebben we echter geen gegevens uit dit gebied.

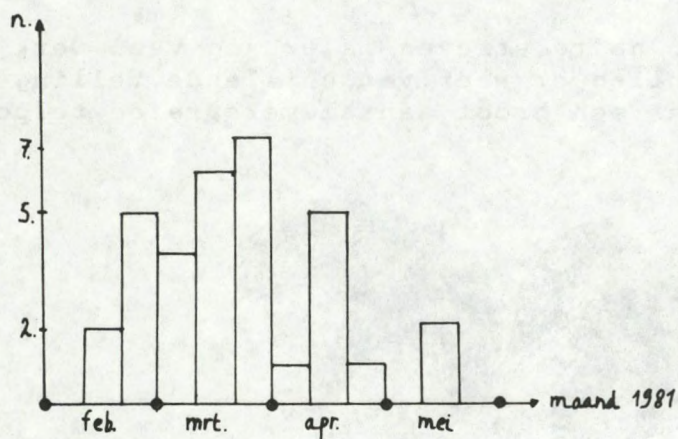
Boven de stad worden elk jaar enkele buizerden gezien:

- 02.11: 1 ex. Dampoort Brugge (FV, JS, PK)
- 12.11: 1 ex. Smedepoort Brugge (JzV)
- 16.11: 1 ex. St-Lodewijkscollege St-Andries (MS)

6) Voorjaarstrek (33 wnm.)

Deze 33 wnm. geven een totaal van 69 ex. Gemiddeld zien we ongeveer evenveel ex. als in het najaar. Half februari werden de eerste terugtrekkers opgemerkt, half mei de laatste. We maken geen onderscheid tussen bos en polder, omdat er te weinig polderwaarnemingen zijn.

- Februari: 7 wnm. 20 ex.
- Maart : 17 wnm. 32 ex.
- April ; 7 wnm. 15 ex.
- Mei : 2 wnm. 2 ex.

- Gebieden die erbij kwamen zijn:
 - Zuierenkerke: wij veronderstellen dat vooral in 'goede' buizerdjaren in de kale polders buizerden overwinteren.
 - Ryckevelde, Oedelemberg en Beernem: van deze plaatsen weten we reeds jaren dat er overwintering is. Veelal hebben we onvoldoende gegevens om het juiste aantal ex. te bepalen.
 - Vloetem en Wijnendale zijn twee nieuwkomers.
- Minder buizerden waren er dit jaar te Meetkerke. Dit is een tendens die zich al enige jaren geleden inzette. Van het opgespoten terrein hebben we geen wnm. meer. Dit komt doordat het gebied vernield is en we er maar zelden meer komen.

4. Slaaptrek

De vorige jaren merkten we verschillende plaatsen (St-Andries, Oostendse vaart, Zwin..) waar slaaptrek was van één of meerdere buizerden. Zo is al vermeld dat er een slaappleats is in de Zwinbosjes, die werd enkele jaren geleden opgemerkt en is vrij gemakkelijk te tellen. Omdat dit gebied tamelijk ver ligt hebben we ons tot nu toe daartoe beperkt.

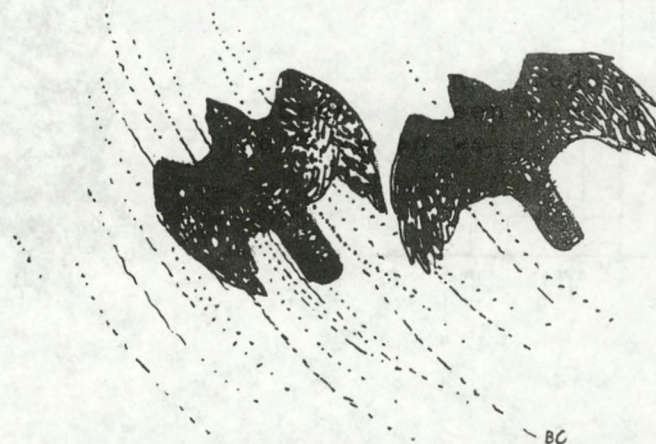
In de bossen van St-Andries is er ook ergens een slaappleats, maar de streek is erg onoverzichtelijk en daarom deden we dit jaar enkele georganiseerde tellingen. De resultaten hiervan verschenen in Roerdomp 21,3 p.13-18 en werden uitgewerkt door Frank De Scheemaeker. Op 21.12 noteerden we 4 à 6 ex. op slaaptrek: 3 ex. kwamen vanuit richting Meetkerke (deze vogels werden verschillende keren waargenomen aan de Oostendse Vaart). Twee ervan namen volgende route: Meetkerke-Witte Paters-Doornstraat-Pereboom of bosje ten zuiden ervan. De preciese slaappleats konden we evenwel niet vinden. Wel vonden we er één van twee ex. aan de 'Villa' (Diksmuide Heirweg). Aan de 'Villa' gaat het over een echte slaappleats, aan de Pereboom zijn het vogels op slaaptrek.

Aan Pereboom : - eerste wnm.: 03.11: 2 à 3 ex. (FDS)
 - van 08.11 (LVR) tot 05.12 (FV): 4 ex.
 - daarna 1 ex. tot 21.02.

Na de teldag werd vanop verschillende plaatsen geteld. Men zag steeds 2 à 3 ex.

Aan de 'Villa' sliepen er 2 à 3 buizerden tot 04.01, dan 3 à 5 ex. (JS,PD).

Om nog meer volledigheid na te streven is er nog veel werk voor de boeg. Deze winter zullen er weer verschillende tellingen gehouden worden met telkens een groot aantal verspreide telposten.

1. Inleiding

Het voorbije jaar 1980-81 is voor de boomvalk een succes geworden. Dit kan voor een groot deel toegeschreven worden aan het feit dat de bossen rond Brugge vaker werden bezocht dan de voorbije jaren. Het hieropvolgende verslag wordt ingedeeld in broedgevallen en doortrekwaarnemingen. Indien de scheiding niet duidelijk te trekken was, wordt dit steeds in de tekst erbij vermeld.

2. Broedgevallen

a) Zekere broedgevallen

Vooreerst dient opgemerkt dat juiste plaatssitueringen van de broedgevallen niet meer worden vermeld, dit om veiligheidsoverwegingen. In de plaats daarvan worden de broedgevallen per regio gerangschikt.

Dit jaar hebben maar liefst 8 koppels met succes in het Brugse gebroed (met succes betekent met juvenielen). In het totaal werden minimum 18 à 19 juvenielen in regio Brugge waargenomen.

Daarvan werden 4 koppels met 7 à 8 juvenielen in regio 4

(zie kaart) genoteerd, en eveneens 4 koppels met een totaal van 11 juvenielen in regio 3. De preciese verdeling van de juvenielen is als volgt:

Regio 3:	3 juv.+ 3 juv.+ 3 juv.+ 2 juv.
Regio 4:	3 juv.+ 2 à 3 juv.+ min. 1 juv.+ min. 1 juv.

Daarbij valt op dat de meeste koppels 3 juv. hebben, wat overeenkomt met de literatuur. De twee gevallen, waarbij slechts één juv. werd waargenomen, zijn waarschijnlijk onderschat, mogelijks omwille van moeilijke waarnemingsomstandigheden of omwille van het feit dat die plaatsen in augustus te weinig werden bezocht.

Het merendeel van de broedkoppels zijn in de tweede helft van april en de eerste helft van mei op de broedplaatsen aangekomen. In mei is het opvallend hoe vaak 2 exemplaren samen werden waargenomen rond de broedplaatsen. Dit houdt rechtstreeks verband met het feit dat mei de maand is, waarin de boomvalken een goede nestplaats zoeken en tevens ook bij mooi weer hun baltsgedrag ten toon spreiden.

Juni en juli zijn meestal heel wat kalmer omdat het wijfje dan constant op het nest broedt, terwijl het mannetje prooien aanbrengt. Dan volgt augustus, de tijd dat de juv. gaan uitvliegen. Dat is dan ook het beste tijdstip om een idee te krijgen van het aantal broedgevallen in een bepaald gebied.

b) Mogelijke broedgevallen

Naast de 8 zekere broedgevallen, zijn er nog 3 plaatsen waar vermoedelijk werd gebroed, maar waar geen juv. werden waargenomen. Twee van deze mogelijke broedgevallen bevonden zich in regio 4 en het derde was gesitueerd in regio 4 of net buiten de Brugse regio. In alle drie gevallen werden regelmatig, geheel het voorjaar door, 1 of 2 adulten waargenomen. Dat lijken dan ook bijna zeker broedgevallen te zijn, hoewel afdoende bewijzen ontbreken. Overzomerings of broedmislukking is immers theoretisch niet uitgesloten.

c) Mislukt broedgeval

Eén koppel boomvalk, dat nogal goed gevolgd werd vanaf eind juni, vertoonde een opvallend aktief gedrag. Beide adulten vlogen bijna voortdurend rond (1e week van juli), hoewel het wijfje op dat tijdstip op het nest had moeten zitten. Toen we onder een nest in een naaldboom een dode jonge valk vonden en een twintigtal meter verder nog een wat kleiner dood jong, beide nog volledig in dons-
kleed en hooguit één week uit het ei, werd het gedrag van de boom-

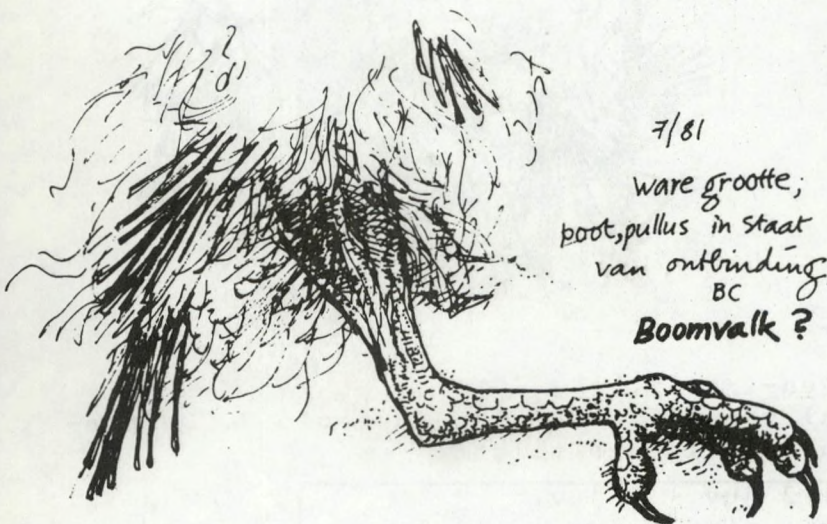
valken ons duidelijk. Vermoedelijk werden de jongen uit het nest geroofd door kraaien, vermits één jong wat verder af lag. Indien ze eruit gevallen waren, dan hadden ze op éénzelfde plaats moeten liggen. Daarbij was ook opvallend dat geen enkele van de twee donsjongen nog een kop had.

De vraag kan echter gesteld worden of het niet mogelijk is dat die donsjongen niet van de boomvalk maar van een torenvalk afkomstig waren. Dit lijkt me onwaarschijnlijk omwille van twee feiten. Ten eerste is de eerste week van juli het tijdstip waarop de jonge boomvalken uit het ei komen, bij de torenvalk gebeurt dit al veel vroeger. Ten tweede is het zo dat op nauwelijks 500 m. van die beruchte plaat een torenvalk met succes 3 jongen heeft grootgebracht, die begin juli al zeer goed vlogen.

Na de vondst van die twee dode jongen werden de boomvalken er nog een tijdje in het oog gehouden. Wel vertoonden ze agressief gedrag tegen over een torenvalk en een wespendif, maar prooi-overname werd nooit waargenomen, dit in tegenstelling met de andere broedgevallen.

In augustus werden geen juv. waargenomen. Toch mag de mogelijkheid niet uitgesloten worden dat deze boomvalken een nieuwe broedpoging ondernomen hebben, vermits op 17 en 19.09 1 of 2 onvolwassen boomvalkjes rond het befaamde bosje zaten. Het exemplaar vervloog van naaldboom tot naaldboom, soms even roepend, en was nog duidelijk als onvolwassen te herkennen.

Het is echter ook goed mogelijk dat die onvolwassen boomvalk(en) afkomstig is van een ander dichtbij broedend koppel en daar enkele dagen verbleef.

4) Besluit

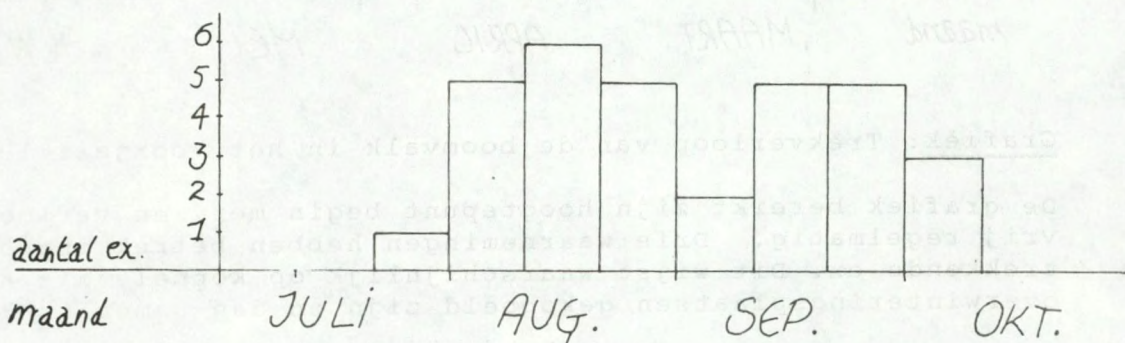
In de bossen ten zuiden van Brugge hebben in het voorjaar 1981 8 koppels boomvalk succesvol gebroed, met in het totaal 18 à 19 juvenielen. Daarbij komen nog 3 vermoedelijke broedgevallen, waarvan geen juvenielen werden waargenomen, en 1 mislukt broedsel, waarbij een tweede broedpoging niet als onmogelijk mag beschouwd worden.

3. Doortrek

a) Najaarstrek 1980

In het totaal werden 32 boomvalken op najaarstrek waargenomen. Daarvan waren er 10 ex. die over het bos trokken en de overige 22 ex. trokken over de polders of langs de kust (4 ex.). Dit geeft ons 31% bostrekkers, 56% poldertrekkers en 13% kusttrekkers. De eerste waarneming gebeurde op 31.07 te Ramskapelle, en de laatste boomvalken werden waargenomen op 4 en 05.10. Het waren 1 ad. aan het OTBr. en 1 ad. en 1 juv. aan het Zeekanaal te Lissewege. Daartussenin is de verdeling als volgt:

-juli: 1 ex.
-aug.: 16 ex.
-sep.: 12 ex.
-okt.: 3 ex.

Grafiek: Trekverloop van de boomvalk in het najaar 1980.

In de grafiek vallen augustus en september op als hoogtepunten. Slechts één trekwaarneming betrof 2 ex. samen, nl. die van 19.08 aan het OTBr. (LDq,GS). Ook bijzonder interessant is het pleistergedrag van een adulte boomvalk van 18 tot 23.08 aan de Internationale Dijk van het Zwin. (PK,MS,LVR,FV,JS,PD,FDS)

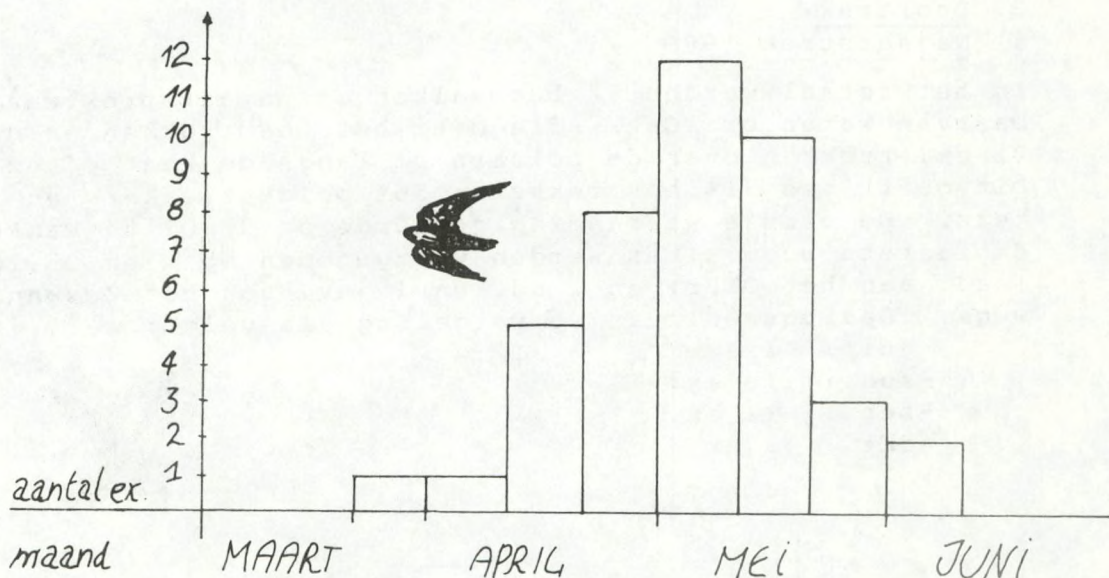
b) Voorjaarstrek 1981

In het totaal werden 42 boomvalken op voorjaarstrek waargenomen. Van die 42 ex. trokken er 21 (50%) over het bos, 12 (29%) langs de kust en 9 (21%) over de polders. Opvallend hierbij is dat het verschil met de voorjaarstrek voornamelijk ligt in het groter aantal bostrekkers, nl. 21 t.o.v. 10 in het voorjaar. Het aantal polder- en kusttrekkers samen verschilt nauwelijks.

De eerste waarneming gebeurde op 31.03 (1 ad. N.W. te Tillegghem, LVR) en de laatste op 14.06 aan het Zwin (1 ex., HDB).

De overige trekwaarnemingen kunnen als volgt ingedeeld worden:

- maart: 1 ex.
- april: 14 ex.
- mei: 25 ex.
- juni: 2 ex.

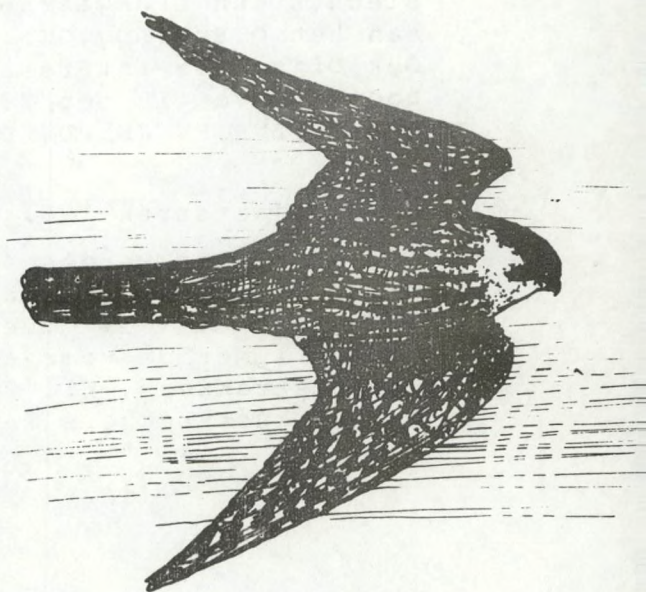
Grafiek: Trekverloop van de boomvalk in het voorjaar 1981.

De grafiek bereikt zijn hoogtepunt begin mei, en verloopt verder vrij regelmatig. Drie waarnemingen hebben betrekking op 2 samen-trekkende ex. Dit wijst waarschijnlijk op koppels die al vanaf de overwinteringsplaatsen gekoppeld zijn en dan samen trekken.

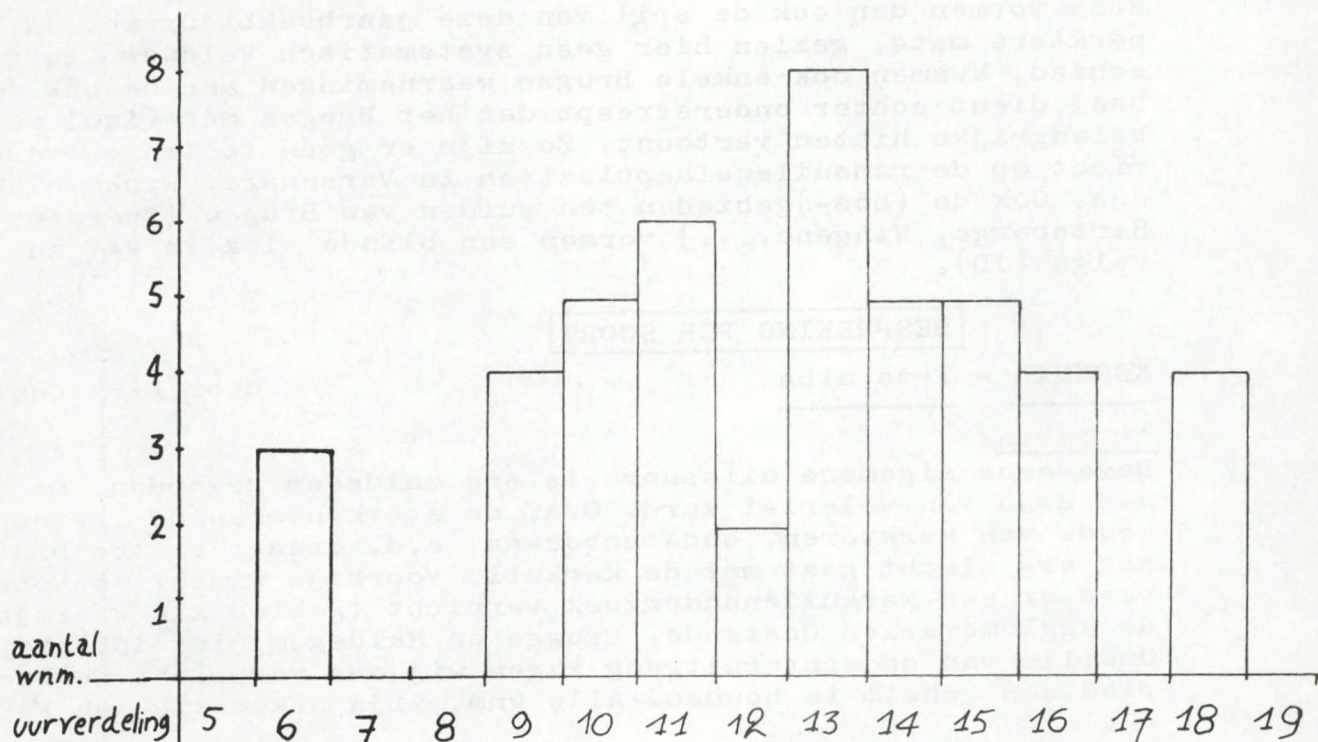
c) Opmerkingen

Het leek ons wel interessant om aan de hand van de gegeven trek-uren eens het verloop van de boomvalk in de loop van de dag na te gaan. Daarbij dient opgemerkt te worden dat alles herleid werd tot het winteruur en dat voorjaars-en najaarstrek samen werden genomen. Onderstaande grafiek geeft hiervan een overzicht, dit aan de hand van 46 waarnemingen die met uur werden doorgegeven.

Hieruit blijkt dat de boomvalk bijna gans de dag door trekt en dat hij in elk geval veel minder afhankelijk is van thermiek dan vele andere roofvogelsoorten zoals bv. buizerd en wespandief. Het hoogtepunt van de trek ligt volgens onze gegevens tussen 13 en 14 h.

Opvallend is wel hoe 's morgens vroeg tussen 6 en 7 h. drie maal trek werd vastgesteld, terwijl geen enkele trekkende boomvalk werd gezien tussen 7 en 9 h. Ook tussen 17 en 18 h. valt er een leemte. Waarschijnlijk is dit laatste toevallig omdat deze grafiek slechts steunt op 46 wnm. Toch mogen we, zoals al eerder gesteld werd, besluiten dat de boomvalk gans de dag trekt met een hoogtepunt 's middags.

Grafiek: Dagtrekverloop van de boomvalk tijdens voorjaar 1981 en najaar 1980; alles herleid tot winteruur.

UILEN IN DE REGIO BRUGGE-COSTKUST.

INLEIDING

Afgelopen zomer werd door Ingrid Pieters, Patriek Lust en Dirk Content uit uitgebreide uileninventarisatie ten noorden van Brugge uitgevoerd. De resultaten van dit onderzoek vormen dan ook de spil van deze jaarboekbijdrage. In beperktere mate, gezien hier geen systematisch veldwerk is geschied, kwamen ook enkele Brugse waarnemingen aan de bak. Globaal dient echter onderstreept dat het Brugse materiaal zeer belangrijke hiaten vertoont. Zo zijn er géén tellingen verricht op de ransuilenslaapplaatsen te Varsenare, Ryckevælde, enz. Ook de (bos-)gebieden ten zuiden van Brugge (Beernem, Hertsberge, Wingene,...) vormen een blinde vlek in wat nu volgt (JD).

BESPREKING PER SOORT

KERKUIL - Tyto alba

door Dirk Content

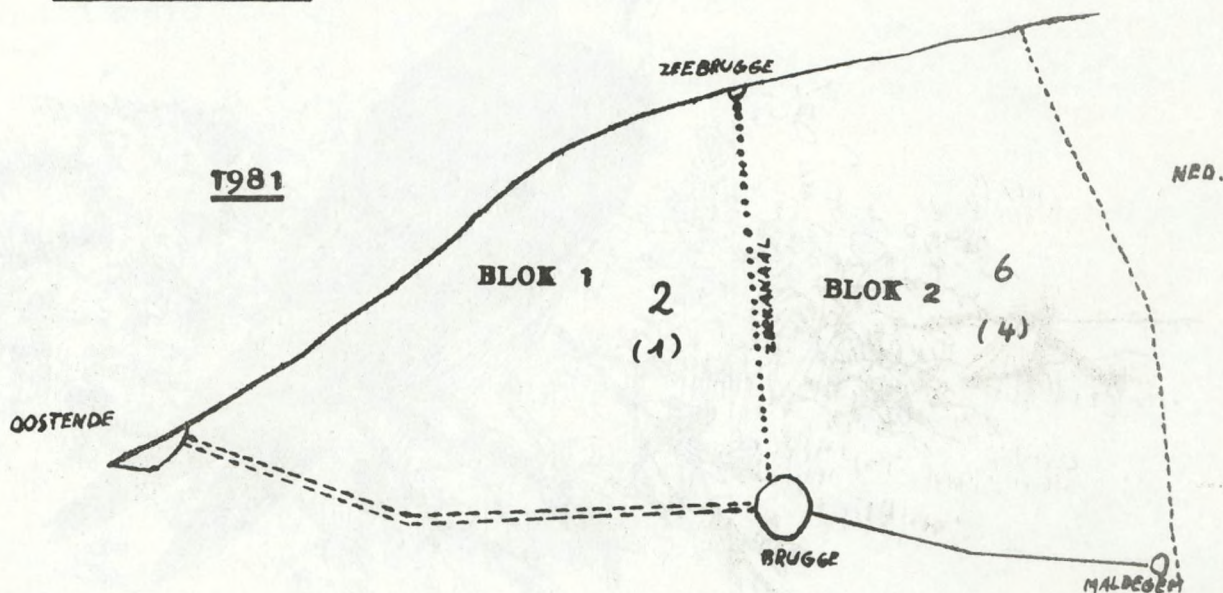
Algemeen.

Deze eens algemene uilesoort is erg zeldzaam geworden. De oorzaken zijn van velerlei aard. O.a. de sterk heersende restauratiewoede van kerktoren, oude gebouwen e.d. draagt er toe bij dat het erg slecht gaat met de kerkuil. Voorbij winter en voorjaar werd er een kerkuilenonderzoek verricht (gebied zie kaartjes; de agglomeraties Oostende, Brugge en Maldegem niet inbegrepen). Omwille van de achteruitgang zagen wij ons verplicht de broedplaatsen geheim te houden. Alle wnm. zijn afkomstig van Pal en DG.

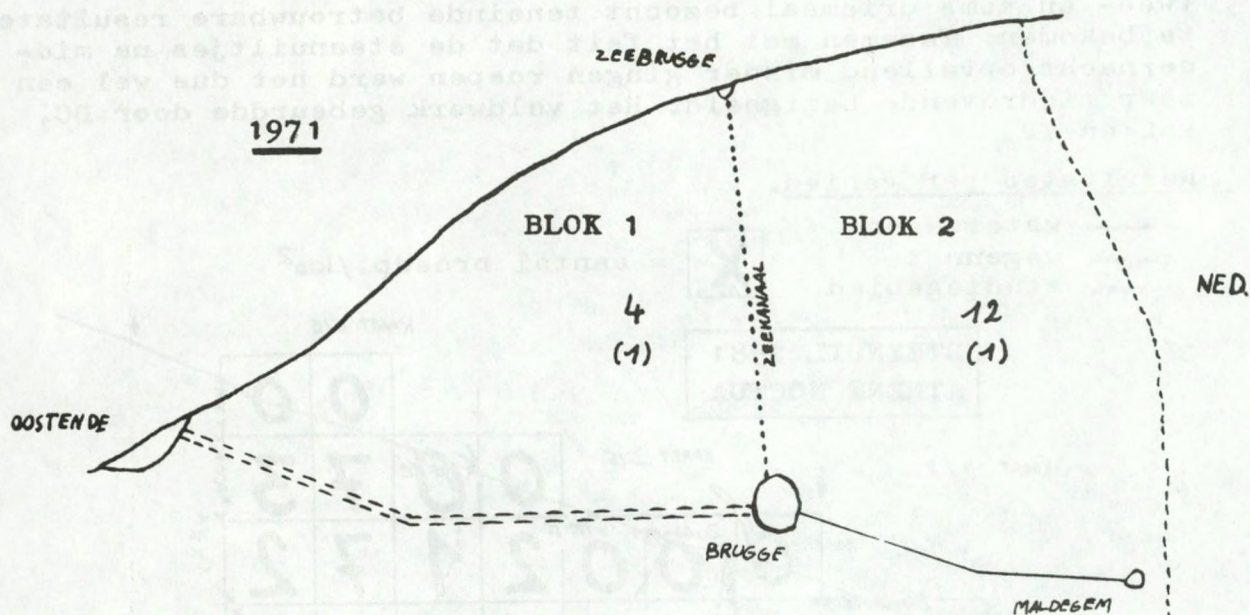
Overwinteringen.

De kerkuil is blijkbaar niet altijd een trouwe standvogel op zijn broedplaats. Enkele uilen trekken gedurende het najaar en winter naar andere gebieden. Dit hangt mogelijks samen met het muizenbestand en de weersgesteldheid. Eén uil kan verschillende boerderijen, schuren e.d. aandoen. Heel dikwijls liggen de roestplaatsen van verschillende uilen dicht bij elkaar waardoor het tellen van winterpopulaties praktisch onmogelijk is. Wel zijn er duidelijk meer kerkuilen dan gedurende de zomerperiode.

Broedgevallen.

Zoals blijkt uit voorgaande Fig. was de toestand in blok 1 werkelijk triest: 2 zekere en 1 mogelijk broedgeval (mogelijke broedgevallen staan tussen haakjes op de kaartjes). Voor blok 2 zijn er 6 zekere en 4 mogelijke broedgevallen. Wanneer we dit vergelijken met het onderzoek naar 'de populatiedichtheid en verspreiding van de kerkuil' verricht door Swimberge J. (1973) (in *Euglena* 1(1): 46-57) in het jaar 1971 dan verkrijgen we dit voor hetzelfde gebied:

	<u>1971</u>	<u>1981</u>	<u>verschil</u>
blok 1	4	2	-2
blok 2	12	6	-6

Dit betekent dat de broedpopulatie in 10 jaar tijd gehalveerd werd! Wat dus zeer verontrustend is! Nog een belangrijk verschil is dat in 1971 bijna alle kerkuilen op kerkuilen broedden, uitgezonderd 2 die in boerderijen nestelden. Nu, in 1981 worden kerktorens beduidend minder gefrekwentend. Kerktorens worden verlaten omdat ofwel de galmgaten afgesloten zijn met kippegaas ofwel de kerken volledig gerestaureerd worden. Mocht dit verder doorgaan, dan verdwijnt binnenkort ook de kerkuil als broedvogel uit ons excursiegebied.

Sterfte.

In maart 1981 vonden we twee dode kerkuilen in blok 2. Daar we dit erg vreemd vonden namen we ze voor verder onderzoek mee naar J. Van Gompel. Het bleek dat beide vogels gestorven waren aan vergiftiging... Hiermee verdween nog maar eens een trouw broedkoppel uit onze streek; deze broedplaats was reeds sinds 1971 bezet.

STEENUIL - *Athene noctua*

door Ingrid Pieters & Patriek Lust

Algemeen.

Het steenuiltje is een makkelijk te inventariseren soort. Al wat je nodig hebt is een goeie cassetterecorder (+ cassette met de roep van steenuil!) en een windstille, liefst heldere avond in maart-mei. De beste periode lijkt ons half maart - half mei. Vroeger in het seizoen heb je nog kans op verplaatsingen en sterfte, vnl. door late vorstperiodes; na half mei is de verstoring vermoedelijk te groot.

Ook doet men er best aan de cassette niet te lang te laten spelen, nogmaals om nodeloze verontrusting van de dieren te vermijden.

Op deze wijze wordt het gehele gebied door systematisch uitgekamd. Schijnbaar geschikte plaatsen zonder steenuil-reaktie of moeilijke percelen (hoge dichtheid aantal koppels!) werden twee- en soms driemaal bezocht teneinde betrouwbare resultaten te bekomen. Tesamen met het feit dat de steenuiltjes na midernacht opvallend minder gingen roepen werd het dus wel een zeer tijdrovende bezigheid. Het veldwerk gebeurde door DC, PaL en IP.

Resultaten per gebied.

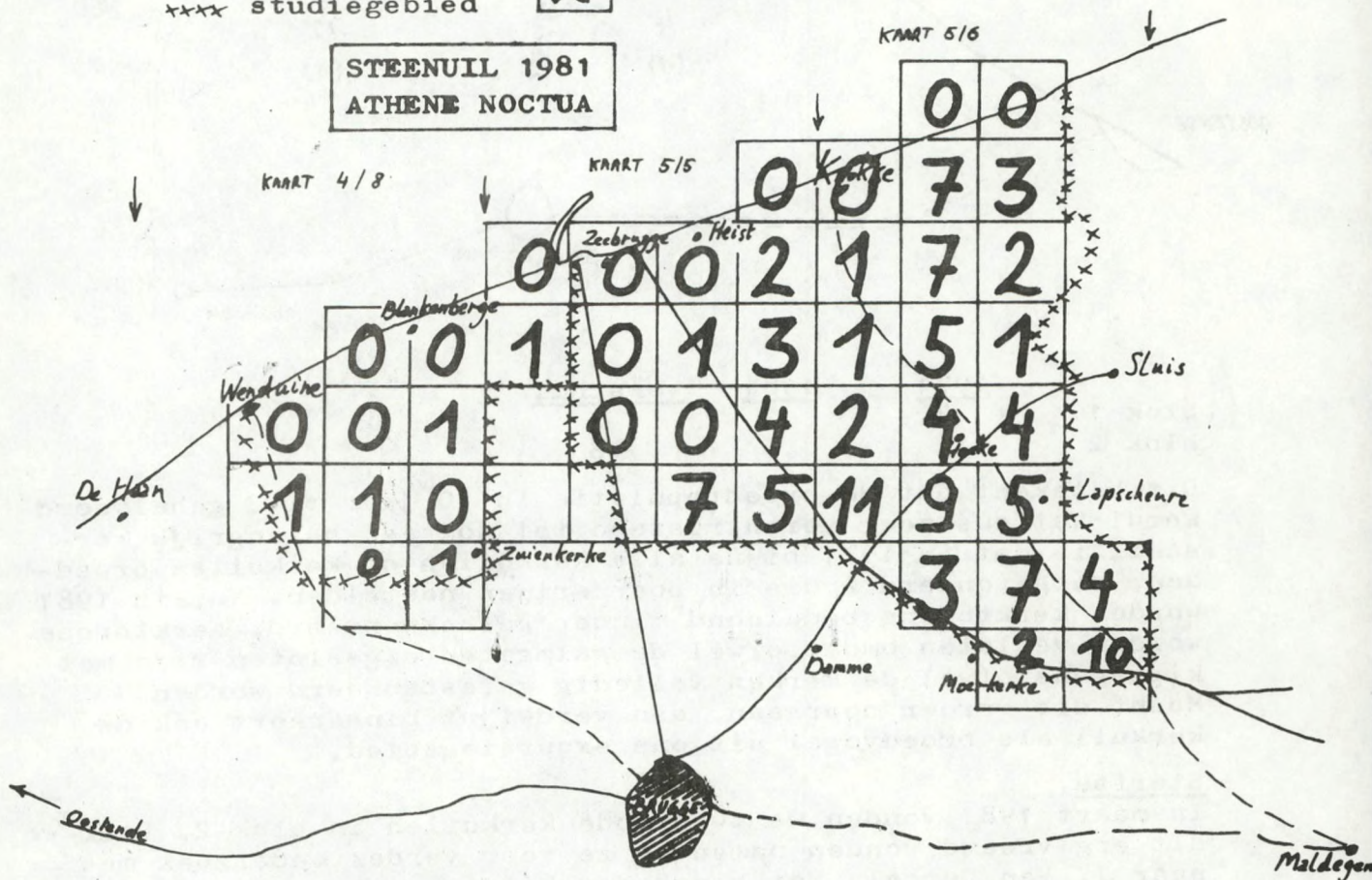
— waterwegen

--- wegennet

xxxx studiegebied

= aantal broedp./km²

Het gebied Wenduine-Zuilenkerke-Zeebrugge: Naast losse gegevens uit vroegere jaren werd dit gebied in 1981 voor het eerst ernstig onderzocht. Er konden slechts 5 broedp. vastgesteld worden. Vermoedelijk is dit polderlandschap veel te open voor het steenuiltje. De meeste (3) paren hielden zich dan ook op in de richting van Lissewege-Meeterke, waar oa. meer boomgaarden voorkomen. Volgend jaar zal het onderzoek in deze richting worden uitgebreid.

Kaart 5/5 - Heist, ten oosten van het Boudewijnkanaal: In dit gebied werden anno 1981 22 koppels gelokaliseerd. Ook in 1980 werd dit stuk op 22 koppels getaxeerd! In beide jaren broedde 1 k. in het polderlandschap achter Zeebrugge, 9 k. (op 3 km²) in het half-open landschap van Heist-Ramskapelle en 12 k. (op 2 km²) in het meer kleinschalige landschap van Dudzele richting Oostkerke (Siphon). Slechts bij Ramskapelle traden enkele territoriumverschuivingen t.o.v. 1980 op.

Kaart 5/6 Westkapelle (behalve Nederland): Ook dit gebied werd in 1980 én 1981 geïnventariseerd; opnieuw slechts een klein verschil: 62 koppels in 1981 en 63 koppels in 1980. Niettemin waren er toch grotere verschuivingen. We zien een merkwaardige afname in het (noord-)oosten van dit gebied: 1 k. minder nabij de Oosthoek en zelfs 7 k. minder in de zone Westkapelle-Retranchement-Lapscheure (19 naar 12 k.). Daar tegenover staat een toename in het meer kleinschalige landschap van Oostkerke-Hoeke-Lapscheure (11 k. naar 18 k.).

Kaart 13/2 Moerkerke, ten noorden van de vaarten: Een nieuw onderzocht terrein in 1981. De resultaten zijn opmerkelijk goed. 26 k. op nauwelijks 3,5 km², waarbij de hoogste dichtheden vastgesteld werden in het kleinschalig gedeelte net bij de afleidingskanalen en het gehucht De Hoorn (gemeente Moerkerke). Volgend jaar wordt het onderzoek nog verder zuidwaarts uitgebreid tot Sijsele-Donk en richting Damme.

Konklusies.

Uitgaande van de konklusies van Pieters, I. (1980) kunnen we voorlopig het volgende vaststellen:

- de grootste densiteiten vinden we in de kleinschalige landschappen en omgekeerd. Dit wordt fraai geïllustreerd in de twee nieuw onderzochte gebieden: Uitkerke t.o.v. Moerkerke.
- In de reeds onderzochte gebieden blijken totaalaantallen zeer konstant (toch over 3 jaar). Wel treden min of meer lokale, nog onverklaarbare, verschuivingen op. Overigens blijken de steenuiltjes zeer honkvast aan hun territoria en, indien bekend, zelfs aan hun nestplaatsen.

Bijkomend onderzoek staat op stapel. Indien mogelijk zal het reeds driemaal onderzochte gebied (Zeebrugge-Oostkerke-Sluis-Zwin) nogmaals geteld worden.

RANSUIL - Asio otus

door Dirk Content

Algemeen.

De ransuil doet het goed de laatste jaren. Dit blijkt toch uit de talrijke wnm. die opgestuurd zijn. Vooral bij de winterwnm. dient echter opgemerkt dat het meestal om erg onderschat cijfermateriaal gaat. De ransuil is niet gemakkelijk op te merken op zijn roestplaatsen tussen de takken van de boomtoppen. Meer Betrouwbare cijfers zijn het aantal broedgevallen. De belangrijkste (bekende) overwinteringsgebieden zijn: de Zwinbosjes, Bakkersdam en de duinbossen tussen De Haan en Wenduine.

Winterwaarnemingen.

Deze wnm. worden per gebied besproken:

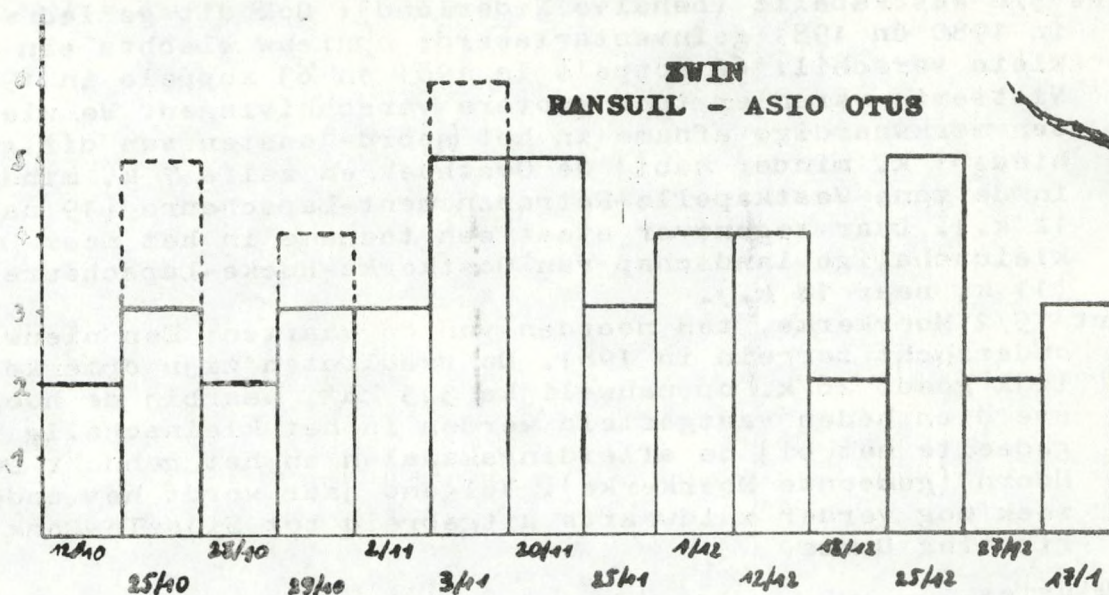
Zwinbosjes: Zie onderstaande Fig. (Stippellijntjes duiden op 'mogelijke' aantallen).

Er waren steeds 2 tot 5 ex. in de Zwinbosjes aanwezig.

Alleen op 03.11 konden er evenwel 6 uil ter plaatse geweest zijn.

Na 17.01 hebben we geen ransuilenwnm. meer voor Zwinbosjes; wat niet betekent dat er na deze datum geen ransuilen meer aanwezig waren. De Zwinbosjes zijn immers een belangrijke broedplaats voor deze soort.

De wnm. zijn van MS, MF, LVR, FVH, LDq, LD, JS en TDS.

Bakkersdam Nl.: Dit kleine bosje is van grote waarde voor overwinterende ransuilen. Twee tellingen:

28.12 : 15 ex. (TDS).

18.01 : 16 ex. (PaL).

Gedurende de ganse winter zaten hier gemiddeld 16 uilen; de meeste zelfs in dezelfde boom!

Duinbosjes tussen De Haan-Wenduine: Op 01.01 en 12.05 telkens 1 ex. (MaP). Hier overwinteren zeker veel meer ransuilen. Precieze cijfers hiéromtrent zijn niet bekend. Er zijn wel minstens vijf plaatsen bekend waar steeds braakballen vallen aan te treffen. En daar de ransuil een min of meer vaste roestplaats heeft zullen er dus veel meer ter plekke zijn. Daarbij dient eveneens vermeld, en dit geldt ook voor de Zwinbosjes, dat deze duinbossen druk bezocht worden door toeristen. De ransuilen zoeken dan ook de rustigste plaatsen op, niet ontoevallig zijn dit ook de meest ontoegankelijke plekken.

Bossen rond Diksmuidse Heirweg St.-Andries: Ook hier verbleef vermoedelijk steeds 1 ex.: 15.09, 21.09, 24.09, 28.09, 21.12 en 08.05 (MS, JS, LVR, BJN).

Losse wnm.:

14.09 : 1 ex. Uitkerkse polder (uitgeputte vogel (MaP).

27.09 : 1 ex. Expresswegput St.-Andries (MaS).

10.11 : 1 ex. Blauwe Toren Brugge (TP, MS).

08.12 : 1 ex. grote kreek St.-Kruis Nl. (FV).

21.12 : 1 ex. Doornstraat St.-Andries (LVR).

24.02 : 1 ex. Ter Straeten St.-Andries (JS, ID).

25.02 : 2 ex. Damme (LDq, ID).

28.03 : 2 ex. Hoeke (MS, FV, KDB, LD).

Broedgevallen.

Duinbossen De Haan-Wenduine: Dit jaar waren hier 9 broedparen. Dat 1981 een goed jaar was voor de ransuil bewijzen de cijfers van dit jaar vergeleken met die van vorig jaar. In 1980 waren 6 broedgevallen bekend. De 9 p. uit 1981 brachten elk 1 à 3 jongen groot (PaL, DC).

Zwinbosjes + omgeving: 7 koppels in 1981. Hier was het minder goed van vorig jaar. Ook hier werden 1 à 3 jongen per nest grootgebracht. Over het Zwinpark zelf hebben we geen cijfermateriaal (PaL, DC).

Hoeke: 2 koppels. Eénmaal 4 (LD) en éénmaal 1 jong(en) (PaL).

Naaldbossen St.-Andries (Diksm. Heirweg): 1 k. + 4 jongen (MS, JS).

'Pereboom' St.-Andries: 1 k. 2 jongen (MS, JS).

Zeeweg St.-Andries-Varsenare: 1 k. met 3 jongen (LVR).
Vloethem, Snellegem: 3 koppels (MP).
Lege Weg St.-Andries: 1 k. (PI).
Witte Paters Varsenare: 1 k. (LDq).

Losse wnm. in het broedseizoen:

10.04 : 1 ex. Sluis Nl. (MS, JS).
01.05 : 1 ex. put St.-Pieters (MS, MaS).
12.05 : 1 ex. eendekooi Wenduine (MaP).
23.05 : 1 ex. put St.-Pieters (MaS).
24.05 : 1 ex. Zwindijk Knokke (MS, JS).
03.07 : 1 ex. centrum St.-Pieters (MS).

VELDUIL - Asio flammeus

door Dirk Content

Algemeen.

De velduil is de enige uilesoort die regelmatig overdag jagend kan opgemerkt worden. In de regio is hij vnl. als wintergast en doortrekker bekend. Als broedvogel heeft hij het in onze streek nog niet kunnen waarmaken; één broedpoging in 1972 in de Uitkerkse polders doch het nest werd door spelende kinderen vernield. De belangrijkste overwinteringsgebieden zijn de Uitkerkse polder en de polder van Ramskapelle-Lissewege.

Najaarstrek.

01.08 : 1 ex. opgespoten terrein Zeebrugge (PS).
15.08 : 1 ex. Zwin (DV).
20.09 : 1 ex. opgesp. terrein Brugge (MaS).

Winterperiode.

Polders Uitkerke: De eerste 2 ex. werden gesignaleerd op 02.11.

Gedurende de wintermaanden waren er doorgaans 1 à 2 ex. aanwezig. Uitgezonderd op 22.12 5 ex. en op 15.03 6 ex. Dit laatste cijfer is wellicht beïnvloed door doorstroming van lentetrekken. Een laatste vogel op 08.04 (JVG, PaL, BJN-LD, DC, MaP).

Polder Ramskapelle-Lissewege: Hier werd het eerste ex. op 01.08 waargenomen (RV, MS, PK). Gedurende nov.-dec. 1 tot 2 ex.: 09.11: 2 ex. (MS, KD), 10.11: 2 ex. (MS) en 20.12: 1 ex. MaP). Dit gebied heeft echter veel te lijden van verstoring a.g.v. de uitbouw van de Zeebrugse achterhaven.

Andere winterwnm.: 03.

03.11 : 1 ex. Zwin (JS, LVR, FV).
18.01 : 1 ex. Zeebrugge (AVES).
03.02 : 1 ex. Zeebrugge nabij Texaco (JVG).

Voorjaarstrek.

De voorjaarstrek komt pas goed op gang in maart. Dit viel oa. op te Uitkerke (zie hoger). Andere gegevens alhier: 4 en 3 ex. op resp. 20.03 en 05.04 (MaP). Ook in Zwin 1 ex. op 04.04 (TDS, FB). Tot in juni bleef een ex. rond de Zwinmonding pleisteren; een late wnm. die op overzomering zou kunnen duiden.

SLOTWOORD

Hopelijk draagt deze uilen-bijdrage bij tot een grotere vorm van respect voor deze dieren. Uilen zijn vooral kwetsbaar voor verstoring. Tracht zo weinig mogelijk de broedplaatsen te betreden (vooral kerk- en steenuil). Geïnteresseerden doen er best aan contact met ons op te nemen ten einde gecoördineerd veldwerk te plannen. Alleen rest ons dan nog de mensen te danken die ons dikwijls vergezelden op de nachtelijke tochten: Patriek de Maecker, Mark Peeters, Veroniek Raes, Dirk Van Torre en Rudy Van Torre (IP, PaL, DC).

door Anny Anselin

1. Inleiding

Omwille van de overzichtelijkheid worden hier een aantal moerasbewonende soorten samen behandeld in een enkel hoofdstukje. De gebruikte term 'rietvogels' is enkel gebruikt als aanduiding van het biotoop waarin de meeste waarnemingen gebeurden, namelijk in de rietvelden (en hun ruigere verlandingszones) van een aantal kreken en kleiputten in de polder.

Uiteraard is zo'n overzicht steeds onvolledig, en dit om verschillende redenen. Een eerste punt is dat de voor onze regio best gekende 'rietvogels' zoals de kleine karekiet (Acrocephalus scirpaceus) en de rietzanger (Acrocephalus schoenobaenus), en, in mindere mate door hun frequent voorkomen in niet-rietbiotopen, ook de rietgors (Emberiza schoeniclus) en de bosrietzanger (Acrocephalus palustris) in dit verslag helemaal niet aan bod komen. Waarnemingen van deze soorten worden zelden opgetekend tijdens gewone excursies, en enkel verzameld tijdens specifieke broedvogelinventarisaties. Nu werden dit jaar een aantal kreken niet geïnventariseerd, zoals vorige jaren wel het geval was (kreken rond Aardenburg-St-Kruis en de Zuid-over-de-Lievekreek te Hoeke/Lapscheure), zodat we hier over geen gegevens van aantallen broedvogels beschikken.

Een rechtstreeks gevolg van het ontbreken van geregelde bezoeken aan een aantal rietvelden, is het feit dat er ook van de andere soorten, die normaal als rietvogels voorkomen, minder gegevens zijn. Het zou echter zonder meer jammer zijn voor een aantal van deze soorten de waarnemingen niet te vermelden op grond van hun onvolledigheid, daar het hier dikwijls zeldzame of moeilijk waarneembare vogels betreft, en elke informatie, hoe onvolledig ook, nuttig is. In het bijzonder een aantal ralachtigen maken deel uit van deze groep 'onderduikers'.

Vergeleken met verleden jaar, vallen voor de periode '80-'81 bijna de helft van de rietbiotopen weg, dit door het feit dat de regiegrenzen aangepast werden. Zo worden waarnemingen uit het krekengebied van St-Jan-in-Eremo en enkele Zeeuwsvlaamse gebieden (oa. Zwarte Gat en Braakman) niet meer in dit Jaarboek opgenomen. Missch kwamen er hierdoor geen gegevens binnen van grote karekiet (Acrocephalus arundinaceus), baardmannetje (Panurus biarmicus) en porseleinhoen (Porzana porzana) soorten die vorig jaar zeer lokaal (bv. baardmannetje aan het Zwarte Gat) of omzeggens eenmalig (de beide andere) waargenomen werden. Ook het geringere aantal bezoeken aan enkele gebieden speelt hier uiteraard ook een rol.

Alhoewel de sprinkhaanrietzanger (Locustella naevia) qua biotoop geen typische rietvogel is en eigenlijk veel beter bij de nachtegaal zou passen, nemen we hem hierop, omwille van de verwantschap met de snor (Locustella luscinioides). Ook de eenmalige waarneming van de kwartelkoning (Crex crex) past hier wel beter dan bij andere ralachtigen zoals meerkoet..

2. Waarnemingen

In dit verslagje zijn waarnemingen verwerkt van blauwborst, snor, sprinkhaanrietzanger, waterral en kwartelkoning.

a) Blauwborst (Cyanosylvia svecica cyanecula Meis.)

Voor een evolutie van deze soort in West-Vlaanderen verwijzen we naar het Jaarboek '79-'80. De blauwborst is bij ons nog steeds een zeldzame broedvogel. Als doortrekker krijgen we wel dikwijls zangposten tijdens het voorjaar. Heel dikwijls is het moeilijk te weten te komen of dit nu een broedend of doortrekkend exemplaar betreft. Doortrek in het voorjaar is er tussen half maart en half mei, met een piek eind maart-begin april, alhoewel dit zeker niet ieder jaar zo is. Waarnemingen tot half mei kunnen dus nog doortrekkende vogels betreffen..

Dit jaar kregen we broedgevallen in de Kleiputten van Heist, de Biezenkreek, De Ratte, de Valeiskreek en de Zwarte Sluis en aan de Zuid-over-de-Lievekreek.

- Kleiputten Heist : Hier beschikken we over 10 voorjaarswaarnemingen tussen 03.04 en 05.07.1981. Er was één enkele 'najaars'-wnm. in september.

- 03.04: 2 mm.	TDS
- 08.04: 2 mm. (zingend)	Ldq, ID, RV
- 10.04: 1 m. (zingend)	Ldq, ID, LD, LVR
- 05.04: 1 m.	TDS
- 15.04: 1 koppel	PaL
- 18.04: 1 wijfje	AVES
- 28.04: 1 m.	PaL
- 10.05: 1 m.	PaL
- 24.05: 1 m.	PaL
- 05.07: 1 alarmerend wijfje met 3 juv. vogels	PS

Deze laatste wnm. bevestigt het broedgeval.

Op 25.09 werd nog een mannetje waargenomen, door TDS.

- Biezenkreek (St-Kruis): Verleden jaar kregen we hier 2 broedkoppels. Dit jaar waren er waarnemingen tussen 29.03 en 03.05 (nadien werd de kreek bijna niet meer bezocht). Alhoewel we geen bewijzen hebben, kunnen we op grond van het aantal wnm. en het feit dat de soort er reeds meerdere jaren broedt, wel min. 1 broedgeval aannemen.

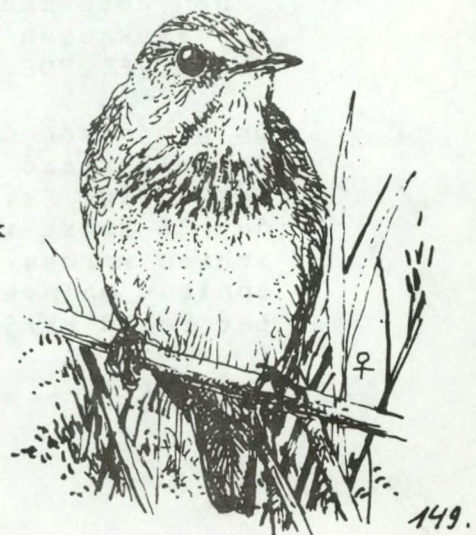
- 29.03: 1 m. (zingend)	BJN olv. FV
- 11.04: 1 m.	FV, PD, KDB, MiS
- 14.04: 3 zangposten	MiS, JS
- 17.04: 1 ex.	FV, FDS, JS
- 03.05: 2 ex.	FV, KDB

- De Ratte: Verleden jaar broedde hier 3 koppels, dit jaar zijn er veel minder gegevens: slechts 3 wnm.:

- 15.03: 1 zangpost	FV, FDS, PK, MS
- 14.04: 1 zangpost	MS, JS
- 10.05: 1 zangpost	MS, JS

- Valeiskreek (St-Kruis): Ook van deze kreek slechts 3 wnm.:

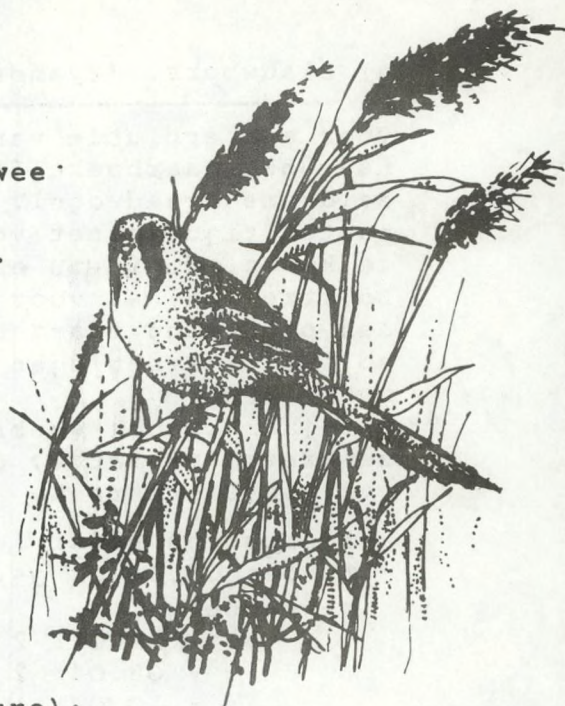
- 11.04: 1 zangpost	FV, PD, KDB, MS
- 17.04: 2 ex.	FV, FDS, JS
- 10.05: 1 ex.	FV, KDB

- Zwarte_Sluis_(St-Kruis): Slechts twee waarnemingen:

- 11.04: 1 zangpost FV,PD,KD ea.
- 17.04: 1 ex. FV,FDS,JS

Voor deze laatste 3 gebieden geldt dezelfde opmerking als in de Biezenkreek. Alhoewel we geen zekerheid hebben over de broedgevallen, wordt verondersteld dat hier telkens min. 1 koppel gebroed heeft, of tenminste 1 mannetje een territorium permanent verdedigde.

- Zuid-over-de-Lieve (Hoeke/Lapscheure):

Volgens de waarnemingen van LD zou hier 1 koppel gebroed hebben.

b) Snor (Locustella luscinioides Savi)

Dit jaar liepen er slechts 12 waarnemingen binnen van de snor, dit uit 5 verschillende gebieden: Siphon (Damse Vaart), Hoeke Steenbakkerij, Godsvlietkreek, Biezenkreek en Valeiskreek. Het meerdere aantal waarnemingen aan de Godsvlietkreek wijst hoogstwaarschijnlijk, mede gezien de spreiding in de tijd, op 3 broedgevallen. De andere wnm. kunnen zowel doortrekkers als broedvogels betreffen. De snor trekt bij ons door van begin april tot in juni.

- Hoeke Steenbakkerij: Een wnm. van 1 ex. op 28.03 (FV,KDB,LD,MS).
- Siphon : Een wnm. op 29.03 van 1 ex. (BJN olv. FV)
- Biezenkreek: Een wnm. op 11.04 van 1 ex. (FV,KDB,PD,MS)
- Valeiskreek: Twee wnm. van telkens 1 ex., nl. op 11.04 (FV,FDS,JS) en een late op 02.08 (FDS,FV,PDC,KDB,MS,MaS)
- Godsvlietkreek: Hier beschikken we over 7 wnm., gespreid tussen 04.04 en 10.05. Telkens werden 3 ex. gehoord (met uitzondering van de eerste en de laatste wnm. met 1 en 2 ex.), zodat we kunnen aannemen dat hier min. 3 koppels gebroed hebben. Verleden jaar kregen we eenzelfde aantal.
(TDS,FB,FDS,FV,DS,MS,JS,KDB,PD)

Op grond van de waarnemingen van dit jaar is het uiteraard zeer moeilijk om vergelijkingen met vorige jaren uit te voeren. Het feit blijft dat de soort zeker nog steeds zeldzaam is. Misschien worden de krekens van St-Kruis dit voorjaar opnieuw geïnventariseerd zodat we opnieuw een beter beeld krijgen van deze eigenaardige snor.

c) Sprinkhaanrietzanger (Locustella naevia Bodd.)

Ook van deze soort zijn de waarnemingen opnieuw schaars. Buiten de gegevens van 3 broedgevallen, zijn er 8 losse wnm., die waarschijnlijk grotendeels voorjaarsstrek- kers betreffen, alhoewel broedgevallen hier niet uitgesloten zijn. De sprinkhaanriet- zanger is een soort die schuw is en waar- van broedgevallen niet gemakkelijk op te sporen zijn. Als biotoop verkiest hij gebieden met dichte ondergroei, zowel vocht- ige als droge.

We kregen waarnemingen binnen uit 8 verschillende gebieden.

1. Broedvogels: Vloetembos (Snellegem): 2 koppels MP
Fonteintjes : 1 koppel JVG

2. Voorjaarsdoortrek:

- Zwinbosjes	05.05	1 ex.	TDS
	07.05	1 ex.	TDS
	10.05	1 ex.	TDS
- Godsvlietkreek	14.04	1 zangpost	JS, MS
- Bos Knokke	30.04	1 zangpost	TDS
- Biezenkreek	03.05	1 zangpost	Fy, KDB
- Koningsbos Oosthoek (Knokke)	10.05	1 zangpost	PS
- Duinbosjes Wenduine	13.06	1 zangpost	MS, MaS

d) Waterral (Rallus aquaticus L.)

Deze ralachtige wordt bijna uitsluitend waargenomen door het horen van de roep van het mannetje. Door het minder bezoeken van een aantal rietvelden waar de soort vorig jaar ge- broed heeft en doordat enkele daarvan niet meer binnen de regiogrenzen vallen (Godsvlietkreek, Zwarte Gat en Molenkreek), konden dit jaar geen broedgevallen bevestigd worden. Het aan- tal winterwaarnemingen overtreft het aantal voorjaarswnm.

1. Najaars-en winterwaarnemingen:

In het totaal 11 wnm., gespreid tussen 25.09 en 27.03. Er is één septemberwnm., 3 novemberwnm., 4 decemberwnm. en 3 februariwnm. Algemeen wordt aangenomen dat wnm. tot eind febru- ari zeker bij ons nog doortrekkers of overwintersaars zijn, en de waterrallen meestal in maart en april op de broedplaatsen aankomen.

- 25.09: 1 ex. Kleiputten Heist	TDS
- 02.11: 1 ex. dood Speye	JzV
- 19.11: 2 ex. Kleiputten Heist	TDS
- 30.11: 1 ex. Bosje Eendekooi Meetkerke	BJN olv. Ldq
- 08.12: 1 ex. Valeiskreek	FV
- 18.12: 1 ex. Put Ramskapelle	FV
- 23.12: 1 ex. Godsvlietkreek	LVR
1 ex. Ratte	LVR

2. Voorjaars en zomerwaarnemingen:

In het totaal 5 waarnemingen, wat zeer weinig is in vergelijking met vorig jaar. 3 wnm. in maart, 1 in april en 1 in mei:

- 15.03: 1 à 2 ex. Lieveleed	JS
- 31.03: 1 ex. Spoorwegberm-vijver St-Michiels	AT
- 2 ex. Vrede	TDS
- 03.04: 1 ex. Kleiputten Heist	TDS
- 06.05: 1 ex. Zwinbosjes	TDS, F. Bogaert

e) Porseleinhoen (Porzana porzana)

Toch een wnm. van deze soort. Een ex. werd dood maar gaaf gevonden op 09.04 aan de Lege Weg te St-Andries door Roger Saelens, en werd gedetermineerd door FV.

f) Kwartelkoning (Crex crex)

Een wnm. van 1 ex. op 10.04 in de Fonteintjes. De vogel werd goed gezien door verschillende personen. (Ldq, LD, ID, LVR). Het is de enige bekende wnm. in onze regio sinds 1978. De kwartelkoning was duidelijk op doortrek en werd de dagen erna niet meer waargenomen. De soort is de laatste jaren overal aan het achteruitgaan, door het verdwijnen van zijn biotoop, de graslanden, en allerlei 'verbeterde' landbouwmethodes (oa. mechanisch maaien).

3. Besluit

Uit hetgeen voorafgaat is het duidelijk dat de waarnemingen van rietvogels dit jaar duidelijk minder talrijk waren dan in de periode 1979-1980. De voornaamste oorzaak hiervan ligt zonder twijfel aan het kleinere aantal excursies in rietvelden.

4. Literatuur

- Anselin A. 1980: De Blauwborst (Cyanosylvia svecica cyanecula); Ornithologisch Jaarboek van het Brugse '79-'80, pp.107-108
- Bijlsma R. 1980: Inventarisatieproblemen bij waterral (Rallus aquaticus), porseleinhoen (Porzana porzana) en kwartelkoning (Crex crex) langs de Rijn tussen Rhenen en Heteren. V.O.T. 3, pp. 39-59.
- Teixeira R. 1979: Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Deventer 431 pp.
- Van Gompel J. 1980: Verslag van tien jaar voorjaarsfenologisch onderzoek van 1965-1974 in Vlaanderen. Stentor, jg.16 nr. 4 pp. 39-65.

door Luc De Cat & Anny Anselin

1. Inleiding

Voor het grootste deel zijn de losse waarnemingen van steltlopers volkomen onvolledig, zodat er moeilijk conclusies kunnen getrokken worden en we ons voornamelijk beperken tot een chronologische opsomming per soort. Enkel van de kleine strandloper (Calidris minuta) waren er voldoende wnm. om een aantalsverloop uit te tekenen. Deze onvolledigheid is te wijten aan verschillende factoren:

- de (waarschijnlijke) onverschilligheid van de waarnemers voor het merendeel der soorten, zodat deze slechts zelden in een notaboek genoteerd worden,
- de meeste soorten zijn nogal verspreid zodat een echte telling in de polder moeilijk tot stand kan komen. Op HVP's of slaappleatsen is dit veel nauwkeuriger te doen.

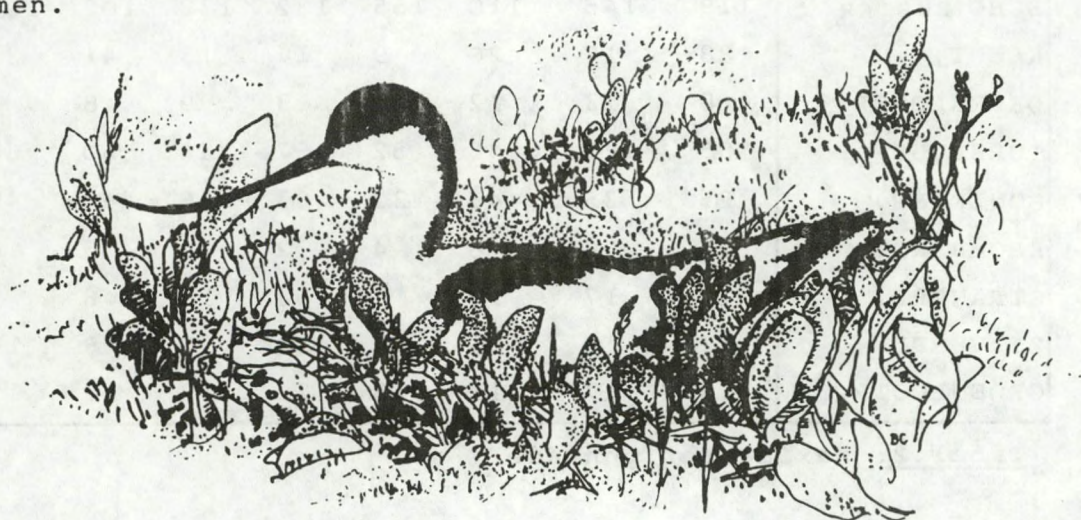
Daarbij komt nog dat de oorspronkelijke coördinator geen tijd meer had en de wnm. slechts laat ter verwerking toegestuurd werden, te laat om nog bijkomende gegevens te verzamelen. Enkele wnm. zijn tevens door verkeerde afspraken nooit terecht gekomen, zodat de onvolledigheid nog groter wordt.

Het kan hierbij zinloos lijken het voor handen zijnde materiaal te willen publiceren, maar slechts op deze manier zullen een aantal waarnemers beseffen hoe hoognodig het is ook van 'gewone' soorten alle wnm. te noteren! Enkel de 'spettersoorten' zijn vrij volledig.

Naast de losse wnm. beschikken we nog over 40 tellingen uit het Zwinreservaat, uitgevoerd tijdens 4 opeenvolgende periodes tussen 21.07 en 30.08.1980, door resp. F. De Scheemaeker, H. Borglevens, D. Vercammen en Patrick Keirsebilck. Deze tellingen gebeurden tijdens hun 'dienst' als reservaatbewaker in het Zwin.

Van de talrijkst vertegenwoordigde soorten werden de telgegevens per pentade in tabelvorm uitgewerkt. De periode van 1 maand is eigenlijk veel te kort om duidelijke aantalsschommelingen of bepaalde pieken te zien. Bovendien gebeurden de tellingen niet steeds op hetzelfde tijdstip tov. het tij, werd niet door elke teller hetzelfde gebied bestreken (soms ook buitendijks), was er dikwijls een invloed van verstoring of telmoeilijkheden door de aard van het terrein, zodat de aantallen flink schommelen. Daardoor valt ook hier niet veel met zekerheid te besluiten.

Als aanvulling werden een aantal gegevens uit het Zwin, uitgewerkt door LIPPENS, BURGGRAEVE en TRIO (1981) bij de verschillende soorten opgenomen.

2. Waarnemingen

Eerst volgt hier een tabel met de uitgewerkte tellingen van het Zwin over de periode 21.07-30.08 van de 9 talrijkste soorten waarvan enigszins een uitwerking mogelijk was. Daarna volgt de volledige lijst van alle steltlopersoorten waarvan we uit onze regio gegevens ontvingen, met alle losse wnm. chronologisch gerangschikt, eventuele opmerkingen per soort ivm. de tabel én de aanvullingen uit LIPPENS, BURGGRAEVE & TRIO. Tot slot volgen enkele algemene opmerkingen in verband met de lijst. Het geheel is gerangschikt volgens het systeem voorgesteld door BECUWE & OREEL (De Wielewaal, 1981). Hierbij werd geen onderscheid gemaakt tussen eventuele ondersoorten, vermits deze in het veld over het algemeen moeilijk te onderscheiden zijn en trouwens ook nooit alsdusdanig bij de wnm. opgegeven werden.

a) Steltloper tellingen Zwin

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
SCHOLEKSTER	49	114	95	65	63	96	89	92
KLUUT	38	8	14	3	9	5	22	17
OEVERLOPER	4	6	8	2	5	7	6	6
TURELUUR	41	73	28	31	19	36	48	45
BONTE STRANDLOPER	12	16	31	10	59	35	41	44
KROMBEK- STRANDLOPER	11	4	2	0,8	0,6	2	3	2
STRANDPLEVIER	6	3	3	0	6	7	5	4
ZILVERPLEVIER	0,4	1,4	6	2	20	14	17	12
GROENPOOT- RUITER	6	7	7	4	8	7	13	9

Tabel 1: Gemiddelde aantallen per periode van 5 dagen (Pentade).

SCHOLEKSTER	119	145	110	155	132	132	102	100
KLUUT	88	17	20	9	14	13	41	27
OEVERLOPER	8	13	12	10	13	9	8	7
TURELUUR	85	122	46	52	57	46	60	65
BONTE ST.	25	35	43	30	83	56	48	48
KROMBEKST.	26	6	6	4	2	6	5	6
STRANDPL.	10	17	17	0	14	19	6	7
ZILVERPL.	2	4	15	14	32	20	18	17
GROENPOOTR.	14	17	11	15	20	12	17	13

Tabel 2: Maxima per pentade.

b) Soortenlijst

1. Scholekster (Haematopus ostralegus)

- De scholekster is in het Zwin duidelijk de talrijkst vertegenwoordigde steltloper in de nazomer. De maxima vertonen hogere waarden eind juli en begin augustus.
- in 1980 waren er 52 broedkoppels in het Zwin (L,B,T)
- voorjaar: 07.02: 60 ex. Uitkerke, kuststrook (PaL)
06.01: 55 ex. Zeebrugge (PaL)

2. Steltkluut (Himantopus himantopus)•

- van 14.05-15.05: 2 ex. te Ramskapelle tTDS)
- op 16 en 17.05 : 1 koppel Zeebrugge (PS,TDS,FB)
- 07.06: 1 m., 2 w. Ramskapelle (TDS)
- 10.06: 1 m., 2 w. Ramskapelle (TDS)
- 08.06: 3 ex. Ramskapelle (PS) : zelfde ex. als vorig.

3. Kluut (Recurvirostra avocetta)

- Voor de nazomer zien we het hoogste aantal in de eerste pentade (21-25.07). Op 19.10: 75 ex. (L,B,T)
04.11: 65 ex. (L,B,T)
- Er waren 31 broedkoppels (L,B,T)

4. Kleine plevier (Charadrius dubius)

- Bijna alle tellingen komen uit het Zwin, uit de maand augustus: tussen 12.08 en 29.08, telkens 1-5 ex., met uitzondering van 13.08 met 13 ex.

5. Bontbekplevier (Charadrius hiaticula)

- In augustus en september '80 meer dan 100 ex., het hoogste aantal op 04.09: 140 ex. (L,B,T).
- Broedkoppels: geen in '80, 1 ko in '81.
- overzomerling van 7 ex. (L,B,T)
- voorjaar '81: 03.05: 50 ex. Dudzele (Aves)
10,13,20&22.06: resp. 8,12,35 en 31 ex.
te Dudzele (TDS)

6. Strandplevier (Charadrius alexandrinus)

- najaar: Enkele hogere max. eind juli en rond half augustus.
- in '80 waren er 10 broedkoppels in het Zwin.

7. Morinelplevier (Charadrius morinellus)•

- najaar: tussen 15-19.09: 1 juv. Zwin (GBu,KD,PK ea)
17-19.09: 1 juv. en 1 ad. Zwin (GBu,FV ea)
- voorjaar: 26.04: 1 m. Zwin (Aves)

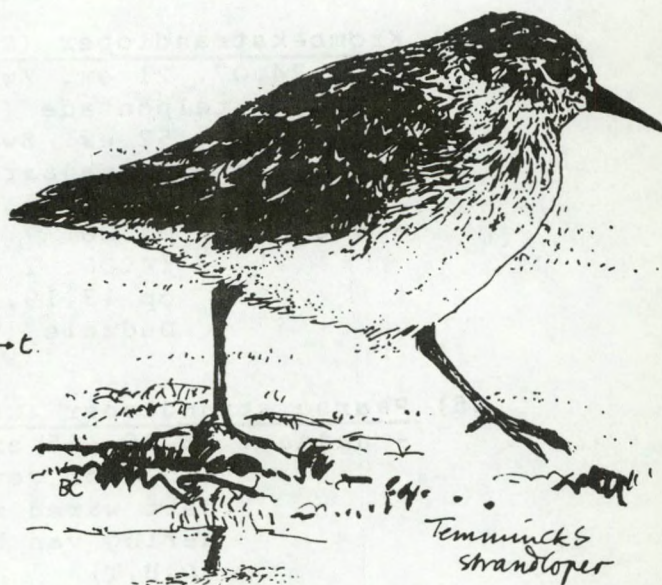
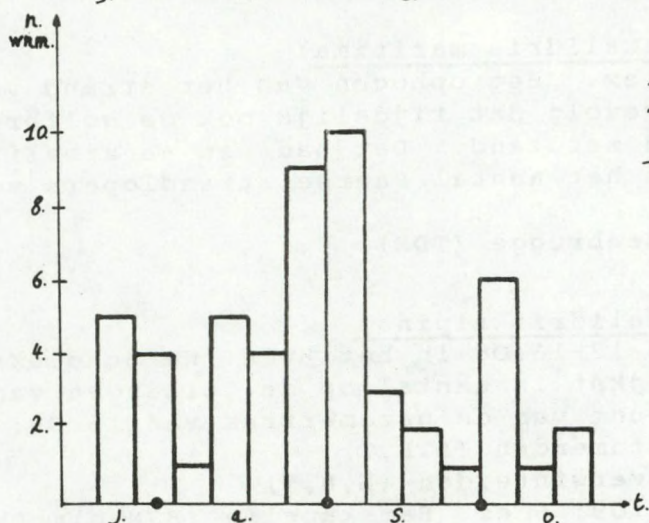
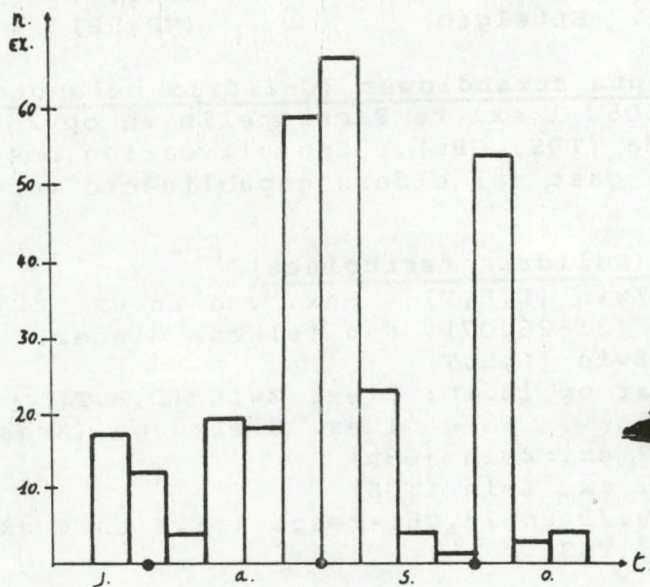
7. Goudplevier (Pluvialis apricaria)

- najaar: op 10,11,12 en 13.08: 2,4,3 en 2 ex. Zwin
- 1 ex. overzomerde (L,B,T)

- De uiterste data zijn 08.05 en 14.10.
- De hoogste aantallen werden waargenomen in het Zwin en de Vrede,
06.09: 20 ex. Vrede (TDS)
05.10: 25 ex. Zwin (GBu)

Daarnaast zijn er nog 6 wnm. van groepen van 11-13 ex., de rest is telkens minder dan 10 ex. samen.

- Een verloop van de aantallen per week en het aantal wnm. wordt gegeven in onderstaande grafieken:

- Uit deze grafieken kunnen we voorlopig afleiden dat de meeste wnm. eind augustus- begin september liggen, met nog een verrassende piek begin oktober. Deze gegevens kloppen met de vermeldingen in de Avifauna van België, die opgeeft van half juli tot oktober, vooral in september.
- Waarnemingen zijn afkomstig van: PK, FDS, LVR, GBu, MaP, TDS, FB, HB, JS, MS, AVES.

12) Temminckstrandloper (Calidris temminckii)

- In het totaal 7 wnm; 6 in het najaar en 1 enkele in het voorjaar.

01.08:	1	ex.	Brugge OT	(PS)
20.08:	1	ex.	Zeebrugge OT	(TDS)
05.09:	8	ex.	Zwin	(L,B,T)
08.09:	2	ex.	Zwin	(GBu)
09.09:	1	ex.	Vrede	(TDS,T.Michiels)
13.09:	7	ex.	Zwin	(L,B,T)
16.05:	3	ex.	Ettelgem	(MP,RP)

13) Amerikaanse gestreepte strandloper (*Calidris melanotos*)^o

- Twee wnm.: op 17.06 1 ex. te Ramskapelle en op 25.06 eveneens 1 ex. aan De Vrede (TDS, GBu). Een uitvoerige beschrijving van deze zeldzame gast zal elders gepubliceerd worden.

14) Krombekstrandloper (*Calidris ferruginea*)

- Op 24.07: 21 ex. Zwin (L,B,T). Max. van 26 ex. tijdens de eerste telpentade (21-26.07), dan telkens minder.
- Op 15.09: 52 ex. Zwin (L,B,T)
- Laatste wnm. najaar op 12.10: 2 ex. Zwin (L,B,T)
1 ex. Zeebrugge (Aves)
- voorjaar: 04.06: 7 ex. Zwin (GBu)
14.06: 2 ex. Zwin (TDS)
op 13,19,21 en 23.06: resp. 1,1,3 en 4 ex. te Dudzele (TDS)

15) Paarse strandloper (*Calidris maritima*)

- najaar: 28.09: 35 ex. Het ophogen van het strand voor Knokke had voor gevolg dat tijdelijk ook de golfbrekers bedekt waren met zand. Dat had een aanzienlijke vermindering van het aantal Paarse strandlopers voor gevolg.
(L,B,T)
- 15.02: 95 ex. Zeebrugge (TDS)

16) Bonte strandloper (*Calidris alpina*)

- Max. van 83 ex. op 12-16.08 in het Zwin. Na scholekster en tureluur het talrijkst in aantal op de tellingen van de nazomer. Het hoogtepunt van de nazomertrek van 15.09: 480 ex.
- Minimum 2 ex. overzomerden (L,B,T)
- Ongeveer 250 ex. overwinterden (L,B,T)
- andere wnm. oa: 07.09: 6 ex. Ramskapelle (BJN olv.LVR)
02.06: 3 ex. Dudzele (TDS)
op 10,12 en 13.06: resp. 1,6 en 3 ex. te Dudzele (TDS)

17) Kempphaan (*Philomachus pugnax*)

- Tijdens de nazomertellingen, regelmatig 4-8 ex. vanaf half augustus. Voordien iets hoger: 21.07: 9 ex.
08.08: 8 ex.
15.08: 34 ex.
- verdere najaarswinn: 21.09: 150 ex. Ramskapelle (BJN olv.FV)
08.10: min. 7 ex. Hoeke (Ldq, LD)
25.12: 40 ex. Ramskapelle (EK)

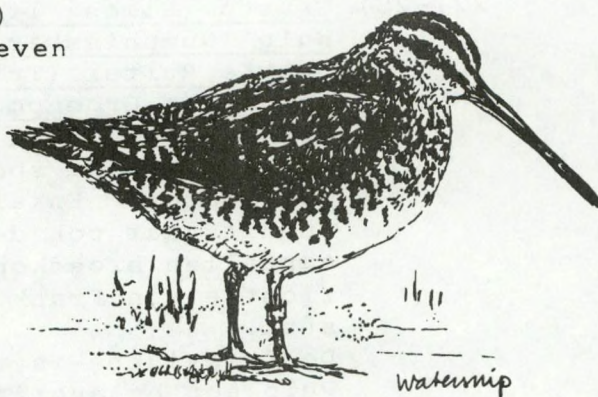
- In de Zwinvlakte is er een slaappleats: 23.11: 230 ex. (L,B,T)
- winterwnm.: 27.02: eveneens op de slaappleats: 251 ex. (TDS)
- voorjaarswnm.: 29.03: 'enkele' Uitkerke (JVG)
 - 12.06: 1 ex. Dudzele (TDS)
 - 16,20,21,22 en 23.06: resp.: 17,14,22,22 en 46 te Dudzele (TDS)

18) Bokje (Lymnocryptes minimus)*

- In het totaal waren er 20 wnm. doorgegeven; dit tussen 12.08 en 05.04, met een onderbreking in december, januari en februari. De verdeling van de wnm. over de verschillende maanden is de volgende:
 - aug.: 1 x
 - sep.: 2 x
 - okt.: 9 x
 - nov.: 4 x
 - maa.: 2 x
 - apr.: 2 x
- Bokjes werden gezien in 8 verschillende gebieden:
 - Kleiputten Heist: 10 x
 - Blankenbergse Polders, Ramskapelle en Hoeke Kleiputten: elk 2 x
 - OT Brugge, Damme Stadswallen, Zwin en Roksem: elk 1 x.
- De hoogste aantallen werden waargenomen op 01.10: 8 ex. in de Kleiputten van Heist (TDS,HB) en op 02.10: 9 ex. eveneens in deze Kleiputten (wsch. zelfde groepje) (TDS).
- Naast deze wnm. zijn er nog 6 x een groep van 3-5 ex. gezien, de resterende 12 wnm. betreffen solitaire vogels.
- De wnm. zijn afkomstig van: LVR,TDS,FB,MaP,FV,MS,JS,MP,RP, LD en BJN exc.

19) Watersnip (Galinago galinago)

- De tellingen in het Zwin geven het volgende:
 - 25.08: 2 ex.
 - 26.08: 10 ex.
 - 27.08: 6 ex.
 - 28.08: 35 ex.
 - 29.08: 17 ex.
- voorjaarswaarnemingen:
 - 08.02: 37 ex. Ramskapelle (JD)
 - 05.04: 37 ex. Ramskapelle
20 ex. Zwaenhoek (TDS en BJN)
- Dit belachelijke aantal wnm. van een toch vrij veel waar te nemen soort toont duidelijk aan hoe onvolledig de wnm. wel zijn. Van het bokje, een 'spectaculairdere'soort worden de gegevens blijkbaar veel nauwkeuriger bijgehouden.

20) Houtsnip (Scolopax rusticola)*

- Van de houtsnip zijn er 36 waarnemingen tussen 02.11 en 15.03
- Het gebied met de meeste wnm. zijn de Zwinbosjes. Hier is de soort gezien tussen 24.11 en 27.02 (resp. 7 en 9 ex. TDS), in het totaal 12 x. Maxima zijn 12.12: 23 ex. (FV ea)
27.12: 19 ex. (TDS)
18.01: 17 ex. (PaL)
19.01: 22 ex. (PaL)
- In het Zoute was er 1 wnm. van 1 ex. op 03.02 (PaL)
- Van alle andere gebieden zijn er beduidend minder gegevens, misschien ook wel minder bezoeken?
- In de Assebroekse Meersen zijn er 3 wnm. (2 in nov., 1 in dec van het Kampveld te Oostkamp, het Heideveldje te Tillegem en het Bosje aan de Eendekooi te Meetkerke, telkens 2 wnm.
- Van alle andere gebieden is er slechts 1 wnm. bekend: Weide Oostkamp (?), Speye, Strand Heist, St-Lodewijkscollege St-Michiels, Dorp St-Pieters, Roksem, Uitkerke, Bos Tudor, Lege weg, Doornstraat St-Andries, Heideveldje St-Andries, Zevenkerke, Vijverhof, Vloetem en Snellegem.
- De verdeling van alle wnm. over de verschillende maanden is de volgende:

okt.:	1	x
nov.:	10	x
dec.:	13	x
jan.:	4	x
feb.:	5	x
maa.:	3	x
- Waarnemingen zijn afkomstig van: Ldq, PK, KD, PI, MS, TDS, JzV, MaP, FV, JS, MP, AR, JD, AA-BJN, Lqq-BJN, PaL, JVG, PS.

21) Poelsnip (Gallinago media)*

Een wnm. op 08.09 van 2 ex. in het Zwin. (L,B,T)

22)-28) Grutto (Limosa limosa), Rosse grutto (Limosa lapponica), Wulp (Numenius arquata), Regenwulp (Numenius phaeopus), Zwarte Ruiter (Tringa erythropus), Tureluur (Tringa totanus) en Groenpootruiter (Tringa nebularia)

Dit zijn allemaal vrij algemene soorten, maar waarvan we, door hun 'niet-spetter'-zijn, heel weinig waarnemingen doorkregen. Enkele soorten waaronder tureluur, grutto en dit jaar ook de wulp (!), zijn broedvogels. Voor de aantallen broedkoppels 1981 verwijzen we naar het overzichtje van Frank De Scheemaker, verderop in dit hoofdstuk.

De Zwinvlakte is voor soorten als de wulp en de regenwulp een belangrijke slaappleats. De wulp heeft nu ook in Beernem een permanente slaappleats, voor de beschrijving hiervan verwijzen we naar het overzicht van de waterrijke gebieden (Jan Desmet).

Uiteraard is het hele gebied van Ramskapelle met de talrijke opgespoten terreinen, grachtjes en ondiepe plasjes een paradijs voor steltlopers. Het volledig verloop van de regelmatige tellingen die er gehouden werden verschijnt elders. De enkele fragmentarische aantallen die we doorkregen nemen we hier niet op.

29) Poelruiter (Tringa stagnalis)*

Op 07.09 een wnm. van 1 ex. in het Zwin door L.Claes (L,B,T).

30) Witgatje (Tringa ochropus)*

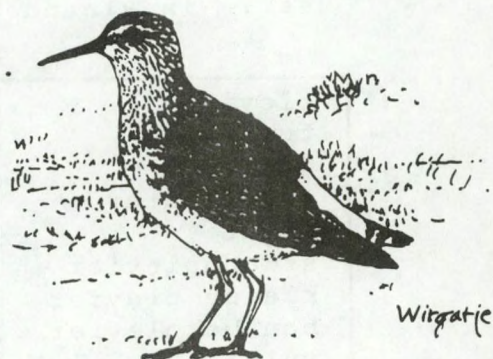
-Het witgatje is een soort die vooral in de wintermaanden meestal genoteerd wordt, zodat de wnm. uit die periode wel een beeld geven van het voorkomen. Tijdens de doortrekperiodes in voor-en najaar wordt de soort meestal niet zo frequent opgetekend. Ook voor het witgatje zijn geen tellingen uit Ramskapelle opgenomen, waar de soort zeer talrijk voorkwam tijdens zomer en nazomer.

-In het totaal beschikken we over 36 wnm., verdeeld als volgt: 11x nov., 12x dec., 6x jan., 4x feb, 3x juli, dit tussen 02.11 en 30.07.

-Hieruit kunnen we besluiten dat het witgatje bij ons heel regelmatig waargenomen wordt tijdens de wintermaanden.

-Wnm. afkomstig van: LVR, AA, MaP, MP, LdQ, MS, TP, JS, SB, FV, TDS, PK, LD, ADB, JVG, SER.

-Bijna alle wnm. zijn afkomstig uit de polders tussen Vlissegem en St-Kruis (NL), er is een wnm. uit Beernem en één uit Oostkamp voor wat betreft het 'binnenland'.

31) Bosruiter (Tringa glareola)

-Ook hier hebben we weinig waarnemingen in verhouding met het normaal voorkomen van deze soort.

-tot 31.08: 7 ex. Zwin (GBu)

-17.08: 1 ex. Ramskapelle (JD, LA)

-26.10: 1 ex. Ramskapelle (KD)

-09.11: 2 ex. Ramskapelle (KD)

-01.06: 1 ex. Ramskapelle (TDS)

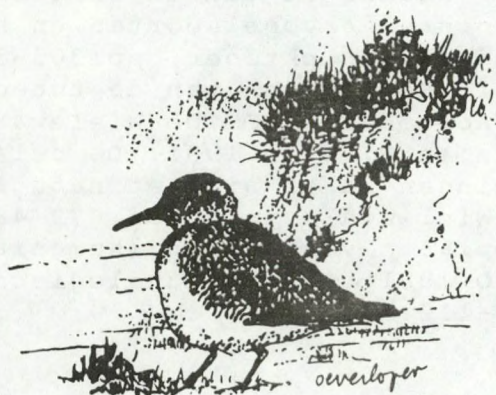
-10.06: 1 ex. Ramskapelle (TDS)

-23.06: 3 ex. Ramskapelle (GBu)

32) Terekruiter (Xenus cinereus)*

Van 18 tot 20.05 verbleef 1 ad. ex. te Ramskapelle (PS, TDS, FB)
Ook van deze vogel zal een beschrijving gepubliceerd worden.

33) Oeverloper (Actitis hypoleucos)

Van deze soort werden slechts enkele wnm. genoteerd. Het is echter tijdens de doortrekperiode een algemene verschijning.

34) Steenloper (Arenaria interpres)

Algemeen aan de kust, najaars-trek in het Zwin: oa. 190 ex. op 28.09 (L, T, B)

35) Grauwe franjepoot (Phalaropus lobatus)*

Van 16-18.08: 1 ex. OT.Brugge (LVR,PD,FV, ea..)

Van 16-19.08: 1 ex. Putje Zeebrugge OT. (TDS,PS,FB,Ldq,GS)

Van 03-15.09: 1 ex. De Vrede (GBu,TDS,T.Michiels)

Van 14-15.06: 1 ex. Ramskapelle (TDS,PS)

Broedgevallen van steltlopers in regio Brugge. Frank De Scheemaekere

Hieronder komt een kort overzicht van de broedgevallen. Het bevat enkel de gegevens die spontaan naar ons opgezonden werden. Voor een vollediger beeld verwijzen we naar het toekomstig verslag in de Wielewaal van H.Voet, coördinator van de steltloperinventarisatie in Vlaanderen.

kievit	178	117	?	30	30	355
tureluur	10	20	36	-	-	66
grutto	18	22	-	5	2	47
scholekster	12	9	68	4	-	93
kluut	1	66	?	-	(1)	68
strandplevier	-	28	12	2	-	42
kleine plevier	-	4	-	-	-	4
bontbekplevier	-	-	1	-	-	1
wulp	-	-	-	1	-	1
	4/5	5/5	5/6	13/1	13/2	tot.

4/5: Uitkerke, teller JVG; 5/5: Ramskapelle, TDS, FB, PS, DVT, PaL;
5/6: Zwin en omgeving, GBu; 13/1: Meetkerke, MS, MaP; 13/2: Moerkerke, FDS.

Het overzicht geeft slechts een partiële weergave van het aantal broedgevallen. Uit enkele interessante gebieden zoals bv. de weiden van Meetkerke en Stalhille zijn geen wnm. bekend, andere zijn onvolledig (Hoeke). Opvallend zijn het hoog aantal kluten en de 42 koppels strandplevieren. Uiterst zeldzame broedgevallen zijn deze van de bontbekplevier in het Zwin en de wulp te Meetkerke.

Literatuur:

- Becuwe M., G. Oreel 1981: Naamlijst van in België en Nederland waargenomen of vastgestelde vogelsoorten en hun ondersoorten. De Wielewaal, jg.47 nr.oktober, pp.363-376.
- Desmet J., E. Kuyken 1981: Resultaten van de tweede goudplevieren telling in België, november 1980. De Wielewaal jg.47, pp.285-287.
- Lippens L., G. Burggraefe en R. Trio 1981: De belangrijkste ornithologische waarnemingen in of bij het natuurreservaat 'het Zwin' (Knokke). De Wielewaal, jg.47 pp.479-482?
- Wieme G. 1981: Een slaapplek van Wulpen (Numenius arquata) te Beernem, winter 1980-1981. Veldornithologisch Tijdschrift, jg. 4 nr. 3 pp. 103-112.

VOORKOMEN VAN ENKELE ZANGVOGELS IN NOORD-WEST-VLAANDEREN.

INLEIDING

Deze bijdrage behandelt het voorkomen of geeft enige bijzonderheden over ca. 30 zangvogelsoorten uit noordelijk West-Vlaanderen, periode juli 1980-juni 1981. In tegenstelling tot het partim watervogels, waar alle betreffende species de aandacht kregen, komt hier slechts een beperkt aantal vogels ter sprake. In de meeste gevallen gaat het om minder algemene tot zelfs zeldzame gasten.

Alle rietgebonden zangers (Sylviidae) alsmede het baardmannetje (Panurus biarmicus) werden evenwel in een apart artikel ondergebracht (zie tekst A. Anselin).

Gezien meerdere auteurs dit onderdeel in de juiste plooiën lieten terecht komen wordt naast elke soort de naam van de bewerker geciteerd (JD).

BESPREKING SOORTEN

NACHTZWALUW - Caprimulgus europaeus

door Jan Desmet

Deze typische zomergast, ook bekend onder de naam 'geitenmelker', is in de regio een zeldzame broedvogel. In de zestiger-begin zeventiger jaren broedden jaarlijks meerdere koppels in de bossen rond de Diksmuidse Heirweg te St.-Andries. Immers, zijn voorkeur gaat uit naar open percelen (kapvlaktes, jonge dennenaanplant) in bosrijke omgeving. Er mag aangenomen dat de soort nog steeds, met enkele broedparen, gevestigd is in de bossen van Hertsberge-Wingene. Solitaire of accidentele broedsels elders behoren eveneens tot de mogelijkheid. De huidige toestand is echter onvoldoende onderzocht. Gezien de activiteitspiek van de soort, een schemerings- en nachtdier, hoeft dit geenszins verbazing te wekken. In 1974 was er een mogelijk broedgeval in de bossen tussen het Zoute en het Zwin (Lippens, 1980). Algemeen wordt aanvaard dat de nachtzwaluw er de laatste tijd (sterk) is op achteruit gegaan. Zo werden in de afgelopen 5 jaar geen waarnemingen uit St.-Andries meer gemeld.

GIERZWALUW - Apus apus

door Roland Vannieuwenhuyse

Gewoontegetrouw vingen we in 1981 gierzwaluwen aan de achteruitgang van de Veemarkt te St.-Michiels. Op 19.06 vingen we in totaal 69 ex., zodat we het bij deze ene vangdag hielden. Ons streefdoel is immers 50 ex. per jaar vangen. Deze keer hadden we bijna de gehele achteruitgang van de Veemarkt afgezet met mistnetten tegenover ongeveer 60% in andere jaren. Dit verklaart natuurlijk het groot aantal gevangen vogels in 1981 voor slechts één vangdag. In vroegere jaren met telkens 2 vangdagen hadden we in 1976: 54 ex., 1977: 84 ex., 1978: 63 ex., 1979: 74 ex. en 1980: 48 ex. De vangers in 1981 waren RV, FV, LDq, JS, MS, PI en LVR.

Zoals ieder jaar vingen we weer zeer veel vogels die we tijdens voorgaande jaren geringd hadden ("kontroles"). Van de 69 die we in totaal vingen waren er 52 controles, dit is 75%! Dit percentage evolueerde de laatste jaren als volgt: 1976: 33%, 1977: 52%, 1978: 73%, 1979: 77%, 1980: 75% en 1981: 75%. Het percentage lijkt zich dus nu te stabiliseren. De voor de hand liggende verklaring hiervoor is dat we sinds 1976 regelmatig en grotere aantallen vangen. Het ziet er dus naar uit dat

de kolonie van de Veemarkt ieder jaar voor ongeveer 25% vernieuwd wordt.

Bij de 52 controles hadden we zo maar eventjes 9 'oude' ex. (= minstens 10 à 15 jaar oud): 1 ex. min. 10 jaar, 4 ex. min. 11 jaar, 3 ex. min. 13 jaar en 1 ex. min. 15 jaar. Dit brengt ons totaal van alle tot nu toe gevangen oude vogels op 2 ex. van minstens 10 jaar, 5 ex. 11 jaar, 3 ex. 12 jaar, 6 ex. 13 jaar, 2 ex. 14 jaar en 1 ex. van minstens 15 jaar! De gier-zwaluw die we op 19.06.81 vingen is dus de oudste die wijzelf tot nu toe registreerden.

Dit jaar hebben we geen voedselballen ontleed. Enkele vluchtige blikken leerden ons wel dat het voedsel ook nu weer voor het grootste deel uit bladluizen bestond. Luisvliegen ten-slotte werden niet gevonden.

IJSVOGEL - Alcedo atthis

door Michel Seys

1. In dit verslag zijn geen broedplaatsen vermeld, dit om al te grote verstoring in de toekomst tegen te gaan.

2. Deze winter zijn betrekkelijk veel ijsvogels gemeld (cfr. jaarboek '79-'80). Dit valt te correleren met het zachter weer. Na de harde winter '78-'79 was de ijsvogelstand gevoelig ingekrompen. De aantallen nemen weer toe en er is weer kans op broedgevallen in het Brugse.

Najaarswaarnemingen 1980.

- 01.08 : 1 ex. nieuw kanaaltracé Beernem (SER).
- 19.08 : 1 ex. om 13:58 overvliegend ZO Pereboom te St.-Andries (JS)
- 03.09 : 1 ex. in Merkevelde (LV, DD).
- 04.09 : 1 ex. put Sijsele (JD).
- 15.09 : 1 ex. spoorwegputten Oostkamp (LDq).
- 1 ex. Vijverhof St.-Michiels (JD).
- 20.09 : 1 ex. 09:50 opgesp. terrein Brugge (MS, JS).
- 27.09 : 1 ex. Expresswegput St.-Andries (LVR).
- 01.10 : 1 ex. opgesp. terr. Brugge (LVR).
- 12.10 : 1 ex. Kerkebeek St.-Michiels (JD).
- 20.10 : 1 ex. Waardamme (JT).
- 25.10 : 1 ex. Tillegembos (DD).
- 03.11 : 1 ex. Assebroek (PVDB).
- 09.11 : 1 ex. Blauwe Toren (JD).

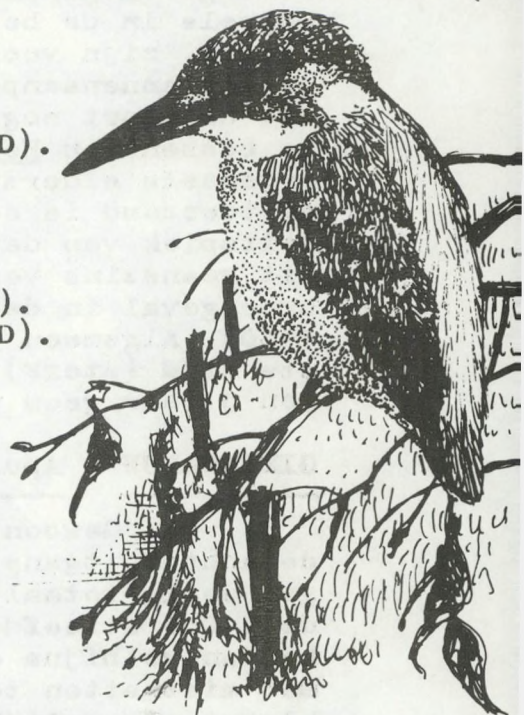
Winterwaarnemingen 1980-1981.

- 22&23.11 : 1 ex. Kerkebeek St.-Michiels (JD).
- 03.12 : 1 ex. St.-Lucaskliniek Assebroek (LDq).
- 18.12 : 1 ex. polder Meetkerke (JVG).
- 04.01 : 1 ex. idem (JzV).
- 05.01 : 1 ex. vliegend W college St.-Lodewijk te St.-Andries (MS).
- 10.01 : 1 ex. Speyestraat Meetkerke om 13:46 (MS, MaS).
- 12.01 : 1 ex. Minnewater Brugge (HB).
- 15.02 : 1 ex. beek Snekpeddreef Loppem (JD).

In het grensgebied van blok 1 en 2 verbleven de ganse winter 2 ijsvogels. Eén enkele keer zelfs 3 ex. op die plaats, nl. op 28.01. Achteraf kwam alhier tot een broedgeval (MS, JS, MaS, FV, LVR en KDB).

Voorjaarswaarnemingen 1981.

- 01.03 : 2 ex. polder Speye-Meetkerke (MaS).
- 10.03 : 1 ex. overvl. ZO om 13:36 college St.-Lodewijk St.-Andries (MS).

15.03 : 1 ex. om 13:00 Expresswegput St.-Anries (LVR).
31.03 : 1 ex. in Assebroekse Meersen (LDq).
13.04 : 1 ex. polder Speye-Meetkerke om 18:22 (MS).

Broedgevallen 1981.

blok 1-2 : Eén koppel broedde met succes. Op 22.05 vlogen minstens 2 jongen uit en bleven nog 2 dagen op de broedplaats.

Nà 24.05 geen ijsvogels meer ter plekke (MS, MaS).

blok 3 : Eén koppel waarschijnlijk gebroed (MP).

Let wel, niet alle gebieden ten zuiden van Brugge worden frequent bezocht of geïnventariseerd!

Besluit: De ijsvogel is zich na de stenge wintermaanden uit begin 1979 aan het 'herpakken'. Dit uitte zich in een gevoelige toename van het aantal waarnemingen (trekkers, broedvogels).

DRAAIHALS - Jynx torquilla

door Thierry De Schuyter

najaar 1980.

01 t.e.m. 05.09 : 1 ex. in het Zwin (GBu, TDS).

voorjaar 1981.

30.04 : 1 ex. 's morgens in de Zwinbosjes Knokke (TDS).

1 ex. namiddag nabij 'Rose Villa' Zwinbosjes (TDS, HB).

01.05 : 1 ex. Zwin Knokke (GBu).

04 t.e.m. 10.05 : 1 ex. pleisterend in de Zwinbosjes (TDS, HB, PS, FB).

09.05 : 1 ex. Speye Brugge (MS).

13.05 : 1 ex. in Vloethem Snellegem-Zedelgem (MP).

Eén koppel verbleef het ganse voorjaar in het Park van Loppem. Een mogelijk broeden is dan ook niet uitgesloten (RV).

De najaarstrek is waarschijnlijk minder opvallend dan de voorjaarstrek gezien het lagere aantal gegevens. De voorjaarsdoorkomst greep dit jaar plaats tussen eind april en half mei.

KLEINE BONTE SPECHT - Dendrocopos minor

door Leo Declercq

Werd dit jaar iets meer waargenomen dan vorig jaar (10 t.o.v. 4 wnm.).

Alle waarnemingen.

27.09 : 1 ex. Bloemendeal St.-Andries (LVR).

09.12 : 1 ex. in het Zwin (GBu).

1 m. Ter Straeten St.-Andries (JS).

19.12 : 1 m. Oude Oostendse Stw. St.-Pieters (MS).

16.01 : 1 m. Smedepoort Brugge (LVR).

08.02 : 1 ex. Beernem (SER).

14.02 : 1 ex. Smedepoort Brugge (LDq).

28.03 : 1 w. Vloethem (MP).

09.04 : 1 m. Park van Loppem (BC).

14.06 : 1 à 2 ex. (w.o. 1 w.) Ter Straeten (JS).

Als broedvogel deed de kleine bonte specht het ook niet slecht:

Beernem St.-Pietersveld : 1 k. in appelboom (SER).

Lege Weg Oostkamp : in mei-juni voortdurend roep, broedgeval? (KD).

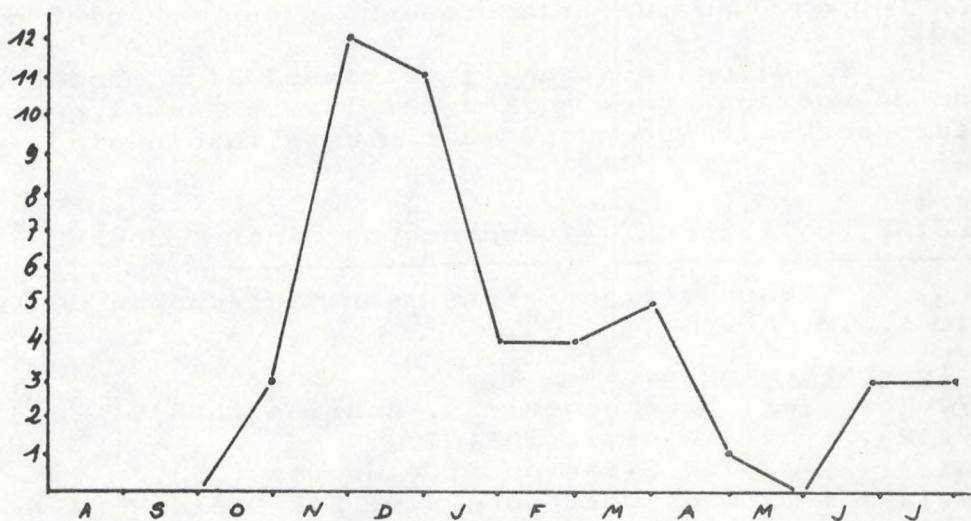
Deze in onze streek weinig algemene leeuwerik werd dit jaar meer waargenomen. We noteerden 15 wnm. t.o.v. 1 in het vorige werkjaar.

Alle waarnemingen.

01.11 : 3 ex. duinbosjes De Haan (JzV).
 07.11 : 5 ex. Oude St.-Annadreef St.-Andries (PI).
 09.11 : 1 ex. Lindeveld Beernem (EK).
 16.11 : 16 ex. Lindeveld Beernem (EK).
 18.11 : 13 ex. Zwin (GBu).
 23.11 : 1 ex. overvl. Park Rode Poort St.-Michiels (JD).
 07.12 : 1 ex. Expresswegput St.-Andries (FV).
 08.12 : 1 ex. Kampveld Oostkamp (PK).
 15.12 : 1 ex. 't Boompje bij Expresswegput St.-Andries (JD).
 23 tot 30.12 : 8 ex. Zwin (GBu).
 17.01 : 1 ex. Rooyveld Oostkamp (PK).
 28.01 : 3 ex. rondvl. nabij Expresswegput (JD).
 01.02 : 9 ex. Kampveld Oostkamp (PK).
 18.02 : 6 ex. Lindeveld Beernem (EK).
 08.03 : 1 ex. einde zeedijk Knokke-Zoute (PS).

Voor het eerst hebben we enkele waarnemingen uit het Beernemse. De boomleeuwerik moet in deze bosrijke streek wellicht iets meer te vinden zijn.

Alle gegevens van 1972 tot juli 1981 werden ter gelegenheid verzameld en in onderstaande grafiek ondergebracht. Tot nogtoe hebben we geen augustus-, september en meiwaarnemingen. Het hoogtepunt van de najaarstrek ligt in november. In

Tabel : Aantal waarnemingen van de boomleeuwerik (*Lullula arborea*) in noordelijk West-Vlaanderen, periode 1972-juli 1981.

het voorjaar wordt maart de belangrijkste doortrekmaand. Gedurende de winter verblijven enkele ex./kleine groepjes in bosrijkere gebieden. Opvallend is wel dat de meeste leeuweriken bij koudeïnvál (januari) wegtrekken.

Bij de strandleeuwerik worden twee geografisch gescheiden populaties genoemd; een noordelijke die vnl. in Scandinavië broedt en een zuidelijk ras, vooral broedend in en rond Griekenland. De bij ons overwinterende vogels stammen uit Noord-Europa.

Alle in de regio verzamelde waarnemingen zijn uit slechts één gebied afkomstig: het Zwin. Dit gebied bleek in de winter 1980/81 zelfs het enige waarnemingsgebied in Vlaanderen te zijn (zie Pollet et al., 1981 - De Wielewaal 47: 493-504)! De aantallen nemen de laatste jaren toe.

Dit seizoen bereikten ons tientallen meldingen vanaf 25.10 (13 ex.) t.e.m. 27.04 (3 ex.) (FV, FVH, LVR, TDS). Als maxima liggen voor: 25.11: 34 ex. (FV), 30.11: 51 ex. (GBu), 14.12: 41 ex. (GBu) en 23.12: 36 ex. (LVR).

Het biotoop bestond vooral uit zandplaten met hier en daar lage schorrevegetaties, een plaats waar ook de sneeuwgorst werd gezien. Soms ook op het strand.

De dichtstbekende plaats buiten de regio waar ook strandleeuweriken bleken te vertoeven, zij het in klein aantal, was de Westerschelde. Opmerkelijk daar was de vroegere aankomst: 2 ex. op 13.10 bij Paulinahaven (FV, AA).

DUINPIEPER - Anthus campestris

door Thierry De Schuyter

najaar 1980.

Er zijn twee wnm. in de tweede decade van september:

12.09 : 1 ex. Internationale Dijk Knokke-Zwin (PK, KD).

20.09 : 1 ex. Ramskapelle-Zeebrugge (FVH, LVR, FV, TDS, FB).

voorjaar 1981.

Doortrek vanaf de laatste decade van april tot in de tweede decade van mei, met een hoogtepunt in de eerste decade van mei:

26.04 : 1 ex. Knokke-Zwin (AVES).

30.04 : 2 ex. Zwinbosjes Knokke (TDS, HB).

07.05 : 1 ex. idem (TDS, FB, HB).

08.05 : 5 ex. idem (FB, TDS, PPL).

09.05 : 2 ex. idem (TDS, FB).

10.05 : 1 ex. idem (TDS, PS, FB, TM), idem AVES.

10 tot 16.05 : 1 koppel Knokke-Zwin (GBu).

WATERPIEPER - Anthus spinoletta

Pieper die minder vaak wordt genoteerd dan de oeverpieper. Verwarring met deze laatste komt wellicht voor. Toch staat het vast dat de waterpieper van beide de zeldzaamste is, niettegenstaande de determinatieperikelen (JD).

Alle waarnemingen.

09.11 : 5 ex. Zwin (GBu).

11.11 : 2 ex. Zwin (GBu).

OEVERPIEPER - Anthus petrosus littoralis

door Luc Van Rie

De oeverpieper is een regelmatige doortrekker en wintergast in klein aantal van half september tot in april; vooral in het kustgebied en de streek rond de Beneden-Schelde. Hij komt tevens voor dieper in het binnenland waar het aantal meldingen de laatste jaren is toegenomen (zie Herroelen, 1976 - De Wielewaal 42: 222-227).

Najaar 1980.

Eind augustus meldden zich reeds oeverpiepers op doortrek in

het Zwin: 24, 25 en 19.08: telkens 1 ex. (PK, GBu).
 Vanaf half september neemt het aantal waarnemingen toe:
 13.09 : 1 ex. Oude Muur Zeebrugge (=O.M.Z.) (LVR).
 16.09 : 1 ex. idem (FV).
 17.09 : 1 ex. idem (JS, LVR, MS).
 20.09 : 1 ex. idem (FDS, LVR, FVH, FV).
 22.09 : 2 ex. idem (FDS, PK).
 1 ex. Ramskapelle (idem).
 29.09 : 2 ex. Hoeke (TDS).
 04.10 : min. 4 ex. Ramskapelle (LVR).
 30.10 : 4 ex. put Roksem (LDq, JD).

Overwinteringsplaatsen 1980/81.

Zwin: We ontvingen 7 wnm. die betrekking hadden op 1 tot hoog-
 uit 3 ex. (okt.-febr.) (vele waarnemers). Vermoedelijk ver-
 bleven hier echter veel meer overwinteraars/trekkers. Het
 hoogtepunt viel op 11.11 met ca. 150 ex. (GBu).

Haven Blankenberge: Hier overwinterden 2 ex.; eerste wnm. op
 03.10 (MaP).

Een mogelijk overwinteringsgebied is tevens de Oude Muur te
 Zeebrugge. Vanaf nov. werd deze plaats evenwel niet meer be-
 zocht.

ENGELSE GELE KWIKSTAART - Motacilla flava flavissima

door Thierry De Schuyter

Dit seizoen 18 voorjaarswaarnemingen van de Engelse
 gele kwikstaart (vorig jaar slechts 4). Deze ondersoort van de
 gele kwikstaart wordt vooral gezien bij ZO-wind.

Alle waarnemingen.

11.04 : 1 ex. Zwarte Sluis (MS).
 14.04 : 1 m. put Cloedt Knokke (DV, AR).
 18.04 : 2 m. De Vrede Westkapelle (DV).
 20.04 : 1 m. Scharpoord Knokke (DV).
 22.04 : 4 m. Blankenberge (MaP).
 23.04 : 4 m. idem (MaP).
 01.05 : 1 ex. St.-Donaas Hoeke (PaL).
 2 m. Blankenberge (MaP).
 03.05 : 1 ex. Zwinbosjes Knokke (FDS).
 2 ex. De Vrede Westkapelle (AVES).
 04.05 : 1 ex. Laguna Beach Heist (HB).
 05.05 : 1 m. Zwinbosjes Knokke (TDS).
 06.05 : 2 ex. Zwin (HB).
 09.05 : m. en 2 ex. Zwin (GBu).
 10.05 : 1 ex. Zwarte Gat Nl. (ten noorden regio) (FV).
 11.05 : 1 m. Blankenberge (MaP).
 12.05 : resp 1 m./ 1 ex. Zwinbosjes Knokke (TDS/HB).

NOORDSE GELE KWIKSTAART - Motacilla flava thunbergi

door Thierry De Schuyter

Alle waarnemingen van deze gele kwikstaart-ondersoort
 vallen dit jaar in de eerste decade van mei, met het hoogtepunt
 van de doortrek op 09 en 10.05. Deze data vertonen grote over-
 eenkomst met de gegevens uit het voorjaar 1980, verzameld in
 het Oostendse (zie Corveleijn, 1981 - De Wielewaal 47: 116-117).
 Buiten de kuststrook slechts één gegeven uit St.-Andries.

Alle waarnemingen.

03.05 : 1 ex. De Vrede Westkapelle (FDS).
 05.05 : 1 m., 1 w. St.-Andries (BD).

09.05 : 1 m. Zwinbosjes Knokke (TDS).
9 ex. Zwin (GBu).
10.05 : 20 ex. Zwin (AVES).

GROTE GELE KWIKSTAART - Motacilla cinerea

door Roland Vannieuwenhuyse

Waarnemingen.

Van de grote gele kwamen ongeveer 90 wnm. binnen, tegenover 21 vorig werkjaar (Stael, 1980) en 89 ex. (niet wnm.!) tot oktober 1974 (Vannieuwenhuyse, 1974).

Deze 90 wnm. van 1980/81 zijn als volgt verdeeld over de maanden: aug. 1, sep. 10, okt. 31, nov. 21, dec. 7, jan. 5, feb. 11, maa. 1 en mei 2.

Deze wnm. betroffen gewoonlijk één enkel ex., zoals blijkt uit volgende frekwentietabel:

Aantal wnm. van	1 ex. :	70
	2 ex. :	11
	3 ex. :	4
	4 ex. :	4
	? ex. :	<u>1</u>
		90

Bijna alle wnm. gebeurden bij 'water'.

Aantalsverloop.

De vroegste wnm. is van 29.08 (1 ex. ZW te Knokke - PK). Deze eerste wnm. valt een paar dagen vroeger dan de in vorige jaren vastgestelde vroegste aankomstdatum, nl. 01.09 (geen rekening gehouden met de abnormaal vroege datum van 02.07.1974 - Vannieuwenhuyse, 1974). Ook Herroelen (1975) vermeldt 1 september als vroegste datum: 01.09.1962 te Woumen.

De trek begon echter pas volop vanaf de tweede wnm. (16.09: Le-gerdepot Lissewege: 1 à 2 ex. door FV). De meeste grote gele kwiks werden gezien van half september tot eind november (63 wnm.). Vroeger kwam vooral de maand oktober naar voor als beste maand (Vannieuwenhuyse, 1974).

De vermindering vanaf december kan verklaard worden door vorst en sneeuw vanaf die periode. Toegevroeren waters of oevers bieden blijkbaar weinig voedsel voor de grote gele.

Hoewel niet meer zo talrijk, bleef de soort nog min of meer konstant aanwezig tot eind februari.

In maart was er maar één enkele wnm.: 19.03: 1 ex. te Jabbeke (MP). Ter vergelijking:

- in 1979/80: laatste (3) wnm. in maart (3&22.03) (Stael, 1980).
- tot okt. 1974: 3 maartwnm. (3&10.03) (Vannieuwenhuyse, 1974).

Tenslotte zijn er nog twee late wnm.:

03.05 : 1 ex. Kerkebeek St.-Michiels (JD).

10.05 : 1 ex. trek NO Zwin Knokke (TDS).

Tot nu toe hadden we slechts twee mei-wnm. voor onze streek (Vannieuwenhuyse, 1974 en nog niet gepubl. gegevens).

Stuwtrek.

Aangezien stuwtrek speciaal ter sprake werd gebracht (De Fraine, 1979) geef ik hieronder de kusttrekwnm. op, betreffende de beschouwde periode:

29.08 : 1 ex. ZW Zwin Knokke om 10:35 (PK).

10.05 : 1 ex. NO idem (TDS).

In dit verband kregen we ook een wnm. van buiten het beschouwde gebied: 28.09: 5 ex. ZW Koksijde duinen (LVR).

Slaapplaats.

In november 1974 werd langs de Rozenhoedkaai te Brugge door LD

een slaappleats ontdekt in de takken van een gekultiveerde klimmende boom of struik vlak boven het water (nog niet gepubliceerde gegevens). In 1980/81 werd de Rozenhoedkaai regelmatig 's avonds bezocht in de hoop er weer een slaappleats te vinden. Inderdaad kwamen er enkele grote gele slapen en hoewel het slechts weinig ex. betreft, geven we hieronder al de desbetreffende wnm., omdat het voorkomen van een slaappleats van de grote gele kwik toch een opmerkelijke zaak is voor onze streek:

17.10 : 1 ex. om 17:30. Ook 2 ex. in Spiegelrei om 17:00 en 1 ex. in Groene Rei om 17:30 (LD).

18.10 : enkele ex. alsook 1 ex. in Groene Rei (LD).

21.10 : 1 ex., mogelijks meer, om 18:00 (LDq, GS).

24.10 : 3 à 4 ex. landen en vliegen wat later op naar Predikherenrei (LDq).

12.11 : 1 ex. om 17:30 (LDq).

13.11 : 4 à 5 ex. (LDq).

21.11 : 3 ex. (LDq).

26.11 : 4 ex. (LDq).

05.12 : 1 ex. (LDq).

19.12 : 1 ex. (te laat geteld) (LDq).

Literatuur.

DE FRAINE, R. 1979. Najaarstrek van de grote gele kwikstaart, *Motacilla cinerea*, aan de Belgische kust. V.O.T. 2: 73-77.

HERROELEN, P. 1975. 'Korte Mededeling' in De Wielewaal 41: 288.

STAEEL, G. 1980. Grote gele kwikstaart. In Orn. Jb. Brugse 1979/1980: 104-105.

VANNIEUWENHUYSE, R. 1974. Waarnemingen van Grote Gele Kwikstaart in het Brugse. De Roerdomp nov. 1974: 20-24.

ROUWKWIKSTAART - *Motacilla alba yarrellii*

door Thierry De Schuyter

De rouwkwikstaart is aan de kust een schaarse doortrekker, in het binnenland een zeldzame doortrekker. Vanaf begin maart worden af en toe rouwkwiks gesignaleerd. Veelal vertoeven ze in gezelschap van witte kwikstaart; zo op 09.03. 1977 6 rouwkwiks samen met 27 witte kwiks nabij de Oosthoek te Knokke (TDS, HB). Ze schijnen een voorkeur te hebben voor omgeploegde akkers, vochtig weiland, vijvers en mesthopen. Deze kwik is eveneens een zeldzame broedvogel in België. Aan de kust waarschijnlijk vaak over het hoofd gezien. Het verdient aanbeveling bij alle wnm. die na half april gebeuren, te controleren of deze geen betrekking hebben op broedvogels.

Waarnemingen.

13.03 : m. Knokke Oosthoek (TDS).

14.03 : m. idem (TDS).

15.03 : m. idem (TDS).

 m. Heist (TDS).

21.03 : m. + 2 w. Knokke Oosthoek (TDS, FB, DB).

22.03 : m. idem (TDS).

28.03 : 2 ex. Zwin (GBu).

01.04 : m. Dievegat Knokke-Zoute (TDS).

08.04 : 1 ex. put Cloedt Knokke (HDB).

09.04 : 4 ex. Zwin (GBu).

19.04 : 1 ex. Zwin (AVES).

24.05 : 1 ex. Diksmuidse Heirweg St.-Andries (LDq, GR, e.a.).

Broedgevallen.

Knokke-Oosthoek: Op 16.06 1 m. bij w. witte kwik (broedgeval?) (TDS).

Westkapelle: Gemengd broedgeval m. rouwkwik x w. witte kwik.

Eerste wnm. van het m. op 13.03. Waargenomen tot eind juni.

De nestplaatst kon goed worden gelokaliseerd, zonder versto-

Regelmatig werd het m. voederend op de nestplaats vastgesteld. Het m. ging regelmatig op grote afstand van de nestplaats voedsel bijeen zoeken, o.a. in De Vrede (FB, AVES, PD, TDS).

Opm.: Het is vanaf 1979 dat we te Knokke-Heist jaarlijks een gemengd broedpaar (m. rouwkwik x w. witte kwik) vaststellen.

Dudzele, Zelzate bruggen: Ook hier een broedgeval van een gemengd koppel m.rouwkwik x w. witte kwik (PaL).

NACHTEGAAL - Luscinia megarhynchos

door Patrick Keirsebilck

Voor het eerst werd verzocht om alle wnm. van nachtegaal door te geven.

Daar ook doortrekkende vogels zingen valt het soms moeilijk uit te maken of er al dan niet een broedkoppel aanwezig is. Niet-broedvogels waren waarschijnlijk:

begin 05 : 1 ex. Groene Poorte St.-Michiels (LVR).

01.05 : 3 ex. langs Boudewijnkanaal te Lissewege (MS, MaS).

08.05 : 4 ex. in Fonteintjes (MS).

26.05 : 1 tot 2 nabij F.N. St.-Michiels (BC/LDq).

Broedgevallen.

Stadswallen Damme: 1 k.? Gehoord (1 zangpost) op 10&27.05 (MS, JS).

Tillegembos St.-Michiels (nabij kasteel): 1 k. (MS, MaS, e.a.).

Diksmuide Heirweg St.-Andries (nabij 'villa): 3-4 k. (MS, JS, FV).

Ten zuiden kanaal Brugge-Gent te Oostkamp: 1 zangpost op 10&16.04

nabij Rivierbeek. Meer details zie Keirsebilck, 1981 in De Roerdomp 21(8): 3-4.

Rest Oostkamp-Steenbrugge: 2-3 k. - 1 k. (JV, AT, PK).

Vloetenveld Snellegem-Zedelgem: 8-10 k. (MP).

Zwinbosjes Knokke-Zoute: ca. 24 k. Zeker het gebied met de hoogste densiteit in de regio!

Dit brengt het regio-totaal op min. 48 à 53 broedparen. Het spreekt vanzelf dat hier ernstige hiaten in schuilgaan (streek ten zuiden en zuidoosten van Brugge!).

PAAPJE - Saxicola rubetra

door Michel Seys

Najaar 1980.

September werd een zeer opvallende doortrekmaand. Piekdagen waren o.a. 03 en 20.09 met elk resp. 105 en 129 ex. (minstens!) in de regio verblijvend! Medio aug. werden de eerste vogels gezien:

16.08 : 2 ex. in Ramskapelle (LVR, FV).

17.08 : 3 ex. polder Zwin (PS).

Laatste najaarswnm. op 29.09: w. te Zerkegem (FDS).

Voor de Oostkustpolders worden flink bezocht. Als voornamen gebieden noemen we:

Ramskapelle (opgespoten terreinen, polder): Wnm. vanaf 16.08 tot 22.09. Max. 17 en 21 ex. op resp. 03 en 20.09.

Knokke-Heist: 32 ex. tussen Knokke-Westkapelle op 03.09 en 43 ex. tussen Ramskapelle-Heist op 20.09. Zelfde dag nog 7 ex. nabij de put van Cloedt (vele waarnemers).

Zwin e.o.: Tot enkele tientallen: 03.09: 29 ex., 06.09: 27 ex. en 20.09: 40 ex. (MS, JS, FVH, FV, LVR, FDS, TDS).

Streek Hoeke-Oostkerke en Sluis: 18 ex. 09.09 (PK, KD).

Uit de Zandstreek ontvingen we gegevens uit Hertsberge, Oostkamp en Loppem. Het betrof nooit meer dan 2 ex.

Voorjaar 1981.

Trekt terug in april-mei doch wordt in veel mindere mate waargenomen. In totaal slechts 40 ex. geteld.

De vroegste vogel verscheen op 07.04 in Ramskapelle (MaP). De grootste aantallen werden op 10.05 geteld: 18 ex. gespreid over een 8-tal gebieden. Slecht éénmaal meer dan 3 ex. op één plaats: 10.05: 5 ex. De Ratte Nl. (MS, JS).

Een laatste wnm. op 20.05: 1 m. te Snellegem (MP, BS).

Er werden géén broedgevallen in 1981 bekend. Vroeger nochtans broedend in de Meetkerkse Moeren aan te treffen.

ROODBORSTTAPUIT - Saxicola torquata

door Michel Seys

Broedgevallen 1980.

Opm.: zéér onvolledig.

Speye: 1 k. minstens 2 juv.

Put St.-Pieters: 1 k. min. 3 juv.

Nabij station Brugge: 1 k. idem

Oeverzwaluwendijk St.-Kruis Nl.: wellicht 1 k.

Expresswegput St.-Andries: 1 k.?

Winterwaarnemingen 1980/81.

Bij 'De Ratte' Nl. overwinterde zeer waarschijnlijk 1 w.; wnm. op 27.12, 18.01, 25.01 en 03.03 (JS, FV, MS, FDS).

Broedgevallen 1981.

Wenduine (polders en duinen): 3-4 k. (MaP).

Knokke volledig: volgens PS geen enkel broedpaar!

Expresswegput: 1 k. 2x minstens 1 juv. (MS, LVR, FDS, e.a.).

Speye: 1 k. 4+3 juv. (MS, JS e.a.).
1 k. idem

Put St.-Pieters: 1 k. + 3 juv. (MS).

Waggelwater St.-Pieters: 1 k. 4 juv. (MS, JS, FDS).

St.-Andries (spoorweg Pastoriestr.): 1 k. (MS, FDS).

B.N.-Gentse Vaart St.-Michiels: 1 k. minstens 2 juv. (PK).

Beernem Gentse Vaart: 2 broedgevallen (SER).

St.-Andries-Snellegem (Doornstr. bij E5): 1 k. (LBr).

Dit overzicht is eveneens onvolledig. Toch geven ze een indicatie van de alarmerende achteruitgang van de roodborsttapuit in de streek. We vragen dan ook meer informatie voor het broedseizoen 1982.

Voorjaarswaarnemingen 1981.

Er was doortrek vanaf eind febr. (1 ex. Zeebrugge op 21.02 door AVES)-eind april. Nergens grote concentraties. Wnm. vanaf mei hebben wellicht betrekking op lokale broedvogels. Immers, reeds begin april starten de wijfjes het broeden. In de meeste gevallen wordt dan nog enkel het, alarmerend, mannetje gezien.

BEFLIJSTER - Turdus torquatus

door Thierry De Schuyter

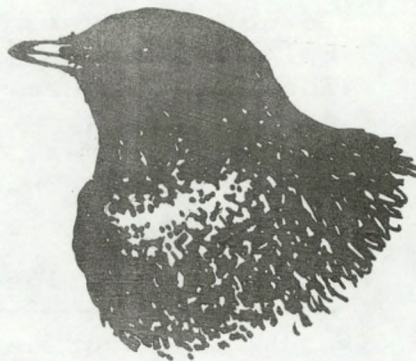
De eerste beflijster werd waargenomen op 04.04, de laatste op 13.06 (=laat). De voornaamste doortrek gebeurde van eind april tot en met 07.05. In totaal liggen voor: 25 april-wnm., 17 meiwnm. en 1 juniwnm. De wnm. komen uit Knokke-Heist, Blankenberge en het Brugse.

Waarnemingen per gemeente.

Knokke-Heist:

- 04.04 : m De Vrede (TDS, FB).
05.04 : m idem
11.04 : m Oosthoek (TDS).
18.04 : 3 ex. Zwin (AVES).
19.04 : m Zwin (MaP).
21.04 : 2 m Zwinbosjes (TDS).
24.04 : 4 m 1 w idem
25.04 : m idem (TDS).
 m Intern. Dijk (TDS).
26.04 : m Zwinbosjes (FB).
27.04 : 2 m Intern. Dijk (TDS).
29.04 : 8 ex. Zwinbosjes (GO).
 1 m idem (FB).
30.04 : 6 m 4 w idem (TDS).
 7 ex. idem (HB).
01.05 : 21 ex. idem (GBu).
 3 m 2 w idem (HB).
 m NO Intern. Dijk (FDS).
03.05 : 9 ex. Zwinbosjes (AVES).
 2 m 1 w idem (FDS).
04.05 : 3 m 1 w Zwinbosjes (TDS).
 5 m 3 w idem (FB).
05.05 : 9 m 3 w idem (TDS).
 m Zwin (TDS).
06.05 : 4 w Zwinbosjes (FB).
07.05 : m 3 w, 's avonds 14 ex.
 (TDS, FB, PIV).
10.05 : 2 ex. Zwinbosjes (HB).
12.05 : w idem (TDS).

Blankenberge:

- 08.04 : 9 ex. polder (MaP).
10.04 : 1 à 2 m Fonteintjes (LDq, LD, LVR, ID).
11.04 : m trek NO om 07:41 Fonteintjes (PI, AA, JS, FDS).
01.05 : 2 m idem (JVG, MaP, PK).
09.05 : m idem (MaP).

Groot-Brugge, Oostkamp, Loppem:

- 11.04 : m Lissewege (FDS, JS).
 1 ex. Wulgebroeken St.-Michiels-Loppem (PDC).
26.04 : m put St.-Pieters (MS).
28.04 : m in Kampveld te Oostkamp (PK).
29.04 : m put St.-Pieters (MS).
 1 ex. Diksmuidse Heirweg St.-Andries (FDS)
01.05 : 2 m idem (MS, JS).

De uitzonderlijk late wnm. op 13.06 werd opgetekend in de duinbosjes van Wenduline (MS, MaS). Voorts is er nog één wnm. op het grondgebied van Varsenare langs de Oostendse Vaart: 3 ex. nabij Nieuwege Brug op (HDB).

WAAIERSTAARTRIETZANGER - Cisticola juncidis door Luc Van Rie

De wnm. van waaierstaart vallen meestal in de periode juni-oktober en dan vooral in de maanden augustus-september. Deze soort werd voor het eerst in België gezien op 06.07.1975 (Lillo bij Antwerpen). Opmerkelijk is wel dat de soort zich reeds drie jaar voordien in Nederland (Saeftinge) had gevestigd. De uitbreiding van zijn broedareaal beperkte zich vooral tot de kuststreek. Vanaf 1978 was er echter opnieuw een afname merkbaar. De harde winter 1978/79 verdreef de soort bijna volledig uit onze streken en NW-Frankrijk (Frans-Vlaanderen).

In het najaar van 1980 werd een wnm. verricht:

- 30.09 : 1 ex. in het Zwin (PK).

ORPHEUSSPOTVOGEL - Hippolais polyglotta door Luc van Rie

De orpheusspotvogel vervangt in ZW-Europa en N-Afrika de bij ons vrij algemene spotvogel. Toch lijkt hij zijn broed-

areaal vanuit Frankrijk in noordelijke richting uit te breiden. De noordelijkste broedplaatsen situeren zich nabij de Frans-Belgische grens (mogelijks toch accidenteel in België broedend). Toch blijft deze soort een zeldzaamheid in de Benelux. Dit werkjaar één wnm.:

18-19.08 : 2 ex. Zwinbosjes Knokke (GBu, PK). Dit is de tweede wnm. voor het Zwin, de eerste wnm. dateert uit 1979: 2 ex. op 02-03.08.

FLUITER - Phylloscopus sibilatrix

door Kris Decler

Door de verborgen levenswijze (oudere bossen, in de kruinen van de bomen) en het achterwege blijven van enige zang-activiteit gebeurt de najaarstrek steeds onopvallend.

Tijdens het voorjaar daarentegen werden verschillende wnm. van zingende (trekkende) vogels gedaan. Het grootste deel is afkomstig uit de tweede helft van mei. Verder slechts één aprilwnm.

Waarnemingen.

- 30.04 : 1 zangpost bos Knokke (TDS).
06.05 : 1 zp Mariënhove Varsenare (JS, PD, FV).
07.05 : 1 zp idem (JS, PD).
 1 zp St.-Michiels (GO).
08.05 : 1 zp Mariënhove (JS, PD).
 1 zp bos Coppieters St.-Andries (AA).
 1 zp Zeeweg St.-Andries-Varsenare (JS, DD, MaS, MS).
 1 zp Zwin (TDS).
09.05 : 1 zp Zwin (TDS).
 1 zp Fonteintjes (MaP).
10.05 : 1 zp Kasteel Bergskens Assebroek (KD, BC).
12.05 : 1 zp Breydels Oostkamp (PK).
15.05 : 1 zp Kasteeldreef Hertsberge (LDq, GS).
 1 zp Egypteveld Maria-Aalter (idem).
 1 zp Ryckvelde (LDq, ID).
18.05 : 2 zp Nieuwenhove Oostkamp (PK).
28.05 : 3 zp Snellegem (MP).
 8 zp Wynendale bos (FV, KDB).

Broedgevallen 1981.

Mariënhove Varsenare: 1 k. (JS).

Vloethem: Waarschijnlijk broedend; op 20.06 nog 3 zp. (MP).

Wynendale bos: idem; op 06.06 nog 3 zp (FV, KDB). Voorjaarstrek kan tot begin juni aanhouden!

Bulskampveld Beernem: 1 broedgeval (SER).

Tillegembos St.-Michiels: In tegenstelling tot voorgaande jaren niet ter plekke in 1981.

Opm.: Deze aantalsopgave is onvolledig gezien meerdere bosjes of boscomplexen onvoldoende of in het geheel niet werden bezocht.

VUURGOUDHAANTJE - Regulus ignicapillus

door Leo Declercq

Broedgevallen 1981.

Vloethem: 5 koppel, pogelijks meer (MP).

Tillegembos (Witte Molenstr.) 1 k. (LVR).

Bos van Tudor St.-Andries: 1 k. (JS, LVR, MS).

Bos 'villa' Diksm. Heirweg St.-Andries:

1 mogelijk broedgeval, gehoord van
08.04 tot 03.05 (LVR).

Verder twee wnm. die misschien tot één van

bovenstaande broedgevallen behoren:

05.06 : 1 ex. zingend bos van Tudor (LDq, ID).

01.07 : idem langs Diksmuidse Heirweg St.-Andries (MS).

Trekwaarnemingen.

Najaarstrek werd niet vastgesteld, wel wat voorjaarstrek:

25.04 : 1 ex. Vijverhof St.-Michiels (JD).

18.05 : 1 ex. Fonteintjes (FV, GR, RV, BC).

BONTE Vliegenvanger - Ficedula hypoleuca

door Kris Decleer

Waarnemingen.

De eerste bonte vliegenvangers op najaarstrek werden op 21.08 langs de Oostendse Vaart te St.-Pieters-Brugge gezien: 3 ex. (LVR). Het gros lijkt echter tijdens de eerste decade van september door te trekken: 19 wnm. Daarnaast waren er nog 7 wnm. eind augustus en 11 tijdens de laatste twee septemberdecaden. De laatste bonte vliegenvanger binnen de regio werd op 24.09 langs de Smedepoortvest te Brugge opgemerkt (JzV).

Op 12.04 gebeurde een vrij late eerste voorjaarswnm. aan de put van Roksem (PT). In totaal: 3 aprilwnm. en 15 wnm. binnen de eerste decade van mei.

Opvallend is dat uit de beschikbare gegevens blijkt dat 89% van de trekkende bonte vliegenvangers uit de kuststreek afkomstig zijn (d.i. ten noorden van Brugge); waarvan nog eens ca. 50% uit het Zwinpark of de Zwinbosjes. Zou de bonte vliegenvanger inderdaad hoofdzakelijk langs onze kust doortrekken of moeten we hieruit een duidelijke voorkeur voor bepaalde excursiegebieden bij de waarnemers afleiden?

Ter volledigheid noemen we nog enkele plaatsen waar deze vliegenvangers werden gesignaleerd: Koolkerke-Brugge (9 ex. op 03.09!), Fonteintjes, St.-Pieters, Mariënhove-Varsenare, enz.

Broedgevallen.

Vooreerst een 'achterstallige' wnm. uit 1980: 1 mogelijk broedsel langs de Boskapelledreef te Hertsberge (op 12.08: LDq).

Deze zomer 1981 was alvast een succesjaar voor de broedende bonte vliegenvangers in het Brugse. Terwijl in 1980 slechts één bevestigd broedgeval (Beernem) kon worden vastgesteld, waren er dat voor 1981 4 in totaal. In aanmerking genomen dat de bonte vliegenvanger vroegere jaren slechts sporadisch tot broeden kwam, kunnen we ook voor deze regio van een toename van het aantal broedvogels spreken (zie ook Reygaert, M. 1981 - De Wielewaal 47: 154-156). Twee koppels broedden in dezelfde tuin te Hertsberge (MVr, GBU) alsook twee te Beernem (SER), allen in nestkasten. Betekent dit de definitieve doorbraak van de bonte vliegenvanger als broedvogel in het Brugse?

KUIFMEES - Parus cristatus

door Leo Declercq

We ontvingen veel meer wnm. dan vorig jaar. Het zijn bijna alle winterwnm., vermoedelijk meestal rondzwervende vogels. Het gros wordt gezien in de bossen, voor het overige betreft het trekkers langs de kust.

Dat we het ene jaar zoveel wnm. hebben en het andere zo weinig houdt wellicht ook verband met de ontoegankelijkheid van vele van onze bossen.

Alle waarnemingen.

27.07 : 1 ex. Zwinbosjes Knokke (GBU).

31.10 : 1 ex. Diksm. Heirweg St.-Andries (FDS).

- 07.11 : 1 ex. Tillegembos St.-Michiels (JzV).
 30.11 : 1 ex. Tillegem (LVR).
 03.12 : 1 ex. idem (LVR).
 07.12 : 4 ex. De Haan (AK).
 10.12 : 1 ex. Tillegem (JD).
 05.01 : 1 ex. idem (LVR).
 23.01 : 1 ex. nabij Lac van Loppem (JD).
 31.01 : 1 ex. 'Pereboom' St.-Andries (LVR).
 25.01 : minstens 1 ex. idem (LVR, PD).
 02.03 : 1 ex. Tillegem (JD).
 03.03 : 1 ex. idem (LVR).
 21.03 : 3 à 4 ex. Pereboom (LVR).

Broedgevallen.

Er werd geen melding gemaakt van broedende kuifmezen in de regio. Meer dan waarschijnlijk is dit echter wel het geval. We denken hierbij met name aan de bossen langs de Diksmuidse Heirweg en Zeeweg te St.-Andries-Varrenare, het Bulskampveld in Beernem, enz.

GRAUWE KLAUWIER - Lanius collurio

door Jan Desmet

Vroeger een jaarlijkse broedvogel in het Brugse; o.a. tot in de vijftiger jaren te St.-Michiels (omgeving huidige station Brugge) en tot eind de zestiger jaren langs het Boudewijnkanaal te Lissewege. Sindsdien een zeldzame broedvogel. Een zelfde beeld wordt door Lippens (1980) voor het Knokse opgehangen.

Ook als doortrekker weinig te observeren. Dit seizoen drie wnm.:

- 01.09 : 1 ex. te Zeebrugge (TDS).
 21.09 : 1 w. in Meetkerke (JzV).
 28.04 : 1 w. Fonteintjes Blankenberge (MaP).

KLAPEKSTER - Lanius excubitor

door Luc Van Rie

De klappekster is een schaarse doortrekker en wintergast in de regio Brugge-Oostkust. Enkel in het invasiejaar 1974/75 was de soort op vele plaatsen vertegenwoordigd (zie Meire, P. 1976 - De Roerdomp 16: 73-79).

Uit de winter 1980/81 zijn ons slechts drie gegevens bekend:

- 24.09 tot 10.11 : 1 ex. Zwinbosjes (GBu).
 26.12 : 1 ex. waterwinningsgebied Beernem (EK).
 11.03 : 1 ex. in Assebroekse Meersen (LVR).

KRAAIEN - Corvidae

door Jan Desmet

In de regio bevinden zich gedurende de wintermaanden enige omvangrijke kraaienslaapplaatsen, o.a. in Beernem, Ryckelvelde en Knokke-Zoute.

Op de slaapplaats nabij het Zwin verbleven in december enkele duizenden kraaien. Volgens GBu zouden zich hieronder een 1000-tal bonte kraaien (Corvus corone cornix) hebben opgehouden. Ook te Beernem kwamen opnieuw honderden zwarte kraaien (Corvus corone corone), roeken (Corvus frugilegus) en kauwen (Corvus monedula spermologus) de nachtelijke roest opzoeken. In deze

massa werden door EK enkele wnm. van Russische kauwen (Corvus monedula soemmeringii) opgetekend:

10.11 : 1 ex.

16.11 : 7 ex.

17.11 : 5 ex.

Als eigenaardigheid vermelden we nog dat zich in december één kauw met witte vleugels ophield te Loppem (JD).

FRATER - Carduelis flavirostris ssp

door Filip Vanhee

Trekvogel en overwinteraar in de regio. Met vrij grote zekerheid mag aangenomen dat het steeds om de gewone frater (Carduelis fl. flavirostris) gaat. Het traditioneelste waarnemingsgebied in de regio is het Zwin. De fraters foerageren er bij voorkeur in de schorrevegetaties (oa. lamsoorzaden). en kunnen er soms bij vele honderden worden geteld, zo ca. 2.000 ex. in nov. 1962. Doorgaans het talrijkst in de eerste winterhelft (zie Lippens, 1980). Deze winter waren echter betrekkelijk weinig fraters in het Zwin aanwezig:

31.10 : 16 ex. 23.12 : 25 ex.

10.11 : 80 ex. 28.12 : 2 ex.

17.11 : 250 ex. 25.01 : 1 ex.

07.12 : 80 ex. 11.02 : 20 ex.

20.12 : 45 ex. (LVR, GBu, FV, PS, TDS, DD, JS)

Overige waarnemingen.

22.09 : 2 ex. te Ramskapelle (vroeg!) (FDS, PK).

21.11 : 9 ex. opgespoten terrein Brugge (JD).

23.11 : 10 ex. put van Roksem (BJN).

25.11 : 10 ex. Speye (FV).

10.01 : 80 ex. put Roksem (MS).

Ten noorden van de regio, langs de Zeeuwse kust, bevinden zich eveneens druk bezochte pleisterplaatsen, o.a. de Zwarte Polder en de slikken-schorren van Hoofdplaat, Paulinahan en N° 1 langs de Westerschelde (ca. 315 ex. op 23.11 - LVR, FV).

BARMSIJS - Carduelis flammea spp

door Leo Declercq

In 1980 werd de barmsijs zeer weinig waargenomen. Ook het najaar bleef dezelfde lijn volgen:

01.09 : 1 ex. Ryckeveldse Assebroek-St.-Kruis (LDq).

Tijdens het voorjaar waren er echter beduidend meer barmsiizen. Er was nogal wat doortrek van begin april tot half mei. De trek werd het best opgemerkt langs de kust en in de bossen:

07.04 : 1 ex. Wingene (LDq, ID).

09.04 : 2 ex. trek NO Fonteintjes Blankenberge-Zeebrugge (MaP).

10.04 : 1 ex. trek NO idem (LDq, ID, LD, LVR).

11.04 : 1 ex. duinbosjes De Haan (AA, PI).

13.04 : min. 2 ex. Breydels Oostkamp (PK).

15.04 : 1 ex. NO Fonteintjes (PK).

2 à 3 NO idem (JVG).

18.04 : 2 ex. Knokke (AVES).

19.04 : 2 ex. Fonteintjes (JVG).

20.04 : 1 ex. nabij Lac van Loppem (PK).

02.05 : 6 ex. Snellegem (MP).

09.05 : 1 ex. NO Zwinbosjes (TDS).

10.05 : 1 ex. NO idem (TDS).

1 ex. duinen Knokke (PS, TDS, FB).

11.05 : 8 ex. Zwinbosjes (TDS).
13.05 : 1 ex. idem (TDS).

Broedgevallen 1981.

Vloethem: vermoedelijk 1à2 koppel broedvogel. Ondermeer 1 m. zingend op 17.06. Gedurende een langere periode werden ze door MP waargenomen.

Zwinbosjes: In 1980 broedden alhier min. 2 koppels. In 1981 mogelijks opnieuw doch geen wnm. ontvangen.

KRUISBEK - Loxia curvirostra

Dit seizoen was er geen invasie. Ook het aantal wnm. lag in tegenstelling tot voorgaande jaren erg laag. Slechts één wnm, eigenaardig genoeg in mei (LDq):

03.05 : 1 ex. park Zwin (PS).

APPELVINK - Coccothraustes coccothraustes door Jan Desmet

Aan het Vijverhof te St.-Michiels, waar de soort reeds driemaal als wintergast werd genoteerd (zie o.a. Desmet, 1976 - De Roerdomp 16: 161-166 en Desmet, 1980 - De Roerdomp 20(6): 16-22) verschenen laattijdig enkele appelvinken. Waarschijnlijk betrof het zwervende ex. die zich een tijdje tegoed deden aan de pitten van Amerikaanse Vogelkers (Prunus serotina) nabij de 'Wolvenhoek':

23.01 : 2 ex. in hoge bomen noordelijke oever Vijverhof, 1 ex. wegvliegend Z om 10:15-25 (JD).

24.01 : mogelijks 1 ex. roepend (JD).

28.01 : om 16:00 vliegen 2+1 ex. op richting WZW uit de betreffende percelen (JD).

31.01 : 1 ex. (m.) (JD).

Ook op minder vertrouwde plaatsen werden weinig appelvinken gezien:

16.11 : 1 ex. tussen mussen en vinken op bezaaid land te Wingene-Veld (SER).

11.02 : 1 ex. Expressweg-Lege Weg te St.-Andries voedselzoekend (LVR).

IJSGORS - Calcarius lapponicus

door Filip Vanhee

Vrij zeldzame overwinteraar die o.a. stoppelvelden en schorren als foerageergebied verkiest.

In de regio waren in 1980/81 twee overwinteringsgebieden: het Zwin en Ramskapelle.

Waarnemingen.

Ramskapelle:

04.10 : 21 ex. (LVR).
08.10 : 11 ex. (LVR).
26.10 : 1 ex. (MS, JS).
03.10 : 3-4 ex. (FV, JS, LVR).
10.11 : 7/17 ex. (PS/LVR, DD).
20.11 : 2 ex. (FV).
01.12 : 15 en 5 ex. (FV).
08.12 : 2 ex. (FV).
25.12 : 3 ex. (FV).
25.01 : 2 ex. (TDS).

Zwin:

12.10 : 1-2 ex. (PS).
14.10 : 1 ex. (PS).
14.11 : 3m 2w (HB).
16.11 : 2m (HB).
01.02 : 1 ex. (PS).
08.02 : 2 ex. (GBu).
15.03 : 1 ex. kanaaltje Cadzand (PS).

Andere gegevens:

13.10 : 1 ex. overvl. ZW Hoeke kleiputten (FV, AA).

02.03 : 2 ex. polder Uitkerke (BJN).

02.04 : 1m kleiputten Heist (LDq, RV, ID).

Net als de strandleeuwerik is ook de sneeuwgorse een wintergast uit het hoge Noorden, m.n. uit Scandinavië. Bij ons liep het aantal wnm., voor dit werkjaar, op: in totaal 22.

De grootste groepen beliepen tot 45 ex.! Het belangrijkste gebied is het Zwin; het is de enige plaats waar van echt overwinteren sprake is. De meest representatieve gegevens zijn:

08.10 : vroegste wnm. van 1m nabij de 'bunker' (TDS, FB).
11.11 : 12 ex. (TDS, YD).
14.11 : 21 ex. (TDS).
25.11 : min. 45 ex. (FV).
11.01 : 22 ex. (TDS).
17.01 : 24 ex. (TDS).
24.01 : 17 ex. (TDS).
25.01 : 10 ex. w.o. 2m (JS, LVR).
01.02 : 12 ex. (PS).
08.02 : 5m 10w (TDS).

Daarnaast zijn er nog enkele, niet onbelangrijke, verspreide gegevens:

08.11 : 2 ex. polder Blankenberge (MaP).
24.11 : 1 ex. put Cloedt Knokke (TDS).
30.11 : 45 ex. put Ramskapelle (MaP).
07.12 : 2 ex. polder Blankenberge (MaP).
14.02 : 2 ex. strand De Haan (MaP).

ORTOLAAN - Emberiza hortulana

door Thierry De Schuyter

De ortolaan is aan de kust een schaarse doortrekker die de laatste jaren meer waargenomen wordt, vooral bij aanhoudende oostelijke wind. Dit seizoen vier wnm.:

06.05 : 1m De Vrede Westkapelle (FB).
07.05 : 4m + 3w Zwinbosjes Knokke (TDS, FB, PV, Piv).
09.05 : 1m Zwinbosjes (TDS, FB).
10.05 : 2m 2w Zwinbosjes (TDS, PS, TM, FB, GBu).

Deze gegevens wijzen er opnieuw op (zie ook Lippens, 1980) dat de voornaamste voorjaarsdoortrek plaatsgrijpt in de eerste-tweede decade van mei. Daarom publiceren we bij deze gelegenheid onze wnm. uit het voorjaar 1980:

14.05.1980 : 2m Zwinbosjes (TDS).
15.05.1980 : 2m idem (TDS).
16.05.1980 : 2m idem (TDS, PS).
17.05.1980 : 3m idem (TDS).

FENOLOGIE VOORJAAR 1981 IN NOORD-WEST-VLAANDEREN.

door Frank De Scheemaeker en Luc Van Rie

Purperreiger	04.04	1 ex.	Bakkersdam	TDS
Lepelaar	02.03	1 ad.	Uitkerke	BJN
Kleine zilverreiger	19.05	2 ad.	Ramskapelle	FB, TDS
Ooievaar	20.03	1 ad.	Varsenare	MaS
Woudaapje	06.05	1 m.	Blankenberge	MaP
Bruine kiekendief	21.03	1 m.	Hoeke	FV, MS, JS
Grauwe kiekendief	19.04	1 m.	Beernem	EK
Wespendief	10.04	1 ex.	St.-Michiels	LVR
		1 ex.	St.-Andries	AA
Rode wouw	01.03	1 ex.	Assebroek	BC
Zwarte wouw	19.03	1 ex.	St.-Michiels	?
Visarend	12.04	1 ex.	Hertsberge	BJN
Boomvalk	31.03	1 ad.	St.-Michiels	LVR
Kleine plevier	26.03	1 ex.	St.-Pieters	MS
Strandplevier	25.03	1 ex.	Brugge	MS
Grutto	01.03	2 ex.	Zuienkerke	BJN
Bosruiter	10.05	2 ex.	Ramskapelle	TDS
Groenpootruiter	10.04	1 ex.	Zwin	MS, JS
Tortel	01.05	1 ex.	Knokke	FV, KDB
Koekoek	11.04	1 ex.	Boomkreek	FV, MS, KDB, PD
		1 ex.	Zwin	DV
Gierzwaluw	18.04	3 ex.	Knokke/De Haan	GO, PVB
Huiszwaluw	10.04	5 ex.	Blankenberge	BJN
Boerezwaluw	11.03	1 ex.	Zuienkerke	LD
Oeverzwaluw	22.03	2 ex.	St.-Michiels	JD
Boompieper	06.04	1 zp	St.-Andries	FDS, JS
Duinpieper	26.04	1 ex.	Knokke	AVES
Gele kwikstaart	28.03	1 ex.	St.-Andries	FDS
Engelse gele kwik	11.04	1 ex.	Zwarte Sluis	MS
Noordse gele kwik	03.05	1 ex.	Westkapelle	FDS
Snor	28.03	1 ex.	Hoeke	FV, MS, KDB, LD
Sprinkhaanrietzanger	14.04	1 zp	Godsvlietkreek	JS, MS
Rietzanger	28.03	1 zp	Hoeke	FV, MS, KDB, LD
Bosrietzanger	16.05	1 ex.	St.-Pieters	JS
Kleine karekiet	03.05	1 zp	Hoeke	JS
Spotvogel	10.05	1 zp	St.-Andries	FDS
Grasmus	01.05	A	Diverse plaatsen	BJN
Zwartkop	27.03	1 zp	St.-Andries	JS, PD, LVR
Tuinfluit	10.04	1 ex.	St.-Andries	FV
Braamsluiper	18.04	1 ex.	Knokke	FDS
Fluiter	30.04	1 ex.	Knokke	TDS
Fitis	25.03	1 zp	St.-Andries	JS
Grauwe vliegenvanger	09.05	1 ex.	St.-Andries	DD, JS
Bonte vliegenvanger	12.04	1 ex.	Roksem	PT
Tapuit	15.03	2 ex.	Aardenburg	FV, PK, MS, FDS
Roodborsttapuit	11.03	1 m.	St.-Pieters	MS
Paapje	07.04	1 ex.	Ramskapelle	MaP
Grauwe klauwier	28.04	1 w.	Blankenberge	MaP
Blauwborst	15.03	1 m.	Aardenburg	FV, FDS, MS, PK
Zwarte roodstaart	16.03	1 m.	Knokke	TDS
Gekraagde roodstaart	07.04	1 ex.	Oostkamp	PK
Nachtegaal	16.04	1 zp	Oostkamp	PK
Beflijster	04.04	1 m.	Westkapelle	TDS, FB
Ortolaan	06.05	1 m.	Westkapelle	FB
Draaihals	30.04	1 ex.	Knokke	TDS, HB
Europese kanarie	28.03	1 ex.	SSt.-Andries	AA

Er waren een 10-tal winterw. van de tjiftjaf. Een w. zwartkopgrasmus overwinterde in de Zwinbosjes.

